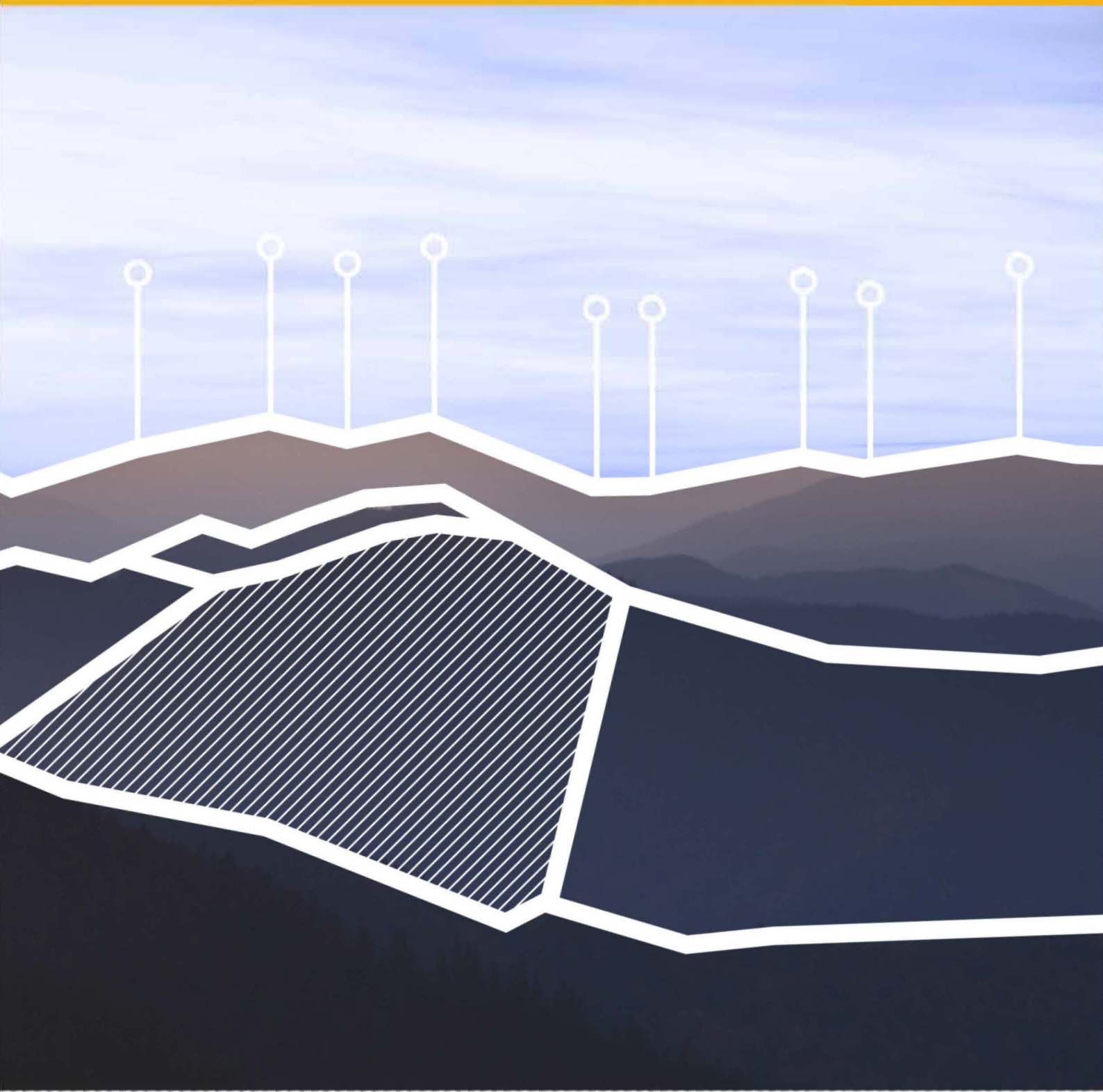

Հայաստանի
Հանրապետության
Կենտրոնական բանկ

Տարեկան հաշվետվություն 2022

Տարեկան հաշվետվություն 2022

ՀՀ ԿԲ-ի մասին օրենքի համաձայն՝ տարեկան հաշվետվությունը վերաբերում է Կենտրոնական բանկի կառավարման դրույթներին: Այն ներառում է ԿԲ ռազմավարությունից բխող հիմնական գործառնությունների վերաբերյալ տարեկան գործունեության ամփոփ տվյալները և միջազգային աուդիտորական եզրակացություն անցած ֆինանսական հաշվետվությունները: Այդուհանդերձ, ԿԲ գործունեության ամբողջական պատկերը ստանալու համար անհրաժեշտ է նաև դիտարկել ԿԲ երկու գլխավոր խնդիրների իրագործմանն ուղղված ռազմավարությունները և դրանց իրագործման վերաբերյալ Գնաճի և ֆինանսական կայունության հաշվետվությունները: Դրանք պարունակում են խոր մասնագիտական վերլուծություններ և գնահատականներ ՀՀ և համաշխարհային տնտեսությունների ու ֆինանսական շուկաների զարգացումների վերաբերյալ: Վերջիններիս մասին, ըստ թեմաների, հղմամբ նշված է սույն հաշվետվության մեջ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

06	ՈՒՂԵՐՁ
09	ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ
12	Մեր մասին
14	Խորհուրդ
16	Ներքին աուդիտ
18	ՄԱՆԴԱՏԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ
19	Գների կայունության ապահովում
24	Ֆինանսական կայունության ապահովում
31	Վճարահաշվարկային համակարգ
35	Արժեթղթերի շուկա
37	Ֆինանսական համակարգում սպառողների շահերի պաշտպանություն և ֆինանսական կրթում
39	Արժույթի թողարկում, դրամաշրջանառության կազմակերպում
44	Միջազգային պահուստների կառավարում
45	Վիճակագրություն
48	Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի կազմակերպում և կարգավորում
51	ՀՀ ԿԲ ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ
52	Կառավարում
52	ՏՏ և ՏԱ կառավարում
55	Նախագծերի կառավարում
56	Գնումների գործընթաց
56	Գույքի կառավարում
58	Մարդիկ
64	Հետազոտական կարողություններ
67	Կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվություն
70	Հաղորդակցում և հաշվետվողականություն
75	Այցելուների կենտրոն
77	Համապատասխանության գործառույթ
78	ՀՀ ԿԲ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՄԱԽՄԲՎԱԾ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

12-ամսյա գնաճ

8.3%

Վերաֆինանսավորման
տոկոսադրույք

10.75%

FPAS MARK I-ից

անցում

FPAS MARK II-ի

12-ամսյա գնաճը որոշ երկրներում,
2022 թ. դեկտեմբեր

Թուրքիա

64.3%

Մոլդովա

30.2%

Ռուսաստան

26.6%

Ղազախստան

20.3%

Ադրբեջան

14.4%

Բելառուս

13.9%

Ուզբեկստան

12.3%

Ռուսաստան

11.9%

Վրաստան

9.85%

Հայաստան

8.3%

Ճապոնիա

4.0%

Չինաստան

1.8%

Շրջանառության մեջ գտնվող
թղթադրամների
քանակը/ծավալը

803,093,791.63 դ

+0.1%

2021 թ. համեմատ

Ֆինանսական համակարգի
ակտիվներ/ՀՆԱ

116%

Բանկային համակարգի ընդհանուր
կապիտալի համարժեքություն

20%

Բանկային համակարգի իրացվելիության
ծածկույթի գործակից

280%

Կապիտալի հակացիկլիկ բուժեր

1.5%

Վարկ/գրավ հարաբերակցություն (LTV)

90%
ԴՐԱՄ

70%
ԱՐՏԱՐԺՈՒՅԹ

- Ֆինանսական համակարգն ապահովել է ֆինանսական միջնորդության անխափան ընթացքը:
- Բանկային համակարգի ֆինանսական կայունության հիմնական ցուցանիշները բարելավվել են, սթրես թեստերը ցույց են տալիս հնարավոր շոկերի նկատմամբ համակարգի բարձր կայունություն:

Հասարակայնության հետ կապեր

Տարվա ընթացքում ստացված
հարցումների քանակ

6,384

զանգ

57.8% տեղեկատվական

37.0% բողոքներ

955

դիմում

26.7% խնդրանքներ

Պահուստներ

Միջազգային
պահուստների
մակարդակ

\$ 4,112 ՄԼՆ

+0.21%

Որոշումներ

71

Նորմատիվ
որոշումներ

166

Անհատական
որոշումներ

12

Լոկալ
որոշում

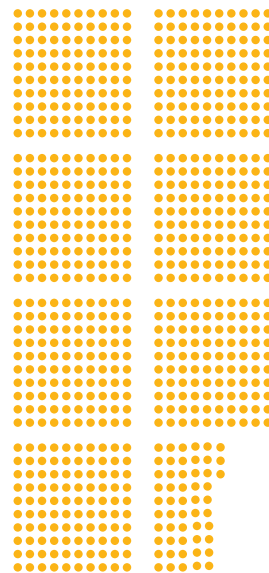
659

Նախագահի
որոշումներ

Անձնակազմ

Տարվա ընթացքում
աշխատակիցների
միջին թիվ

753 ՄԱՐԴ

«Դիլիջանի ՈՒՆԿ»-
ում աշխատանքային
պրակտիկա անցած
արտասահմանյան
բուհերի ուսանողներ

10

Այցելումների կենտրոն

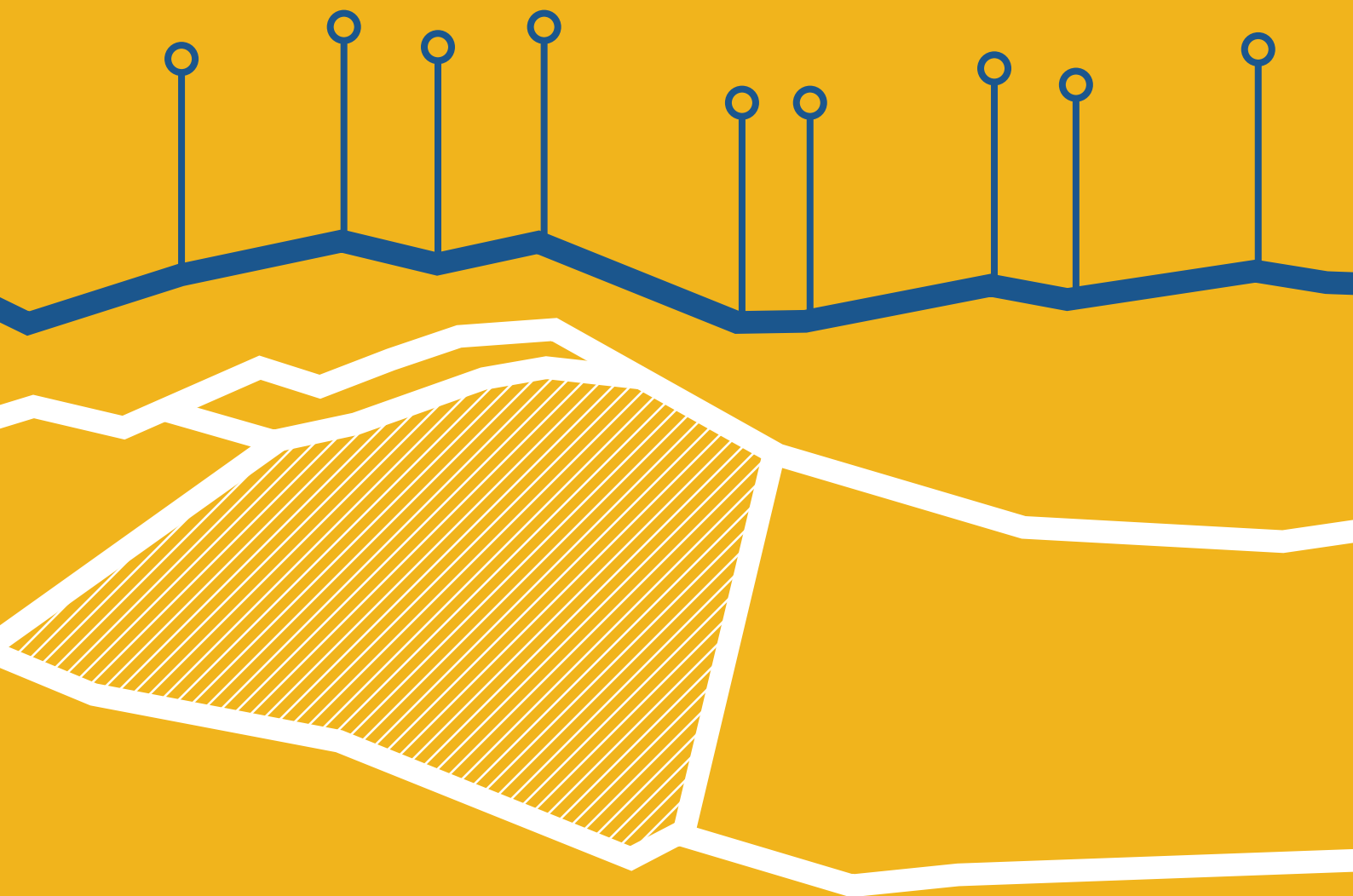
Այցելումների
թիվ

12,281

+0.21%

- 2022 թվականին մեկնարկեց
«Երիտասարդ մասնագետների
ներգրավման» ծրագիրը
- Ներդրվեց «Մենթոր-մենթի»
ինստիտուտը

ՈՒՂԵՐԱ

Հարգելի ընթերցող

ՄԱՐՏԻՆ ԳԱԼՍՏՅԱՆ

ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահ

Ներկայացնում ենք Տարեկան հաշվետվությունը, որը 2022 թվականի խնդիրների, դրանց հաղթահարման ուղղությունների և մեր ձեռքբերումների մասին է:

2022 թվականը տատանումներով ու մարտահրավերներով լի տարի էր՝ հատկապես տարածաշրջանում տեղի ունեցող իրադարձությունների և Հայաստանի տնտեսության վրա դրանց ազդեցության տեսանկյունից: Այնուամենայնիվ, արձանագրված արդյունքներով կարող ենք փաստել, որ տարին շատ դրական է եղել մեր տնտեսության զարգացման առումով:

Պայմանավորված համաշխարհային ապրանքահումքային շուկաների գնաճով և զարգացած երկրներում գնաճի կտրուկ արագացմամբ՝ 2022 թվականի սկիզբին դրսևորվեցին գնաճային նոր ցնցումներ, սակայն Կենտրոնական բանկին հաջողվեց գնաճի զարգացումները պահպանել կառավարելի տիրույթում՝ ապահովելով գների կայունությունը երկրում: 2022 թվականին Դրամավարկային քաղաքականության ոլորտում ԿԲ-ն նաև նախաձեռնել է դրամավարկային քաղաքականության որոշումների կայացման համակարգի վերանայումը՝ անցնելով ռիսկերի կառավարման մոտեցմանը: Հարկ եմ համարում նշել, որ Կենտրոնական բանկն առաջինն է, որ այս մոտեցումը ինստիտուցիոնալ հենքի վրա ներդնելու որոշում է կայացրել: Սա գների կայունությունն ավելի արդյունավետ ապահովելու, ինչպես նաև մեր հաղորդակցումը հասարակության հետ զգալիորեն բարելավելու հնարավորություն է ընձեռում:

Ֆինանսական կայունությունը 2022 թվականին նույնպես բախվեց որոշակի խնդիրների: Տարեսկզբից արտաքին կապիտալի ներհոսքի կտրուկ արագացումը, ֆինանսական ծառայությունների նկատմամբ ոչ ռեզիդենտների պահանջարկի բազմակի աճը ֆինանսական համակարգը կանգնեցրին դժվար երկրնտրանքի առջև. բավարարել աճող պահանջարկը՝ միաժամանակ ապահովելով համապա-

տասխանելիության միջազգային պահանջները: Կենտրոնական բանկի վարած զգուշավոր քաղաքականության ներքո հնարավոր եղավ անցնել կառավարել ֆինանսական համակարգի ռիսկերը և նույնիսկ ձևավորել լրացուցիչ անվտանգության բարձիկներ՝ ապագա հնարավոր ցնցումների հաղթահարման համար:

Կարևորելով Հայաստանի կապիտալի շուկային նոր լիցքեր հաղորդելու անհրաժեշտությունը՝ սկսեցինք համագործակցությունը Վարչապալի ֆոնդային բորսայի հետ, որն արդյունքում ձեռք բերեց Հայաստանի ֆոնդային բորսայի բաժնետոմսերի հսկիչ փաթեթը: Ակնկալում ենք, որ Վարչապալի ֆոնդային բորսայի մուտքը տեղական կապիտալի շուկա կձևավորի նոր մշակույթ, կստեղծի նոր հնարավորություններ և կխթանի Հայաստանի կապիտալի շուկայի և դրա ենթակառուցվածքի զարգացումը: Մենք հավատում ենք, որ սա շատ կարևոր փուլ է Հայաստանի կապիտալի շուկայի զարգացման համար:

Տարվա ընթացքում մեզնից մեծ ջանք է պահանջվել՝ բարձրացնելու անկանխիկ վճարումների հարմարավետության մակարդակը: Կարող ենք փաստել, որ «Անկանխիկ գործառնությունների մասին» օրենքի ընդունման և մեր աշխատանքի արդյունքում անկանխիկ վճարումների ենթակառուցվածքի ընդլայնման շրջանակում ապահովել ենք մեր քաղաքացիների հարմարավետ անկանխիկ վճարումները բոլոր սպառողական ենթակառուցվածքներում: Անկանխիկ վճարումների արագ, ապահով և հարմար իրականացումը կարևոր հանրային բարիք է մեր հասարակույթ-

յան համար, և մենք հետևողական ենք լինելու այդ գործընթացը լավագույնս ապահովելու հարցում:

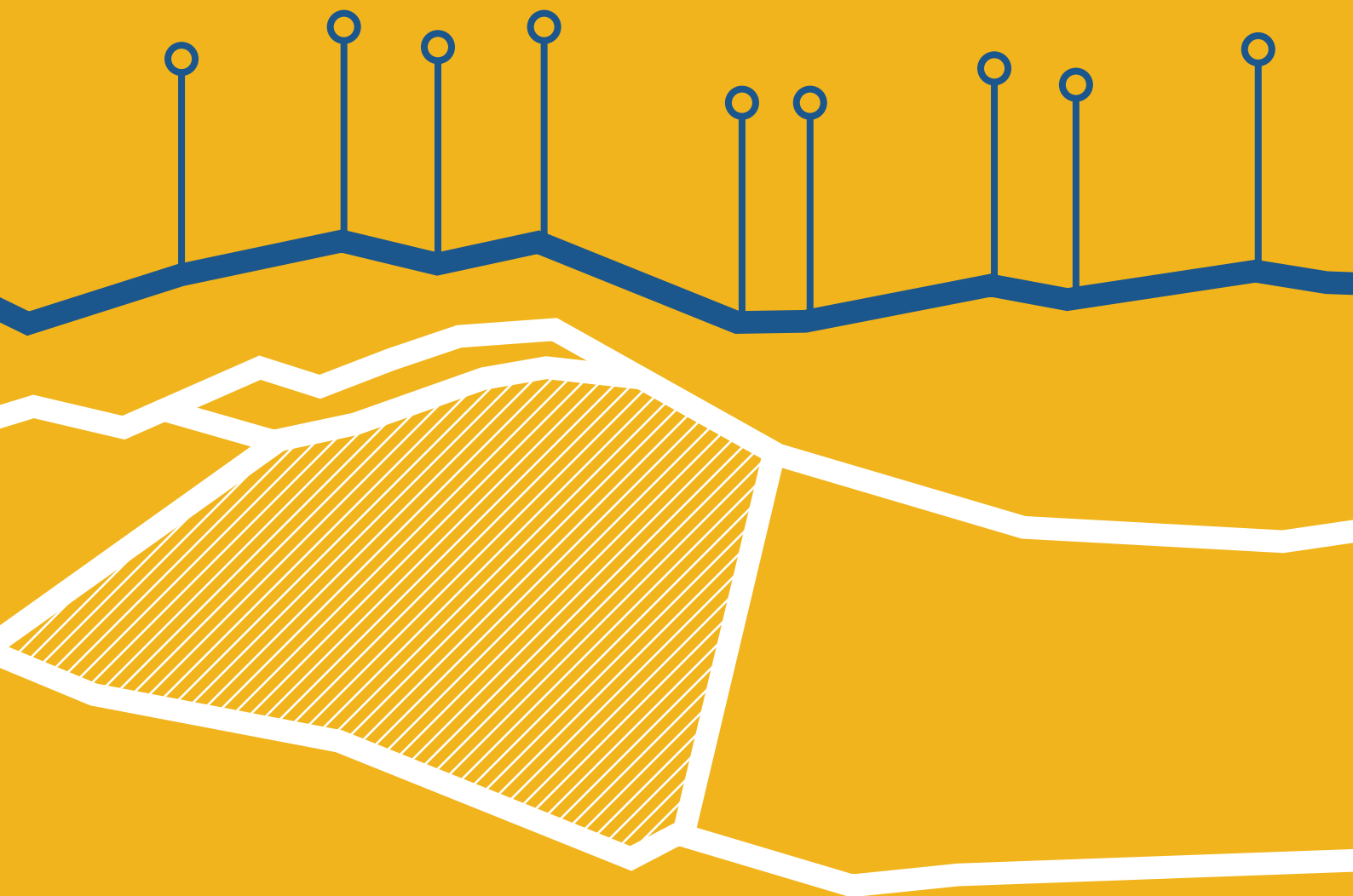
Կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվության շրջանակում շարունակել ենք Դիլիջանում մեր Նախաձեռնությունները, և այժմ Հայաստանը գլխավորում է Ֆաբակադեմիայի տարածաշրջանային ուսումնական կենտրոնը: Կենտրոնը հնարավորություն կտա գիտելիքի բոլոր ոլորտներում կիրառելու թվային արտադրության գիտությունը՝ Ֆաբակադեմիան: Կարծում ենք՝ Դիլիջանի համար սա տեղական մակարդակում խնդիրները լուծելու և համայնքը վերափոխելու միջոց է, քանի որ ստեղծվել է ապահով վայր բոլոր տարիքի և ծագման մարդկանց համար՝ հավաքվելու, սովորելու, գիտելիքները փոխանցելու, ստեղծագործելու համար:

Մեր բոլոր հաջողությունների ու ձեռքբերումների համար պարտական ենք մեր աշխատակիցներին, քանի որ միայն նրանց ջանքերի շնորհիվ ենք կարողանում իրականացնել մեր լավագույն երազանքը: Մեր մարդկային կապիտալի համալրման և ուսանողներին ԿԲ-ում աշխատելու հնարավորություն ընձեռնելու համար այս տարի մեկնարկեց Երիտասարդ մասնագետների ներգրավման ծրագիրը, որի իրագործման արդյունքում Կենտրոնական բանկում աշխատանքի անցան մեծ թվով երիտասարդներ, ովքեր իրենց տեսակետները, գիտելիքներն ու հմտությունները կկարողանան զարգացնել և կիրառել առօրյա աշխատանքում՝ հոգուտ իրենց և ի բարօրություն Հայաստանի Հանրապետության:

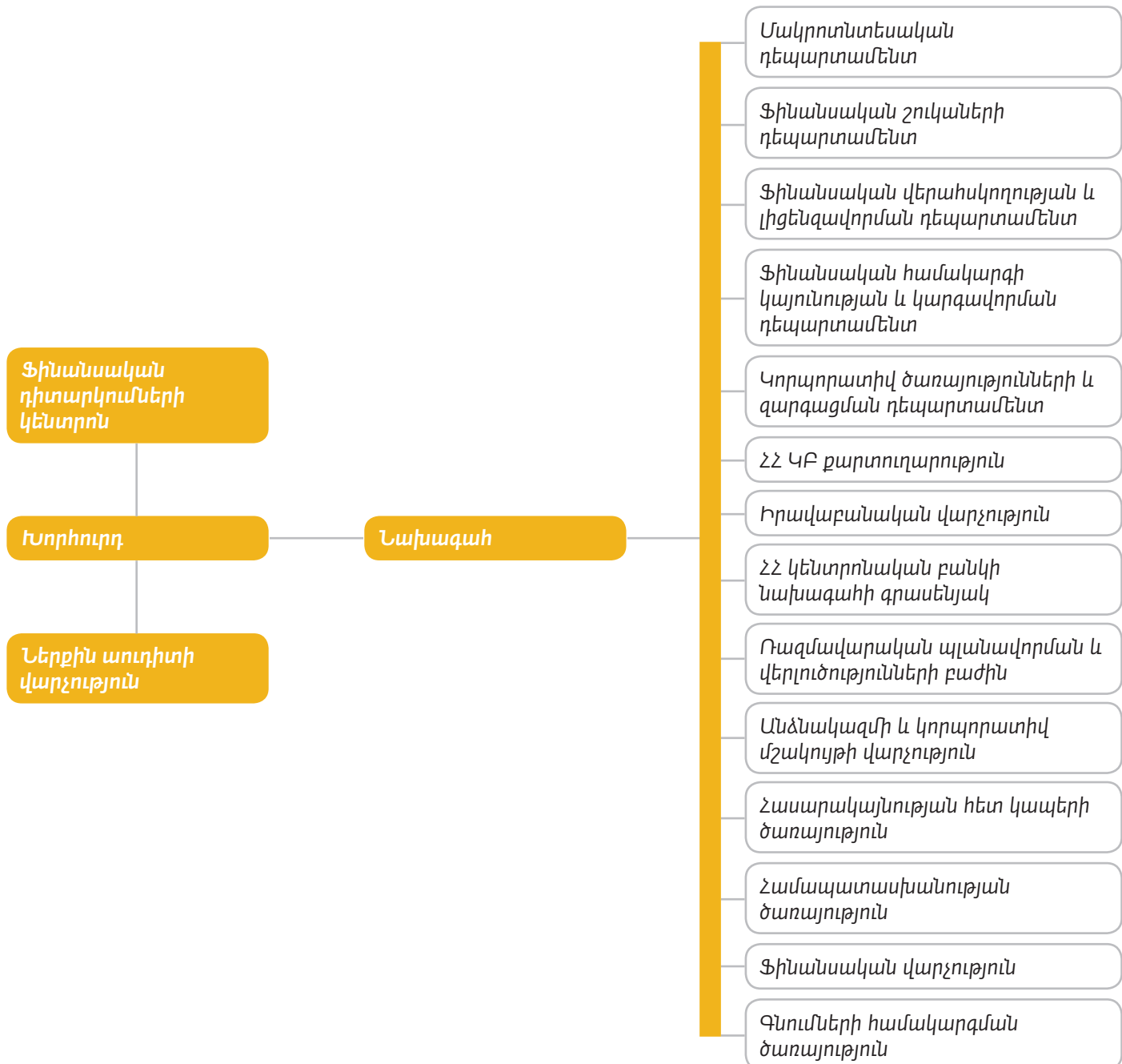
Շնորհակալություն

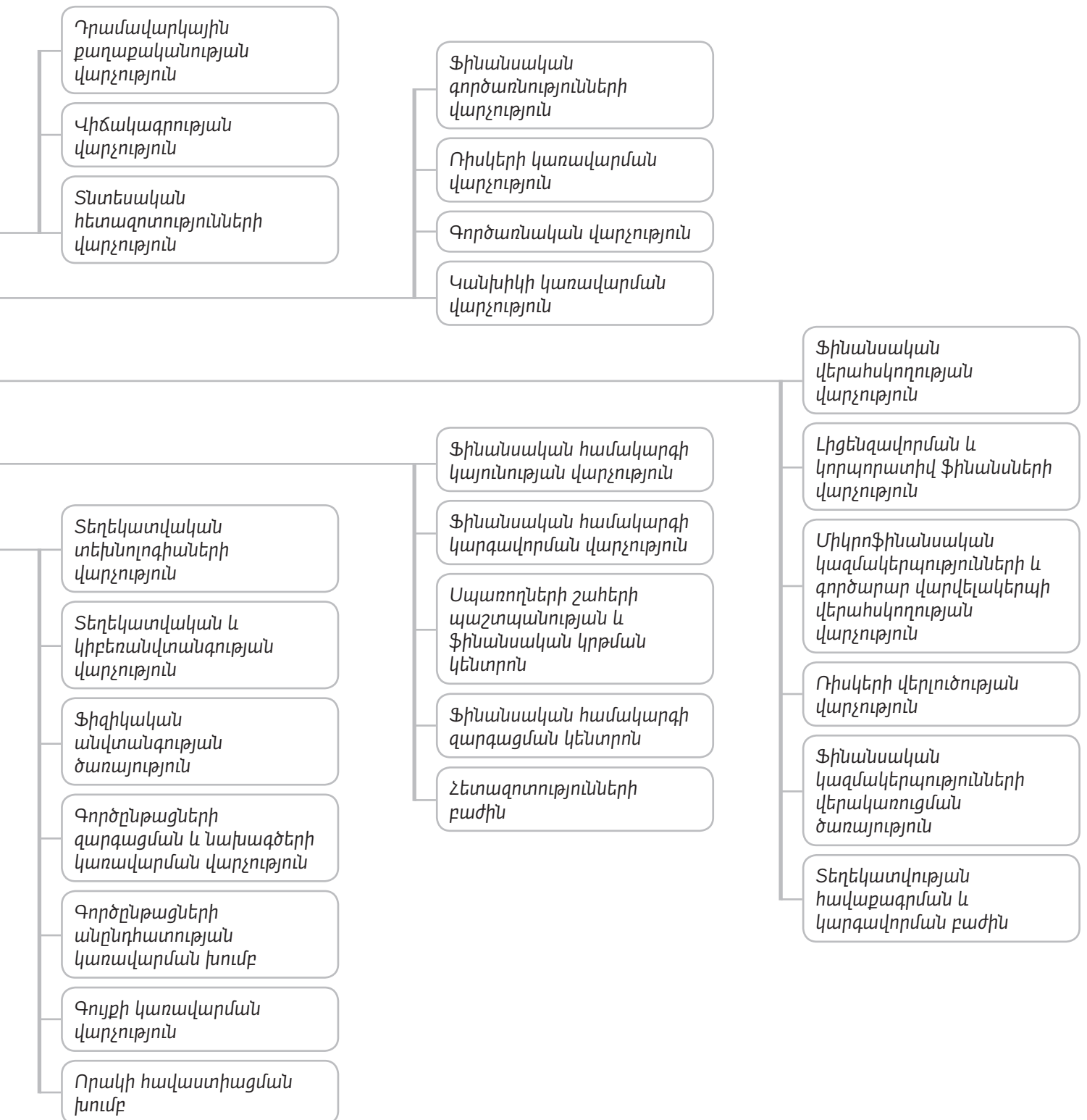

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ

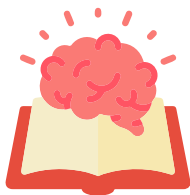
ՄԵՐ ՄԱՍԻՆ

Մենք ՀՀ կենտրոնական բանկն ենք, ով պատասխանատու է գների և ֆինանսական համակարգի կայունության համար: Մենք սահմանում ենք չափանիշներ, որոնք կարգավորում և վերահսկում են ֆինանսական համակարգը, պաշտպանում սպառողներին, պատասխանատու ենք Հայաստանի վճարահաշվարկային համակարգի և արժույթի թողարկման համար: Հիմնական խնդիրների իրագործումն ուղղված է համազգային բարեկեցության բարելավմանը:

Գիտակցում ենք նաև, որ մեր առաքելությունն իրագործելու ենք արագ փոփոխվող աշխարհում, որը լի է մարտահրավերներով և անորոշություններով: Համազգային բարեկեցության ապահովումը մեր ամենօրյա գործունեության հիմքում է: Հասարակության, գործընկերների վստահությանն արժանանում ենք մեր նախանշած գործողությունների հետևողական կատարմամբ, որոշումների, հետազոտությունների, հաշվետվությունների և ասուլիսների միջոցով հաղորդակցմամբ:

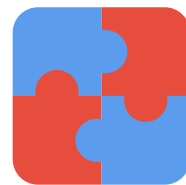
Ձգտում ենք առաջատար լինել՝ հիմնվելով հետազոտական գերազանցության և նորարարական լուծումների վրա:

Մեր արժեքներով ենք հարաբերվում մեկս մյուսի հետ և դրանցով միայն կարող ենք հասնել մեր տեսլականին և առաքելությանը:

Գերազանցության

ենք ձգտում ամեն ինչում՝ հիմնվելով առաջատար հետազոտության, վերլուծության, նորարարության և համագործակցության վրա: Ստեղծված են անսահման հնարավորություններ ազատ մտածող, նախաձեռնող, պրպտող և թիմային աշխատակիցների համար:

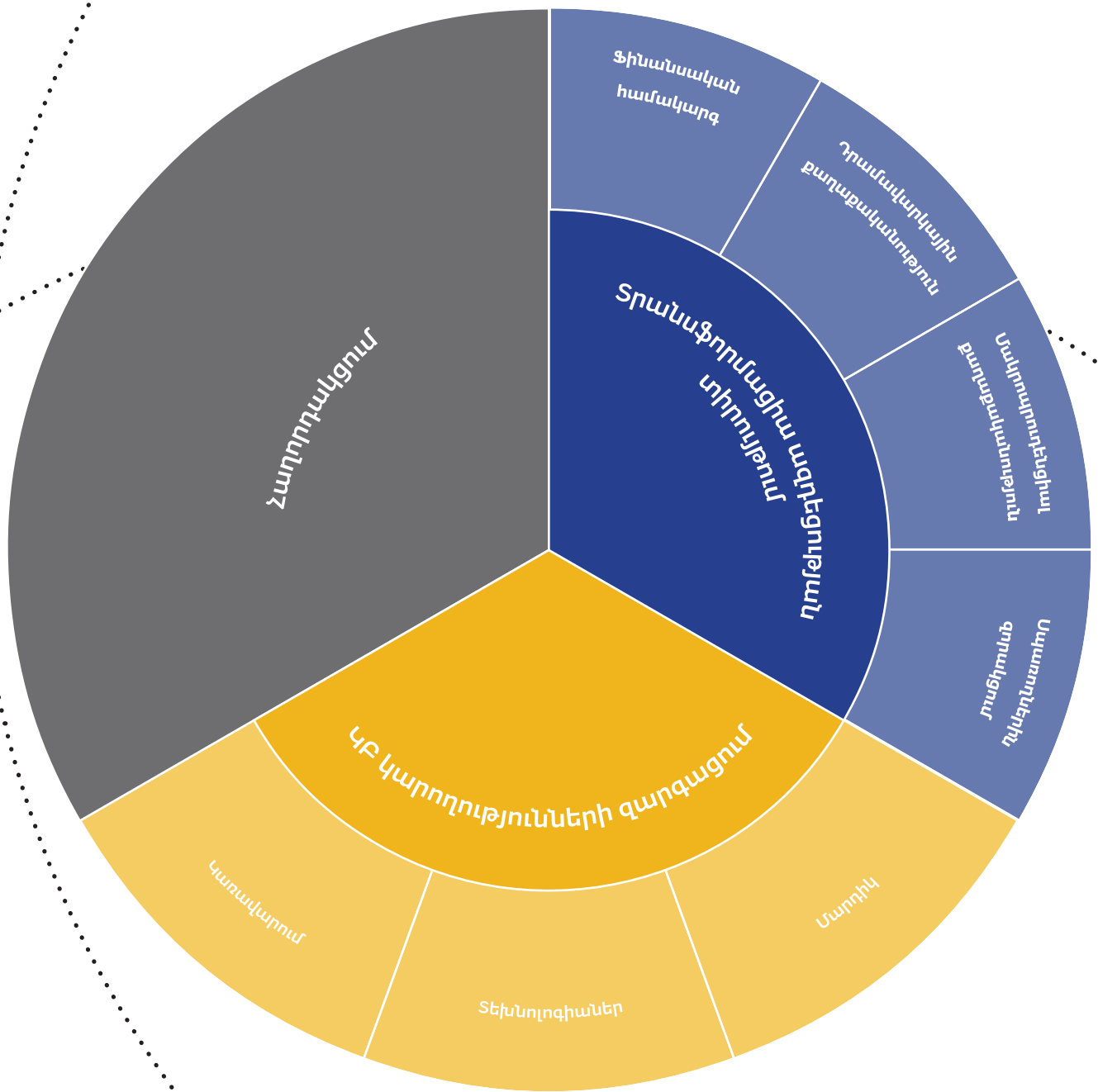
Բարեվարքությամբ

մեր նպատակները, գործողությունները ներկայացնում ենք բաց և թափանցիկ: Անձնկց կարծրատիպերի հաղորդակցում ենք մեր գաղափարները և հաշվետու ենք դրանց համար:

Հարգանքի

դրսևորում է այլակարծության, գաղափարների բազմազանության և մարդկանց տարբերությունների ընդունումը և գնահատումը:

ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

«Կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված է, որ Կենտրոնական բանկի կառավարման բարձրագույն մարմինը Կենտրոնական բանկի խորհուրդն է: ԿԲ խորհուրդը կազմված է Կենտրոնական բանկի նախագահից, երկու տեղակալներից, հինգ անդամներից:

ՀՀ ԿԲ նախագահը համակարգում և ապահովում է Կենտրոնական բանկի, Խորհրդի և Խորհրդի անդամների բնականոն աշխատանքը ու համարվում է Կենտրոնական բանկի բարձրագույն պաշտոնատար անձ: ՀՀ ԿԲ նախագահը և երկու տեղակալները իրականացնում են գործադիր գործառնություններ և համակարգում են բանկի բնականոն աշխատանքը: ԿԲ խորհրդի անդամները, ներառյալ նախագահն ու տեղակալները, ընտրվում են ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից՝ վեց տարի ժամկետով: ՀՀ ԿԲ խորհրդի անդամների փոփոխությունը տեղի է ունենում փոխատեղման սկզբունքով: Խորհրդի յուրաքանչյուր անդամի պաշտոնավարման վերջնաժամկետին հաջորդում է Խորհրդի նոր անդամի ընտրությունը, որն էլ, իր հերթին, ապահովում է ՀՀ ԿԲ անկախությունը:

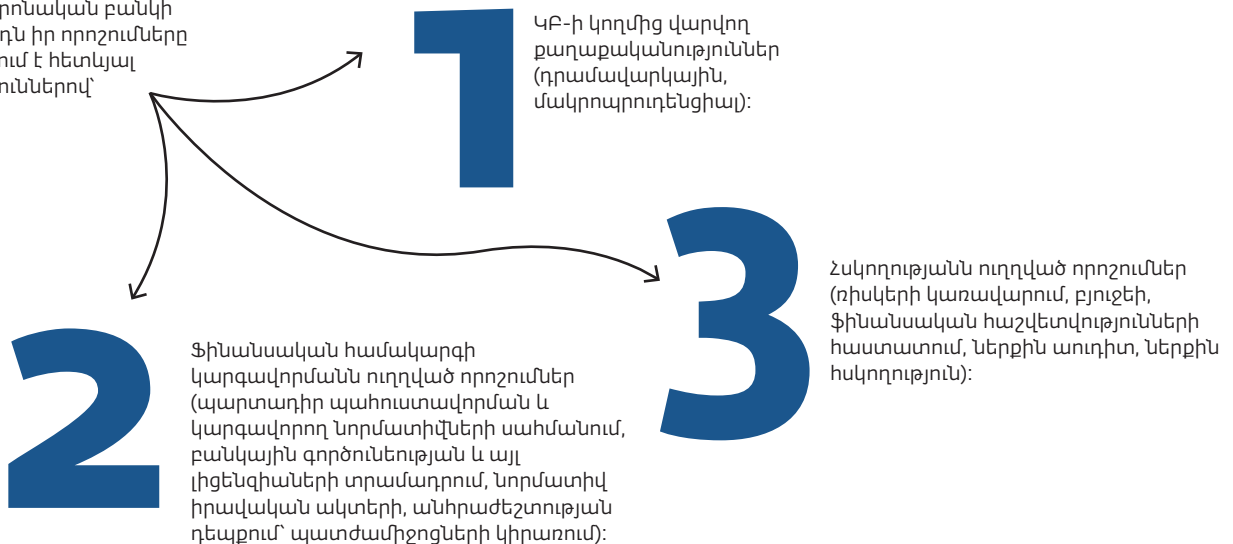
Օրենքով նախատեսված չափանիշների համաձայն՝ ՀՀ ԿԲ խորհրդի անդամները պետք է ունենան բանկային, աուդիտի, ՏՏ, ֆինանսական հաշվետվությունների և այլ ոլորտների վե-

րաբերյալ գիտելիքներ, իսկ Խորհրդի անդամների առնվազն կեսը՝ մակրոտնտեսագիտության բնագավառում մասնագիտական աշխատանքային փորձ:

Արտաքին ու ներքին միջավայրի զարգացումների հիման վրա Խորհուրդը քննարկում է տարբեր սցենարներ, դրանցից ընտրվում են ավելի հավանականները, մշակվում են զարգացումներ հիմնվելով գիտելիքի և փաստերի, ինչպես նաև տվյալների կառավարման ու տեղեկատվության վրա: Այդ սցենարներից գեներացվում են մոտեցումներ/պատկերացումներ, որոնք վերածվում են թվային/վերլուծական տվյալների և որոշումների կայացման հիմք դառնում:

Կառավարության կողմից ստեղծված և գործող նախարարական կոմիտեներում, ինչպես նաև այլ միջգերատեսչական հանձնաժողովներում ԿԲ խորհրդի անդամները ներկայացնում են բանկի շահերն ու տեսակետները: Նրանք ԿԲ ռազմավարության, Խորհրդի կայացրած որոշումների, վարվող քաղաքականության հաղորդակցման առաջնային օղակն են, նաև ապահովում են ակտիվ ներգրավվածություն պետական մարմինների, միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների, ինչպես նաև տարածաշրջանային այլ կազմավորումների հետ համագործակցություններում:

ՀՀ Կենտրոնական բանկի խորհուրդն իր որոշումները կայացնում է հետևյալ ուղղություններով՝

ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Մարտին Գալստյան

ՀՀ կենտրոնական
բանկի նախագահ

**Հասմիկ
Ղահրամանյան**

Խորհրդի անդամ

**Հովհաննես
Խաչատրյան**

Նախագահի տեղակալ

**Դավիթ
Նահապետյան**

Խորհրդի անդամ

Արմեն Նորբեկյան

Նախագահի տեղակալ

**Նարեկ
Ղազարյան**

Խորհրդի անդամ

**Լևոն
Սահակյան**

Խորհրդի անդամ

**Արտակ
Մանուկյան**

Խորհրդի անդամ

ՆԵՐՔԻՆ ԱՌԻԴԻՏ

Ներքին աուդիտը տրամադրում է անկախ, օբյեկտիվ հավաստիացում և խորհրդատվություն՝ աջակցելով Բանկին՝ իրագործելու իր նպատակները, հետևողական մոտեցմամբ գնահատելով և բարելավելով ներքին հսկողության, ռիսկերի կառավարման և կորպորատիվ կառավարման գործընթացների արդյունավետությունը:

Կենտրոնական բանկի ներքին աուդիտը հաշվետու է խորհրդին:

Կորպորատիվ կառավարման, ռիսկերի կառավարման և ներքին հսկողության գործընթացների համակարգված

հսկողություն իրականացնելու նպատակով Բանկում գործում է խորհրդի երեք անկախ (ոչ գործադիր) անդամներից բաղկացած Աուդիտ կոմիտե՝ հանդես գալով որպես բանկի գործադիր ղեկավարության համար հավելյալ հակակշիռ:

Համաձայն Ներքին աուդիտի ինստիտուտի ստանդարտների՝ Կենտրոնական բանկի ներքին աուդիտի վարչությունը յուրաքանչյուր 5 տարին մեկ անցնում է որակի արտաքին անկախ գնահատում:

2022 թվականին Բանկի ներքին աուդիտի վարչությունը անցել է որակի արտաքին անկախ հերթական գնահատումը: Գնահատումը կատարել է Նիդեռլանդների կենտրոնական բանկը, և արդյունքում Կենտրոնական բանկի ներքին աուդիտին շնորհվել է ամենաբարձր՝ «Համապատասխանում է միջազգային ստանդարտներին և էթիկայի կանոններին» աստիճանը:

DeNederlandscheBank
EUROSISTEEM

Certificate of Conformance

Central Bank of Armenia

Herewith, the External Quality Assessment team of De Nederlandsche Bank declares that the Internal Audit Department of the Central Bank of Armenia Generally Conforms with the International Professional Practice Framework (IPPF) and the Code of Ethics of the Institute of Internal Auditors (IIA).

Yerevan, 14 October 2022

EQA Team

Ing. Robert E. Cornelisse RE CISA EMIA Drs. Eric L. Verhaaf RE RO CIA CISA CISM

Կենտրոնական բանկի ներքին աուդիտի թիմի անդամներն ակտիվորեն ներգրավված են նաև այլ կենտրոնական բանկերում ներքին աուդիտի գործառնության որակի արտաքին գնահատման գործընթացում, մասնավորապես՝ հաշվետու տարվա ընթացքում Կենտրոնական բանկի գլխավոր աուդիտորը մասնակցել է Տաջիկստանի կենտրոնական բանկի ներքին աուդիտի որակի արտաքին գնահատմանը:

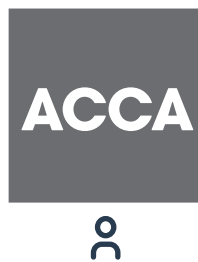
Բանկի կառավարման տեսանկյունից արժեք ստեղծելու, բանկի ռիսկերի կառավարման արդյունավետության, ինչպես նաև գործընթացների շարունակական բարելավման նպատակով Կենտրոնական բանկի ներքին աուդիտի վարչությունը յուրաքանչյուր տարի, Բանկի ղեկավարության հետ համատեղ, գնահատում է Բանկի գործընթացներին բնորոշ ռիսկերը՝ ըստ ռազմավարական, հեղինակության, ֆինանսական, գործընթացի բարդության, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառման և մարդկային ռեսուրսներից կախվածության ռիսկերի: Ռիսկերի տարեկան գնահատման հիման վրա մշակվում է աուդիտի տարեկան ծրագիրը:

Հաշվի առնելով իրականացված տարեկան գնահատումը և տրանսֆորմատիվ ժամանակահատվածի մարտահրավերները՝ Ներքին աուդիտի թիմը 2022 թվականին դիտարկել է Բանկի գործունեության

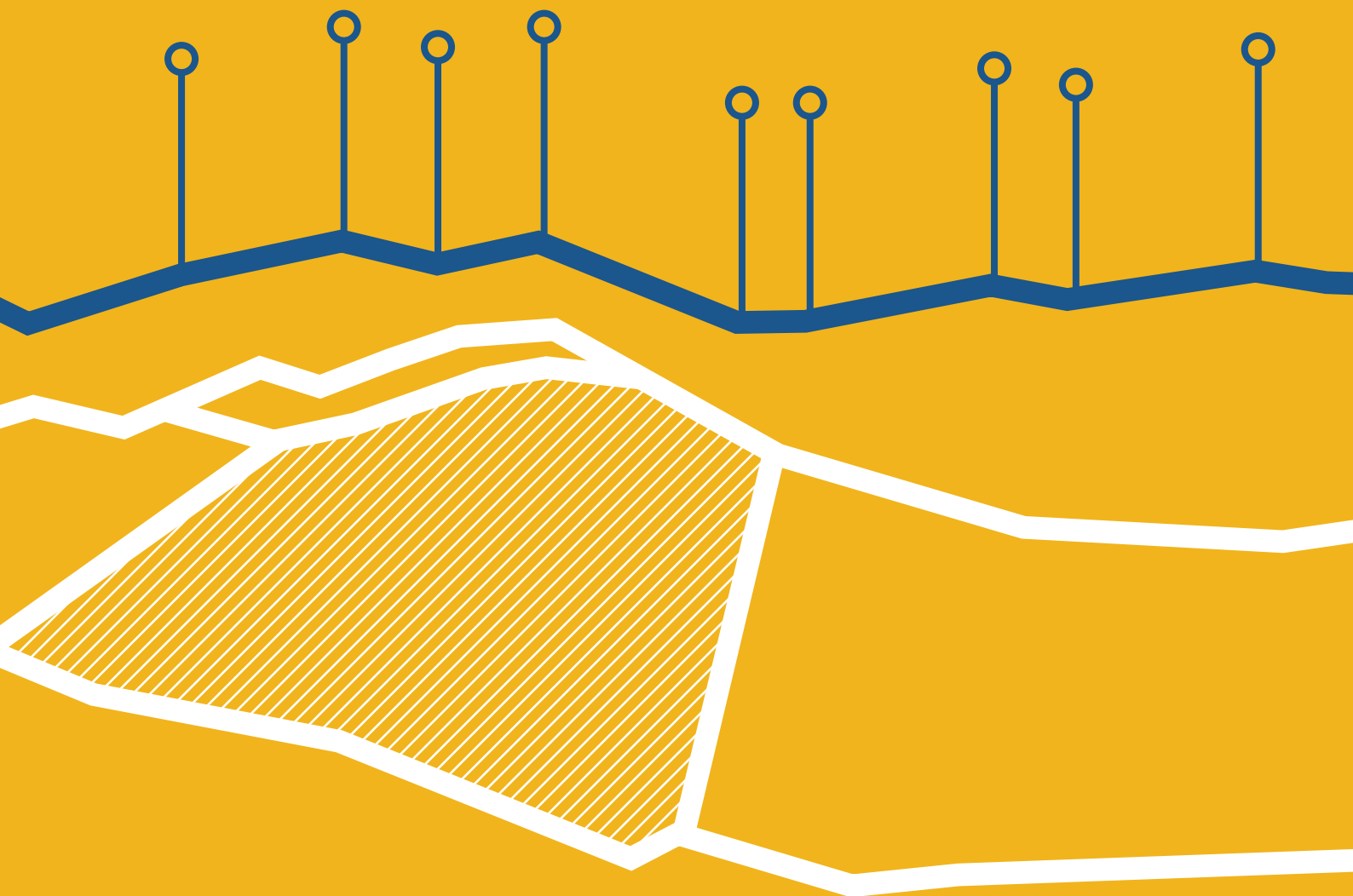
այնպիսի ուղղություններ, ինչպիսիք են՝ տեղեկատվական և կիբեռանվտանգություն, կազմակերպչական մշակույթ, կառավարում, գնումների կազմակերպում (դիտարկվել են 2021 թվականին կատարված գնումները), իրավաբանական ծառայություններ և այլն: Ռազմավարության նպատակների իրագործման համատեքստում Ներքին աուդիտի թիմը ուշադրության կենտրոնում է պահել նաև Կենտրոնական բանկի նախագծերի կառավարման գործընթացը՝ ամբողջ տարվա ընթացքում իրականացնելով նախագծերի մշտադիտարկում: Իրականացված հանձնառությունների շրջանակներում Ներքին աուդիտի թիմի կողմից արված առաջարկությունների հիման վրա բարեփոխումներ են կատարվել Բանկի վերոնշյալ գործընթացներում:

Գալիք տարի մշտադիտարկման մյուս ուղղությունները ներառելու են նաև գնումների կազմակերպումը և բյուջետավորման գործընթացը՝ որոնք, մեր համոզմամբ, հանդիսանում են ինչպես Բանկի ռազմավարության այնպես էլ բնականոն գործունեության ապահովման հիմքերը:

ՆԱ թիմում ներգրավված աուդիտորներն իրենց առաքելությունը միջազգային չափանիշներին համապատասխան իրականացնելու նպատակով ստացել են տարբեր միջազգային որակավորումներ:

ՄԱՆԴԱՏԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ

ԳՆԵՐԻ ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ

ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ⁰¹

ՀՀ կենտրոնական բանկի հիմնական խնդիրներից մեկի՝ գների կայունության ապահովման նպատակով սահմանվում է միջնաժամկետ գնաճի նպատակային մակարդակ կամ գնաճի թիրախ, որի իրագործմանն ուղղված ԿԲ քաղաքականությունը կարևոր նախապայման է հասարակության գնաճային սպասումների առավելագույն խարսխման, մակրոտնտեսական կայունության ապահովման և, դրանով հանդերձ, համազգային բարեկեցության բարելավման տեսանկյունից: Հայաստանի Հանրապետությունում գնաճի թիրախն ամրագրվում է պետական բյուջեի մասին ՀՀ օրենքներում, ՀՀ Կառավարության պետական միջնաժամկետ ծախսերի, Կենտրոնական բանկի դրամավարկային քաղաքականության և կայուն զարգացման ծրագրերում:

ԳՆԵՐԻ ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴՐԻ ԻՐԱԳՈՐԾՈՒՄԸ ԵՎ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐԸ

2022 թվականին ՀՀ կենտրոնական բանկի իրականացրած դրամավարկային քաղաքականությունն ուղղված է եղել 3 տարվա հորիզոնում 12-ամսյա գնաճի 4% թիրախային մակարդակի ապահովմանը:

Տարվա ընթացքում ՀՀ մակրոտնտեսական և, հատկապես, գնաճային զարգացումները մեծապես կրել են փետրվարի վերջից սրված ռուս-ուկրաինական հակամարտության, Ռուսաստանի տնտեսության նկատմամբ կիրառված տարբեր պատժամիջոցների և դրանցից ածանցված մեծ անորոշությունների ազդեցությունները: Դրանք արտահայտվել են կարճաժամկետ հատվածում միջազգային ապրանքահումքային շուկաներից ՀՀ տնտեսություն փոխանցված գնաճային ազդեցություններով, իսկ 2022 թ. երկրորդ եռամսյակից՝ տնտեսական ակտիվության աճի տեմպերի արագացմամբ, ինչն ուղեկցվել է հատկապես ծառայությունների ոլորտում դրսևորված արտաքին պահանջարկի բարձր աճով: Վերջինս հիմնականում պայմանավորվել է Հայաստան միջազգային այցելուների և զբոսաշրջիկների, ինչպես նաև դրամական փոխանցումների մեծածավալ ներհոսքով, ինչը նպաստել է գնաճային միջավայրի զգալի ընդլայնմանն ու գնաճային սպասումների ավելացմանը:

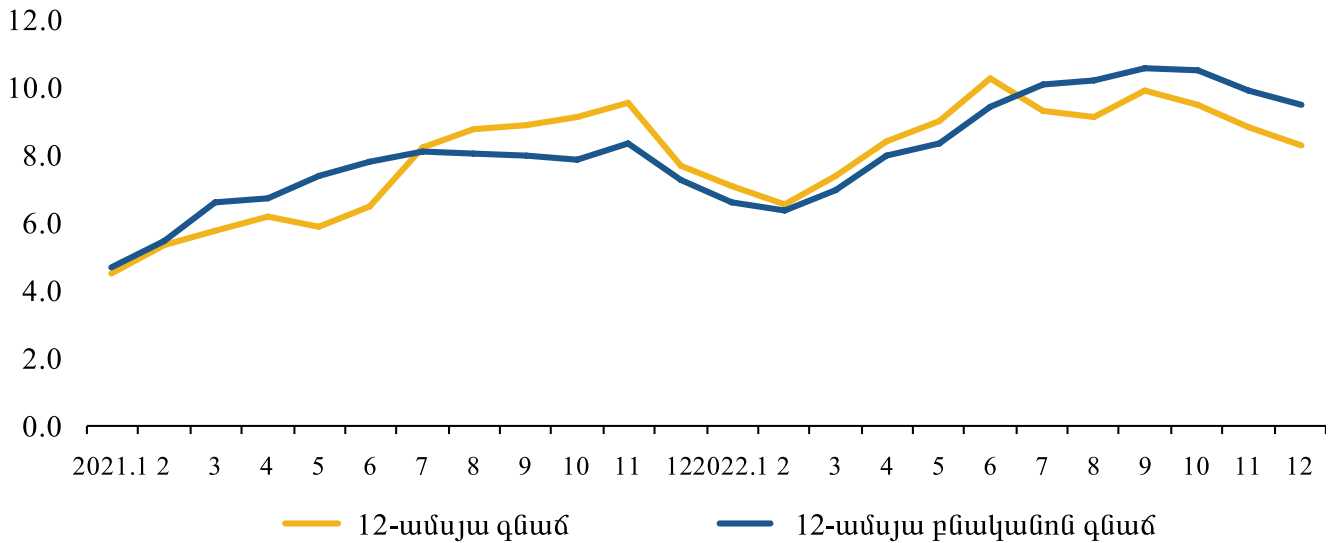
Նշված զարգացումների պայմաններում ՀՀ կենտրոնական բանկը 2022 թ-ին բարձրացրել է քաղաքականության տոկոսադրույքը ընդհանուր 3.0 տոկոսային կետով: Ընդ որում, համեմատաբար մեծ քայլով՝ 1.25 տոկոսային կետով, դրամավարկային պայմանները խստացվել են 2022 թ. մարտին՝ արձագանքելով աշխարհաքաղաքական զարգացումներով պայմանավորված՝ միջնաժամկետի համար գնաճի հատվող բարձր գնաճային իրավիճակին:

Չնայած 12-ամսյա գնաճը 2022 թ. մարտից զգալիորեն ավելացել էր՝ երկրորդ եռամսյակի վերջին հասնելով 10.3%-ի, սակայն իրականացված դրամավարկային քաղաքականության արդյունքում աստիճանաբար նվազել է և տարեվերջին կազմել 8.3%: 12-ամսյա բնականոն գնաճը տարվա ընթացքում դրսևորել է նմանատիպ վարքագիծ՝ տարեվերջին կազմելով 9.5%:

01 Մակրոտնտեսական զարգացումների և դրամավարկային քաղաքականության իրականացման ընթացքի վերաբերյալ տեղեկատվությունը մանրամասն ներկայացված է յուրաքանչյուր եռամսյակ իրապարակվող «Գնաճի հաշվետվություն» փաստաթղթում:

Գծապատկեր 1

2022 թ. ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ 12-ԱՄՍՅԱ ԹԵ՛ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԵՎ ԹԵ՛ ԲՆԱԿԱՆՈՆ ԳՆԱՃԸ ՑՈՒՑԱԲԵՐԵԼ Է ԱՃՈՂԱԿԱՆ ՎԱՐՔԱԳԻԾ, ՄԻԱՅՆ ՏԱՐԵՎԵՐՋԻՆ, ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՋԴԵՑՈՒԹՅԱՄԲ, ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ԿԱՅԱՑՄԱՆ Ե

**ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ**

ՀՀ կենտրոնական բանկը դրամավարկային քաղաքականությունն իրականացնում է գնաճի նպատակադրման ռազմավարությամբ: Դրա ներքո վերջնական նպատակի՝ 12-ամսյա գնաճի թիրախին զուգահեռ սահմանվում է նաև միջանկյալ նպատակ՝ գնաճը նպատակային ցուցանիշին մոտեցնելու կանխատեսված ուղին, ինչպես նաև գործառնական նպատակ, այն է՝ կարճաժամկետ շուկայական տոկոսադրույքը: Վերջինիս նպատակային մակարդակը ԿԲ-ի կողմից սահմանվող քաղաքականության (վերաֆինանսավորման) տոկոսադրույքն է, որը նաև ուղենիշ է ֆինանսական շուկայում ԿԲ գործառնությունների համար: Դրամավարկային քաղաքականության հիմնական գործիքը 7-օրյա ռեպո համաձայնագիրն է, որով ԿԲ-ն կարգավորում է կարճաժամկետ իրացվելիության մակարդակը ֆինանսական համակարգում:

Ռուս-ուկրաինական հակամարտության սրման հետևանքով 2022 թ. առաջին եռամսյակի վերջին ավելացել է ՀՀ ֆինանսական շուկայի տատանողականությունը: Տարվա երկրորդ եռամսյակից ՀՀ արժույթային շուկայում դիտվել է դրամի շարունակական արժևորում, ինչի պարագայում ԿԲ-ն շուկայում ունեցել է իրավիճակային միջամտություն՝ նպաստելով ֆինանսական շուկայի բնականոն գործունեությանը:

Հի պարագայում ԿԲ-ն շուկայում ունեցել է իրավիճակային միջամտություն՝ նպաստելով ֆինանսական շուկայի բնականոն գործունեությանը:

**ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՏՈԿՈՍԱԴՐՈՒՅՔԻ ՎԵՐԱԲԵՐՑԱԼ
ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ԿԱՅԱՑՄԱՆ
ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԸ**

ՀՀ կենտրոնական բանկում դրամավարկային քաղաքականության մշակման, որոշումների կայացման և հաղորդակցման գործընթացը կազմակերպվում է ՀՀ ԿԲ կանխատեսման և քաղաքականության վերլուծության համակարգի (ԿԲՎՀ) միջոցով: Վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի վերաբերյալ ԿԲ խորհուրդը որոշում է կայացնում տարին 8 անգամ՝ համաձայն նախապես սահմանված և հրապարակված ժամանակացույցի: Որոշումներից 4-ին հաջորդում է Դրամավարկային քաղաքականության տվյալ եռամսյակի ծրագրի կազմումն ու հաստատումը, իսկ մյուս 4-ը եռամսյակների միջև դրամավարկային քաղաքականության իրականացման ընթացքի մշտադիտարկումներ են:

2022 թվականին ԿԲ ռազմավարությամբ ամրագրված հիմնական ուղենիշների շրջանակներում մեկնարկել են

դրամավարկային քաղաքականության մշակման գործընթացի ու Կանխատեսման և քաղաքականության վերլուծության համակարգի (ԿՔՎՀ) առանցքային վերափոխման աշխատանքները: Այս փոփոխությունների համատեքստում 2022 թ. ընթացքում որոշումների կայացման գործընթացում հիմնական սցենարին զուգահեռ դիտարկվել են դրամավարկային քաղաքականության համար առավել ռիսկեր պարունակող սցենարներ՝ նպաստելով էական անորոշությունների պայմաններում դրամավարկային քաղաքականության որոշումների արդյունավետության բարձրացմանը:

ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱՂՈՐԴԱԳՈՒԹՅՈՒՆԸ

Գնաճի նպատակադրման ռազմավարության ներքո էապես կարևորվում է Կենտրոնական բանկի հաղորդակցությունը հասարակության հետ: Դրամավարկային քաղաքականության արտաքին հաղորդակցման ապահովման շրջանակում ԿԲ-ն հրապարակում է քաղաքականության տոկոսադրույքի որոշման վերաբերյալ օպերատիվ տեղեկատվություն՝ Մամուլի հաղորդագրություն (որոշման ընդունման օրը), Տոկոսադրույքի արձանագրություն՝ ավելի մանրամասն տեղեկատվությամբ (որոշման ընդունումից հետո 10 աշխատանքային օրվա ընթացքում) և Գնաճի եռամսյակային հաշվետվություն (որոշման ընդունումից հետո 10 աշխատանքային օրվա ընթացքում): Գնաճի հաշվետվության առաջին բաժինը ներառում է տվյալ եռամսյակում մշակված դրամավարկային քաղաքականության ծրագիրը, իսկ երկրորդ բաժինը՝ նախորդ հաշվետու ժամանակաշրջանում գնաճի իրագործմանն ուղղված դրամավարկային քաղաքականության ծրագրի կատարման հաշվետվությունը:

2022 թ. տեղի ունեցած աշխարհաքաղաքական զարգացումների և հատկապես ռուս-ուկրաինական հակամարտության սրման հետևանքով ձևավորված մեծ անորոշության պայմաններում չափազանց կարևորվել է դրամավարկային քաղաքականության որոշումների ակտիվ, հասցեական

և ընկալելի հաղորդակցման առաջնահերթությունը: Առավել արդիական էր տարվա ընթացքում ձևավորված բարձր գնաճային միջավայրի և ազգային արժույթի կտրուկ արժևորման բազմագործոն վերլուծությունը և լայն հասարակությանը դրանց բացասական ազդեցությունների մեղմմանն ուղղված ԿԲ քաղաքականությունների տրամաբանության ներկայացումը: Վերջինս կարևոր է գնաճային սպասումների կարգավորման և գնաճի նպատակի ապահովման գործընթացի արդյունավետության տեսանկյունից: Այդ համատեքստում ԿԲ-ն նշված թեմաներով ակտիվ հանդես է եկել դրամավարկային քաղաքականության իրագործման և կայացրած որոշումների հաղորդակցման հիմնական գործիքների՝ դրամավարկային քաղաքականության ծրագրերի ներկայացման մամուլի ասուլիսների միջոցով, ինչպես նաև տարբեր վերլուծություններով, հրապարակումներով և այլ ոլորտների ներկայացուցիչների հետ հանդիպում-քննարկումներով:

Ստեղծված մակրոտնտեսական իրավիճակի և դրան համապատասխան իրականացված դրամավարկային քաղաքականության, ինչպես նաև վերոնշյալ հարցերի վերաբերյալ ԿԲ-ն շարունակել է ազդակներ հաղորդել տարբեր համալսարանների ուսանողների և դասախոսների, բանկերի վերլուծաբանների և շուկայի մասնակիցների հետ պարբերական հանդիպումների, ինչպես նաև ԿԲ այլ ստորաբաժանումների աշխատակիցների հետ հաղորդակցման միջոցով:

ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄՇԱԿՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԻ ԲԱՐԵԼԱԿՈՒՄ ԵՎ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒՄ

2022 թ. ընթացքում ԿԲ ռազմավարական հիմնական առաջնահերթությունների շրջանակներում մեկնարկել են դրամավարկային քաղաքականության ռազմավարության և համակարգի վերափոխմանն ուղղված աշխատանքները, հստակեցվել և սահմանվել են հիմնական պատկերները: Այդ շրջանակներում՝

- Արտաքին անկախ փորձագիտական խմբի կողմից գնահատվել է դրա-

մավարկային քաղաքականության գործող ռազմավարությունը, Կանխատեսումների և քաղաքականության վերլուծության համակարգը և դրա առանձին տարրերի արդյունավետությունը: Ընդհանուր առմամբ արձանագրվել է դրամավարկային քաղաքականության գործող համակարգի՝ միջազգային լավագույն չափանիշներին համապատասխանությունը:

- Արտաքին անկախ գնահատման արդյունքների և առաջարկների, ինչպես նաև ԿԲ ռազմավարական առաջնահերթությունների ապահովման շրջանակներում ձևավորվել և հաստատվել է դրամավարկային քաղաքականության համակարգի վերափոխման հայեցակարգը՝ կարևորելով անցումը ռիսկերի կառավարման գաղափարի ներքո դրամավարկային որոշումների կայացման մոտեցմանը: Այս իմաստով՝ ՀՀ կենտրոնական բանկը կլինի աշխարհում առաջինը, որ համակարգային կերպով կներառի և կկիրառի ռիսկերի կառավարման մոտեցումը դրամավարկային քաղաքականության մշակման և որոշումների կայացման գործընթացում:
- Կարևորելով ռիսկերի կառավարման մոտեցումը՝ կատարվել են դրա առանձին տարրերի աստիճանական ներդրման նախնական աշխատանքներ, մասնավորապես՝ 2022 թ. ընթացքում ձևավորված մեծ անորոշությունների պայմաններում դրամավարկային քաղաքականության մշակման գործընթացում, հիմնական սցենարին զուգահեռ, քննարկվել և դիտարկվել են երկու ռիսկային սցենարների կառուցման և հաղորդակցման հարցերը:
- Հետազոտական աշխատանքներ են իրականացվել դրամավարկային քաղաքականության՝ ֆինանսական շուկաներին փոխանցումային մեխանիզմի գնահատման ուղղությամբ: Զուգահեռաբար, փոխանցումային մեխանիզմի բարելավման աշխատանքների շրջանակներում, մշակվել և ներդրվել է դրամային, արժույթային, պետական պարտքի և ածանցյալների շուկաների զարգացման միջոցառումների ծրագիր:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆՈՒՄ

2022 թվականը նշանավորվեց որպես ՀՀ ԿԲ դրամավարկային քաղաքականության մշակման գործընթացի արմատական փոփոխությունների և համակարգային վերափոխումների սկզբնափուլ:

Գների կայունության նպատակի իրագործման համար ՀՀ ԿԲ-ն, դեռևս 2006 թ-ից, որդեգրել է գնաճի նպատակադրման ռազմավարությունը, որի արդյունավետ իրականացման համար մշակվել և ներդրվել է, այսպես կոչված, առաջին սերնդի Կանխատեսումների և քաղաքականության վերլուծության համակարգ (FPAS Mark I): Այս համակարգի շնորհիվ զգալիորեն բարձրացել է գործընթացների արդյունավետությունը, բարելավվել են ԿԲ դրամավարկային քաղաքականության հաշվետվողականության և թափանցիկության ցուցանիշները: Արդյունքում, չնայած բազմաթիվ ֆինանսատնտեսական ցնցումներին և մարտահրավերներին, ԿԲ-ն, հիմնվելով դրամավարկային թիմի իրականացրած համակողմանի վերլուծական և հիմնավոր հետազոտական աշխատանքի վրա, վերջին 15-20 տարիների ընթացքում ապահովել է գների կայունության նպատակի իրագործումը: Հատկանշական է, որ 2022 թ-ին արտաքին անկախ փորձագիտական խմբի կողմից ՀՀ ԿԲ դրամավարկային քաղաքականության համակարգի համակողմանի գնահատմամբ ևս արձանագրվել է գործող միջազգային լավագույն չափանիշներին համապատասխանող համակարգի առկայությունը:

Վերջին տարիներին ամբողջ աշխարհում տեղի ունեցող իրադարձություններն ու ցնցումները, ինչպես նաև ծագած նոր մարտահրավերներն առավել խոցելի դարձրին որոշումների կայացման համակարգերը: Ստեղծված իրավիճակում ՀՀ ԿԲ-ն, ԿԲ խորհրդի միաձայն հավանությամբ, ռազմավարական առաջնահերթությունների շրջանակներում և միջազգային գործընկերների հետ համագործակցությամբ, նախաձեռնել է արդեն երկրորդ սերնդի Կանխատեսման և քաղաքականության վերլուծության համակարգի (FPAS Mark II) մշակման և ներդրման աշխատանքները: Սույն համակարգը, բացի գործընթացների և որոշումների կայացման արդյունավետությամբ

յան բարձրացումից, առաջին հերթին ուղղված է մեծ անորոշությունների պայմաններում ապագայում դրամավարկային անցանկալի ռիսկերի չեզոքացումն ապահովելուն: Ընդ որում, եթե FPAS Mark I-ի պարագայում ՀՀ ԿԲ-ն առավելապես հանդես էր գալիս օգտագործողի դերում՝ կիրառելով մի շարք զարգացած երկրների կենտրոնական բանկերի արդեն գոյություն ունեցող լավագույն փորձը, ապա այս դեպքում ՀՀ ԿԲ-ն առաջամարտիկների շարքում է՝ փորձելով սեփական ռեսուրսներն ուղղել դրամավարկային քաղաքականության նորագույն մոտեցումների մշակմանն ու լավագույն փորձի ձևավորմանը:

Չնայած FPAS Mark II-ը դեռևս ակտիվ ձևավորման և աստիճանական ներդրման փուլում է, արդեն իսկ հստակ նախանշված են նախկին համակարգի համեմատությամբ մի շարք անկյունաքարային տարբերություններ և առավելություններ: Մասնավորապես՝ նոր համակարգն ունի կարևոր առանձնահատկություններ ինչպես վերլուծական աշխատանքների, որոշումների կայացման, հաղորդակցման գործընթացների կազմակերպման, այնպես էլ մարդկային ռեսուրսների կառավարման տեսանկյունից: Որպես հիմնական առանձնահատկություններ կարելի է նշել՝

- Որոշումների կայացման և հաղորդակցման նպատակով հիմնական սցենարից անցումը ռիսկերի կառավարման մոտեցմանը:

- Դրամավարկային հաղորդակցման մշակում՝ հիմնված անորոշությունների շեշտադրման վրա:
- Տնտեսության ոչ գծային կապերից բխող հնարավոր ռիսկերի համակարգային դիտարկում և քննարկում:
- ԿԲ քաղաքականության հեղինակության (policy credibility) դերի կարևորում որոշումների կայացման գործընթացում:
- Մարդկային ռեսուրսների խիստ աստիճանակարգային կառավարման ձևից անցում համահարթ կառուցվածքի:
- Միջազգային համագործակցության շեշտադրմամբ՝ մարդկային կապիտալի զարգացման և կայացման մոտեցման կարևորում:

Նարկ է նշել, որ 2022 թ-ին Արժույթի միջազգային հիմնադրամի տարեկան համաժողովում ՀՀ ԿԲ նախագահը հանդես է եկել «Նախագահի խոսք-Հայաստան. գների կայունության ապահովման ռիսկերի կառավարման մոտեցումները և այդ գործընթացում քաղաքականության նկատմամբ վստահության դերը»⁰² զեկույցով, որտեղ մանրամասն ներկայացրել է ՀՀ ԿԲ դրամավարկային քաղաքականության նոր համակարգի առանցքային մոտեցումները: ԴՎԲ նոր համակարգի առանձնահատկությունները և մոտեցումները մանրամասն ներկայացված են նաև ՀՀ ԿԲ նախագահ Մ. Գալստյանի և համահեղինակների կողմից հրապարակված «FPAS Mark II: Avoiding Dark Corners and Eliminating the Folly in Baselines and Local Approximations» աշխատության մեջ⁰³:

02 Risk Management Approach to Price Stability: The Role of Policy Credibility | IMF Governor Talk

03 FPAS Mark II: Avoiding Dark Corners and Eliminating the Folly in Baselines and Local Approximations

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ

*Ֆինանսական
կայունությունը ֆինանսական
համակարգի՝ ֆինանսական
հաստատությունների, շուկաների
և շուկայի ենթակառուցվածքների՝
հավանական ցնցումներին ու
անհավասարակշռություններին
դիմակայելու ունակությունն է՝
այդպես չվազեցնելով ֆինանսական
միջնորդության գործառույթների
խաթարման հավանականությունը:*

Ընդ որում, առանձին ֆինանսական կազմակերպության կամ ենթակառուցվածքի անկայունությունը կարող է չդիտարկվել որպես ֆինանսական կայունության խնդիր, և պարտադիր չէ, որ դա կարևորվի ֆինանսական կայունության ապահովման քաղաքականության համատեքստում:

Ֆինանսական կայունության ապահովման նպատակով Կենտրոնական բանկն իրականացնում է մակրոպրոդեցնցիալ քաղաքականություն: Համակարգային ռիսկերի կուտակումը ժամանակին բացահայտելու և հասցեագրելու նպատակով Կենտրոնական բանկը մշտադիտարկում է ռիսկերի կուտակումը (կամ նյութականացումը)՝ նախանշող վաղ ահազանգման տարատեսակ ցուցանիշներ, դրանց համախմբման արդյունքում կառուցված ինդեքսներ, ինչպես նաև կիրառում է ռիսկերի գնահատման տարբեր մոդելներ և մակրոսթրես թեստավորման համակարգեր:

2022 թ. Կենտրոնական բանկի՝ ֆինանսական կայունության ապահովման գործառույթի աշխատանքային օրակարգը ձևավորվել է ռազմավարական առաջնահերթությունների և ընթացիկ զարգացումների ներքո: Տարվա ընթացքում ֆինանսական համակարգը շարունակել է անխափան ապահովել ֆինանսական ծառայությունների մատուցումը: Դրական

զարգացումների հետ մեկտեղ ի հայտ են եկել նոր մարտահրավերներ, իսկ անորոշությունները դեռ պահպանվում են բարձր մակարդակում: Այս ամենը պահանջում է մի կողմից՝ ֆինանսական կայունության ռիսկերի ուղղությունների և գնահատման մեթոդների շարունակական վերանայում, մյուս կողմից՝ ավելի դինամիկ և ապագային միտված մակրոպրոդեցնցիալ քաղաքականության իրականացում: Կարևորելով մակրոպրոդեցնցիալ քաղաքականության իրականացման հակացիկլիկ և ապագային միտված սկզբունքը, Կենտրոնական բանկն առաջին անգամ կապիտալի հակացիկլիկ բուֆերի բարձրացման որոշում կայացրեց: Ընթացիկ բարձր համարժեքության և շահութաբերության պայմաններում կապիտալի կուտակման ծախքերը նվազագույն են, և հակացիկլիկ բուֆերի բարձրացումը ընդլայնում է համակարգի կողմից ապագա ռիսկերի կլանման ունակությունը՝ միաժամանակ ապահովելով տնտեսության վարկավորման բնականոն ընթացքը:

Վարկային ցիկլի աճի վաղ ժամանակաշրջանում հակացիկլիկ բուֆերների կուտակումը մակրոպրոդեցնցիալ քաղաքականությունը դարձնում է առավել արդյունավետ և ապագային միտված: Այսօր մի շարք երկրների ազգային կարգավորողներ փոփոխություններ են կատարել հակացիկլիկ բուֆերների կուտակման քաղաքականության իրենց մոտեցումներում (Շվեդիա, Մեծ Բրիտանիա, Նիդեռլանդներ և այլն): Ի տարբերություն Բազել 3-ի ավանդական գաղափարախոսության՝ նոր մոտեցմամբ կարևորվում է կապիտալի բուֆերների ձևավորումը նույնիսկ «նորմալ» ռիսկային միջավայրում, երբ վարկային շուկայում առկա չեն ռիսկերի գերտաքացման ակնհայտ ազդակներ: Արդյունքում ընդլայնվում է անսպասելի շուկային իրավիճակներում բուֆերի պահանջների թուլացման միջոցով մնասների կլանման և տնտեսության անխափան վարկավորման ապահովման հնարավորությունը:

Կենտրոնական բանկում մշտապես կատարվել են ֆինանսական կայունու-

յունը խոցող ռիսկերի գնահատման մոտեցումների բարելավման, նոր մոտեցումների ուսումնասիրության և տեղայնացման աշխատանքներ: Մակրոպրոդենցիալ քաղաքականության արդյունավետության բարձրացման համատեքստում Կենտրոնական բանկի ուշադրության կենտրոնում է լինելու Growth-at-Risk մեթոդաբանությունը, որով փորձ է արվում վերջինիս ներքո ընդունված որոշումները կապակցել հասարակության բարեկեցության հետ, ինչը մակրոպրոդենցիալ քաղաքականությունը կդարձնի առավել ընկալելի և կանխատեսելի հասարակության լայն զանգվածների համար:

Մեթոդի կիրառումը հնարավորություն կտա մակրոպրոդենցիալ քաղաքականության որոշումներին ուղեկցող անորոշությունները դարձնելու առավելագույնս չափելի և կառավարելի: Մասնավորապես՝ քաղաքականության ազդեցությունների «կետային» կամ միջինի վրա հիմնված գնահատականները փոխարինվում են արդյունքների ամբողջական բաշխման հիման վրա ստացված գնահատականներով, ինչը թույլ կտա մակրոպրոդենցիալ քաղաքականության գործիքների կիրառման կարճաժամկետ ծախսերի և երկարաժամկետ օգուտների համադրման միջոցով ստանալ քաղաքականության գործիքների օպտիմալ կիրառման կանոնը:

Ինչպես և նախորդ տարիներին, անշարժ գույքի և հիպոտեկային վարկերի շուկան եղել է Կենտրոնական բանկի ուշադրության կենտրոնում: Տարվա ընթացքում կիրառության մեջ դրվեց վարկ/գրավ սահմանային հարաբերակցության մակրոպրոդենցիալ գործիքը: Այս ոլորտում առկա ռիսկերի մասին Կենտրոնական բանկը հաղորդակցել է ֆինանսական կայունության պարբերականներով⁰¹ փոխանցելով նաև քանակական գնահատականներ անշարժ գույքի հնարավոր գերաժևորման վերաբերյալ:

Ֆինանսական կայունության զարգացումները և մակրոպրոդենցիալ քաղաքականության ընթացքը Կենտրոնական բանկը հաղորդակցում է ֆինանսական

կայունության տարեկան հաշվետվության և կապիտալի հակացիկլիկ բուֆերի սահմանման եռամսյակային որոշումներով:

ԿԱՅՈՒՆ ՖԻՆԱՆՍԵՐ

Կենտրոնական Բանկը հանձն է առել ներդնել կայուն ֆինանսավորման սկզբունքները ՀՀ ֆինանսական համակարգում: Կայուն ֆինանսավորումը ենթադրում է կազմակերպություններում բնապահպանական, սոցիալական և կառավարման ստանդարտների (ԲՍԿ/ESG չափանիշներ) ներդնում: ԲՍԿ չափանիշները ընկերության գործունեության չափորոշիչների շարք են, որոնք սոցիալապես գիտակից ներդրողները օգտագործում են իրենց կողմից հնարավոր ներդրումները գնահատելու, իսկ ընկերությունները՝ իրենց ոչ ֆինանսական ռիսկերը բացահայտելու և կառավարելու նպատակով:

ՀՀ ԿԲ-ն «Ֆինանսական համակարգի կանաչացման ցանց» (NGFS) ու «Կայուն բանկային և ֆինանսական ցանց» (SBFN) միջազգային հեղինակավոր հարթակների անդամ է: ՀՀ ԿԲ-ն ներգրավված է երկու հարթակների տարբեր աշխատանքային խմբերում:

2022 թվականին ՀՀ ԿԲ-ն իրականացրել է ֆինանսական հատվածում կլիմայական ռիսկերի կարգավորման և վերահսկման հետ կապված վերլուծական աշխատանքներ: 2022 թ. հարցում է ուղարկել Հայաստանում գործող 17⁰² առևտրային բանկերին՝ ռիսկերի կառավարման գործընթացում կլիմայական ռիսկերի ընդգրկման վերաբերյալ: Հետազոտության մշակման հարցում ԿԲ-ին աջակցել են Համաշխարհային բանկի փորձագետները: ՀՀ ԿԲ-ն նաև մշակել է ֆինանսական հատվածի համար ռիսկերի գնահատման գործիքներ, ինչպիսին է «Ռիսկ ռադարը», որի ընթացքում ԿԲ կանաչ ֆինանսների աշխատանքային խումբը համագործակցել է գերմանական Sparkassenstiftung for International Cooperation-ի (DSIK) հետ:

01 Ֆինանսական կայունության հաշվետվություն 2021 թ.:
Բանկերի կապիտալի հակացիկլիկ շեմի չափի հաստատման որոշում:
Ֆինանսական կայունության հիմնական ցուցանիշներ. 2022 թ. 4-րդ եռամսյակ:

02 Հարցման պահին ՀՀ-ում գործում էին 17 առևտրային բանկեր: Այժմ բանկերի թիվը 18 է:

Կայուն ֆինանսավորման անցման ճանապարհին ՀՀ ԿԲ իրականացրած առաջնային քայլը ազգային ճանապարհային քարտեզի մշակումն է, որի ուղղությամբ աշխատանքները սկսվել են 2022 թ-ին: Ճանապարհային քարտեզով նախատեսված առաջիկա գործողություններն են՝ կանաչ տաքսոնոմիայի մշակում, կայուն ֆինանսավորման ոլորտում հետազոտությունների իրականացում, ֆինանսական կազմակերպությունների համար ԲՍԿ ռիսկերի կառավարման վերաբերյալ ուղեցույցների կազմում, կանաչ ֆինանսավորման գործիքների վերաբերյալ իրազեկվածության բարձրացում և կարողությունների ձևավորում:

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ

Ֆինանսական համակարգի կայունության ապահովման և զարգացման համատեքստում 2022 թվականին Կենտրոնական բանկն իրականացրել է ինչպես միջազգային լավագույն փորձի ու չափորոշիչների ներդրման և արդիականացման, այնպես էլ, վերջինիս առանձնահատկություններով պայմանավորված, կարգավորումների մշակման աշխատանքներ:

Այսպես՝ բանկերի կողմից արտարժույթային ռիսկի կառավարման մոտեցումները միջազգային կարգավորումների շրջանակներում կատարված փոփոխություններին համապատասխանեցնելու նպատակով Կենտրոնական բանկը վերանայել է արտարժույթի տնօրինման նորմատիվի հաշվարկման կարգը⁰³: Ի թիվս այլ փոփոխությունների՝ վերանայվել են նորմատիվի հաշվարկում ածանցյալ գործիքների ներառման կանոնները, ինչը կնպաստի Հայաստանի Հանրապետությունում ածանցյալ գործիքներով իրականացվող գործառնությունների ակտիվացմանը:

Կենտրոնական բանկը վերանայել է բանկերի կապիտալի համարժեքության նորմատիվի չափը, կապիտալի կազմն ու կառուցվածքը. փոփոխությունն⁰⁴ ուժի մեջ է մտնելու 2023 թվականի հունիս 1-ից:

Բանկերի կապիտալի համարժեքության նորմատիվի հաշվարկման մեթոդաբանությունը համապատասխանեցվել է միջազգային չափորոշիչներում կատարված փոփոխություններին, ընդ որում, որոշակի դեպքերում պահպանվել են Հայաստանի Հանրապետության բանկային համակարգի յուրահատկություններով պայմանավորված առանձնահատուկ կարգավորումները:

Ֆինանսական կազմակերպությունների իրական շահառուների բացահայտման նպատակով սահմանվել է, որ ֆինանսական կազմակերպությունը պետք է կատարի պատշաճ ուսումնասիրություն և բացահայտի իր իրական շահառուներին, իսկ իրական շահառուները պետք է ներկայացնեն արժանահավատ տեղեկություններ ֆինանսական կազմակերպությանը: Ֆինանսական կազմակերպության իրական շահառուների մասին ամբողջական, արժանահավատ տեղեկատվությունը կապահովի ֆինանսական կազմակերպության գործունեության թափանցիկությունը, հնարավորություն կտա մանրամասն վերլուծելու ֆինանսական կազմակերպության կառուցվածքը:

Ֆինանսական կազմակերպությունների՝ աուդիտորական կազմակերպությունների սահմանած անկախության ավելի բարձր աստիճան ապահովելու նպատակով փոփոխություն է կատարվել համապատասխան նորմատիվ իրավական ակտում՝ սահմանելով այնպիսի պահանջներ, որոնք հնարավորություն են տալիս կանխելու մշտապես մեկ աուդիտորական ընկերության կողմից ֆինանսական աուդիտ անցնելու կազմակերպության հնարավորությունը: Նաև խստացվել են պատասխանատու աուդիտորի և աուդիտորական թիմի որակավորման պահանջները՝ ապահովելու համար ավելի որակյալ աուդիտ: Արդյունքում ակնկալվում է առավել անաչառ և բարձր որակի աուդիտի իրականացում՝ նպաստելով ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ սպառողների, ինչպես նաև ներդրողների վստահության բարձրացմանը:

2022 թ. ընթացքում ապահովագրական ընկերությունների հաշվապա-

03 ՀՀ ԿԲ խորհրդի թիվ 158-Ն որոշում:

04 ՀՀԿԲ խորհրդի թիվ 195-Ն որոշում:

հական հաշվառման քաղաքականությունը համապատասխանեցվել է նոր ստանդարտներին: Հարկ է շեշտել, որ փոփոխությունը պայմանավորված էր նաև Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության պահանջով, քանի որ, համաձայն «Հաշվապահական հաշվառման մասին» ՀՀ օրենքի, Հայաստանի Հանրապետությունում հաշվապահությունը կարգավորող իրավական ակտերը պետք է համապատասխանեն ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտներին: 2023 թ. հունվարի 1-ից ապահովագրական ընկերությունների համար գործող ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտները (ՖՀՄՍ)՝ ՖՀՄՍ 4-ը և ՀՀՄՍ 39-ը պետք է փոխարինվեն համապատասխանաբար նոր՝ ՖՀՄՍ 17-ով և ՖՀՄՍ 9-ով:

Սահմանվել են ապահովագրական սակագների հիմնավորման սկզբունքներ և սակագների հաշվարկման ժամանակ հաշվի առնվող նվազագույն դիտարկումներ, որոնք միտված են ապահովագրական ընկերությունների կողմից սեփական ռիսկերի ավելի ճշգրիտ գնահատմանը և դրա արդյունքում սպառողների համար առավել արդար գնագոյացմանը:

2022 թվականը ԱՊՊԱ սակագների ազատականացման անցումային շրջան է եղել, որի ընթացքում յուրաքանչյուր ապահովագրական ընկերություն սահմանել է ապահովագրավճարների՝ անհատական ռիսկերի վրա հիմնված շուկայական գնագոյացման կառուցակարգեր՝ 2023 թվականից ամբողջապես ազատականացված սակագներով համակարգի վերջին փուլին անցում կատարելու համար: ԱՊՊԱ ազատականացված սակագները ենթադրում են ապահովագրավճարների հաշվարկման անհատականացված մոտեցման կիրառում, որի արդյունքում ավտոտրանսպորտային միջոց ունեցող անձանց համար ձևավորվում է հնարավոր ամենաարդար գինը: Գների ազատականացումն ապահովում է ավելի արդար մրցակցային պայմաններ, ստիպում է ընկերություններին բարելավել ծառայությունների որակը, ապահովադիրներին տալիս է լավագույն գին-որակ համադրությունը ընտրելու հնարավորություն: Ապահովագրական ընկերությունները ԱՊՊԱ սակագների հաշվարկման իրենց մեթոդաբանությունների վերաբերյալ հանրային իրազե-

կում են ապահովել՝ քննարկումներ կազմակերպելով հասարակության տարբեր ներկայացուցիչների, այդ թվում՝ սպառողների և վարորդների իրավունքները պաշտպանող կազմակերպությունների և լրատվական միջոցների ներկայացուցիչների հետ:

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԼԻՑԵՆԶԱՎՈՐՈՒՄ ԵՎ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

*ՀՀ ԿԲ վերահսկողության
Նպատակն է հավաստիանալ, որ
ֆինանսական համակարգում,
կազմակերպություններում և
ենթակառուցվածքներում էական
ռիսկերը պատշաճ կառավարվում են,
իսկ խնդիրներ և ճգնաժամեր լինելու
դեպքում հետևանքները հասցված
են նվազագույնի, և գործընթացները
կազմակերպվում են առավելագույնս
սահուն և առանց ցնցումների:*

Նշված նպատակի ապահովման համար Կենտրոնական բանկն իրականացնում է ապագային միտված և պրոակտիվ՝ ռիսկերի վրա հիմնված վերահսկողություն, որի կարևորագույն բաղադրիչներից է ֆինանսական կազմակերպությունների ներքին կառավարման որակի բարելավումը:

Համաշխարհային զարգացումները, բազմազան մարտահրավերները, ֆինանսական համակարգի ծավալների զգալի աճը, ֆինանսական շուկաներում ծագող նոր երևույթներն ու ռիսկերը պահանջում են վերահսկողության մոտեցումների և կարողությունների էական փոփոխություններ: Այս առումով, վերջին տարիներին ԿԲ-ի կողմից ֆինանսական կազմակերպությունների լիցենզավորման և վերահսկողության գործընթացն անընդհատ տրանսֆորմացման փուլում է, ինչը բխում է Կենտրոնական բանկի ռազմավարությամբ հաստատված նպատակներից և խնդիրներից: Տրանսֆորմացումը երկարատև և հետևողական գործընթաց է, ինչը ենթադրում է ԿԲ-ում և ֆինանսական կազմակերպություն-

ներում զուգահեռաբար և հետևողականորեն համապատասխան կարողությունների ձևավորում, վերջիններիս միջև հաղորդակցման նոր որակի ապահովում, սպառողների շահերի պաշտպանության մասով վերահսկողության նոր մոտեցումների կիրառում և վերջիններիս հետ հաղորդակցման մշակույթի բարելավում: Նշված նպատակների և փոփոխությունների ներքո 2022 թվականին հետևողականորեն շարունակվել կամ նախաձեռնվել են վերահսկողությանը առնչվող մի շարք նախագծեր, որոնք հիմնականում ուղղված են եղել ռիսկերի վրա հիմնված վերահսկողության գործիքակազմի զարգացմանը և գործառնական ներդրմանը: Մասնավորապես.

- Մշակվել է վերահսկողական ռիսկի հանդուրժողականության փաստաթուղթը, որում արտացոլված են հիմնական մոտեցումները և վերահսկողական առաջնահերթությունները: Այն 2023 թվականին վերահսկողական ռազմավարության միջոցով կհաղորդակցվի ֆինանսական կազմակերպությունների հետ՝ վերահսկողական մոտեցումներն առավել պարզ և թափանցիկ դարձնելու նպատակով:
- Դեռևս միայն բանկերի համար ներդրման փուլում է ռիսկերի գնահատման նոր համակարգը, որը թույլ կտա առավել ճշգրիտ գնահատել բանկերը, ստանձնած ռիսկերին համարժեք կապիտալ և ներքին հսկողության մոտեցումներ ձևավորելու բանկերի կարողությունները և իրականացնել դրանից բխող համապատասխան վերահսկողական միջոցառումներ:
- ՀՀ կենտրոնական բանկի 2021 թ. ռազմավարությամբ ֆինանսական համակարգի տրասնֆորմացման առաջնահերթ բնութագրիչներից է տեխնոլոգիապես զարգացած վերահսկողության (SupTech) համակարգի ներդրումը, ինչը հնարավորություն կտա էապես բարելավելու վերահսկողական ռեսուրսների օգտագործման արդյունավետությունը և հասցեականությունը, առավել վաղ փուլերում արձագանքելու ռիսկերին և ներդնելու կանխարգելիչ վերահսկողության մոդելներ, էապես կնվազեցնի ֆինանսական կազմակերպությունների հաշվետվական ծախսերը: 2022 թվականի երկրորդ կեսին նախաձեռնվել

է վերահսկողական գործընթացների թվայնացման նախագիծը: Այդ նպատակով Կենտրոնական բանկը սկսել է համագործակցել Համաշխարհային բանկի փորձագետների հետ, ովքեր տեխնիկական աջակցություն են տրամադրում՝ նպատակաուղղված այս նախագծի առկա վիճակի գնահատմանը և ճանապարհային քարտեզի մշակմանը: Նախատեսվում է ճանապարհային քարտեզի մշակման և հաստատման աշխատանքներն ավարտել 2023 թ. ընթացքում, որի արդյունքներով կհստակեցվեն անելիքները և ակնկալվող ժամկետները:

- Ստեղծվել է ֆինանսական կազմակերպությունների վերակառուցման ծառայություն, որի հիմնական նպատակը խնդրահարույց ֆինանսական կազմակերպությունների՝ ֆինանսական շուկայից աստիճանական և կարգավորված դուրսբերումն է: Այս մասով ևս Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվել են ներքին կարողությունների զարգացմանն ուղղված աշխատանքներ, և մշակվել են օրենսդրական փոփոխությունների նախագծեր:
- ՀՀ կենտրոնական բանկն ընդունել է նաև ֆինանսական կազմակերպությունների ղեկավարների որակավորման գործընթացը վերջիններիս փոխանցելու նոր մոտեցումներ՝ նպատակ ունենալով ֆինանսական կազմակերպություններին տալ առավել մեծ ինքնուրույնություն՝ ձևավորելու իրենց գործունեության բնույթին և կառավարչական առանձնահատկություններին բնորոշ ներքին որակավորման համակարգեր և գործընթացներ: Նշվածը կրկին ենթադրում է ֆինանսական կազմակերպություններում և ԿԲ-ում զուգահեռաբար ներքին կարողությունների զարգացում՝ համապատասխանաբար ֆինանսական կազմակերպությունների կառավարման համակարգերի բարելավման և վերահսկողական մոտեցումների վերանայման ուղղությամբ, ինչը նախատեսվում է իրականացնել 2023 թվականի ընթացքում:

2022 թվականը բարդ էր աշխարհաքաղաքական և դրանից բխող՝ ֆինանսական համակարգի առջև ծառացած մարտահրավերների տեսանկյունից: Այս

առումով բավական ծավալուն և ինտենսիվ են եղել ընթացիկ վերահսկողական աշխատանքները: Շարունակվել են նախորդ տարվանից սկսված թիրախավորված վերլուծությունները ու ճգնաժամային իրավիճակներում օպերատիվ հսկողության իրականացումը: Մասնավորապես, հաշվի առնելով բանկերում ոչ ռեզիդենտ հաճախորդների և վերջիններիս կողմից կատարվող գործարքների էական աճը, 2022 թ. ընթացքում բանկերում ու այլ ֆինանսական կազմակերպություններում իրականացվել են ստուգումներ և ուսումնասիրություններ՝ հաճախորդների հետ գործարար հարաբերությունների համապատասխանության և ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի, պատժամիջոցների շրջանցմանն ուղղված անդրսահմանային գործարքներից բխող ռիսկերի կառավարման համակարգերի գնահատման նպատակով, որոնց արդյունքներով իրականացվել են համապատասխան վերահսկողական միջոցառումներ: Արդյունքում էականորեն զսպվել են ֆինանսական կազմակերպությունների գործունեությունից բխող ՓԼ/ԱՖ և համապատասխանության ռիսկերը, բարելավվել դրանց կառավարման որակը:

Նպատակ ունենալով բարելավել ՀՀ ֆինանսական համակարգում կորպորատիվ կառավարման որակը, մասնավորապես շեշտադրելով խորհրդի դերը, կարևորությունը և պատասխանատվությունը կորպորատիվ կառավարման համակարգի և կորպորատիվ մշակույթի ձևավորման գործընթացում, բանկերի խորհրդի անդամների համար կազմակերպվել է կորպորատիվ կառավարման տարածաշրջանային դասընթաց: Դասընթացում ներգրավված միջազգային և ԿԲ փորձագետները ներկայացրել են կորպորատիվ կառավարման միջազգային լավագույն սկզբունքները և փորձը:

2022 թ-ին որոշ բանկերի հետ համատեղ իրականացվել է միկրոպրոյեկտի ավարտված վերահսկողական սթրես-թեստավորում (ՄՎՍԹ)՝ գնահատելու հնարավոր մակրոֆինանսական զարգացումների ազդեցությունը անհատական բանկերի վճարունակության վրա: ՄՎՍԹ արդյունքների, ինչպես նաև բանկերից ստացված կարծիքների ու մեկնաբանությունների հիման վրա լրամշակվել և որոշակի փոփոխությունների է ենթարկվել սթրես-թեստավորման մեթոդաբանությունը: Նախատեսվում է 2023 թ. դա իրականացնել

բոլոր առևտրային բանկերի մասնակցությամբ:

Կարևորելով ֆինանսական շուկայում արտարժույթի և արժեթղթերի (այդ թվում՝ ածանցյալ ֆինանսական գործիքների) մրցակցային ու տնտեսական հիմնարարներով պայմանավորված գնագոյացումը՝ այս մասով վերահսկողական կարողությունների զարգացման ուղղությամբ ձեռնարկվել են որոշակի առարկայական քայլեր, մասնավորապես՝ 2022 թվականի ընթացքում ուսումնասիրվել է միջազգային փորձը և համադրվել ներկայում ՀՀ-ում գործող համակարգի հետ, որի արդյունքում բացահայտվել են առկա խնդիրները, ուրվագծվել վերահսկողական հետագա անելիքները: Ակնկալվում է, որ նշված նախագծի բարեհաջող ներդրման արդյունքում էականորեն կբարելավվի ֆինանսական շուկայում ինսայդերական առևտրի և գնային չարաշահումների դեմ պայքարի գործիքակազմը:

2022 թ. ընթացքում վերահսկողության ռեսուրսները բավական ինտենսիվ նպատակաուղղվել են նաև ֆինանսական կազմակերպությունների՝ սպառողների լայն շրջանակի վրա ազդեցություն ունեցող անթույլատրելի վարքագծի կանխմանը կամ դադարեցմանը:

Ֆինանսական համակարգում ազատ և բարեխիղճ մրցակցության ապահովման նպատակով ձեռնարկվել են ինչպես մրցակցային իրավախախտումների բացահայտման և վերացման, այնպես էլ հակամրցակցային դրսևորումների կանխարգելմանն ուղղված միջոցառումներ: Այսպես՝ արտարժույթի փոխանակման շուկայում հայտնաբերվել են հակամրցակցային վարքագծի դրսևորումներ, և կիրառվել են պատասխանատվության միջոցներ:

Նպատակ ունենալով 2023 թ. անցում կատարել ԱՊՊԱ ոլորտում նախատեսված անհատական ռիսկերի վրա հիմնված ապահովագրավճարների գնագոյացման մոդելներին՝ իրականացվել է Ցամաքային ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրության (ԱՊՊԱ) ծառայության մատուցման ապրանքային շուկայի մրցակցային վիճակի ուսումնասիրություն՝ հնարավոր հակամրցակցային համաձայնությունները, գերիշխող դիրքի հնարավոր չարաշահումները կանխարգելելու նպատակով:

Կենտրոնական բանկը շարունակական հսկողություն է իրականացրել լայն սպառում ունեցող ֆինանսական ծառայությունների սակագների նկատմամբ, ձեռնարկել անբարեխիղճ մրցակցության, գերիշխող դիրքի կամ հակամրցակցային համաձայնությունների հնարավոր չարաշահումների բացահայտման կամ կանխարգելման անհրաժեշտ միջոցառումներ, մասնավորապես՝

- ստացված ազդակների արդյունքում կատարվել է ՀՀ գործող բանկերի կողմից մատուցվող ծառայությունների սակագների համապարփակ մշտադիտարկում և վերլուծություն,
- իրականացվել է ֆիզիկական անձանց կողմից կանխիկ արտարժույթի մուտքագրման և անկանխիկ մուտքագրված արտարժույթի ելքագրման

միջնորդավճարների մշտադիտարկում, որի արդյունքում Կենտրոնական բանկը ձեռնպահ է մնացել շուկայի կարգավորման միջոցառումներից՝ շուկայում միջնորդավճարների շարունակական նվազման միտում նկատելու պատճառով:

Ֆինանսական շուկա մուտք գործող պոտենցիալ մասնակիցների համար մշակվել և հրապարակվել են հակիրճ ուղեցույցներ, որոնք առավել մատչելի են դարձրել օրենսդրական պահանջները:

2022 թ. ընթացքում Կենտրոնական բանկի կողմից լիցենզավորվել են 1 բանկ, 3 ներդրումային ընկերություն, 1 ներդրումային ֆոնդի կառավարիչ, 14 փոխանակման կետ, գրանցվել է 13 ներդրումային ֆոնդ:

ՎՃԱՐԱՀԱՇՎԱՐԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Կենտրոնական բանկի գործունեության նպատակներից է գործուն վճարահաշվարկային համակարգի ստեղծումն ու զարգացումը: Վճարահաշվարկային համակարգի միջոցով սպասարկվում են ՀՀ քաղաքացիների և տնտեսավարող սուբյեկտների վճարումները, դրամական փոխանցումները, պետական վճարումները և մի շարք այլ գործարքներ, ուստի դրանց համապատասխանությունը միջազգային չափորոշիչներին մեծապես կարևորվում է Կենտրոնական բանկի կողմից:

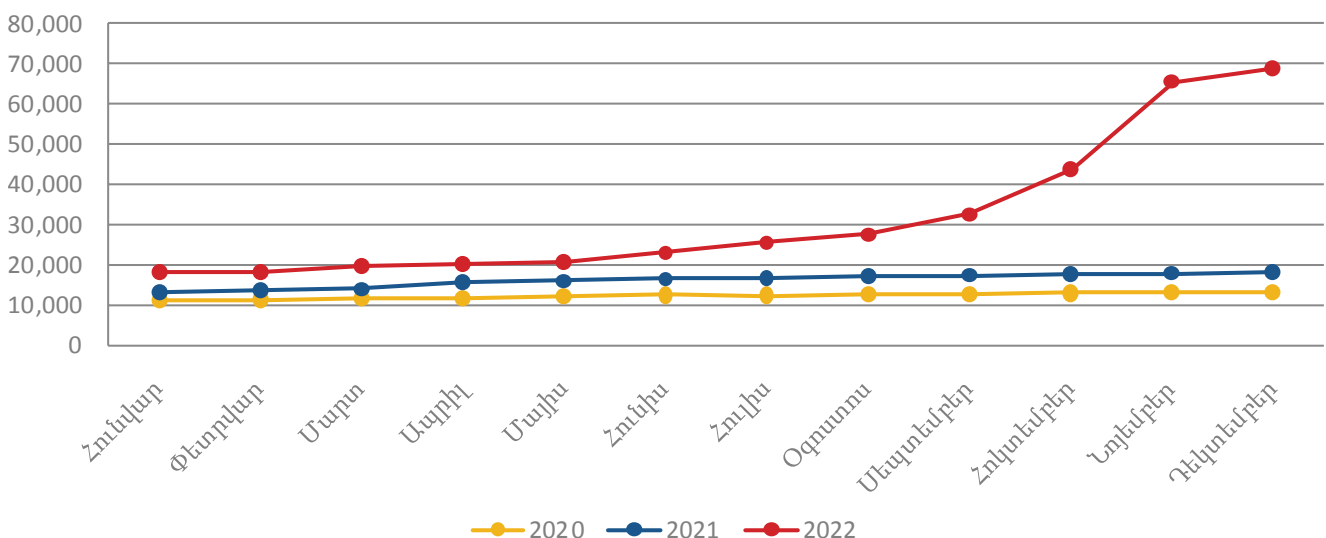
2022 թվականին «Անկանխիկ գործառնությունների մասին» օրենքի ընդունման համատեքստում Կենտրոնական բանկը կարևորել է անկանխիկ վճարում-

ների հարմարավետության աստիճանի բարձրացումն ինչպես քաղաքացիների, այնպես էլ անկանխիկ վճարումներ ընդունող կազմակերպությունների համար՝ ապահովելով անկանխիկ վճարումների ընդունման ենթակառուցվածքի ընդլայնում: Մասնավորապես՝ զգալի առաջընթաց է գրանցվել առևտրի և սպասարկման կետերում ֆիզիկական POS տերմինալների քանակի ավելացման տեսանկյունից:

POS տերմինալների քանակի աճը վկայում է տնտեսավարող սուբյեկտների կողմից անկանխիկ վճարումների ընդունման պատրաստակամության մակարդակի բարձրացման մասին:

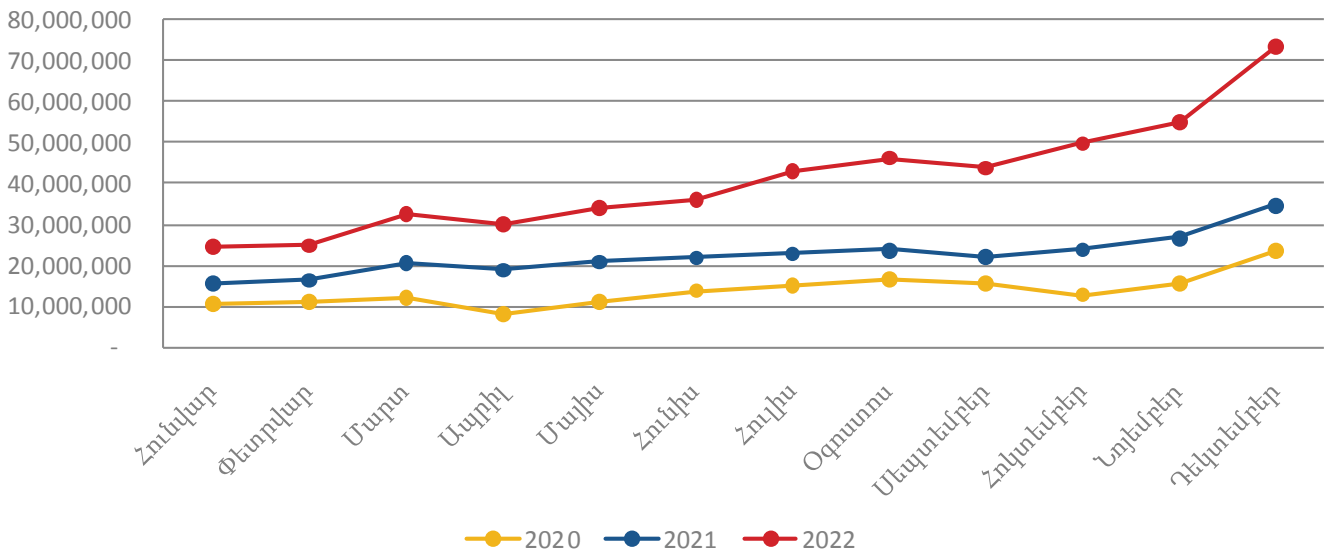
2022 թվականի ընթացքում Կենտրոնական բանկը փոփոխություն է նախաձեռնել ՀՀ տարածքում վճարային քարտերի թողարկման, սպասարկման և տարածման, ինչպես նաև վճարային քարտով գործառնությունների իրականացման կարգում: Փոփոխությունները կատարվել են վճարային քարտերով գործարքների մասնակիցների միջև միջնորդավճարների նվազեցման նախադրյալներ ստեղծելու նպատակով:

Գծապատկեր 2
ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ POS ՏԵՐՄԻՆԱԼՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ

Գծապատկեր 3

ՀՀ ԲԱՆԿԵՐԻ ԹՈՂԱՐԿԱԾ ՔԱՐՏԵՐՈՎ ՀՀ-ՈՒՄ POS ՏԵՐՄԻՆԱԼՈՎ ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐԻ ԾԱՎԱԼԸ (ՀԱՋԱՐ ԴՐԱՄ)

ՀՀ բանկերի թողարկած քարտերով ՀՀ տարածքում կատարված գործառնությունների գծով քլիրինգն ու վերջնահաշվարկը կատարվելու են այդ գործընթացների իրականացման իրավասություն ունեցող կազմակերպության կողմից: Կարգավորումը տարածվում է նաև այնպիսի թվային վճարային լուծումների կիրառմամբ դեպքերի վրա, ինչպիսիք են «Apple Pay» կամ «Google Pay» տեխնոլոգիաները:

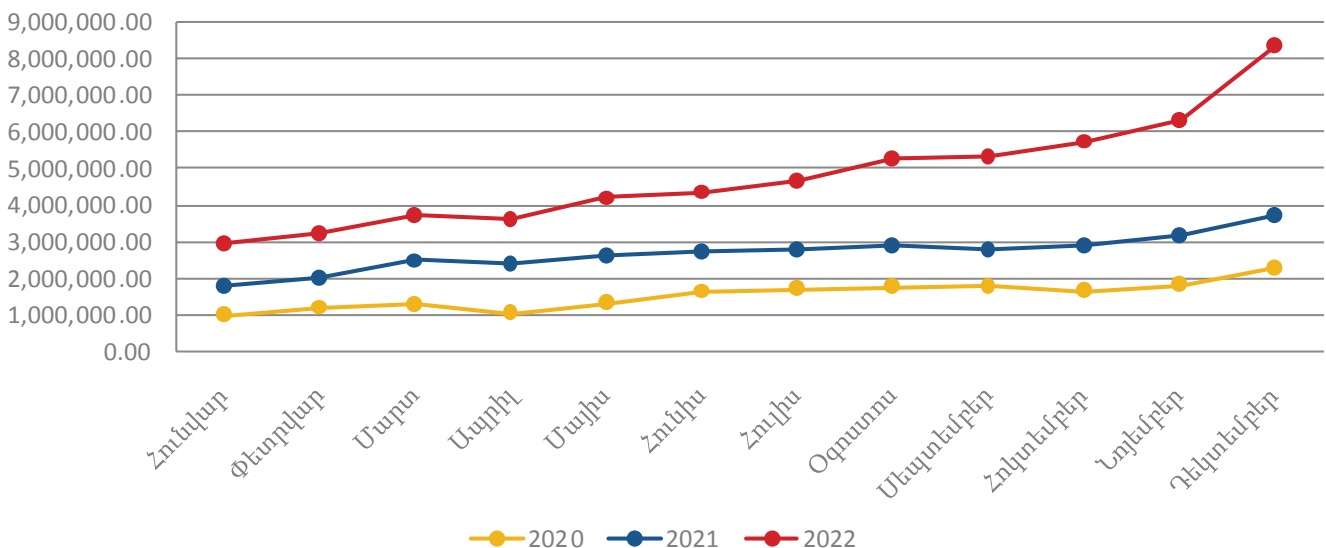
Արդյունքում վճարումներ ընդունող ֆինանսական կազմակերպությունների

համար քլիրինգի և վերջնահաշվարկի գործընթացները դարձել են ավելի մատչելի: Նոր կարգավորումը հնարավորություն կտա առավել հասանելի դարձնելու անկանխիկ վճարումների ընդունումը և միջնաժամկետ հեռանկարում կարող է նվազեցնել անկանխիկ վճարումների հետ կապված միջնորդավճարները տնտեսավարողների համար:

2022 թվականին զգալիորեն աճել են նաև ՀՀ բանկերի կողմից թողարկված քարտերով ՀՀ-ում POS տերմինալներով վճարումների ծավալը և քանակը:

Գծապատկեր 4

ՀՀ ԲԱՆԿԵՐԻ ԹՈՂԱՐԿԱԾ ՔԱՐՏԵՐՈՎ ՀՀ-ՈՒՄ POS ՏԵՐՄԻՆԱԼՈՎ ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ

28.12.2022 թ. դրությամբ ՀՀ-ում բոլոր բանկերի կողմից տեղադրված ընդհանուր ՀԴՄ-POS և POS տերմինալների քանակը 62,845 է, որից 49,050-ը ակտիվացված է ՀԴՄ-ների վրա:

Ստորև ներկայացված են գրանցված հայտերը 28.12.22 թ. դրությամբ:

POS տերմինալների ակտիվացման կարգավիճակ	Քանակ
Smart Vista համակարգում գրանցված	31,777
Այդ թվում	
Բանկի կողմից ակտիվացված	26,117
Բանկի կողմից ակտիվացման ենթակա	5,660

Կենտրոնական բանկն իր ուշադրության կենտրոնում է պահում միջազգային բոլոր զարգացումները և համապատասխան քայլեր ձեռնարկում՝ ստեղծելու այնպիսի վճարահաշվարկային համակարգ, որը կապահովի միջազգային չափորոշիչներին համարժեք ճկուն, հարմարավետ և անվտանգ ծառայությունների մատուցում հանրությանը և ֆինանսական համակարգի մասնակիցներին: Այս համատեքստում Կենտրոնական բանկը նախատեսում է.

- Կարգավորել ՀՀ տարածքում գործող առևտրի և սպասարկման կետերում QR կոդերի ընթերցմամբ վճարումների իրականացումը՝ շուկայի մասնակիցների համար սահմանելով վճարումներ կատարելու միասնական կանոններ: Այս կարգավորման նպատակն է ապահովել QR կոդերի կիրառմամբ ծառայություն մատուցող ֆինանսական կազմակերպությունների վճարային համակարգերի փոխգործելիությունը, ինչը թույլ կտա առևտրի և սպասարկման ցանկացած կետում իրականացնել վճարումներ բոլորի կողմից ընդունելի QR կոդի կիրառմամբ՝ անկախ տվյալ սպասարկման կետը սպասարկող ֆինանսական կազմակերպությունից:

- Վերանայել ֆինանսական համակարգի մասնակիցների համար սահմանված տեղեկատվական և կիբեռանվտանգության պահանջները՝ հաշվի առնելով տեղեկատվական տեխնոլոգիաների դերը և տեղեկատվական անվտանգության պահպանման կարևորությունը: Միջազգային փորձի հիման վրա շուկայի բոլոր մասնակիցների տեղեկատվության անվտանգության նոր պահանջների սահմանումը հնարավորություն կտա խուսափելու հաճախորդների անձնական տվյալների և ֆինանսական միջոցների կորստից:

- Վերանայել ֆինանսական կազմակերպությունների կողմից օգտագործվող ֆինանսական գործառնությունների իրականացման ավտոմատ սարքերի շահագործման կարգավորումը՝ ելնելով արդի զարգացումներից և նոր տեսակի բազմաֆունկցիոնալ սարքերի համարժեք կարգավորում ունենալու անհրաժեշտությունից: Արդյունքում հստակեցվելու են ֆինանսական գործառնությունների իրականացնելու համար անհրաժեշտ տեխնիկական հագեցվածության, անվտանգության և հասանելիության ապահովման սկզբունքները, որոնք ուղենշային կլինեն սարք տեղադրող ֆինանսական կազմակերպության համար: Կարգավորման նպատակն է խթանել տեխնոլոգիական նոր լուծումներով սարքավորումների մուտքը հայաստանյան վճարահաշվարկային շուկա՝ միևնույն ժամանակ տնտեսավարողների համար ապահովելով վերջիններիս հարմարավետությունն ու անվտանգությունը:

Առաջիկա տարիներին Կենտրոնական բանկն իր ջանքերն է գործադրելու վճարահաշվարկային կազմակերպությունների կողմից առավել ճկուն ծառայությունների մատուցման նախադրյալների ստեղծման և սպառողների՝ օր օրի աճող պահանջմունքների բավարարումը հնարավոր դարձնելու ուղղությամբ:

Այս համատեքստում նախատեսվում է վերանայել և հստակեցնել էլեկտրոնային փողի հաշիվների կարգավիճակը, ինչը թույլ կտա բարձրացնել վստահության մակարդակը, ակտիվացնել մրցակցությունը և ստեղծել ոլորտի զարգացման նոր նախադրյալներ: Արդյունքում էլեկտրոնային փող թողարկող կազմա-

կերպությունները կարող են զբաղեցնել իրենց ուրույն տեղը ֆինանսական միջնորդության շուկայում, մատուցել առավել

հարմարավետ ծառայություններ և ընդլայնել էլեկտրոնային փողի կիրառման ոլորտները:

Կենտրոնական բանկի թվային արժույթ

Կենտրոնական բանկի թվային արժույթի թողարկման նպատակահարմարությունն ուսումնասիրվում է աշխարհի գրեթե բոլոր երկրների կենտրոնական բանկերի կողմից: Չնայած բազմազան տեխնիկական լուծումների հասանելիությանը՝ քիչ երկրներ են պատրաստակամ թողարկելու CBDC մոտ ապագայում՝ ելնելով ֆինանսական կայունության և անորոշության նկատառումներից: Հայաստանում CBDC թողարկելու նպատակահարմարության ուսումնասիրման շրջանակում փորձ է արվել հասկանալ շուկայի ընթացիկ իրավիճակը, բացահայտել ֆինանսական համակարգի հիմնախնդիրները և տեղեկանալ շուկայի մասնակիցների՝ իրենց հետագա զարգացումների վերաբերյալ պատկերացումների մասին: Շուկայի առկա զարգացումները հաշվի առնելով՝ դեռ ակնհայտ չէ, թե ինչ հավելյալ օգտակարություն կարող է ապահովվել CBDC-ն: Այս ամենի ներքո դեռ չարունակվում են հետազոտական աշխատանքները թվային արժույթի ներդրման նպատակահարմարության վերաբերյալ:

ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ՇՈՒԿԱ

*Կենտրոնական բանկի
ռազմավարական
առաջնահերթություններից
մեկը արժեթղթերի շուկայի
զարգացման խթանումն է
ու այս շուկայի միջոցով նոր
ներդրումային հնարավորությունների
ստեղծման համար անհրաժեշտ
նախապայմանների ապահովումը:*

Կապիտալի շուկայի զարգացման տեսանկյունից 2022 թվականի նշանակալի քայլերից մեկը Կարշավայի ֆոնդային բորսայի (ՎՖԲ) կողմից Հայաստանի ֆոնդային բորսայի (ՀՖԲ) բաժնետոմսերի հսկիչ փաթեթի ձեռքբերումն է: ՎՖԲ մուտքը տեղական կապիտալի շուկա կարող է նոր լիցք հաղորդել Հայաստանի կապիտալի շուկայի և դրա ենթակառուցվածքի զարգացմանը, այդ թվում՝ առևտրային համակարգի զարգացմանը, ֆոնդային բորսայի և Կենտրոնական դեպոզիտարիայի ծառայությունների ընդլայնմանը և նորագույն տեխնոլոգիական լուծումների ներդրմանը:

2022 թվականին Կենտրոնական բանկը հաստատել է քրաուդֆանդինգի ծառայությունները կարգավորող իրավական դաշտը, որը ձեռնարկատիրական գործունեություն իրականացնող անձանց, հատկապես նորաստեղծ և ՓՄՁ ընկերություններին հնարավորություն կընձեռնի պարզեցված կարգով, առանց թափանցիկության ծավալուն պահանջների արժեթղթերի վաճառքի միջոցով ներդրողներից ներգրավելու տարեկան մինչև 2.5 մլրդ ՀՀ դրամ ծավալով ֆինանսավորում, իսկ ներդրողների համար կստեղծվեն ներդրումներ կատարելու նոր հնարավորություններ (առցանց, 24/7, արագ, փոքր ներդրումներ և այլն):

2022 թվականի ընթացքում շարունակվել են ՀՀ Կառավարության կողմից հաստատված Կապիտալի շուկայի զարգացման ծրագրի շրջանակներում իրա-

կանացված աշխատանքները: Մասնավորապես՝ կատարվել են աշխատանքներ միջազգային սկզբունքներին կարգավորման դաշտի համապատասխանության գնահատման, դրամական շուկայի զարգացման, հիպոտեկային վարկերով ապահովված արժեթղթերի ապահովման միջոցների գրանցման ավտոմատ համակարգի ներդրման, առևտրային համակարգի բարելավման և այլ ուղղություններով: Կապիտալի շուկայի զարգացման ծրագրի իրագործման արդյունքում հնարավոր կլինի խթանել տեղական ընկերությունների կողմից նոր թողարկումների իրականացումը, ինչպես նաև կապիտալի շուկայի նոր գործիքների ձևավորումը, որոնք կապահովեն խնայողությունների ներդրումը տնտեսության իրական հատվածում, հնարավորություն կտան բնակչությանը մասնակցելու երկրում իրականացվող ներդրումային ծրագրերին և դրանցից ստանալու եկամուտներ:

Կենտրոնական բանկը, շուկայի մասնակիցների հետ համատեղ, շարունակել է ջանքերը նպատակաուղղել խոր և իրացվելի դրամական, արտարժույթի և ածանցյալ գործիքների շուկաների ձևավորմանը: 2022 թվականին Հայաստանի ֆոնդային բորսայի կողմից գործարկվել է արտարժույթով առևտրի նոր հարթակը, իրավական հիմքեր են ստեղծվել արտարժույթի շուկայի մասնակիցների ցանկն ընդլայնելու համար: Իրականացվել են նաև մեկօրյա ռեպո գործարքների հարթակի ներդրման աշխատանքներ, որի հաջող գործարկումը թույլ կտա ձևավորել դրամական շուկայի ուղենշային մեկօրյա դրույք: Դա կարևոր է այլ ֆինանսական գործիքների, այդ թվում՝ քաղաքացիների և տնտեսավարողների ռիսկերի զսպման համար օգտագործվող ածանցյալ ֆինանսական գործիքների գնանշման համար: Կենտրոնական բանկի ջանքերով միջազգային շուկայում լայն տարածում ունեցող ստանդարտ ռեպո պայմանագրի՝ Գլոբալ ռեպո գլխավոր համաձայնագրի (GMRA) կիրառելիության վերաբերյալ 2022 թվականին հրապա-

րակվել է Կապիտալի շուկայի միջազգային ասոցիացիայի (ICMA) իրավական եզրակացությունը⁰¹: Վերջինը հավաստում է, որ օտարերկրյա գործընկերները տեղական գործընկերների հետ կարող են GMRA պայմանագրի հիման վրա, առանց իրավական խոչընդոտների, կնքել ռեպո գործարքներ, ինչը առանցքային նշանակություն կարող է ունենալ տեղական շուկա լրացուցիչ իրացվելիություն ներգրավելու տեսանկյունից:

Կենտրոնական բանկը քայլեր է ձեռնարկել իրական հատվածի կողմից արժույթային ռիսկերի հեջավորման գոր-

ծիքների՝ ածանցյալ ֆինանսական գործիքների կիրառումը խթանելու ուղղությամբ: Մասնավորապես՝ ֆինանսական հատվածի հետ քննարկումների արդյունքում Կենտրոնական բանկը որոշակի բարեփոխումներ է կատարել կարգավորման դաշտում՝ դյուրացնելու ածանցյալ գործիքների առաջարկի գործընթացը: Այսպես՝ մեղմացվել են առևտրային բանկերի՝ արժույթային ռիսկերի կառավարմանը ներկայացվող այն նորմատիվային պահանջները, որոնք կարող էին դիտվել որպես ածանցյալների շուկայի զարգացման խոչընդոտ:

---

01 ICMA իրավական եզրակացությունը:

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՏԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ ՍՊԱՌՈՂՆԵՐԻ ՇԱՀԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒՄ

*Սպառողների շահերի
պաշտպանության և
ֆինանսական կրթման
նպատակն է համապատասխան
քաղաքականության, կանոնների
և միջավայր ստեղծելու միջոցով
ունենալ զորակցված սպառող,
ով էապես բարձրացնում է իր
բարեկեցության մակարդակը՝
արդյունավետ օգտվելով
ֆինանսական համակարգի
առաջարկած գործիքներից:*

ԿԲ-ն հավատում է, որ միայն զորակցված սպառողը կարող է նպաստել իր բարեկեցությանը, իսկ մենք՝ որպես հասարակություն, կարող ենք ունենալ կայուն և տևական զարգացող ֆինանսական համակարգ ու տնտեսություն: Մենք տեսնում ենք սպառողին զորակցված, եթե նա կարողանում է.

- ֆինանսական ծառայություններից օգտվելիս կայացնել որոշումներ՝ հիմնված հավաստի տեղեկատվության վրա,
- ստանալ հիմնարար կրթություն՝ անձնական ֆինանսները կառավարելու համար,
- արագ ու արդյունավետ պաշտպանել իր իրավունքները և շահերը,
- ունենալ հասանելիություն իր կարիքներին համապատասխան ֆինանսական գործիքներին ու ծառայություններին,
- լսելի լինել և ազդել ֆինանսական կազմակերպությունների կողմից մատուցվող ծառայությունների շրջանակի և որակի բարելավման վրա,
- անվտանգ օգտվել նորարարական ֆինանսական ծառայություններից՝ չմտահոգվելով իր անձնական ակտիվների և տվյալների ապահովության համար,

- ունենալ իր պահանջմունքներին համապատասխանող ծառայություններ և ֆինանսական ընկերությունների՝ թափանցիկ ու արդար ընտրության հնարավորություն:

ԻՆՔՆԱԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ «ԻՆՍԻՏՏՈՒՏ» ՆԵՐՂՐՈՒՄ

Կենտրոնական բանկը, կարևորելով ինքնակարգավորման միջոցով ևս պաշտպանելու ինստիտուտի զարգացումը, առաջին անգամ նախաձեռնեց և ստեղծեց համապատասխան միջավայր, որպեսզի ֆինանսական կազմակերպությունների միությունները իրենք մշակեն և կիրառեն գործարար վարկելակերպի կանոններ: Այսպես՝ բանկերի և վարկային կազմակերպությունների միությունների կողմից մշակվել և հաստատվել են պարտքերի հավաքագրման գործընթացում հաճախորդների հետ հաղորդակցման կանոններ: Արդյունքում սպառողների հետ հաղորդակցումը կլինի առավել թափանցիկ, ամբողջական և քաղաքակիրթ:

ՆՈՐ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԻ ՄՇԱԿՈՒՄ

ԿԲ-ի կողմից մշակվել են վարկային պատմության և վարկային սքոր գնահատականի վերաբերյալ սպառողների հետ պատշաճ հաղորդակցման կանոններ:

Արդյունքում, մինչև պայմանագրի կնքումը, սպառողի վերաբերյալ վարկային բյուրոյից հարցումներ կատարելու համաձայնությունը ներառելու է նաև տեղեկատվություն հարցումների նպատակների, ժամկետների և վարկային գնահատականի (սքորի) վրա դրանց ազդեցության վերաբերյալ: Ընդ որում, հարցման թույլտվության ժամկետը չի կարող լինել ավելի երկար, քան կնքվող պայմանագրի ժամկետն է: Յուրաքանչ-

յուր անգամ սպառողի մասին վարկային հարցում կատարելիս ֆինանսական կազմակերպությունն անվճար, էլեկտրոնային եղանակով ծանուցելու է այդ մասին սպառողին, եթե այդ հարցումն ազդելու է սպառողի վարկային գնահատականի (սքորի) վրա:

Վարկ տրամադրող կազմակերպությունները նաև կբացահայտեն մանրամասն տեղեկատվություն իրենց կողմից կիրառվող վարկային գնահատականների վերաբերյալ:

Ֆինանսական կազմակերպությունների համար նոր պահանջներ են սահմանվել նաև հետևյալ ուղղություններով՝

- լուծարման, ինքնալուծարման կամ վերակազմակերպման փուլերում գտնվելու դեպքում կազմակերպությունները կհրապարակեն ամբողջական տեղեկատվություն,
- իրենց անվամբ կեղծ էջերի հայտնաբերման դեպքում կազմակերպությունները օպերատիվ կերպով կտեղեկացնեն սպառողներին,
- կազմակերպությունների սոցիալական էջերը պետք է պատշաճ նույնականացվեն (verified badge-ի առկայություն),
- պաշտոնական կայքերից բացի այլ կայքերի միջոցով ծառայություններ մատուցելու դեպքում պետք է հրապարակվի այնպիսի տեղեկատվություն, որը հնարավորություն կտա սպառողներին հստակ հասկանալու, թե ով է ծառայություն մատուցողը:

Նշված կարգավորումներն ուժի մեջ են մտնելու 2023 թ. երկրորդ կիսամյակում և նպաստելու են սպառողների տեղեկացվածության մակարդակի բարձրացմանը և գիտակցված որոշումների կայացմանը:

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒՆ

Ֆինանսական կրթման ծրագրի իրականացումը համակարգվում է վերջինիս մշակման և իրագործման հանձնաժողովի կողմից: Հանձնաժողովը միջգերատեսչական մարմին է, որը առաջնորդվում և համակարգվում է Կենտրոնական բանկի կողմից՝ ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի ու սպորտի նախարարության հետ համատեղ: Հանձնաժողովի անդամները համագործակցում են՝ ապահովելու Հայաս-

տանում ֆինանսական կրթման ծրագրի արդյունավետ մշակումն ու իրագործումը:

Կարևորելով հանրության ֆինանսական կրթվածության մակարդակի բարձրացումը՝ իրականացվել են ֆինանսական կրթման տարբեր ծրագրեր: 2022 թ. հիմնական շեշտադրումները եղել են դպրոցներում տևական զարգացման հիմքերի և հանրության համար հեռավար ուսուցման հարթակի և գործիքների ձևավորումը: Կարևորվել է դպրոցում ֆինանսական կրթման ոլորտում ուսուցիչների մեթոդական հմտությունների զարգացումը՝ քուիզինգի հմտություններ փոխանցելով: 2022/2023 ուսումնական տարվա ընթացքում Երևանի Արտաշես Շահինյանի անվան ֆիզիկամաթեմատիկական հատուկ դպրոցում Կենտրոնական բանկը, Քուիզինգի միջազգային ֆեդերացիայի հետ միասին, փորձարկում է դպրոցում քուիզինգային մեթոդների ու գործիքների կիրառումը: Ջուզահեռ կատարվել են ուսուցիչների համար համապատասխան մեթոդական ձեռնարկի մշակման աշխատանքներ: Փորձարկումը հաջողելու պարագայում դա հնարավոր կլինի տարածել ուսուցիչների ավելի լայն շրջանակում, որի միջոցով կհարստանան ուսուցիչների մեթոդական հմտությունները:

- 2021 - 2022 թվականներին հանրակրթական 100 դպրոցներում իրականացվել է ֆինանսական ունակությունները գնահատող լայնածավալ քանակական և որակական հետազոտություն, որի արդյունքները կհրապարակվեն 2023 թվականին:

ՆԱՄԱԳՈՐԾԱԳՈՒԹՅՈՒՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՆԵՏ

Շարունակական են եղել անդամակցությունն ու արդյունավետ համագործակցությունը Ֆինանսական ներգրավվածության միության (Alliance for Financial Inclusion, AFI), Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպության (The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)), Եվրասիական տնտեսական միության հետ: Համատեղ մշակված ու իրապարակված փաստաթղթերում և ուղեցույցներում ներկայացվել են նաև սպառողների շահերի պաշտպանությանն ուղղված ԿԲ քաղաքականությունն ու միջոցառումները:

ԱՐԺՈՒՅԹԻ ԹՈՂԱՐԿՈՒՄ, ԴՐԱՄԱՇՐՋԱՆԱԴՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ

Ազգային արժույթի թողարկման և շրջանառության կարգավորման ոլորտում Կենտրոնական բանկի գործունեությունն ուղղված է եղել ապահովելու տնտեսության մեջ կանխիկ դրամի նկատմամբ ձևավորված պահանջարկի՝ ըստ անհրաժեշտ ծավալների, կառուցվածքի, որակի և ժամկետների բավարարմանը: Կանխիկ դրամի շրջանառության կազմակերպումն ու կարգավորումն իրականացվել են՝ ապահովելով հուսալիության, հարմարավետության, օպերատիվության և անընդհատության սկզբունքները:

Այս առումով, 2022 թ. կատարվել են շրջանառու թղթադրամների և մետաղադրամների՝ ըստ պահանջարկի վերաթողարկման աշխատանքներ: Դրամանենգության դեմ պայքարի ու ժեղացման համար 2022 թ. թողարկման 1,000 դրամ անվանական արժեքով թղթադրամի դարձերեսին ավելացվել են լրացուցիչ պաշտպանական հատկանիշներ՝ այն դարձնելով ավելի պաշտպանված:

2022 թվականին Կենտրոնական բանկի Երևանի դրամարկղային հանգույցը վերազինվել է թղթադրամներ հաշվող, տեսակավորող, փաթեթավորող ու հնամաշ թղթադրամներն ավտոմատ ոչնչացնող առավել ժամանակակից և արագագործ համակարգերով: Նշված համակարգերը Կենտրոնական բանկին հնարավորություն են տալիս ավտոմատացված մեխանիզմների միջոցով (առանց մարդու միջամտության) սեղմ ժամկետում հաշվելու, ստուգելու, տեսակավորելու առևտրային բանկե-

Շրջանառության
մեջ կանխիկ դրամի
զանգված

+7.5%

Դրամարկղային
շրջանառության
ծավալը

+16.2%

Ընդհանուր դրամարկղային
շրջանառությունը

4,159.8 ՍԼՐԴ Դ

Երևան

3,705.9 ՍԼՐԴ Դ

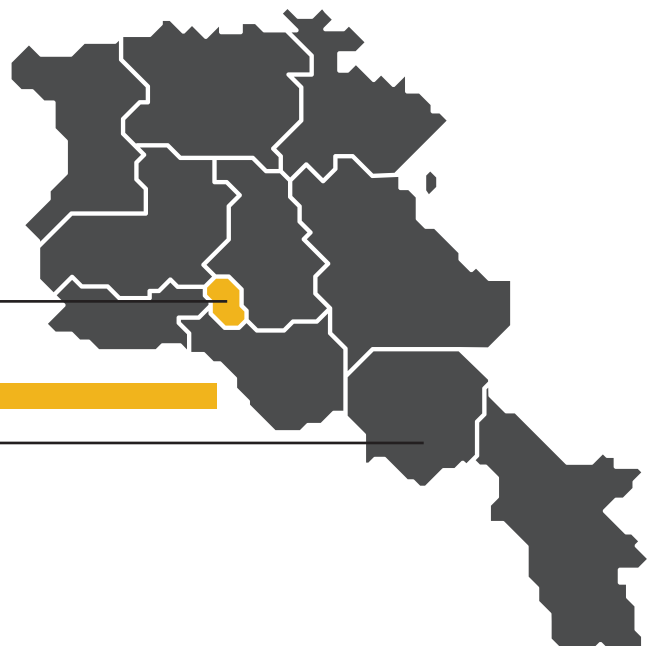
ՏԴԿ-ներ

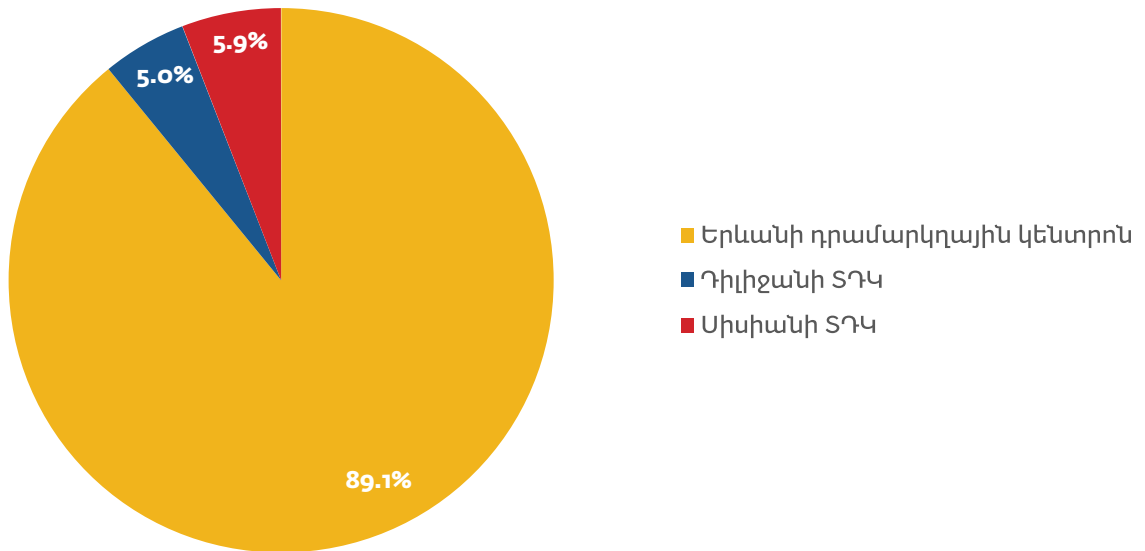
453.9 ՍԼՐԴ Դ

Ելքեր

68.4%

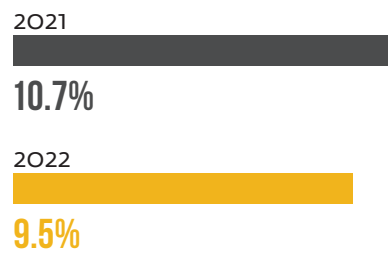

րից ստացված թղթադրամները, հետագա օգտագործման նպատակով փաթեթավորելու շրջանառության համար պիտանի թղթադրամները, ոչնչացնելու շրջանառության համար ոչ պիտանի (հնամաշ) թղթադրամները՝ արդյունքում ապահովելով Կենտրոնական բանկի հաճախորդների դրամարկղային սպասարկման օպերատիվությունը և անընդհատությունը:

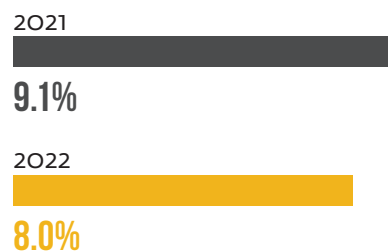
Օգտագործվող համակարգերը կարևոր դեր ունեն նաև դրամաներագության դեմ պայքարի գործում, քանի որ առևտրային բանկերից ստացված թղթադրամների իսկության ու վճարունակության բազմաֆունկցիոնալ ստուգման ընթացքում դրանք անմիջապես հայտնաբերում են կեղծ թղթադրամները:

Հանրապետությունում կանխիկ դրամաշրջանառության անընդհատությունը, ինչպես նաև շրջանառությունը պատշաճ որակի դրամանիշերով ապահովելու նպատակով Կենտրոնա-

ԿԲ-ից դուրս կանխիկ դրամի հարաբերությունը ՀՆԱ-ին

Շրջանառությունում կանխիկ դրամի հարաբերությունը ՀՆԱ-ին

Կենտրոնական բանկից դուրս կանխիկ դրամի տեսակային կառուցվածքում փոփոխություններ

Շրջանառության մեջ մետաղադրամների զանգվածը

+2,615.1 ՄԼՐԴ Դ

● 500 Դ

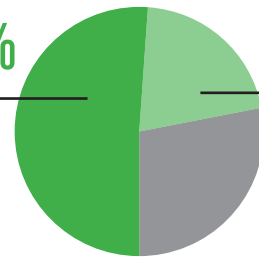
+11.3%

● 200 Դ

+13.7%

51.3%

20.7%

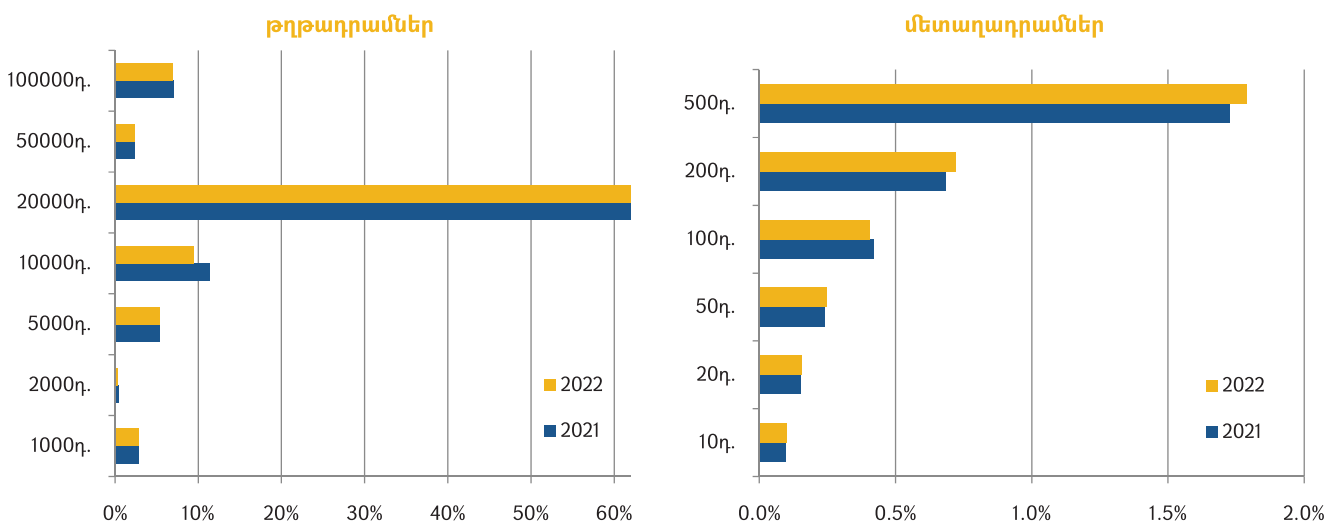

կան բանկի խորհրդի 2022 թվականի սեպտեմբերի 6-ի թիվ 147-Ն որոշմամբ սահմանվել են առևտրային բանկերի դրամարկղային կենտրոնների տեխնիկական հագեցվածության նոր պահանջներ:

Տարվա ընթացքում Կենտրոնական բանկն ամբողջությամբ ապահովել է տնտեսության մեջ կանխիկ դրամի նկատմամբ ձևավորված պահանջը՝

Գծապատկեր 6

ԹՂԹԱԴՐԱՄՆԵՐԻ ԵՎ ՄԵՏԱՂԱԴՐԱՄՆԵՐԻ ՏԵՍԱԿԱՅԻՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ 2021-2022ԹԹ. ՎԵՐՋԻ ԴՐՈՒԹՅԱՄԲ (ԳՈՒՄԱՐԱՅԻՆ ԿՏՐՎԱԾՔՈՎ)

Հայոց բանակի կազմավորման 30-ամյակ (1992–2022 թթ.)

«Հայոց պետականություն» թեմատիկ շարքի ներքո թողարկվել են Հայաստանի ազգային բանակի կազմավորման 30-ամյակին նվիրված ոսկե և արծաթե հուշադրամները:

Եղիշե Չարենցի ծննդյան 125-ամյակ

Օհան Դուրյանի ծննդյան 100-ամյակ

«Անվանի անհատներ» թեմատիկ շարքի ներքո թողարկվել են Եղիշե Չարենցի ծննդյան 125-ամյակին և Օհան Դուրյանի ծննդյան 100-ամյակին նվիրված հուշադրամները:

անհրաժեշտ ծավալներով, անվանական արժեքներով, պահանջված որակով և սահմանված ժամկետներում: Նշվածն ապահովվել է Կենտրոնական բանկից կանխիկ դրամ ստանալու համար առևտրային բանկերի ներկայացրած հայտերի սպասարկման միջոցով, որն իրականացվել է առանց խափանումների և գործող կարգերով սահմանված ժամկետներում:

ՆԵՐԴՐՈՒՄՅԻՆ ԴՐԱՄՆԵՐ ԵՎ ՆՈՒՇԱԴՐԱՄՆԵՐ

2022 թվականին շարունակվել է «Նոյյան տապան» արծաթե և ոսկե ներդրումային դրամների թողարկումն ու իրացումը եվրոպական և ամերիկյան ներդրումային շուկաներում: 2022 թ. իրացված արծաթե ներդրումային դրամների քանակը գերազանցել է Նախորդ տարվա ցուցանիշները 48%-ով, իսկ ոսկե ներդրումային դրամներինը՝ 15%-ով: Տարիների ընթացքում ձևավորված իրացման կայուն աճի տեմպերը վկայում են «Նոյյան տապան» ներդրումային դրամների նկատմամբ չդադարող հետաքրքրության մասին, ինչն իր հերթին նպաստում է աշխարհում Հայաստանի արժեքների ճանաչմանն ու տարածմանը:

Հուշադրամների թողարկման ոլորտում 2022 թ. Կենտրոնական բանկը, հավատարիմ մնալով հուշադրամներում ազգային կարևորություն ներկայացնող իրադարձությունների արտացոլման և դրանց հանրայնացման իր առաքելությանը, թողարկել է 6 անվանատեսակի հուշադրամներ:

Կենտրոնական բանկը, պահպանելով ՀՀ դրամանիշերը միջազգային դրամագիտական մրցույթներում ներկայացնելու ավանդույթը, 2021 թ. թողարկման հուշադրամները ներկայացրել է Ռուսաստանի Դաշնությունում անցկացված «Դրամների համաստեղություն-2022» 16-րդ միջազգային մրցույթում, որին իրենց թողարկումներով մասնակցել են երկու տասնյակից ավելի կազմակերպություններ աշխարհի 17 երկրներից: Մրցույթում Առևտրաբաշխանյանի ծննդյան 100-ամյակին նվիրված արծաթե հուշադրամը մրցանակի է արժանացել է միաժամանակ

Դավիթ Բեկ

Սյունիքի ազատագրման 300-ամյակի կապակցությամբ թողարկվել է նաև 18-րդ դարի հայ ազգային-ազատագրական պայքարի առաջնորդ Դավիթ Բեկին նվիրված հուշադրամը, որը համալրել է «Հայ զորավարները» հուշադրամների շարքը և խորհրդանշում է հայրենասիրությունն ու ժողովրդի համախմբումը:

Օգանեսոն (Og)

2022 թ. Կենտրոնական բանկը ձեռնամուխ է եղել միջազգային գիտության մեջ հայ գիտնականների ներդրումներին նվիրված հուշադրամների շարքի թողարկմանը: Շարքի անդրանիկ թողարկումը Մենդելևի պարբերական աղյուսակի 118-րդ տարրին նվիրված «Օգանեսոն (Og)» անվանմամբ հուշադրամն է:

Երեք անվանակարգերում՝ «Տարվա հուշադրամ», «Գեղարվեստական հաջող լուծում» և «Հանդիսատեսի համակրանք»:

2022 թ. ընթացքում Կենտրոնական բանկը շարունակել է իր թանգարանային հավաքածուի համալրումը պատմական Հայաստանի տարածքում շրջանառած թղթադրամներով և արժեթղթերով: Ձեռք բերված արժեքները ոչ միայն հարուստ հետազոտական նյութ են մասնագետների համար, այլև հնարավորություն են տալիս լայն հանրությանը ծանոթացնելու նոր ձեռքբերումներին:

Երիտասարդ սերնդին հայկական դրամագիտության ավանդույթներին ծանոթացնելու և դրամագիտության ու հավաքորդության նկատմամբ հետաքրքրություն առաջացնելու նպատակով 2022 թ. Կենտրոնական բանկը ճարտարապետության և շինարարության Հայաստանի ազգային համալսարանում կազմակերպել է ուսուցողական շնորհանդես և հուշադրամների էքսիզների մրցույթ, ինչպես նաև «Ֆիլանում» (ֆիլատելիա և դրամագիտություն) կազմակերպության հիմնադրման 100-ամյակին նվիրված միջազգային ցուցահանդեսին ներկայացրել է իր թանգարանային հավաքածուի լավագույն նմուշները:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՀՈՒՍՏՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

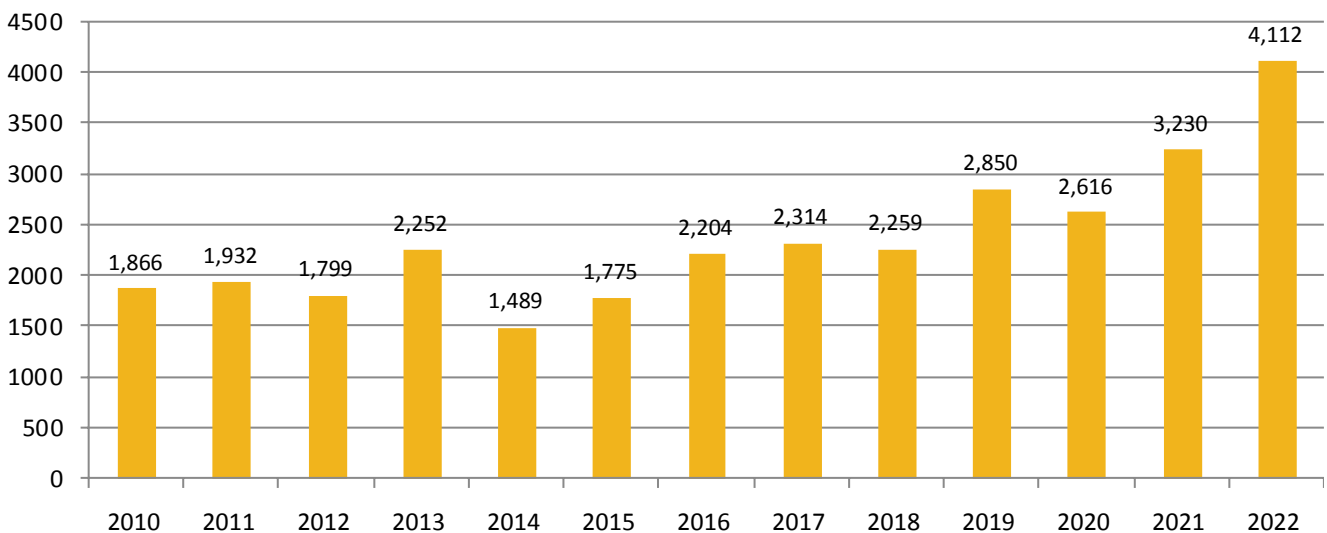
2022 թվականի արդյունքներով ՀՀ միջազգային պահուստներն աճել են շուրջ 882 մլն ԱՄՆ դոլարով և տարեվերջին կազմել շուրջ 4,112 մլն ԱՄՆ դոլար:

2022 թվականին ՀՀ միջազգային պահուստների մակարդակը շարունակել է համապատասխանել արտաթուփային պահուստներին վերաբերող

հիմնական պահանջներին, մասնավորապես՝ հնարավոր արտաքին ցնցումները մեղմելու կարողության առումով: Այսպես՝ ՀՀ միջազգային պահուստներն ապահովել են ներմուծման շուրջ հինգ ամսվա, իսկ ընթացիկ պարտավորությունների սպասարկման՝ շուրջ ինը տարվա ծածկույթ:

Գծապատկեր 7

ՀՀ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՀՈՒՍՏՆԵՐԻ ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Համաձայն «Պաշտոնական վիճակագրության մասին» ՀՀ օրենքի՝ ՀՀ կենտրոնական բանկը (ՀՀ ԿԲ) հանդիսանում է պաշտոնական վիճակագրության արտադրող և «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքի դրույթներին համապատասխան հավաքագրում, ամփոփում և հրապարակում է դրամավարկային, ֆինանսական հատվածի և արտաքին հաշիվների վիճակագրությունը, որն օգտագործվում է ՀՀ ԿԲ-ի կողմից դրամավարկային քաղաքականության մշակման, ֆինանսական կայունության ապահովման, ֆինանսական վերահսկողության, վճարահաշվարկային համակարգի զարգացման և այլ գործառնությունների իրականացման, ինչպես նաև ՀՀ ԿԲ-ից դուրս՝ պետական գերատեսչությունների, ֆինանսական շուկայի մասնակիցների, միջազգային ֆինանսատնտեսական կազմակերպությունների, զանգվածային լրատվության միջոցների, հանրության կողմից՝ տնտեսական վերլուծությունների, ներդրումային որոշումների և տնտեսական քաղաքականությունների մշակման համար:

2022 թվականին ՀՀ ԿԲ-ն ապահովել է ժամանակին և արժանահավատ տեղեկատվության հրապարակումը⁰¹, ինչպես նաև աշխատել է տեղեկատվության հավաքագրման աղբյուրների ընդլայնման, հավաքագրվող վիճակագրության մշակման և կազմման գործընթացների համընդհանուր ավտոմատացման, հրապարակվող տեղեկատվության շրջանակների ընդլայնման և հասանելիության ապահովման, վիճակագրական տվյալների որակի բարելավման, հավաքագրվող վիճակագրության մեթոդաբանության կատարելագործման ու միջազգային չափորոշիչներին դրանց համապատասխանեցման ուղղությամբ:

ՀՀ կենտրոնական բանկի և ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի (ՀՀ ՎԿ) սերտ համագործակցության արդյունքում առաջին անգամ կազմվել են Հայաստանի Հանրապետությունում Ազգային հաշիվների համակարգի ֆինանսական հաշվի և ֆինանսական հաշվեկշիռների նախնական տարբերակները, որոնք 2022 թ. մայիսին հրապարակվել են ՀՀ ՎԿ կայքում⁰²: Այս նպատակով ՀՀ ԿԲ-ն կազմել և ՀՀ ՎԿ-ին է տրամադրել ՀՀ ֆինանսական կազմակերպությունների ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների, ինչպես նաև ՀՀ արտաքին հաշիվների ֆինանսական հոսքերի ու դիրքերի վերաբերյալ տեղեկատվությունը: Ֆինանսական հաշիվը համապարփակ տեղեկատվություն է տրամադրում տնտեսական և ֆինանսական զարգացումների մասին ինչպես ամբողջ տնտեսության, այնպես էլ տնտեսության ինստիտուցիոնալ միավորների վերաբերյալ (տնային տնտեսություններ, ոչ ֆինանսական կազմակերպություններ, ֆինանսական կազմակերպություններ և կառավարություն): Այն ցույց է տալիս ռեզիդենտ ինստիտուցիոնալ միավորների, ինչպես նաև վերջիններիս և արտաքին

01 ՀՀ կենտրոնական բանկը վիճակագրական տվյալները հրապարակում է ԿԲ կայքէջի «Վիճակագրություն» բաժնում. <https://www.cba.am>

02 Առավել մանրամասն՝ ՀՀ ՎԿ կայքում:

աշխարհի միջև ֆինանսական հոսքերի ընդհանուր պատկերը՝ ըստ ֆինանսական գործիքների:

2022 թվականը լի էր մարտահրավերներով արտաքին հատվածի վիճակագրության համար: Արտաքին հատվածի վիճակագրության ամբողջականության ապահովման նպատակով 2022 թվականին ՀՀ վճարային հաշվեկշռում իրականացվել են լրահաշվարկներ՝ ուղղված որոշ երևույթների գնահատմանը և վճարային հաշվեկշռում ներառմանը: Մարտ ամսից սկսած այցելուների մեծ հոսքը Հայաստան անհրաժեշտություն առաջացրեց լրահաշվարկներ կատարելու և գնահատականներ տալու արտաքին հատվածի որոշ ցուցանիշներին, մասնավորապես՝ զբոսաշրջության ծախսերի մասով: Այդ նպատակով համադրվեցին տվյալների մի քանի աղբյուրներ՝ հնարավորինս ճշգրիտ գնահատելու թե՛ այցելուների թիվը, թե՛ նրանց կատարած ծախսումները: Այս համատեքստում, շարունակվել է համագործակցությունը ազգային վճարային համակարգի օպերատորի հետ քարտերով կատարված գործարքների վերաբերյալ տեղեկատվության վերլուծության ուղղությամբ: Արդյունքում լրահաշվարկներ են իրականացվել ՀՀ վճարային հաշվեկշռում արտացոլվող «Ճանապարհորդություն» հոդվածում: Միևնույն ժամանակ, ՀՀ ԿԲ վիճակագրության վարչությունը ակտիվորեն մասնակցել է ՀՀ զբոսաշրջության կոմիտեի կողմից նախաձեռնված՝ 2023 թվականի ողջ ընթացքում իրականացվելիք «Միջազգային այցելուների հետազոտություն ազգային մակարդակով» հարցման կազմակերպմանը՝ մեթոդաբանական օժանդակություն ցույց տալով հարցումների ողջ ընթացքի նախագծմանն ու նախապատրաստմանը:

Արտաքին առևտրի վիճակագրության ամբողջականությունն ապահովելու նպատակով 2022 թվականին ևս, ինչպես 2017–2019 թվականներին, պետական գերատեսչությունների հետ համագործակցության արդյունքում գնահատական է տրվել 2021–2022 թվականներին ֆիզիկական անձանց կողմից ԵԱՏՄ արտահանված ավտոմեքենաների ծավալների վերաբերյալ: Նշենք, որ վերոնշյալ արտահանումը չի գրանցվել մաքսային վիճակագրության մեջ՝ ելնելով ԵԱՏՄ ան-

դամ երկրների մաքսային կարգավորման առանձնահատկություններից:

2022 թվականի վերջին արտաքին հատվածի վիճակագրության բաժնի կողմից նախաձեռնվել է տնային տնտեսությունների շրջանում լայնածավալ հարցում դրամական փոխանցումների գնահատման ճշգրտության մակարդակը բարձրացնելու նպատակով: Հարցման արդյունքները հնարավորություն կտան վերանայելու վճարային հաշվեկշռում դրամական փոխանցումների վիճակագրության կազմման ժամանակ գործածվող համամասնությունները՝ դրանով իսկ նպաստելով վիճակագրության արժանահավատության աստիճանի բարձրացմանը: Նշենք նաև, որ 2022 թվականին ՀՀ ԿԲ վիճակագրության վարչությունը ներգրավվել է Համաշխարհային բանկի կողմից դրամական փոխանցումների վիճակագրությունը բարելավելու նպատակով ստեղծված միջազգային աշխատանքային խմբի աշխատանքներում՝ իր ներդրումն ունենալով վերջնական փաստաթղթի ձևավորման գործում:

2022 թվականին ներդրվել են ֆինանսական կազմակերպությունների կողմից ներկայացվող՝ համապարփակ տվյալների ստացման BO (Business Object) ծրագրային համակարգի միջոցով տվյալների արտահանումը և վիզուալիզացիան: Վերջինս հնարավորություն է տալիս ֆինանսական կազմակերպություններից հավաքագրվող համապարփակ տվյալների բազաներից ՀՀ ԿԲ ներսում տվյալներ օգտագործողների համար ձևավորելու հարմար միջավայր և թեթևացնելու ֆինանսական կազմակերպությունների հաշվետվական բեռը՝ նվազեցնելով վերջիններից հավաքագրվող հաշվետվությունների քանակը: Տվյալների կառավարման գործընթացների բարելավման շրջանակներում տարվա ընթացքում մշակվել է ՀՀ ԿԲ-ում տվյալների հոսքի նոր ճարտարապետություն, ինչպես նաև համապատասխան վերափոխումներ են իրականացվել ներքին հաշվետվական համակարգերում:

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի (ՀԱՀ) և ՀՀ ԿԲ վիճակագրության վարչության համագործակցության արդյունքում 2022 թվականի ընթացքում ՀԱՀ գործարարության և տնտեսագիտության Մանուկյան քոլեջի կողմից փորձնական կառուցվել են Գործարար միջավայրի

և սպառողների վստահության եռամս-
յակային ինդեքսները ՀՀ-ի համար: Հա-
մաձայն մեթոդաբանության՝ վերոնշյալ
ինդեքսները 2023 թ-ից պարբերաբար
կհրապարակվեն ՀԱՀ-ի կողմից:

ՀՀ ԿԲ աշխատակիցները մասնակ-
ցել են Հայաստանի Հանրապետությունում

հերթական՝ 2024 թվականի գյուղատնտե-
սական համատարած հաշվառման (ԳՀՀ)
նախապատրաստման աշխատանքնե-
րին. մասնագիտական օժանդակություն
է ցուցաբերվել հարցաթերթիկների ձևա-
վորման և այլ մեթոդաբանական հարցե-
րի լուծման գործում:

ՓՈՂԵՐԻ ԼՎԱՑՄԱՆ ԵՎ ԱՆԱԲԵԿԶՈՒԹՅԱՆ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ ԵՎ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ

Կենտրոնական բանկի կառուցվածքում գործող ֆինանսական դիտարկումների կենտրոնը (ՖԴԿ) փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման (ՓԼ/ԱՖ) դեմ պայքարի պատասխանատու ստորաբաժանումն է: ՖԴԿ հիմնական գործառնությամբ ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի նպատակով տեղեկությունների հավաքումը, վերլուծությունը և փոխանակումն է: ՖԴԿ-ն այս գործառնությունն իրականացնում է որպես միջնորդ՝ հաշվետվություն տրամադրող անձանց և իրավապահ մարմինների միջև:

Այս համատեքստում կատարվում են ՓԼ/ԱՖ ռազմավարական, այդ թվում՝ թեմատիկ (ոլորտային) վերլուծություններ, ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի ազգային ռիսկերին համահունչ գործառնական վերլուծություններ, հնարավոր կասկածներ պարունակող ազդակների հետ կապված կանխարգելիչ միջոցառումներ, այդ թվում՝ ՓԼ/ԱՖ հիմնավոր կասկածների առնչությամբ իրավապահ մարմիններին տրամադրվում են ծանուցումներ, իրականացվում են ներպետական և միջազգային համագործակցության ընդլայնմանը, պետական մարմինների աշխատակիցների և հաշվետվություն տրամադրող անձանց ուսուցմանն ուղղված աշխատանքներ:

ՈԱԶՄԱԿԱՐԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ռազմավարական վերլուծությունների շրջանակում շարունակվել է բանկերի ոչ ռեզիդենտ հաճախորդների հաշիվներով գործառնությունների

ուսումնասիրությունը՝ առանձին հաճախորդների մասնակցությամբ կատարված գործարքների բնութագրերը և փողերի լվացման տեսանկյունից էական ռիսկեր առաջացնող հանգամանքները պարզելու նպատակով:

Կանխիկի հետ կապված ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը բացահայտելու նպատակով կատարվել է կանխիկով գործարքների դեպքում հաշվետու անձանց կողմից իրականացվող ՓԼ/ԱՖ կանխարգելիչ միջոցառումների ուսումնասիրություն:

Միաժամանակ, ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի օրենքի պահանջից բխող՝ ներքին դիտարկումների մարմնի գործառնական անկախությունը գնահատելու նպատակով կատարվել է ներքին դիտարկումների մարմնի կարգավիճակի վերաբերյալ վերլուծություն:

Վերլուծությունների արդյունքները համապատասխան եզրահանգումներով փոխանցվել են հաշվետվություն տրամադրող անձանց, որոնք իրենց հերթին ներկայացրել են բացահայտված թերությունների վերացմանն ուղղված միջոցառումների/ գործողությունների ծրագրեր:

ԳՈՐԾԱՌԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

2022 թ. աճել է ոչ ֆինանսական հաստատությունների կողմից, ի կատարումն ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի օրենսդրության պահանջների, տրամադրված կասկածելի գործարքի կամ գործարար հարաբերության մասին հաշվետվությունների (ԿԳՀ) քանակը: Նշվածը վկայում է ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի համակարգում ֆինանսական հաստատություններից բացի հաշվետվություն տրամադրող այլ անձանց ներգրավվածության ընդլայնման մասին: Վերլուծություններում հաճախակի հանդիպող սխեմաներից կարելի է առանձնացնել հետևյալները.

- ՀՀ բանկային համակարգի միջոցով ֆինանսական միջոցների տարանցիկ փոխանցումներ.
- Խարդախության տարատեսակ հանցագործություններով ձևավորված միջոցների տեղաբաշխմամբ ՓԼ սխեմաներ.
- Թմրանյութերի իրացմամբ հանցավոր ճանապարհով ստացված միջոցների օրինականացման սխեմաներ.
- Ֆինանսական բուրգի հատկանիշներին բնորոշ սխեմաներ.
- Ապօրինի ձեռնարկատիրություն իրականացնելու, այդ թվում՝ վիրտուալ ակտիվների առուվաճառքի ծառայություններ մատուցելու միջոցով, հարկային պարտավորություններից խուսափելու, տնտեսական գործունեության իրական ծավալները թաքցնելու միտում պարունակող ֆինանսական գործարքներ.
- Քաղաքական ազդեցություն ունեցող անձանց (ՔԱՈՒԱ) մասնակցությամբ ֆինանսական գործարքներ.
- Զանգվածային մարքեթինգի տարբեր մոդելների կիրառմամբ հանցավոր ճանապարհով ստացված միջոցների օրինականացման դեպքեր.
- Կեղծ կամ շինծու փաստաթղթերի կիրառմամբ գործարքներ կատարելու կամ գործարար հարաբերություններ հաստատելու դեպքեր.
- ՀՀ կենտրոնական բանկի և միջազգային կազմակերպությունների կողմից հրապարակված տիպաբանություններով նկարագրված սխեմաներին համապատասխանող այլ իրավիճակներ:

Հաշվետվություն տրամադրող անձանցից ստացված ԿԳՀ-ները հիմնականում ներկայացվել են խարդախության տարատեսակ սխեմաների և ՀՀ բանկային համակարգը ֆինանսական միջոցների տարանցիկ փոխանցումների նպատակով օգտագործելու վարկածներով:

ԿԱՆԽԱՐԳԵԼԻՉ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ

2022 թ. ընթացքում շարունակվել է հաշվետվություն տրամադրող անձանց հանձնարարականների ներկայացումը, որոնք ուղղված են եղել.

- Խարդախության սխեմաների և դրանցում հավանական ներգրավվածությո-

յուն ունեցող անձանց հետ կապված կանխարգելիչ միջոցառումների ձեռնարկմանը.

- Առանձին խումբ գործարքների կամ ռիսկային հաճախորդների գործարքների և գործարար հարաբերությունների հավելյալ ուսումնասիրությանը.
- Առանձին գործարքներում ՓԼ հնարավոր ռիսկերով պայմանավորված միջոցների արտահոսքի կանխարգելմանն ուղղված միջոցառումների իրականացմանը.
- Հաշվետվություն տրամադրող անձանց կողմից ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի՝ օրենսդրությամբ սահմանված միջառք պարտականությունների կատարմանն առնչվող պահանջների պարզաբանմանը:

2022 թ. պահպանվել է բանկերի կողմից միայն ԿԳՀ-ներում ներառված դրվագներով բարձր ռիսկային գնահատված գործարքների մերժման կամ հաճախորդի հետ հաստատված գործարար հարաբերությունների դադարեցման թվի աճի միտումը:

ԱՖ հնարավոր ռիսկերի արդյունավետ զսպման նպատակով հաշվետու ժամանակաշրջանում շարունակվել են կանխարգելիչ միջոցառումները՝ ուղղված միջազգային կառույցների կողմից կիրառվող սահմանափակումներին վերաբերող պահանջների կատարմանը, այդ թվում՝ ՖԴԿ կայքէջում ՄԱԿ-ի ԱԽ-ի և ՖԱԹՖ համապատասխան ցանկերում կատարված թարմացումները հրապարակելու և հաշվետվություն տրամադրող անձանց իրազեկելու միջոցով:

Հաշվետվություն տրամադրող անձինք իրազեկվել են նաև առանձին կազմակերպությունների և երկրների կողմից կիրառվող սահմանափակումների մասին՝ դրանց առնչվող հնարավոր ֆինանսական պատժամիջոցներից զերծ մնալուն ուղղված քայլեր ձեռնարկելու նպատակով:

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԳՈՒԹՅՈՒՆ

2022 թ. ներդրվել է «Միասնական տեղեկատվական տիրույթ» համակարգի արդիականացված տարբերակը՝ «Ֆինանսական հետախուզության տվյալների փոխանակման հարթակը», որն ապահովում է ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի

ոլորտում ներգրավված ՀՀ գերատեսչությունների և ՖԴԿ-ի միջև անվտանգ միջավայրում անհրաժեշտ տեղեկությունների արդյունավետ փոխանակումը:

Շարունակվել է համագործակցությունը միջազգային կառույցների հետ, որոնցից հատկապես կարևորվում է էգմոնտ խմբի շրջանակներում իրականացվող «էգմոնտ խմբի աջակցության և համապատասխանության գործընթացի վերանայում» ծրագիրը:

Բացի այդ, ՖԴԿ ներկայացուցիչը վերընտրվել է որպես էգմոնտ խմբի «Եվրոպա II» տարածաշրջանային խմբի ներ-

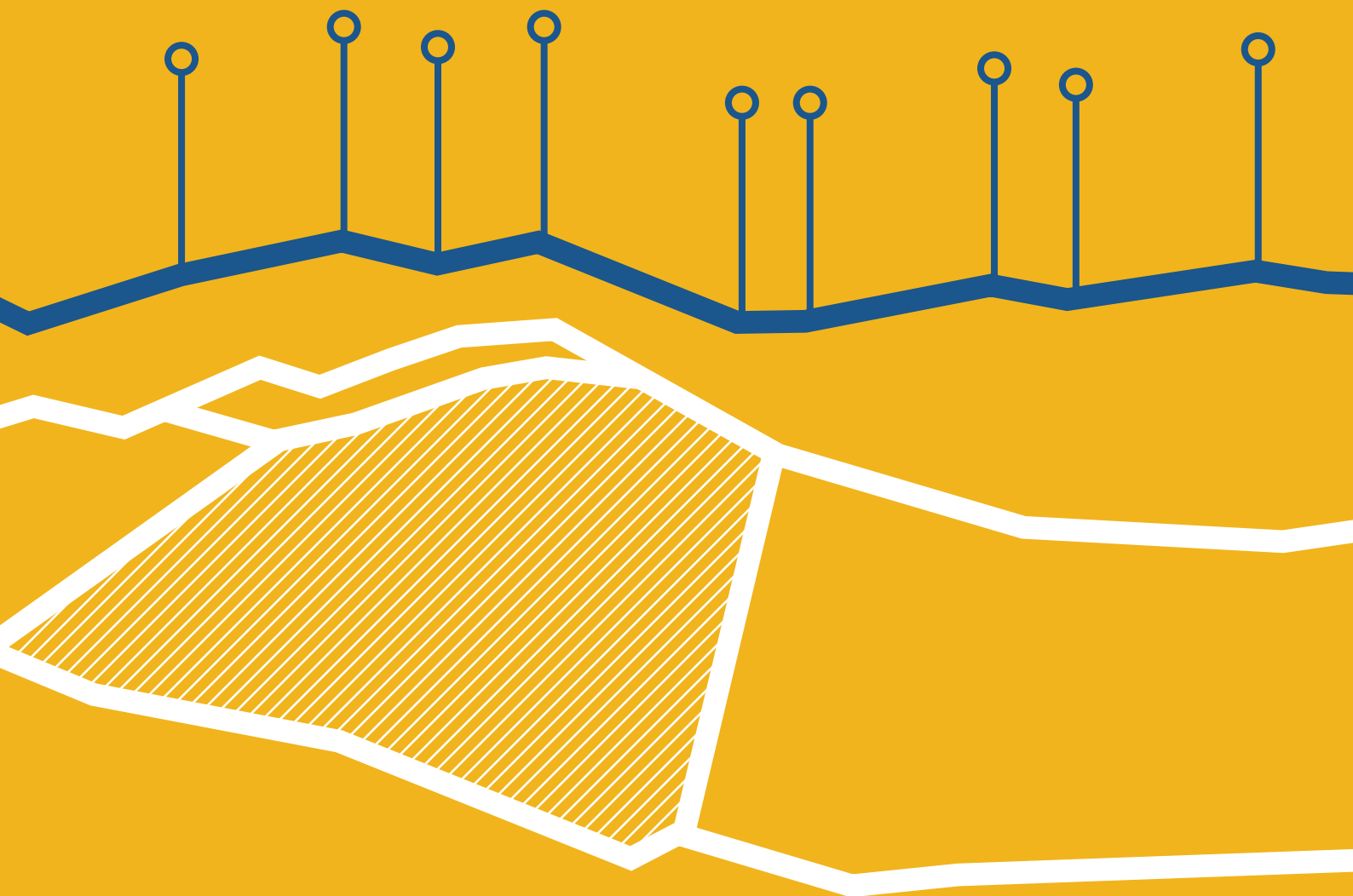
կայացուցիչ՝ երկու տարի պաշտոնավարման ժամկետով:

ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի վերաբերյալ զարգացումների իրազեկումը և ուսուցումը ոլորտի արդյունավետության նախադրյալներից են: Այդ նպատակով ՖԴԿ առցանց ուսուցման համակարգը⁰¹ վերափոխվել է՝ օգտագործողներին հնարավորություն ընձեռելով արդի տեխնոլոգիական լուծումների կիրառությամբ ձեռք բերելու ոլորտի վերաբերյալ գիտելիքներ, ստուգելու դրանց մակարդակը, այդ թվում՝ կատարելու հարցադրումներ, բաժանորդագրվելու նորություններին և այլն:

---

01 ՖԴԿ առցանց ուսուցման համակարգ

ՀՀ ԿԲ ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

Մեր առաքելության, տեսլականի և ռազմավարության ներքո առաջադրված խնդիրների արդյունավետ իրագործումը հիմնված է իրականացվող գործընթացների ազդեցության կառավարման վրա:

Ձգտելով լինել առաջատար Կենտրոնական բանկ՝ մենք տարվա ընթացքում վերանայել և ավտոմատացրել ենք բանկում առկա գործընթացների մի մասը: Ճկուն, մարտահրավերներին արագ արձագանքող կառույց լինելու համար իրականացվել են որոշակի կառուցվածքային փոփոխություններ: Բանկում քայլ առ քայլ ներդրվում է նախագծային մտածելակերպը, որն էլ իր հերթին կհանգեցնի նախագծային կառավարման մոդելի ներդրմանը: Մասնավորապես՝ քայլեր են կատարվել նախագծային բյուջետավորման անցման ուղղությամբ: Արդյունավետության մակարդակի բարձրացումը, գործընթացների վերանայումը, կառուցվածքային փոփոխությունները համատարած բնույթ ունեն և մշտապես ուղեկցում են մեզ առօրյա աշխատանքների իրականացման ճանապարհին:

SS ԵՎ SU ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

Շարունակելով ԿԲ ռազմավարության իրագործումը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի տեղեկատվական տեխնոլոգիաների և կիբեռանվտանգության տրանսֆորմացիայի իրականացման շրջանակներում 2022 թ. հաջողությամբ կատարվել են նախատեսված բոլոր աշխատանքները:

2022 թ. տեղեկատվական տեխնոլոգիաների և կիբեռանվտանգության տրանսֆորմացիայի իրականացման շրջանակներում կատարվել է տեղեկատվական տեխնոլոգիաների (SS) և տեղեկատվական անվտանգության (SU) ենթակառուցվածքի արդիականացում, ինչը հետագայում կապահովի ինչպես ՀՀ կենտրոնական բանկում, այնպես էլ ամբողջ ֆինանսական հատվածում օգտագործվող մի շարք կարևորագույն համակարգերի անվտանգ և անխափան

աշխատանքը: Մասնավորապես՝ ամբողջությամբ վերանայվել են միջբանկային CBAnet համակարգի անվտանգությունը և տրամաբանությունը, ձեռք են բերվել նոր սերվերային համալիրներ, որոնք փոխարինելու են շահագործումից դուրս եկող համալիրներին և ապահովելու են ԿԲ կրիտիկական համակարգերի անընդհատությունն ու անվտանգությունը:

SS և SU ենթակառուցվածքի արդիականացման արդյունքում հնարավոր ռիսկերի գնահատմանը և զսպմանը նպաստել է նաև ԿԲ գործընթացների անընդհատության կառավարման համակարգի, մասնավորապես՝ ԿԲ գործընթացների անընդհատության քաղաքականության և պլանի արդիականացումը, որն իրականացվում է՝ հիմք ընդունելով միջազգային լավագույն փորձը և չափորոշիչները: Արդյունքը նպաստելու է ոչ միայն ԿԲ, այլ նաև ֆինանսական համակարգում հանրությանը մատուցվող ֆինանսական ծառայությունների անընդհատության ապահովմանը, մասնավորապես՝ շեշտադրելով ՀՀ համակարգային և հանրային նշանակություն ունեցող համակարգերի անխափան աշխատանքը:

Կարևորելով արտակարգ իրավիճակներում Կենտրոնական բանկի առանցքային գործառնությունների անընդհատության ապահովումը՝ 2022 թ. կատարվել են մի շարք աշխատանքներ, թեստավորումներ և վարժանքներ, որոնց մասնակցել է նաև ֆինանսական հատվածը: Միևնույն ժամանակ, ընդգծելով ԿԲ աշխատակիցների՝ արտակարգ իրավիճակներին դիմակայելու պատրաստվածության անհրաժեշտությունը, իրականացվել են աշխատակիցների ուսուցում և վերապատրաստում:

2022 թ. ԿԲ-ն ֆինանսական համակարգի հետ համատեղ կազմակերպել է CyberGEN խորագրով կոնֆերանս, որին մասնակցել են շուրջ 250 ներկայացուցիչներ ֆինանսական հատվածից, հեռահաղորդակցության օպերատորներից, պետական հատվածից, ինչպես նաև

տարբեր ուսումնական հաստատություններից: Կոնֆերանսում, որպես բանախոս, հանդես են եկել աշխարհի լավագույն ընկերությունների (Mandiant/Google, Chainalysis, Simspace, Group IB, Kaspersky և այլն) մասնագետները: Հաշվի առնելով կիրառական տեխնոլոգիաների գիտելիքի կարևորությունը ինչպես Կենտրոնական բանկի, ֆինանսական հատվածի, այնպես էլ ամբողջ երկրի համար՝ CyberGEN կոնֆերանսը դառնալու է ամենամյա: 2023-ին ևս նախատեսվում է իրականացնել նմանատիպ կոնֆերանս՝ Հայաստանի բերելով աշխարհի լավագույն մասնագետներին և հայ մասնագետներին հնարավորություն ընձեռելով զարգացնելու իրենց գիտելիքներն ու փորձը՝ աշխարհի զարգացումներին համահունչ: Ոլորտի մասնագետների կողմից միջազգային որակավորման դասընթացների և այլ վերապատրաստումների ընթացքում ձեռք բերված գիտելիքները կարևոր խթան են հանդիսացել ժամանակակից

SS և SU ենթակառուցվածքի շարունակական զարգացման համար: Միևնույն ժամանակ, չի դադարում նոր տաղանդներ հայտնաբերելու և ներգրավելու գործընթացը, ինչը ժամանակակից աշխարհի ամենամեծ մարտահրավերն է: 2022 թ. ընթացքում մեր թիմը համալրել են մի շարք երիտասարդներ, որոնց մի մասը ուսմանը զուգահեռ խորացնում է իր գիտելիքները գործնական աշխատանքով: 2022 թ. ԿԲ երկու երիտասարդ աշխատակիցներ հնարավորություն են ունեցել Simespace ընկերությունում անցնելու փորձառություն: Simespace և Google/Mandiant ընկերությունների հետ պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել՝ շարունակելու համագործակցությունը: Որանք ամեն տարի երկու մասնագետ ընդունելու պատրաստակամություն են հայտնել:

25 հոգի ԿԲ-ից, ֆինանսական հատվածից և հանրային հատվածից հնարավորություն են ունեցել մասնակցելու Google/Mandiant ընկերության կողմից

Անձնական փորձառություն

Ելնելով ժամանակակից աշխարհի մարտահրավերներից՝ ԿԲ-ն մեծապես կարևորում է կիրառական տեխնոլոգիաների դերը, որի ներքո մենք ունեցել ենք հիմնալի տեսլական կիրառական տեխնոլոգիաների լավագույն գաղափարները մեր երկիր բերելու և միջազգային կոնֆերանս անցկացնելու վերաբերյալ, որտեղ մենք կկարողանանք փոխանակել մեր գիտելիքները, շատ բան սովորել և կապ հաստատել փորձագետների հետ: Մտահաղացումն ավելի լավ «աշխատեց», քան կարծում էինք: CyberGEN կոնֆերանսի ընթացքում մենք հանդիպեցինք կիրառական տեխնոլոգիաների տարբեր ոլորտների մեծաթիվ փորձագետների և, ցանկանալով հնարավորինս շատ գիտելիք ձեռք բերել՝ բաց չթողնելով հնարավորությունը, սկսեցինք բազմաթիվ հարցեր տալ: Մենք ծանոթացանք նրանց արտադրանքներին և խնդիրներին լուծման եղանակներին: Ապա ինքներս սկսեցինք առաջարկել մեր սեփական գաղափարները՝ լուծելու այն խնդիրները, որոնց նրանք բախվել են իրենց առօրյա աշխատանքում: Ելույթներում արտահայտված մտքերը մեզ արդեն հասկանալի էին, քանի որ նախապես, ժամեր շարունակ, նրանց հետ զրուցել էինք այդ թեմաների շուրջ:

Համաժողովի 4-րդ օրը, երբ մենք մեծ հետաքրքրությամբ տարբեր մտքեր փոխանակեցինք և նրանց հիանալի գաղափարներ տվեցինք, երկու ընկերություն մեզ առաջարկեց աշխատանքի փոխանակման ծրագրի գաղափարը: Առաջարկը ենթադրում էր 2-շաբաթյա փորձառություն իրենց ընկերությունում՝ վերապատրաստման և փորձի փոխանակման համար, ինչը մեզ և մեր ղեկավարներին իսկապես ուրախացրեց: Որոշվեց 2-շաբաթյա փորձառության ժամկետը երկարացնել մինչև 2 ամիս: Ամռանը վերապատրաստման մեկնեցինք Միացյալ Նահանգներ՝ Բոստոն:

Մենք երջանիկ էինք՝ պրակտիկա անցնելու այնպիսի ընկերությունում, որը 2 տարի առաջ փոքր, սկսնակ ընկերություն (ստարտափ) էր, իսկ այժմ վերածվել էր արագ աճող կազմակերպության, որն ուներ հեղինակավոր հաճախորդներ և շատ մեծ նախագծեր: Մեր սկզբնական պլանը շատ պարզ էր. 2 ամսում՝ հնարավորինս շատ գիտելիքներ ստանալ և ինքնուրույն լուծումներ առաջարկել՝ հետագայում դրանք տեղայնացնելու նպատակով: Համատեղելով աշխատանքը և տարբեր մասնագետների հետ հանդիպումները՝ նաև հասցնում էինք մեզ հետաքրքրող հարցերի պատասխանները ստանալ կազմակերպությունում աշխատող և կիրեռ աշխարհը լավ իմացող մարդկանց հետ առցանց հանդիպումներ կազմակերպելով: Որոշեցինք, որ պետք է մեր ներդրումն ունենանք և նպաստենք ընկերության գործունեության բարելավմանը ու ավելի շատ գիտելիքներ ձեռք բերենք դրա շնորհիվ: Հաղորդակցման հարթակներով 6 տարբեր հանդիպումներ ունեցանք լրիվ անծանոթ և մեր հիմնական գործի հետ առնչություն չունեցող մարդկանց հետ, ովքեր տվյալ ընկերություն էին եկել առաջատար ընկերություններից: Այս փորձառությունն օգնեց մեզ ոչ միայն կապեր հաստատելու խոշոր մասնագետների հետ և ձեռք բերելու անգնահատելի գիտելիքներ, այլև պատկերացնելու, թե ինչպես կարող են իրականացվել նույն գործընթացները մեր երկրում, և որն է լավագույն փորձը այս կամ այն խնդիրների լուծման դեպքում: Մեր շփման շրջանակն անընդհատ աճում էր. գտնում էինք նոր մարդկանց այլ վայրերից, որոնց հետ կարող էինք խոսել բիզնեսի, կիրեռանվտանգության և մոտիվացված թիմ ստեղծելու մշակույթի մասին: Մենք շատ ժամեր ենք անցկացրել Harvard shop-ում և MIT Press-ում՝ համապատասխան գրքեր գտնելու համար: Հարվարդում և MIT-ում մասնակցեցինք 6 տարբեր դասերի, մտքեր փոխանակեցինք դասավանդողների հետ, ինչն անգնահատելի փորձ էր: Այս 2 ամիսները, անշուշտ, մեզ ավելին տվեցին, քան կարելի էր պատկերացնել: Մենք առաջարկ ստացանք՝ հաջորդ ամռանը շարունակելու պրակտիկայի փոխանակման ծրագիրը և պարբերական առցանց հանդիպումները՝ ուղեղների գրոհների (brainstorming) միջոցով գաղափարների փոխանակման համար, որ մենք առ այսօր ամեն շաբաթ կազմակերպում ենք: Փոխվել է մեր մտածելակերպը, սկսել ենք ավելի լավ հասկանալ, թե ինչպես կարելի է իրականացնել գործընթացները և ավելի արդյունավետ աշխատել:

Ֆելիքս Ղանդիլյան

Ռուբեն Ամիզյան

կազմակերպված կիբեռանվտանգության դասընթացներին: Դասընթացը բաղկացած է երեք մոդուլից. երկրորդը և երրորդը նախատեսվում է անցկացնել 2023 թ. հունվար-մարտ ամիսներին: Դասընթացի առաջին մասն արդեն ավարտվել է, և մասնակիցներն արտահայտել են իրենց գոհունակությունը մատուցված նյութի որակի և խորության վերաբերյալ:

Հաշվետու տարում ԿԲ-ն մեծ ջանքեր է ներդրել Cyberange training platform-ի որոշակի հզորություններ ձեռք բերելու և տեղադրելու ուղղությամբ, որը հնարավորություն կտա ինչպես ԿԲ-ին, այնպես էլ հանրային կամ մասնավոր հատվածում աշխատող կիբեռանվտանգության մասնագետներին մոդելավորելու տարբեր խնդիրներ և զարգացնելու իրենց գիտելիքներն ու կարողությունները: Հաջորդ տարիներին նախատեսվում է զարգացնել հզորությունները և դրանք հասանելի դարձնել ամբողջ երկրում:

Առաջնորդվելով ռազմավարության այն մոտեցմամբ, որ մենք մեր աշխատակիցներին պետք է մատուցենք բարձր որակի ծառայություններ լավագույն տեխնոլոգիաների և լուծումների հասանելիության միջոցով, COBIT ստանդարտի ներդրմամբ 2022 թ. գործարկվել է կորպորատիվ ծառայություններին վերաբերող հայտերի սպասարկման ժամանակակից հարթակը, որը կծառայի գործընթացների շարունակական բարելավմանը և կբացառի խնդիրների կրկնությունը:

2021 թվականին իրականացված կառուցվածքային փոփոխություններն արդեն իսկ տվել են իրենց դրական արդյունքները՝ նպաստելով գործընթացների կառավարման արդյունավետության մակարդակի բարձրացմանը և ռազմավարական նպատակներին հասնելու խնդիրների լուծմանը: Կիրառվող «People - Process - Technologies» մոդելի նպատակն է ապահովել «ճիշտ մարդիկ, ճիշտ գործիքակազմով, ճիշտ տեղերում» սկզբունքը, ինչի մասին վկայում են հաշվետու ժամանակահատվածում փուլային մոտեցմամբ իրականացված մեծ քանակի բարդ նախագծերը:

ՀՀ ԿԲ-ի կողմից ստեղծվող կիբեռ-կարողությունների ապահովման և զարգացման առաջին փուլը վստահորեն կարելի է համարել հաջողված, քանի որ փորձարկման լայնածավալ աշխատանքների, բազմաթիվ տեխնոլոգիա-

կան տարբերակների ուսումնասիրության արդյունքում այսօր ՀՀ ԿԲ-ն ունի ժամանակակից հեռանկարային լուծումներ: Դրանք 2023-ի ընթացքում նպաստելու են նաև ԿԲ, և ՀՀ ֆինանսական ոլորտի մասնագետների վերապատրաստմանը, ուսուցման, ինչպես նաև հակերային հարձակումների սցենարներին և կիրառվող տեխնոլոգիաներին հակազդելու հմտությունների տիրապետմանը:

ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

Նախագծերի կառավարման գործառնությունի նպատակն է ՀՀ ԿԲ ռազմավարությամբ ամրագրված առաջնահերթությունները նախագծային կառավարման միասնական մեթոդաբանության ներքո իրականացնելը՝ ապահովելով դրանց իրագործման արդյունավետությունը:

Այս նպատակով 2022 թ. կազմակերպվել են նախագծերի կառավարման դասընթացներ ինչպես նոր աշխատակիցների, այնպես էլ հիմնական աշխատակազմի համար: Նախագծային մտածելակերպի զարգացմանն ուղղված աշխատանքները շարունակվելու են նաև 2023-ին:

Հաստատվել են նախագծերի կառավարմանը վերաբերվող մի շարք ներքին իրավական ակտեր, մասնավորապես՝ նախագծերի կառավարման քաղաքականությունը, ընթացակարգը, մեթոդական ուղեցույցը, նախագծային կոմիտեի կանոնակարգը:

Ստեղծվել է նախագծի աջակցման խումբ, որը ԿԲ աշխատակիցների շրջանում իրականացնելու է նախագծերի կառավարման մտածելակերպի ձևավորման, ուսուցման, օժանդակության, խորհրդատվության և միջազգային լավագույն փորձի տեղայնացման աշխատանքներ:

Կատարվել են կառավարչական ավտոմատացված համակարգի ներդրման աշխատանքներ, որոնք շարունակվելու են 2023-ին: Հետևելով թվայնացման օրակարգին՝ 2023 թ. պլանավորվում է ավարտել 4-5 նախագիծ, որով կավտոմատացվեն ինչպես Կենտրոնական բանկի մի շարք ներքին գործընթացներ, այնպես էլ որոշ միջբանկային գործարքներ:

ԳՆՈՒՄՆԵՐԻ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑ

Գնումների համակարգման ծառայության առանցքային նպատակն է բարձրացնել Բանկի կողմից իրականացվող գնումների գործընթացների արդյունավետության մակարդակը՝ առաջնորդվելով աշխատանքների իրականացման պարզ, թափանցիկ, մրցակցային և ոչ խտրական հիմունքներով, ապահովել ծախսերի դիմաց առավելագույն օգուտների (Value for Money) ստացման սկզբունքը, որը ենթադրում է գնման ամբողջական գործընթացի ընդհանուր արժեքի և որակի լավագույն համադրություն՝ ստանալ ճիշտ որակ, ճիշտ քանակություն, ճիշտ ժամանակին, ճիշտ մատակարարից, ճիշտ գնով:

Կենտրոնական բանկի ռազմավարությունից բխող՝ գնումների հաշվետու և թափանցիկ գործառնությունների ապահովման պահանջից ելնելով, 2022 թ. սկսել ենք գնումների էլեկտրոնային հարթակի ներդրման և գործընթացների թվայնացման աշխատանքները: Հարթակի ներդրումը կապահովի ապրանքների, ծառայությունների և աշխատանքների արդյունավետ գնումը՝ թափանցիկ և ծախսարդյունավետ ձևով:

2022 թ. գնումները հիմնականում նպատակաուղղված են եղել տեղեկատվական տեխնոլոգիաների և կիբեռանվտանգության ենթակառուցվածքների բարեփոխումներին, կանխիկի կառավարման սարքավորումների արդիականացմանը, ինչպես նաև կապիտալ շինարարության իրականացմանը: Վարչական ծախսերի և կապիտալ ներդրումների շրջանակներում 2022 թ. կազմակերպվել է մոտ 5.150 մլրդ ՀՀ դրամի գնման գործընթաց, ինչը նախորդ տարվա համեմատությամբ 5.7 անգամ ավելի է:

Գնումների համակարգման ծառայության համար 2022 թվականը եղել է հազեցած տարի՝ լի մարտահրավերներով և ձեռքբերումներով: Ծառայությունը ձեռնամուխ է եղել գնումների գործընթացների բարեփոխումներին, որի շրջանակներում շարունակաբար կատարվում են գնման ընթացակարգերի, քաղաքականության և կանոնակարգերի բարելավման, հաշվետվողականության, թափանցիկության և ներքին վերահսկողության լավարկման ուղղությամբ աշխատանքներ, ինչպես նաև իրականացվում է անձնակազմի կարողությունների շարունակական զարգացում:

ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

2022 թվականին ավարտվեց Կենտրոնական բանկի վարչական շենքի 3-րդ մասնաշենքի 10-րդ հարկի շինարարությունը: Արդյունքում ունեցանք Նորարարական լուծումներով բազմաֆունկցիոնալ տարածք, որը առավելապես նախատեսված է նիստերի, խորհրդակցությունների, աշխատանքային/թիմային քննարկումների համար, նաև ծառայում է որպես հավելյալ աշխատանքային տարածք: Նորարարական լուծումները հնարավորություն են ընձեռում ձևափոխելու տարածքը՝ ըստ քննարկումների տեսակի ու մասնակիցների քանակի զուգահեռ անցկացնելով մեկից ավելի քննարկումներ կամ խորհրդակցություններ:

Առաջնորդվելով «արժեք՝ փողի դիմաց» սկզբունքով և ծախսերի օպտիմալացմանը միտված քաղաքականությամբ, ինչպես նաև կարևորելով հանրապետությունում շարժական աղբյուրներից մթնոլորտային օդի աղտոտվածության նվազեցումը՝ Կենտրոնական բանկը 2022 թվականից նախաձեռնել է «ՀՀ կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքով Կենտրոնական բանկին վերապահված գործառնությունների իրականացման համար շահագործվող ավտոպարկի՝ էլեկտրական շարժիչով մեքենաներով թարմացման գործընթաց:

Հաշվետու տարում ձեռք է բերվել էլեկտրական շարժիչով 7 մեքենա, ինչը նպաստել է վառելիքի ծախսերի

զգալի նվազեցմանը, որը կարևոր է նաև «Կանաչ կլիմայի» տեսանկյունից:

2023 թվականին նույնպես նախատեսվում է շարունակել վերը նշված գործընթացը, մասնավորապես՝ օգտակար ծառայության ժամկետը լրացած 6 ավտոմեքենա փոխարինելով էկոլոգիապես մաքուր մեքենաներով:

Ապագային միտված անելիքների մասով ԿԲ-ն պլանավորում է գործարկել ծախսերի օպտիմալացմանը, էներգաարդյունավետության ու էներգախնայողության ապահովմանն ուղղված նախագծեր՝ ԿԲ-ին պատկանող շենքերի տանիքներին արևային կայանների տեղադրմամբ:

ՄԱՐԴԻԿ

Մարդիկ են այն կարևորագույն շարժիչ ուժը, որ կյանքի է կոչում Բանկի տեսլականն ու ռազմավարական նպատակները, առաջ է տանում մեր հավակնոտ ծրագրերը և իրականացնում մեր առաքելությունը՝ նպաստելու հանրային բարեկեցության ապահովմանը:

2022 թվականի կարևորագույն նպատակներից է թիմի համալրումը տաղանդավոր և բանիմաց անդամներով՝ ձգտելով նրանց համար ապահովել նպաստավոր աշխատանքային միջավայր և լինել զարգացման հնարավորություններ ընձեռող լավագույն գործատուներից մեկը:

ՆԵՐԴՐՈՒՄ ԱՊԱԳԱ ՍԵՐՆԴԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ

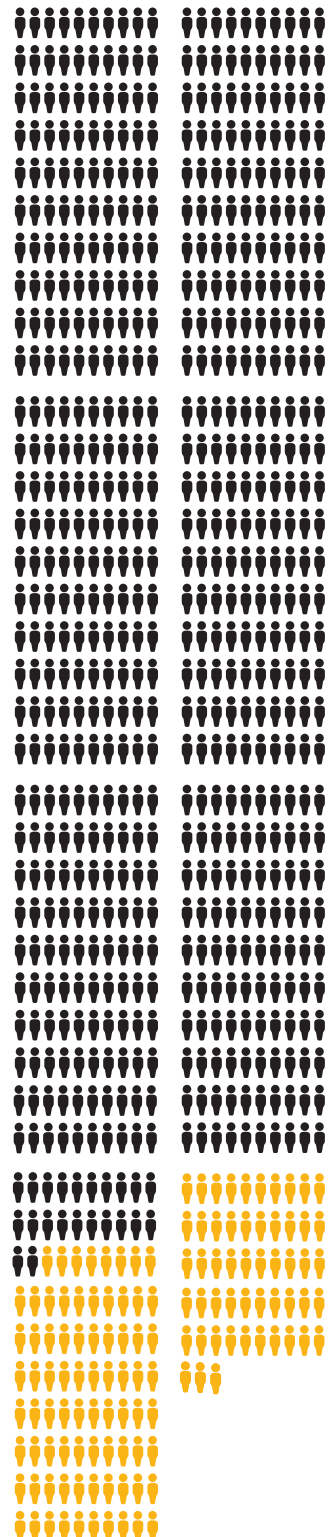
2022 թվականին մեկնարկեց «Երիտասարդ մասնագետների ներգրավման» ծրագիրը, որի նպատակն է Կենտրոնական բանկի թիմում ունենալ երիտասարդ, լայն մտածողիզոն ունեցող, հեռանկարային երիտասարդներ՝ հնարավորություն տալով նրանց աշխատելու տարբեր նախագծերում՝ իրենց թարմ մտքերով և նոր սերնդին բնորոշ հմտություններով ներդրում ունենալով դրանց իրականացման մեջ:

Ծրագրի կառուցվածքի և բովանդակության մշակման ժամանակ տեղայնացվեց Նիդեռլանդների բանկի փորձը: Կարևոր էր նաև ուսումնասիրել և հասկանալ նոր սերնդի հետաքրքրություններն ու գործոնները՝ նրանց ներուժը առավելագույնս բացահայտելու և զարգացնելու համար: Ներգրավված երիտասարդների գործառույթների շրջանակը ձևավորելու ընթացքում հաշվի է առնվել, որ նոր սերունդը ճկուն է, ձգտում է հետաքրքիր, մարտահրավերներով լի աշխատանքի, ինչն էլ ծրագրի հաջողության կարևոր նախադրյալներից է:

Աշխատակիցներ

Աշխատակիցների միջին թիվ

753

Աշխատակիցներ

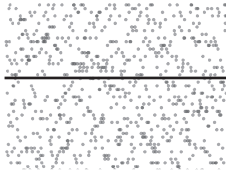
Նոր աշխատակիցներ

131

Հոսունություն

13%

Աշխատակիցների միջին տարիք

40

Աշխատակիցների միջին աշխատանքային փորձ

11 ՏԱՐԻ

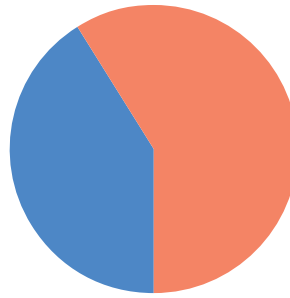
«Երիտասարդ մասնագետների ներգրավման» ծրագիր

598 ԴԻՄՈՐԴ > 37

Նախանշված 200 դիմորդի փոխարեն

Երիտասարդ մասնագետներ միացել են ԿԲ թիմին

Ըստ սեռի

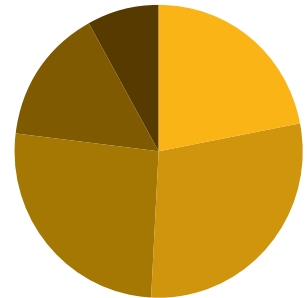
Արական

41%

Իգական

59%

Ըստ տարիքի

Մինչև 30 տարեկան

22%

30-39

29%

40-49

26%

50-59

15%

60-ից բարձր

8%

«Երիտասարդ մասնագետների ներգրավման» ծրագրի տևողությունը 18 ամիս է, որի ընթացքում երիտասարդ մասնագետները ներգրավված են լինելու երեք տարբեր ոլորտներում/նախագծերում՝ յուրաքանչյուրում աշխատելով 6 ամիս, կուտակելով Նոր ու բազմազան գիտելիքներ, հմտություններ: Այսկերպ նրանք հնարավորություն կունենան Բանկը բազմակողմանիորեն ճանաչելու, ամբողջական պատկեր ունենալու, գործընկերների որոշակի շրջանակ ձևավորելու և ծրագրի ավարտին դառնալու որևէ թիմի լիարժեք անդամ: «Երիտասարդ մասնագետների ներգրավման» ծրագրի ստեղծման ու իրականացման մեջ ներգրավված են եղել բարձր օղակի ղեկավարներ ու թիմի այլ անդամներ: Երիտասարդների ներգրավման նպատակով կատարվել են այցելություններ Հայաստանի տարբեր բուհեր, ինչպես նաև ուսանողների այցելություններ Կենտրոնական բանկ և Դիլիջանի ուսումնահետազոտական կենտրոն: Անկաշկանդ և ոչ պաշտոնական հանդիպումների ու զրույցների ձևաչափը նպատակ է ունեցել երիտասարդների

րի շրջանում բարձրացնելու Կենտրոնական բանկի մասին իրազեկվածությունն ու այնտեղ աշխատելու նկատմամբ հետաքրքրությունը:

Ծրագիրը նախատեսում էր լավագույններին ընտրելու մի քանի փուլ՝ տրամաբանական և լեզվական թեստեր, հարցազրույցներ: Հաղթահարելով թեստավորման և հարցազրույցների փուլերը՝ նախագծային աշխատանքների շրջանակներում Կենտրոնական բանկի թիմին են միացել 37 երիտասարդ մասնագետներ, ովքեր բուհական դասերին զուգընթաց իրենց աշխատանքն են կատարում Կենտրոնական բանկում: Ծրագրի դիմորդների ընտրության արդյունքում ձևավորվել է նաև պահուստային շտեմարան, որտեղ ընդգրկվել են բարձր ներուժ ունեցող երիտասարդներ, որոնց թեկնածությունը դիտարկվում է տարբեր ստորաբաժանումներում աշխատատեղերը համալրելիս: Ծրագրի արդյունքները տեսանելի և շոշափելի կդառնան 2023 թվականին մեր թիմի միահամուռ և հետևողական աշխատանքի ընթացքում:

Այստեղ կարևորվում
է աշխատակցի
գիտելիքը, կարծիքը,
առաջխաղացումը, և դրա
համար ստեղծվում են
բարենպաստ պայմաններ:
Ամենը մեկ բառով կարելի
է ամփոփել հարգանքի
մեջ, որը անչափ ոգևորում
է, և ձգտում ես գրանցել
լավագույն արդյունքները:

Էդիտա Ռուստամյան

ԿԲ-ում աշխատելը
մեծագույն պատիվ է,
գիտելիքի ստացման
հզոր աղբյուր և լավագույն
մասնագետ դառնալու
հարթակ:

Ծովինար Գևորգյան

Ինձ տրվել է
հնարավորություն՝ տարբեր
դեպարտամենտներում
փորձելու ուժերս, ինչը
տարբեր ուղղություններով
կզարգացնի ինձ՝ որպես
ԿԲ ջերմ ընտանիքի մի
մասնիկի: Պատրաստվում
եմ հետագայում
մասնակցել տարբեր
ծրագրերի, ստանալ
որակավորումներ,
ընդլայնել գիտելիքներս
և իմ ներդրումն ունենալ
մեր ԿԲ-ն աշխարհում
լավագույններից մեկը
դարձնելու նպատակի
իրագործման մեջ:

Էդիտա Ռուստամյան

Ուսանողների հետ աշխատանքի
մեկ այլ ուղղություն է հայաստանյան և
արտասահմանյան բուհերի ուսանողների
համար Կենտրոնական բանկում նախա-
դիպլոմային, աշխատանքային և հետագո-
տական պրակտիկայի կազմակերպումը:
2022 թվականին վերականգնվել է Կենտ-
րոնական բանկում արտասահմանյան
բուհերի ուսանողների հետազոտական

պրակտիկայի ծրագրերի իրականացու-
մը, մինչդեռ նախորդ տարվա ընթացքում
դրանք կազմակերպվում էին հեռավար:

Հաշվի առնելով նախորդ տարվա
հաջող փորձը՝ արդեն 3-րդ տարին է, ինչ
Կենտրոնական բանկը, համագործակ-
ցելով Սփյուռքի գործերի գլխավոր հանձ-
նակատարի գրասենյակի հետ, «Ի գործ»
ծրագրի շրջանակներում հնարավորութ-

յուն է տալիս սփյուռքի մեր հայրենակիցներին, ովքեր Հայաստան են ժամանում, աշխատելու ՀՀ պետական մարմիններում, ներգրավվելու նաև Կենտրոնական բանկի աշխատանքներում: 2022 թվականին Կենտրոնական բանկում աշխատում է սփյուռքի 2 մասնագետ:

Որպես երիտասարդների հետ աշխատանքի ևս մեկ նախագիծ՝ 2022 թվականի ընթացքում շարունակվել է նաև համագործակցությունը Case Key բիզնես խնդիրների լուծման մրցույթի շրջանակներում: Մրցույթի նպատակն է բացահայտել երիտասարդ տաղանդների, զարգացնել նրանց ներուժը՝ նպաստելով երկրի տնտեսության զարգացմանը: ԿԲ հավաքական թիմն արդեն 2-րդ տարին է, ինչ ակտիվ մասնակցություն է ունենում մրցույթին՝ առաջարկելով հետաքրքիր լուծումներ բիզնես խնդիրներին:

ՄՇԱԿՈՒՅԹ ԵՎ ՄԻՋԱԿԱՅՐ

Հավատարիմ մնալով մեր արժեքներին՝ մենք հավատում ենք, որ ընդհանուր նպատակին կարող ենք հասնել թիմի համընդհանուր ուժերով, մշտապես կատարելագործվելով և աջակցելով միմյանց, ուստի խրախուսում ենք բաց հաղորդակցումը, մշտապես գիտելիքները հաղորդելու և հետադարձ կապ ապահովելու մշակույթը, թիմային աշխատանքը և համագործակցությունը:

2022 թ. կյանքի կոչվեց մեկ այլ նախաձեռնություն՝ ուղղված գիտելիքը հաղորդելու և միմյանց աջակցելու մշակույթի ամրապնդմանը. ներդրվեց «Մենթոր-մենթի» ինստիտուտը, որի աշխատանքները սկսվել էին 2021 թվականին: Դա հնարավորություն է ստեղծում թիմի փորձառու անդամների գիտելիքն ու փորձը փոխանցելու նրանց, ովքեր շարունակ ձգտում են կատարելագործվել, հաղորդակից դառնալ ոլորտի գիտականների անցած ճանապարհին, հաջողության հասնելու նրանց բանաձևին: Ծրագիրը օգտակար է թե՛ մենթորի, ով մենթիի հետ շփման արդյունքում զարգացնում է իր առաջնորդման հմտությունները, թե՛ մենթիի համար, ով ձեռք է բերում արժեքավոր հմտություններ ոչ ֆորմալ մթնոլորտում:

Ծրագրի իրականացման և հաջողության տեսանկյունից կարևորվում է թե՛ մենթորների, թե՛ մենթիների հետևողական աշխատանքը. մենթիների զարգացմանը զուգընթաց, մենթորների շարունակական զարգացումն ու հմտությունների կատարելագործումը՝ զանազան վերապատրաստման ծրագրերի մասնակցելով և մենթորի դերն էլ ավելի արդյունավետ իրականացնելով:

Մենթոր-մենթի ինստիտուտի ներդրումը և դրա արդյունքը՝ որպես համագործակցող, աջակցող և գիտելիքի տարածման մշակույթի ևս մեկ տարր, տեսանելի կլինի և կամրապնդվի ավելի երկարաժամկետ հատվածում:

Հետազոտական պրակտիկա անցնող օտարերկրյա ուսանողներ

6 ՈՒՍԱՆՈՂ

Հարվարդի
համալսարան

Ուորվիքի
համալսարան

Սանկտ
Պետերբուրգի
պոլիտեխնիկական
համալսարան

Բարսելոնայի IE
համալսարան

Բեյրութի
ամերիկյան
համալսարան

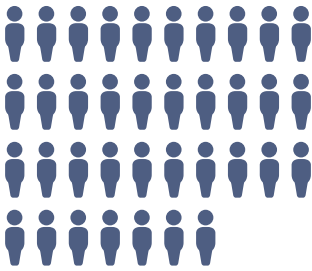
Դյուրհամի
համալսարան

4 ՈՒՍԱՆՈՂ

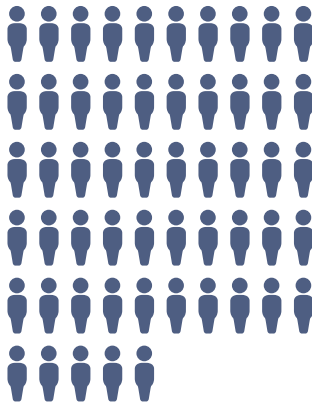
Մենթորների թիվը

37

Մենթինների թիվը

55

2022 թ. Կենտրոնական բանկն առաջին անգամ կազմակերպեց Ֆինանսական ոլորտի շախմատի առաջնություն՝ ՀՀ Ֆինանսական ոլորտի կառույցների մասնակցությամբ՝ նպատակ ունենալով խթանելու ֆինանսական ոլորտի կազմակերպությունների միջև համագործակցությունը և համախմբելու նրանց շախմատի շուրջ: Առաջնությունն անցկացվեց անհատական և թիմային ձևաչափերով: Մրցույթի մասնակից դարձավ ֆինանսական համակարգի կազմակերպությունների ավելի քան 80 աշխատակից: Հաշվի առնելով միջոցառման հաջողությունը և առաջադրված նպատակի լավագույնս իրականացումը՝ նախատեսվում է Ֆինանսական ոլորտի շախմատի առաջնությունը դարձնել շարունակական:

Դասընթացների ընդհանուր տևողությունը

242 ժԱՄ

Էլեկտրոնային ուսուցման դասընթացներ

42

Ներքին դասընթացներ

5 մասնակցել է 79 ԱՇԽԱՏԱՎԻՅ

Կրիպտոարժույթի կիրառման հնարավոր տարբերակներ

Վճարահաշվարկային համակարգեր

Մակրոպրոդեցնիալ քաղաքականություն

Ֆինտեխ

Քուուչինգ

ԿՐԹՈՒՄ ԵՎ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ

Կարևորելով շարունակական ուսուցման և զարգացման դերը, գիտակցելով, որ գիտելիքների և հմտությունների կատարելագործումը հաջողության հասնելու միակ ուղին է և ամրագրելով գերազանցության ձգտումը որպես արժեք՝ Կենտրոնական բանկը ստեղծում է բոլոր պայմանները՝ իր թիմին մշտապես զարգանալու հնարավորություններ տալու համար:

Կենտրոնական բանկի 324 աշխատակից մասնակցել է հայաստանյան ուսումնական կազմակերպությունների կողմից կազմակերպվող 30 դասընթացի՝ ուղղված տարբեր հմտությունների (անգլերեն, ռուսերեն, հաղորդակցում, հանրային խոսք), ինչպես նաև մասնագիտական (Նախագծերի կառավարում, տվյալների վերլուծություն, ծրագրավորում, Power BI, SQL Basic, Python, DevOps, խորացված և կիրառական Excel, ֆինանսական մոդելավորում և այլն) գիտելիքների զարգացմանը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԴԱՍԵՆԹԱՑՆԵՐ

Շարունակվել է նաև համագործակցությունը այլ կենտրոնական բանկերի և արտասահմանյան կազմակերպությունների հետ, դրանք են՝ Արժույթի միջազգային հիմնադրամ, Միջազգային հաշվարկների բանկ, Ֆինանսական կայունության ինստիտուտ, Իտալիայի բանկ, Նիդեռլանդների բանկ, Ֆրանսիայի բանկ, Գերմանիայի Բունդեսբանկ, Լեհաստանի ազգային բանկ և այլն:

Նշված դասընթացների շարքում են նաև հատուկ ԿԲ-ի կողմից ներկայացված պահանջարկի հիման վրա՝ հետաքրքրող հարցերի շրջանակներում ձևավորված և փորձի փոխանակմանն ուղղված դասընթացներ՝ տեխնիկական օժանդակության շրջանակներում Իտալիայի բանկի, Իսրայելի բանկի, Նիդեռլանդների բանկի և Բելգիայի կենտրոնական բանկի կողմից:

2022 թ. Եվրասիական տնտեսական միության համագործակցության մասնակից պետությունների կենտրոնական/ազգային բանկերի անձնակազմերի մասնագիտական կրթման ծրագրերի շրջանակում ԿԲ-ի կողմից կազմակերպ-

վել են դասընթացներ և փորձի փոխանակման ծրագրեր հետևյալ թեմաներով՝ «HR политика ЦБ РА», «Դինամիկ ստոխաստիկ ընդհանուր հավասարակշռության DSGE մոդելավորում», «Ֆինանսական կրթության բարձրացում», «ՀՀ ԿԲ այցելուների կենտրոնի գործունեությունը, առցանց հարթակների օգտագործումը կենտրոնի գործունեության լուսաբանման հարցում», որոնց մասնակցել են Ռուսաստանի բանկի, Բելառուսի ազգային բանկի, Ղազախստանի Հանրապետության ազգային բանկի, Ղրղզստանի ազգային բանկի, ինչպես նաև Ուզբեկստանի կենտրոնական բանկի ներկայացուցիչներ:

Կազմակերպվել են նաև «Մեքենայական ուսուցում» և «Ռիսկերի վրա հիմնված վերահսկողություն» թեմաներով առցանց դասընթացներ, որոնց մասնակցել է Եվրասիական տնտեսական միության համագործակցության մասնակից պետությունների կենտրոնական/ազգային բանկերի 77 ներկայացուցիչ: Եվրասիական տնտեսական միության համագործակցության մասնակից պետությունների կենտրոնական/ազգային բանկերի կողմից կազմակերպված դասընթացներին մասնակցել է ՀՀ ԿԲ 12 աշխատակից: Ամրապնդվել են փոխհարաբերությունները Սլովակիայի բանկի, Կորեայի բանկի հետ:

ՆԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հետազոտական կարողությունների
շարունակական զարգացումը
փաստերի վրա հիմնած
որոշումների կայացման և
ռազմավարությամբ առաջադրված
խնդիրների արդյունավետ
լուծման ԿԲ հիմնական
առաջնահերթություններից մեկն է:

2022 թվականի ընթացքում ևս իրենց
փորձառությունը ԴՈՒԿ-ում են անցկաց-
րել մի շարք ուսանողներ Նաև այլ երկր-
ների առաջատար համալսարաններից,
այդ թվում՝

Հարվարդի
համալսարան

Ուորիքի
համալսարան

Բեյրութի
ամերիկյան
համալսարան

Բարսելոնայի IE
համալսարան

2022 թ. ԿԲ-ն մի շարք աշխա-
տանքների և հետազոտությունների հե-
ղինակ է դարձել: Համագործակցելով
Վանդերբիլթի համալսարանի պրո-
ֆեսոր Մաթիաս Փոլբորնի հետ՝
«Ֆինանսական կրթությունը դպրոցնե-
րում» ծրագրի շրջանակներում ուսում-
նասիրվել է ուսուցիչների առցանց վերա-
պատրաստման արդյունավետությունը,
որը նախատեսվում է ներկայացնել հրա-
պարակման «Education Economics» ամ-
սագրում: Հրապարակվել են մի շարք ԿԲ
աշխատանքային փաստաթղթեր՝ կենտ-
րոնական բանկերում Կանխատեսման և
քաղաքականության վերլուծության Նոր
համակարգի վերաբերյալ^{01,02,03,04}: Դա են-
թադրում է դրամավարկային քաղաքա-
կանության իրականացման գործընթա-
ցում ռիսկերի կառավարման մոտեցման
ներդրում, որտեղ կարևորվում են անորո-
շությունները և ոչ գծային կապերը: Բացի
այդ, դրամավարկային քաղաքակա-
նության գնաճի ճկուն նպատակադրման
ռազմավարությունն ուսումնասիրվել է
կենտրոնական բանկերի ոչ կատար-
յալ վարկանիշի կամ վստահելիության
պայմաններում, հրապարակվել է եր-
կու հոդված փոքր բաց տնտեսության և

- 01 FPAS Mark II Financial-Cycle Gaps | CBA Working paper 2022/11
- 02 FPAS Mark II Monetary-Policy-Relevant Output Gaps| CBA Workin paper 2022/08
- 03 FPAS Mark II: Avoiding Dark Corners and Eliminating | CBA Workin paper 2022/03
- 04 FPAS Mark I Central Bank Transparency and Credibility | CBA Workin Paper 2022/05

Կենտրոնական Բանկը հյուրընկալել է

Վաղիմիր
Ասրիյան

Քրիստոֆեր
Փալմեր

Մաթիաս
Փոլբորն

Բրյուս
Պոդոսյան

Զարեհ
Ասատրյան

Ռուբեն
Ենիկլոպով

ԱՄՆ-ի տնտեսության օրինակներով^{05,06}: ԱՄՆ գործընկերների հետ համագործակցության արդյունքում ավարտին է հասցվել և Հայկական տնտեսագիտական միության տարեկան համաժողովում ներկայացվել է կենտրոնական բանկերի կողմից ինտերվենցիաների արդյունավետությանն ու պլանավորմանը վերաբերվող աշխատանքային հոդվածը: Ինչպես նաև ԿԲ-ն հյուրընկալել է Մասաչուսեթսի տեխնոլոգիական ինստիտուտի (MIT) պրոֆեսոր Քրիստոֆեր Պալմերին և Ցյուրիխի համալսարանի պրոֆեսոր Վարդգես Լևոնյանին ՀՀ վարկային շուկայի խնդիրների վերաբերյալ մասնագիտական խորհրդատվության և համատեղ վերլուծություններ իրականացնելու նպատակով: Արդյունքում ավարտին է հասցվել ՀՀ սպառողական վարկային շուկայի խնդիրների վերաբերյալ հետազոտությունը, որի նպատակն էր պարզել վարկառուների վարքագծի վրա ազդող հիմնական գործոնները և անհրաժեշտության դեպքում մշակել օրենսդրական փոփոխություններ սպառողների շահերի պաշտպանության նպատակով: Շարունակվել են աշխատանքները Չիկագոյի դաշնային պահուստային համակարգի մասնագետ Դիեգո Հերնանդեսի և Վարդգես Լևոնյանի հետ: Աշխատանքներից մեկում գնահատվել է ՀՀ տնային տնտեսությունների խնայման վարքագծի վրա փոխարժեքի արժեզրկումների ազդեցությունը: Մյուս աշխատանքը վերաբերում է հիպոտեկի շուկայում հաճախորդների ուղղորդմանը: Աշխատանքը դիտարկում է, թե բանկերն ինչ չափով կարող են ուղղորդել հաճախորդներին հիպոտեկային վարկի արժույթի ընտրության հարցում: Կատարվել են վերլուծություններ ֆինանսական համակարգի վրա բանկերի ընդհանուր կապիտալի սահմանաչափի

փոփոխության ազդեցության գնահատման նպատակով:

«Ֆինանսները և փողը Նոր մակրոտնտեսական և տեխնոլոգիական միջավայրում» կոնֆերանսը հնարավորություն տվեց քննարկելու մի շարք կարևոր հարցեր, ինչպիսիք են՝ վերադարձ դեպի ստագֆլյացիա, Նոր տեխնոլոգիաները և դրամավարկային քաղաքականության շրջանակը, ԿԲ թվային արժույթ՝ երկրներում դրա ներդրման մարտահրավերները և հեռանկարները, ֆինանսների ապագան՝ մարտահրավերներ և հնարավորություններ: Հեռավար դասախոսություններով հանդես եկան Zuckermann Institute for Global Economics-ի Նախագահ Ջեյքոբ Ֆրենկելը և Բերկլիում Կալիֆոռնիայի համալսարանի դասախոս Բարի Այքենգրինը: ԿԲ-ն շարունակում է հյուրընկալել աշխարհի լավագույն համալսարանների և գիտահետազոտական կենտրոնների ներկայացուցիչների՝ University College of London համալսարանի պրոֆեսոր Իան Քրեյգ, Աբու Դաբիում Նյու Յորքի համալսարանի պրոֆեսոր Գեորգի Դերլուզյան, դանիացի գործարար Լարս Կոլինդ և այլք: Ձգտելով զարգացնել ԿԲ ուսումնահետազոտական կարողությունները՝ Գերմանիայի Leibniz Centre for European Economic Research հետազոտական կենտրոնի հետ ձեռք է բերվել համաձայնություն, որի հիման վրա ԿԲ երկու աշխատակից այցելել են կենտրոն և տեղում հետազոտություն իրականացրել ՀՀ ֆիրմաների կողմից ռեսուրսների ոչ օպտիմալ բաշխման վերաբերյալ: Այս աշխատանքը նախատեսվում է շարունակել նաև 2023-ին:

Կարևորելով ՀՀ և այլ երկրների կենտրոնական բանկերի աշխատակիցների մասնագիտական հմտությունների զարգացման անընդհատությամբ

05 Getting FIT with Imperfect Policy Credibility | CBA Workin Paper 2022/07

06 Getting FIT with Imperfect Policy Credibility | CBA Workin paper 2022/04

յունը՝ կազմակերպվել են մեկշաբաթյա դասընթացներ «Մեքենայական ուսուցում» թեմայով ինչպես ԿԲ աշխատակիցների, այնպես էլ Եվրասիական տնտեսական միության անդամ երկրների կենտրոնական բանկերի աշխատակիցների համար:

2023 թ. նախատեսվում է ավարտին հասցնել վերոնշյալ հետազոտություններից մի քանիսը: Մասնավորապես՝ նախատեսվում է հոգվածներ պատրաստել տնային տնտեսությունների խնայման վարքագծին և հիպոտեկային շուկայում ուղղորդմանը վերաբերող թեմաներով և դրանք ներկայացնել՝ միջազգային հայտնի ամսագրերում տպագրման նպատակով: Շարունակվելու է համագործակցությունը Ցյուրիխի համալսարանի պրոֆեսոր Վարդգես Լևոնյանի, Պոմպեու Ֆաբրա համալսարանի պրոֆեսորներ Վլադիմիր Ասրիյանի և Ռուբեն Ենիկոլոպովի հետ: ԿԲ-ն նախատեսում է հյուրընկալել Վարդգես Լևոնյանին բանկերի միջև մրցակցության թեմայով դասընթաց վարելու, ՀՀ բանկային համակարգում առկա մրցակցության մոդելավորման,

դրա և ֆինանսական կայունության միջև կապի բացահայտման ուղղությամբ իրականացվող աշխատանքների շրջանակներում մասնագիտական խորհրդատվության նպատակով: Նախատեսվում է նաև կազմակերպել մեկ այլ դասընթաց կիրառական միկրոէկոնոմետրիկա թեմայով, որը կանցկացնի Ռուբեն Ենիկոլոպովը: Բացի այդ, կշարունակվեն հետազոտությունները Վլադիմիր Ասրիյանի հետ ՀՀ ֆինանսական և իրական հատվածներում ռուս-ուկրաինական հակամարտության ազդեցությունները ուսումնասիրելու նպատակով: ԱՄՆ-ի Քոլգեյթի համալսարանի պրոֆեսոր Դեյվիդ Մրֆիի հետ համագործակցության շրջանակներում նախատեսվում է սկսել մեկ այլ հետազոտություն ֆինանսական ներառականության թեմայով՝ ուղղված գյուղական համայնքներում բջջային ֆինանսական հավելվածներից (Mobile banking) օգտվելու՝ ֆիզիկական անձանց ուսուցմանը և վերապատրաստվածների կողմից սոցիալական ցանցերի միջոցով այս տեխնոլոգիայի տարածման համար խթանների կիրառմանը:

ԿՈՐՊՈՐԱՏԻՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԲ-ն կարևոր է համարում կրթական հաստատությունների հետ համագործակցությունը, ուսանողների կրթումը և այդ ուղղությամբ տարվող աշխատանքները: ԿԲ աշխատակիցները դասավանդում են Հայաստանի տարբեր բուհերում: Երևանի պետական համալսարանի Իջևանի մասնաճյուղի հետ ստորագրված համագործակցության հուշագրի շրջանակներում շարունակվել են աշխատանքները տնտեսագիտության ֆակուլտետի կրթական ծրագրերի և համալսարանի գիտական ներուժի մակարդակի բարձրացման նպատակով: Ներկայումս ԿԲ ԴՈՒԿ-ի 4 աշխատակից դասավանդում է ԵՊՀ Իջևանի մասնաճյուղում: ՀՀ ԿԲ և Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի համագործակցությամբ տնտեսագիտության մագիստրոսի ծրագիրն առաջին անգամ 2022 թվականին փորձ արվեց ամբողջությամբ կազմակերպել ԴՈՒԿ-ում: Ծրագիրը խտացվեց մեկ տարվա շրջանակներում:

Դասախոսների թիվը նախորդ տարիների համեմատությամբ աճեց. արտասահմանից հրավիրվեցին մասնագետներ:

Կենտրոնական բանկը մեծ ուշադրություն է դարձնում կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվությանը՝ ընդգծելով կրթության դերը և կարողությունների զարգացումը: Այս ամենի ներքո շարունակել են գործել Դիլիջանի կենտրոնական դպրոցը, Ֆաբլաբը, «Թումո» ստեղծարար տեխնոլոգիաների կենտրոնը, մանկապարտեզը:

- Դիլիջանի կենտրոնական դպրոցը, որը կառավարվում է «Այբ» հիմնադրամի կողմից, ունի 147 աշակերտ, իսկ ուսուցիչների մի մասը տարածաշրջանի բնակիչներ են, որոնք վերապատրաստվել են «Այբ» կրթական համալիրի ծրագրով:

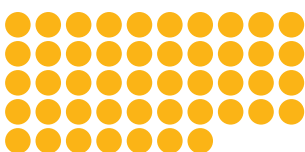
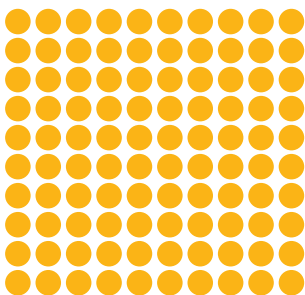
- ԿԲ կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվության անկյունաքարերից մեկը հետազոտական և նորարարական գերազանցության տարածումն է: «Ֆաբլաբ» Հայաստանը 7-107 տարեկան ուսուցանողների, արվեստագետների, ճարտարագետների, գիտնականների, ծրագրավորողների, ուսանողների, փորձարարների և ընդհարապես ճկուն մտքի տեր մարդկանց բաց՝ համընդգրկուն համայնք է: Ժամանակակից թվային արտադրական տեխնոլոգիաների համար բաց ծրագրային ապահովման միջոցով Ֆաբլաբը սովորելու համար լայն դռներ է բացում:

Դիլիջանի (Հայաստանի) համար սա տեղական մակարդակում խնդիրները լուծելու և համայնքը վերափոխելու միջոց է՝ կրթության, բիզնեսի զարգացման և կապերի պահպանման առումով: Ֆաբլաբը լաբորատորիաները տարածք և գործիքներ են, որոնք անհրաժեշտ են ուսուցանելու, սովորելու և թվային արտադրությանը լավ տիրապետելու համար: 2021 թվականին որոշում կայացվեց Դիլիջանի Ֆաբլաբն ավելի շատ ինտեգրել համայնքի կյանքում: Միջազգային փորձագետ-

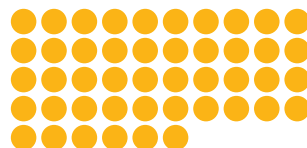
**Դիլիջանի
կենտրոնական
դպրոցի (ԱՅԲ)
աշակերտներ**

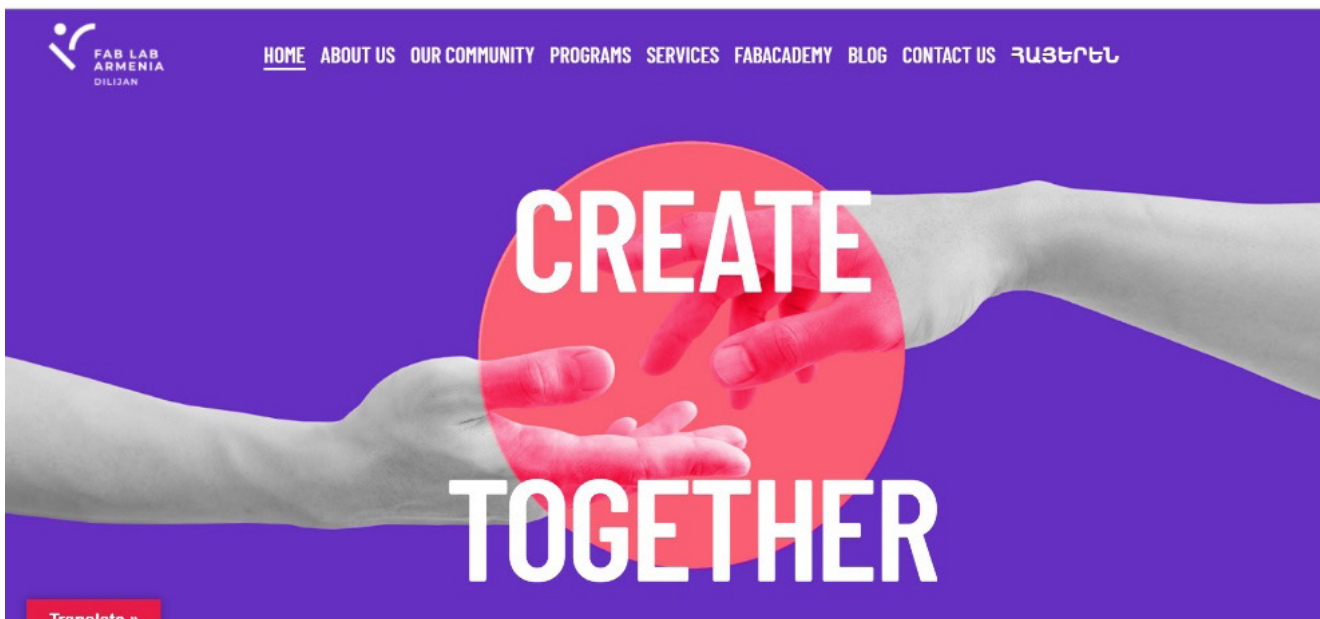
147

**Մանկապարտեզի
սաներ**

46

Ների միջոցով մի քանի ամիս ուսումնասիրվեցին բոլոր գործընթացները, առկա խնդիրները և ներկայացվեց Ֆաբլաբի գործունեության առավել արդյունավետ գործողությունների պլան: Վերափոխվեց և վերակազմավորվեց Ֆաբլաբը, ստեղծվեց թիմ, ներգրավվեցին կամավորներ, փորձագետներ: Գործունեության հիմնական խորագիրն է՝ «Սովորեցրու և ստեղծիր /invent/»: 2021–2022 թթ. Ֆաբլաբն առաջին անգամ ունեցավ փորձնականեր ԱՄՆ-ից և Հայաստանից: Գործարկվեց պաշտոնական կայքը (fablabarmenia.com), որը ներկայացված է գրեթե բոլոր սոցիալական հարթակներում:

Ֆաբլաբի բաղկացուցիչ մասն է Ֆաբակադեմիան: Ֆաբակադեմիան թվային արտադրության գիտություն է, որը կիրառվում է գիտելիքի բոլոր ոլորտներում: Ֆաբլաբի 2022 թվականի գլխավոր ձեռքբերումներից է Հայաստանի Ֆաբակադեմիայի տարածաշրջանային ուսումնական կենտրոնի ղեկավարումը: Բարկեն Չուգասյանը տարածաշրջանային միակ հրահանգիչն է, որն անմիջականորեն համագործակցում է Մասաչուսեթսի տեխնոլոգիական ինստիտուտի /ՄՏԻ/ գլխավոր Ֆաբլաբի հետ (ղեկավար՝ պրոֆեսոր Նիլ Գերշենֆելդ): Ակտիվորեն ներգրավված

լինելով Ֆաբակադեմիայի դասընթացներին՝ Հայաստանի ներկայացուցիչներն իրենց ավարտական աշխատանքներն են ներկայացրել, և 2022-ին Հայաստանը հաղթել է Ֆաբակադեմիայի «Լավագույն Նախագիծ և Նախատիպավորում» անվանակարգում՝ իր «Machine building Machine» նախագծով: Համագործակցության արդյունքում ճապոնական Ֆաբլաբն ըստ հայկական գյուտի կառուցել է իրենը: Հետագայում դա տարածում է գտել այլ երկրներում ևս⁰¹:

Ֆաբակադեմիայի հայ ուսանողներից Օնիկ Բաբաջանյանի «Քամու արագությունը չափելու շարժական գործիք /Անեմո/» նախագիծը համալրել է կլիմայի փոփոխության վերահսկման լավագույն նախագծերի շարքը:

«ՖաբԼաբ Հայաստանը» շատ ակտիվ է եղել նաև մյուս բնագավառներում. կազմակերպել է միջոցառումներ «Մուտք մետավերս - ֆիզիկական և թվային աշխարհների միաձուլում», «Ավանդական կրթական համակարգից պրոգրեսիվ կրթական համակարգ» խորագրերով, որոնց մասնակցել են ոլորտի աշխարհի լավագույն մասնագետները ՄՏԻ-ից, ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագրից, կրթական հաստատություններից և այլ կազմակերպություններից:

01 Fablab Armenia Dilijan - Fab Academy

Կարևոր համարելով Ֆաբլաբի դերը նաև համայնքում Ֆաբլաբ Հայաստանը շարունակել է կազմակերպել համայնքային սեմինարներ, մանկական լաբորատորիա, ընտանեկան լաբորատորիա և այլ միջոցառումներ:

Հրապարակվել են Ֆաբլաբերի ուղեցույց, Ֆաբակադեմիայի ուղեցույց – բուկլետ:

ԿԲ և «Թումո» ստեղծարար տեխնոլոգիաների կենտրոնի համագործակցության արդյունքում կենտրոնն ընդլայնվել է և դարձել Թումո HUB: 2022 թվականին Դիլիջանի կենտրոնը «Թումո» կրթական ծրագրում ներգրավել է ավելի քան 1,000 նոր ուսանողի: Աշխատանքային սեմինարները մեծացրին ուսանողների համար հմտություններ ընտրելու հնարավորությունները: Թումո - Հայաստանի ընդլայնման ծրագրի շրջանակում հաջողությամբ ստեղծվեցին նոր արկղեր Ազատամուտում և Ճամբարակում «Թումո» ուսումնական ծրագիրը հասանելի դարձնելով փոքր համայնքների ավելի շատ երիտասարդների համար: 2022 թվականին կազմակերպվել է անվճար ամառային ճամբար, որտեղ ներգրավվել են նաև սփյուռքի երիտասարդները:

Հանրային խնդիրները շարունակում են մնալ Կենտրոնական բանկի աշխատակիցների ուշադրության կենտրոնում: Հավատարիմ մնալով որդեգրած սկզբունքներին՝ Կենտրոնական բանկը հետևողականորեն շարունակել է իր մասնակցությունը սոցիալական միջոցառումներին:

Կենտրոնական բանկը 2022 թ. իր ջանքերն ուղղել է սահմանամերձ մարզերի մեր հայրենակիցների, երեխաների ապահովության, կեցության հարցերի լուծմանը՝ այցելելով Սյունիքի, Վայոց ձորի մարզերի տասը գյուղերի ավելի քան յոթ հարյուր երեխայի, տանելով Կենտրոնական բանկի աշխատակիցների պատրաստած փաթեթներն ու կարևոր ուղերձը՝ «Մենք միասին ենք»:

2022 թ. Շիրակի մարզում բացվել է զարգացման կենտրոն, ու մոտակա գյուղերի փոքրիկները հնարավորություն ունեն հաճախելու կենտրոնի դասերին՝ օգտվելով նաև Կենտրոնական բանկի աշխատակիցների նվիրաբերած դիդակտիկ նյութերից, գրքերից ու զարգացնող խաղերից: Զարգացման կենտրոնի նպատակներից է նաև երիտասարդ ընտանիքների՝ գյուղերը չլքելը:

Մանկատան երեխաների հոգսերն ու ուսման հարցերը տասնամյակներ շարունակ Կենտրոնական բանկի աշխատակիցների ուշադրության կենտրոնում են: 2022 թ. շարունակվել են նաև ավանդույթ դարձած՝ մանկատան երեխաների համար դրամական հավաքագրումները, որոնք կիսամյակային կամ տարեկան կտրվածքով ուղղվում են մանկատներին: Օգնությունն ու այցելությունները նախապես համատեղ ծրագրված և թիրախային են: Մանկատան հաջողությունները վաղուց նաև Կենտրոնական բանկի աշխատակիցների հաջողություններն են, իսկ երեխաների պատմությունները՝ ուշադրության կենտրոնում:

ՆԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒՄ ԵՎ ՆԱՇՎԵՏՎՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Մեր ռազմավարական առաջնահերթություններից է ԿԲ բարձր հեղինակության ապահովումը՝ մեր քաղաքականությունն ավելի ընկալելի դարձնելով, ինչպես նաև շահառուների հետ հետադարձ կապի միջոցով: Այս ուղերձը կարևոր է ոչ միայն Կենտրոնական բանկի՝ իր առջև դրված նպատակներն ավելի արդյունավետ իրացնելու տեսանկյունից, այլ նաև հասարակությանը տալիս է հնարավորություն՝ լինելու տեղեկացված Կենտրոնական բանկի կողմից ընդունվող որոշումների, դրանց տրամաբանության, վարվող քաղաքականությունների և իր կենսամակարդակի վրա դրանց ազդեցության վերաբերյալ ու կայացնելու օպտիմալ որոշումներ:

Այս իմաստով 2022 թվականը նշանակալի էր նրանով, որ Կենտրոնական բանկում սկսվեց հաղորդակցման մասով մտածելակերպի փոփոխություն. վերափոխվեցին հասարակայնության հետ շփման ընդունված մոտեցումների վերաբերյալ ընկալումները՝ մամուլի հետ կապ պահպանելու ու հարցումներին արձագանքելու ավանդական մոտեցումից անցում կատարելով սեփական կոնտենտը գեներացնող և հասարակության հետ անմիջապես հաղորդակցվող կառույցի:

Մասնավորապես՝ էականորեն մեծացել է Կենտրոնական բանկի ներկայությունը սոցիալական ցանցերում, որտեղ մատչելի կերպով, կոնտենտի տարբեր ձևաչափերով, այդ թվում՝ տեսանյութերով և այլ ինտերակտիվ նյութերի օգնությամբ պարզեցվել է ԿԲ-ի կողմից իրականաց-

վող քաղաքականության հաղորդակցումը: Այսպես՝

- Սոցիալական ցանցերում առավել մատչելի ներկայացվել են Դրամավարկային քաղաքականության ծրագրի՝ գնաճի հաշվետվության հիմնական հաղորդումները,
- Համառոտ ներկայացվել են ԿԲ-ի կողմից իրականացված հետազոտությունները, ինչպես նաև դրանց հեղինակ ԿԲ աշխատակիցները,
- Ներկայացվել են հասարակությանը հուզող հարցերի պարզաբանումներ, օրինակ՝ կենսաթոշակային ֆոնդերի՝ երրորդ եռամսյակում արձանագրված եկամտաբերության նվազման, «Անկանխիկ գործառնությունների մասին» օրենքի ուժի մեջ մտնելու, զեղծարարությունների և այլնի վերաբերյալ:
- Հասարակությանը զեղծարարություններից հնարավորինս հեռու պահելու նպատակով հաղորդվել են անօրինական դաշտում գործող ֆինանսական կառույցների վերաբերյալ զգուշացումներ՝ բացատրելով վերջիններիս զատորոշելու և դրանցից խուսափելու եղանակները:

Միևնույն ժամանակ, հաղորդակցման մասով մտածելակերպի վերափոխումը ամենևին չի ենթադրել պակաս աշխատանք մամուլի հետ. 2022 թ. ընթացքում Կենտրոնական բանկի ներկայացուցիչները, նախորդ տարիների համեմատությամբ, ավելի շատ հարցազրույցների են մասնակցել, իսկ մամուլից ստացված հարցումներին պատասխանների վիճակագրությունը գրեթե

**Ֆեյսբուքյան էջի
հետևորդների
թիվը**

10,560 > 14,000

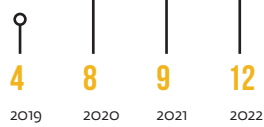
**Լինքդինյան էջի
հետևորդների
թիվը**

4,000 > 8,000

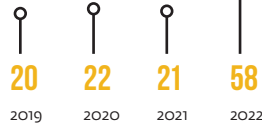

Հասարակայնության հետ կապեր

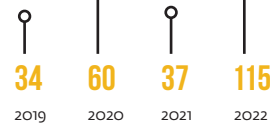
Ասուլիսներ և այլ
միջոցառումներ

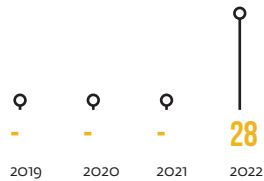
Հարցազրույցներ և
ռեպորտաժներ

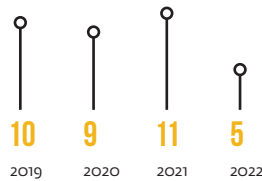
ԶԼՄ գրավոր
հարցումներ

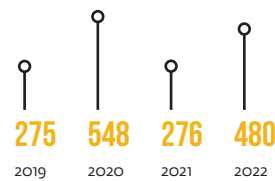
Միջազգային
հեղինակավոր
պարբերականների
նյութեր/ հարցումներ

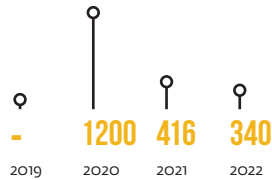
Արձագանքի
արագություն
(օր/ԶԼՄ գրավոր
հարցում)

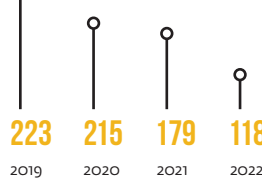
Կայքով ստացված
հարցումներ

Սոցցանցերով
ստացված
հարցումներ

Մամուլի
հաղորդագրություններ

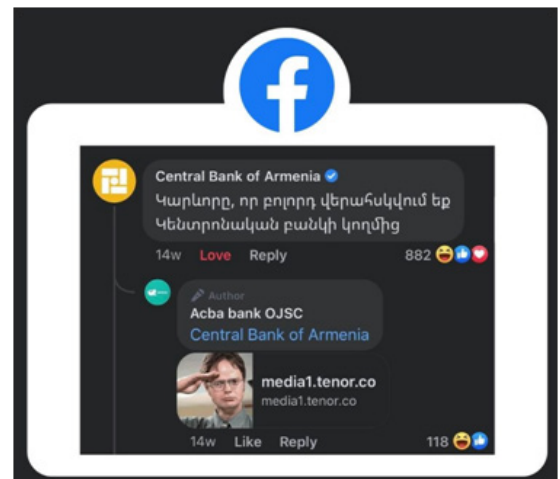
Եռապատկվել է, ընդ որում՝ նվազել է նաև դրանց տրամադրման միջին արագությունը: Հարցազրույցներ են տրվել ոչ միայն տեղական մամուլի ներկայացուցիչներին, այլև միջազգային հեղինակավոր ֆինանսական պարբերականներին: Բացի այդ, միջազգային ասպարեզում առավել տեսանելիության ապահովման տեսանկյունից կարևոր է, որ 2022 թվականին ԿԲ Նախագահի մամուլի ասուլիսները ուղիղ եթերով հեռարձակվել են օտար լեզվով՝ համաժամանակյա թարգմանությամբ, ինչը կարևոր է միջազգային գործընկերներին և ներդրողներին օպերատիվ տեղեկատվություն տրամադրելու առումով:

Մամուլի ներկայացուցիչներին արդի ֆինանսատնտեսական խնդիրները ներկայացնելու և նրանց կարծիքները լսելու նպատակով կազմակերպվել է ԿԲ ղեկավար կազմի ներկայացուցիչների հանդիպում տնտեսական լրագրողների հետ: Կենտրոնական բանկի Նախագահը հյուրընկալել է նաև լրագրության ոլորտի երիտասարդ ուսանող մասնագետներին:

Հասարակության հետ հետադարձ կապի ոլորացման շրջանակներում գործարկվել է միասնական զանգերի

կենտրոնը, որը քաղաքացիներին հնարավորություն է տալիս ավելի հասցեական դիմելու իրենց հարցերով ու խնդիրներով՝ միաժամանակ ավելի օպերատիվ դարձնելով հեռախոսավարների արձագանքը:

2022 թվականը նշանավորվել է Կենտրոնական բանկի վերաբերյալ հասարակության շրջանում նաև որոշակի կարծրատիպեր կոտրելու առումով: Կենտրոնական բանկը, միանալով ֆինանսական համակարգի հումորային արշավին, իր փոքրիկ ներդրմամբ փոփոխեց Կենտրոնական բանկի մասին շատերի ընկալումը:

ՄԻԱՅՔԻ ՄԵՋ՝
(010) 592-592

Գնաճի հաշվետվություն

Եռամսյակային՝ 4 անգամ – մարտի 29, հու-
նիսի 28, սեպտեմբերի 27, դեկտեմբերի 27

«Գնաճի հաշվետվության» առաջին բա-
ժինը ներկայացնում է «Դրամավարկա-
յին քաղաքականության ծրագիրը», որը
ներառում է միջնաժամկետ հորիզոնում
դրամավարկային քաղաքականության
ուղղությունները և դրանց ներքո գնաճի
ու մակրոտնտեսական մյուս ցուցանիշնե-
րի սցենարը: Վերջինս դիտարկվող հնա-
րավոր սցենարներից մեկն է և հիմնված է
ներկա իրավիճակի ԿԲ գնահատական-
ների ու ապագայի վերաբերյալ ենթադ-
րությունների վրա, որոնք ներառում են
նաև ԿԲ գործողությունների ազդեցությու-
նը: Հաշվետվության երկրորդ բաժինը նա-
խորդող մեկ տարվա դրամավարկային
քաղաքականության ծրագրի կատար-
ման հաշվետվությունն է, որը ներկայաց-
նում է իրականացված դրամավարկային
քաղաքականության արդյունքները և տն-
տեսության փաստացի զարգացումները:

Ֆինանսական կայունության հաշվետվություն

Տարեկան 1 անգամ – մայիսի 5

Ներկայացնում է ֆինանսական համա-
կարգի կայունությունը վտանգող հնա-
րավոր ռիսկերի, ինչպես նաև դրանց
դիմակայելու ունակության ընդհանուր
գնահատականը:

Հայաստանի Հանրապետության
Կենտրոնական բանկի տարեկան
հաշվետվություն

Տարեկան 1 անգամ – ապրիլի վերջին
աշխատանքային օրը

Տարեկան հաշվետվությունը վերաբերում է Կենտրոնական բանկի կառավարման դրույթներին: Այն ներառում է ԿԲ ռազմավարությունից բխող հիմնական գործառնությունների վերաբերյալ տարեկան գործունեության ամփոփ տվյալները և ֆինանսական հաշվետվությունները՝ մեծ տասնյակում ներառված աուդիտորական կազմակերպության եզրակացությամբ:

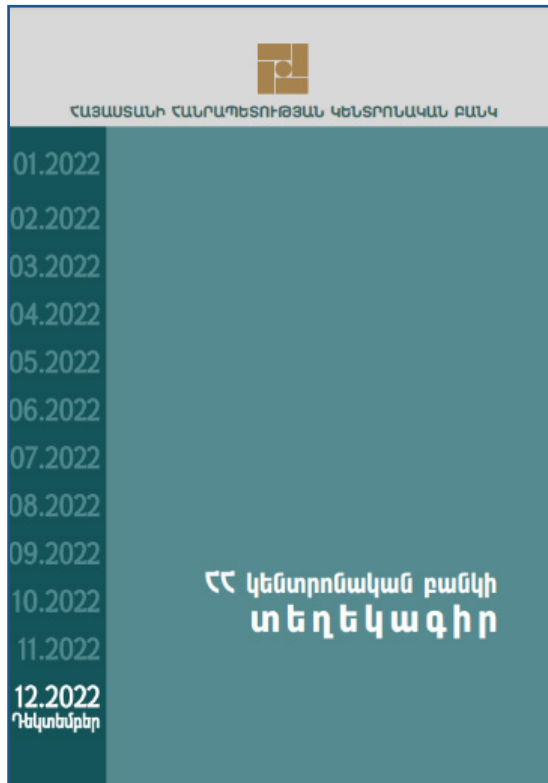
Հայաստանի
Հանրապետության
հուշադրամներ

Տարեկան 1 անգամ – հունիս

Ներկայացնում է թողարկված ՀՀ հուշադրամների մասին տեղեկատվություն, տվյալ տարվա ընթացքում թողարկված ՀՀ հուշադրամների մասնակցությամբ անցկացված մրցույթների արդյունքներ, ՀՀ հուշադրամներին առնչվող այլ նյութեր:

ՀՀ ԿԲ
տեղեկագիր

Հաշվետու ժամանակաշրջանին հաջորդող ամսվա 15-րդ օրը

Ներկայացնում է Կենտրոնական բանկի խորհրդի նորմատիվ և անհատական որոշումները, Կենտրոնական բանկի նախագահի որոշումները, այլ իրավական ակտեր, ինչպես նաև վիճակագրական ամփոփագիրը:

Ֆինանսական դիտարկումների
կենտրոնի տարեկան
հաշվետվություն

Տարեկան 1 անգամ – ապրիլի 15-ից հետո

Ներկայացնում է հաշվետու տարվա ընթացքում ՖԴԿ-ի կողմից ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի ոլորտում իրականացված աշխատանքների ընդհանուր նկարագիրը:

ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Այցելուների կենտրոնը Կենտրոնական բանկի կրթական-մշակութային գործառույթ իրականացնող ստորաբաժանում է, որի նպատակն է տարաբնույթ կրթական գործիքների՝ ստատիկ, թեմատիկ և ինտերակտիվ ցուցադրությունների միջոցով ներկայացնել ՀՀ ազգային արժույթի պատմությունը, բարձրացնել Կենտրոնական բանկի գործունեության և դերի վերաբերյալ հանրային իրազեկվածության մակարդակը:

2022 թ. ընթացքում Կենտրոնը, համագործակցելով «Հայաստանի պատմության թանգարան» ՊՈԱԿ-ի հետ, կազմակերպել և իրականացրել է ՀՀ ԿԲ Դիլիջանի այցելուների կենտրոնում ցու-

ցադրվող 154 նմուշների, 4 խուրձ տարբեր գանձերի (Ռուսական կայսրության 5 ռուբ., 10 ռուբ., 15 ռուբ., 20 ռուբ. անվանական արժեքներով 135 արծաթե դրամների, արաբական (աբբասյան) 22 արծաթե դրամների, Օսմանյան կայսրության 31 արծաթե դրամների և Սասանյան 74 արծաթե դրամներից բաղկացած գանձեր) մաքրման, վերականգնման և կոնսերվացման աշխատանքներ: Մայիսի 18-ին և 21-ին ԿԲ ԱԿ-ն մասնակցել է «Թանգարանների գիշեր» և Թանգարանների միջազգային օրվան նվիրված համաեվրոպական միջոցառումներին, որոնց շրջանակում ԱԿ-ն ընդունել է 1029 այցելու:

Իրականացվել է կրթական-տեղեկատվական դասընթաց ուսուցիչների համար, որի շրջանակում ԱԿ-ն հյուրընկալել է «Հայաստանի պատմական նվաճումներ» հասարակական կազմակերպության 14 ուսուցիչ:

Այցելուների կենտրոն

«Մեկ օր Կենտրոնական բանկում» խորագրի ներքո կազմակերպվող կրթական միջոցառումներ

2021

152

ԳԻՆԾԱՌԱՅՈՂ/ՍԱՆ ԵՎ ԴԱՍԱԽՈՍ

2022

311

ԳԻՆԾԱՌԱՅՈՂ/ՍԱՆ ԵՎ ԴԱՍԱԽՈՍ

2022 թ. թարմացվել է ԿԲ ԱԿ «Quiz» ամփոփիչ խաղը՝ ընդլայնելով հարցերի շրջանակը և քանակը, որը 2022 թ-ից ակտիվորեն կիրառվում է խմբակային այցելությունների վերջում ԿԲ-ի մասին գիտելիքների ամրապնդման համար:

Ակտիվ գործունեություն է իրականացվել Այցելուների կենտրոնի վիրտուալ տարածքներում՝ ֆեյսբուքյան, տնային էջերում: Այցելուների կենտրոնի կողմից հրապարակվել են մի շարք կրթական, տեղեկատվական նյութեր:

Վերոնշյալ ինտերակտիվ գործիքների շնորհիվ ԿԲ այցելուների կենտրոնի ֆեյսբուք սոցիալական կայքի այցելուների թիվը հասել է 39,138-ի, որը 66% -ով բարձր է նախորդ տարվա ցուցանիշից:

2022 թ. Այցելուների կենտրոնի ուշադրության կենտրոնում է եղել ԿԲ աշխատակիցների մասնագիտական գիտելիքների զարգացման համար գրականության համալրումը, ժամանակակից թվային գրադարանի ստեղծումը, որը հնարավորություն է տալիս առավել արդյունավետ կառավարելու ԿԲ եզակի գրադարանային ֆոնդը՝ հասանելի դարձնելով մասնագիտական գրականությունը ԿԲ բոլոր աշխատակիցներին: 2021 թ. ընթացքում ԿԲ գրադարանը համալրվել է մոտ 120 տպագիր

մասնագիտական գրքերով և շուրջ 73 անուն արտասահմանյան պարբերականներով:

2023 թ. Կենտրոնը նախատեսում է երևանում և Դիլիջանում ընդունել 15,000 այցելուի և հանրապետության երկու մարզերում կազմակերպել արտագնա ցուցահանդես:

ԿԲ այցելուների կենտրոնը 2023 թ. կազմակերպելու է.

- ՀՀ պաշտպանության նախարարության ռազմաուսումնական հաստատությունների կուրսանտների, ծառայողների, սաների և սպաների համար հատուկ մշակված «Մեկ օր Կենտրոնական բանկում» ծրագիրը,
- «Թանգարանների գիշեր» և Թանգարանների միջազգային օր միջոցառումները,
- Ուսուցիչների ու մանկավարժների համար մշակված «Կրթական-տեղեկատվական դասընթաց» միջոցառումները:

Միևնույն ժամանակ, իրականացվելու են ԿԲ գրադարանի և այցելուների կայքերի ծրագրային թարմացումներ և զարգացումներ, որի ընթացքում ներդրվելու է ԴՈՒԿ այցելուների կենտրոնի էքսկուրսիաների էլեկտրոնային գրանցման համակարգը:

ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹ

Համապատասխանության
ծառայությունը, որպես ԿԲ ներքին
հսկողության համակարգի տարր,
նպատակ ունի ապահովելու
ԿԲ-ի կողմից իրականացվող
գործառնությունների՝ ներպետական
օրենսդրությանը և միջազգային
լավագույն ստանդարտներին
համապատասխանության
բարձր մակարդակը՝ դրանով իսկ
նպաստելով ԿԲ հեղինակության
ամրապնդմանը:

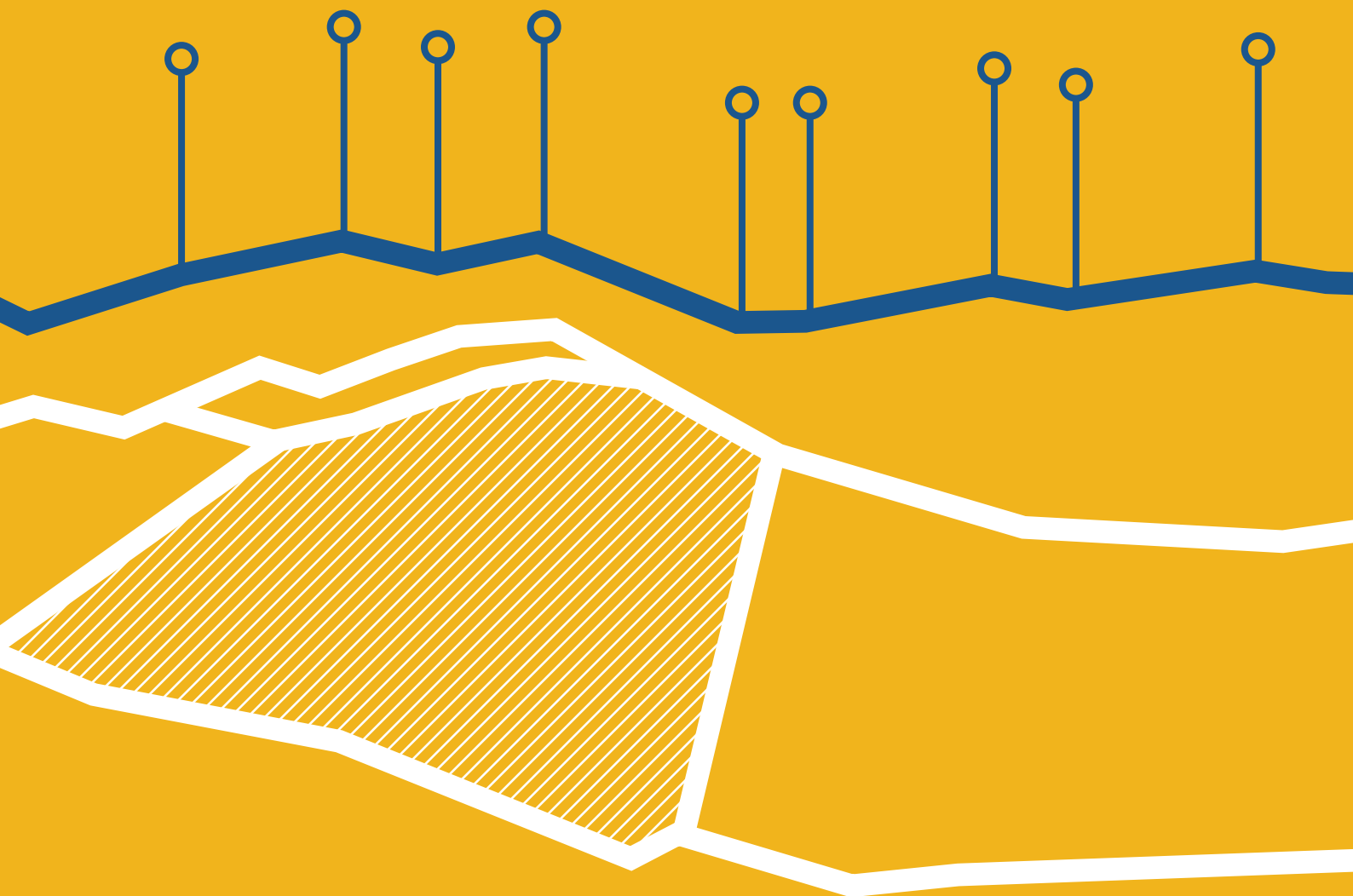
2022 թվականին ֆինանսական գործառնությունների անխոչընդոտ կատարման նպատակով համապատասխան

նության ապահովման գործառնություններն իրականացվել են հետևյալ հիմնական ուղղություններով.

- ԿԲ-ի ֆինանսական հաստատության փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման (ՓԼ/ԱՖ) դեմ պայքարի գործառնության կազմակերպում և կանոնակարգում,
- ԿԲ գործառնություններում միջազգային պատժամիջոցների պահպանման կազմակերպում և կանոնակարգում,
- Գնումների և այլ ձեռքբերումների գործընթացում մատակարարների պատշաճ ուսումնասիրություն:

Միաժամանակ, համապատասխանության մշակույթի շարունակական զարգացման նպատակով միջազգային գործընկերների հետ իրականացվել են փորձի փոխանակման աշխատանքներ, ուսումնասիրվել են համապատասխանության ոլորտի միջազգային զարգացումները:

ՀՀ ԿԲ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՄԱԽԱՄԲՎԱԾ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հայաստանի Հանրապետության Կենտրոնական բանկ

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ

2022թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար
Անկախ աուդիտորական եզրակացության հետ միասին

Բովանդակություն

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ

Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվություն.....	1
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն.....	2
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն.....	3
Դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն.....	4

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

1. Ընդհանուր տեղեկատվություն.....	5
2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում.....	6
3. Հաշվապահական հաշվառման նոր հրապարակումներ.....	18
4. Տոկոսային եկամուտ.....	19
5. Տոկոսային ծախս.....	19
6. Ջուտ վնաս փոխարժեքային տարբերություններից.....	19
7. Ջուտ (վնաս)/օգուտ ածանցյալ գործիքներից.....	20
8. Ջուտ վնաս իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից.....	20
9. Այլ եկամուտ.....	20
10. Թղթադրամների, դրամագիտական արժեքների թողարկման և մետաղադրամների հատման ծախսեր.....	20
11. Այլ ծախսեր.....	21
12. Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ.....	21
13. Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ.....	25
14. Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ.....	26
15. Ներդրումային արժեթղթեր.....	26
16. Գործարքներ Արժույթի միջազգային հիմնադրամի հետ.....	30
17. Հիմնական միջոցներ.....	33
18. Ոչ նյութական ակտիվներ.....	33
19. Այլ ակտիվներ տեղական արժույթով.....	34
20. Ֆինանսական և այլ հաստատությունների պվանդներ և հաշիվների մնացորդներ.....	34
21. Այլ փոխառություններ.....	34
22. Այլ պարտավորություններ տեղական արժույթով.....	35
23. Պարտավորություններ Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության հանդեպ.....	35
24. Թողարկված պարտատոմսեր.....	35
25. Կապիտալի կառավարում.....	36
26. Պայմանական պարտավորություններ.....	36
27. Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ.....	37
28. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ.....	38
29. Ֆինանսական գործիքների իրական արժեք.....	39
30. Ռիսկերի կառավարում.....	41
31. Ակտիվների և պարտավորությունների մարման ժամկետների վերլուծություն.....	54
32. Ֆինանսավորման գործունեության արդյունքում առաջացող պարտավորությունների փոփոխություն.....	56

«Քեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ
Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0010
Վ. Սարգսյան փ. 26/1
«Էրեբունի Պլազա» բիզնես կենտրոն, 8-րդ հարկ
Հեռախոս + 374 (10) 595 999
Վեբ կայք www.kpmg.am

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդին

Կարծիք

Մենք աուդիտի ենք ենթարկել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի («Բանկ») և վերջինիս դուստր կազմակերպությունների («Խումբ») համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունը՝ առ 31 դեկտեմբերի 2022թ., այդ ամսաթվին ավարտված տարվա շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի, սեփական կապիտալում փոփոխությունների և դրամական հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունները, ինչպես նաև ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրությունները, որոնք ներառում են հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերը և այլ բացատրական տեղեկատվություն:

Մեր կարծիքով, կից համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները բոլոր էական առումներով ճշմարիտ են ներկայացնում Խմբի համախմբված ֆինանսական վիճակը 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, ինչպես նաև այդ ամսաթվին ավարտված տարվա համախմբված ֆինանսական արդյունքները և համախմբված դրամական հոսքերը՝ Հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտների խորհրդի կողմից հրապարակված ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ) համաձայն:

Կարծիքի հիմք

Մենք աուդիտն իրականացրել ենք Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին (ԱՄՍ) համապատասխան: Այդ ստանդարտներից բխող մեր պատասխանատվությունը լրացուցիչ ներկայացված է մեր եզրակացության «Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար» բաժնում: Մենք անկախ ենք Խմբից՝ համաձայն Հաշվապահների Եթիկայի միջազգային ստանդարտների խորհրդի կողմից հրապարակված Պրոֆեսիոնալ հաշվապահի Եթիկայի միջազգային կանոնագրքի (Ներառյալ՝ Անկախության միջազգային ստանդարտները) (ՀԵՄՍԽ կանոնագիրք) և Հայաստանի Հանրապետությունում համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի նկատմամբ կիրառելի Եթիկայի պահանջների, և կատարել ենք Եթիկայի պահանջման մեր այլ պարտականություններն այս պահանջներին և ՀԵՄՍԽ կանոնագրքին համապատասխան: Մենք գտնում ենք, որ ձեռք ենք բերել բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ՝ մեր կարծիքն արտահայտելու համար:

Դեկլարության և կառավարման օղակներում գտնվող անձանց պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Դեկլարությունը պատասխանատու է ՖՀՄՍ համաձայն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ճշմարիտ ներկայացման, և այնպիսի ներքին հսկողության համար, որն ըստ դեկլարության անհրաժեշտ է խարդախության կամ սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումներից զերծ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումն ապահովելու համար:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս ղեկավարությունը պատասխանատու է իսմբի անընդհատ գործելու կարողության գնահատման համար՝ անհրաժեշտության դեպքում բացահայտելով անընդհատությանը վերաբերող հարցերը, ինչպես նաև հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքը կիրառելու համար, եթե ղեկավարությունը չունի խումբը լուծարելու կամ իսմբի գործունեությունը դադարեցնելու մտադրություն, կամ չունի դրանից խուսափելու իրատեսական այլընտրանք:

Կառավարման օղակներում գտնվող անձիք պատասխանատու են իսմբի ֆինանսական հաշվետվողականության գործընթացի վերահսկման համար:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Մեր նպատակն է ձեռք բերել ողջամիտ հավաստիացում առ այն, որ համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններն, ամբողջությամբ վերցված, զերծ են Էական խեղաթյուրումներից, անկախ դրանց խարդախության կամ սխալի հետևանքով առաջացման հանգամանքից և ներկայացնել մեր կարծիքը ներառող աուդիտորական եզրակացություն: Ողջամիտ հավաստիացումը բարձր մակարդակի հավաստիացում է, սակայն այն չի երաշխավորում, որ ԱՄՍ-ներին համապատասխան իրականացված աուդիտի ընթացքում միշտ կհայտնաբերվի Էական խեղաթյուրումը, երբ առկա է: Խեղաթյուրումները կարող են առաջանալ խարդախության կամ սխալի հետևանքով և համարվում են Էական, երբ խելամուտք են կարող է ակնկալվել, որ դրանք, առանձին կամ միասին վերցրած, կազդեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողների՝ այդ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա կայացվող տնտեսական որոշումների վրա:

ԱՄՍ-ների համաձայն իրականացվող աուդիտի ողջ ընթացքում կիրառում ենք մասնագիտական դատողություն և պահպանում մասնագիտական կասկածամտություն: Ի լրումն՝

- հատկորոշում և գնահատում ենք խարդախության կամ սխալի հետևանքով համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների Էական խեղաթյուրման ռիսկերը, նախագծում և իրականացնում ենք աուդիտորական ընթացակարգեր այդ ռիսկերին արձագանքելու նպատակով և ձեռք ենք բերում աուդիտորական ապացույցներ, որոնք բավարար համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքի համար: Խարդախության հետևանքով առաջացած Էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկն ավելի մեծ է, քան սխալի հետևանքով Էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկը, քանի որ խարդախությունը կարող է ներառել հանցավոր համաձայնություն, զեղծարարություն, միտումնավոր բացթողումներ, սխալ ներկայացումներ կամ ներքին հսկողության համակարգի շրջանցում:
- պատկերացում ենք կազմում աուդիտին վերաբերող ներքին հսկողության մասին՝ տվյալ հանգամանքներին համապատասխան աուդիտորական ընթացակարգեր նախագծելու, և ոչ թե իսմբի ներքին հսկողության արդյունավետության վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու համար:
- գնահատում ենք կիրառված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության տեղին լինելը և ղեկավարության կողմից կատարած հաշվապահական հաշվառման գնահատումների և կից բացահայտումների խելամտությունը:
- եզրահանգում ենք ղեկավարության կողմից հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքի կիրառման տեղին լինելու վերաբերյալ և, հիմնվելով ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա՝ գնահատում ենք, արդյոք առկա է Էական անորոշություն ղեպքերի կամ հանգամանքները հետ կապված, որոնք կարող են նշանակալի կասկած հարուցել իսմբի անընդհատ գործելու կարողության վերաբերյալ: Եթե մենք եզրահանգում ենք, որ առկա է Էական անորոշություն, մեզանից պահանջվում է մեր աուդիտորական եզրակացությունում ուշադրություն հրավիրել համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համապատասխան բացահայտումներին, կամ, եթե այդ բացահայտումները բավարար չեն, ձևափոխել մեր կարծիքը: Մեր եզրահանգումները հիմնված են մինչև մեր աուդիտորական եզրակացության ամսաթիվը ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա: Այնուամենայնիվ, ապագա ղեպքերը կամ հանգամանքները կարող են հանգեցնել իսմբի կողմից անընդհատության հիմունքով գործունեությունը շարունակելու դադարեցմանը:

- գնահատում ենք համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացումը, կառուցվածքը և բովանդակությունը, ներառյալ բացահայտումները, ինչպես նաև համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հիմքում ընկած գործարքների և դեպքերի ճշմարիտ ներկայացումը:
- ձեռք ենք բերում բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ խմբի ներսում գործող կազմակերպությունների կամ ձեռնարկատիրական գործունեությունների ֆինանսական տեղեկատվության վերաբերյալ՝ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու նպատակով: Մենք պատասխանատու ենք խմբի աուդիտի ուղղորդման, ղեկավարման և իրականացման համար: Մենք ամբողջովին պատասխանատու ենք մեր աուդիտորական կարծիքի համար:

Կառավարման օղակներում գտնվող անձանց, ի թիվս այլ հարցերի, մենք տեղեկացնում ենք աուդիտի պլանավորված շրջանակի և ժամկետների, աուդիտի ընթացքում հայտնաբերված նշանակալի հարցերի, ներառյալ՝ ներքին հսկողությանը վերաբերող նշանակալի թերությունների մասին:

Այս անկախ աուդիտորական եզրակացության ներկայացման հիմք հանդիսացող աուդիտի իրականացման համար պատասխանատու գործընկերն է՝

Իրինա Գևորգյան

Ղեկավար գործընկեր, «Զեյ-Փի-Էս-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ-ի տնօրեն

«Զեյ-Փի-Էս-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ
31 մարտի 2023թ.

Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվություն

2022 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

Հազար ՀՀ դրամ	Ծնթ.	2022թ.	2021թ.
Տոկոսային եկամուտ	4	71,322,598	54,730,955
Տոկոսային ծախս	5	(46,753,889)	(35,746,542)
Զուտ տոկոսային եկամուտ		24,568,709	18,984,413
Պարտքային կորուստների գծով ծախս	12, 15	(637,182)	(89,343)
Զուտ տոկոսային եկամուտ պարտքային կորուստների գծով պահուստից հետո		23,931,527	18,895,070
Միջնորդավճարների գծով եկամուտ		742,288	583,437
Միջնորդավճարների գծով ծախս		(1,607,350)	(1,758,432)
Զուտ վնաս փոխարժեքային տարբերություններից	6	(88,974,762)	(57,094,752)
Զուտ (վնաս)/օգուտ ածանցյալ գործիքներից	7	(1,568,357)	512,695
Զուտ վնաս իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից	8	(3,237,206)	(552,234)
Այլ եկամուտ	9	6,053,410	5,720,902
Ֆինանսական գործիքների սկզբնական ճանաչումից կորուստներ		(62,733,413)	-
Թղթադրամների, դրամագիտական արժեքների թողարկման և մետաղադրամների հատման ծախսեր	10	(1,895,601)	(2,365,420)
Այլ ծախսեր	11	(17,201,660)	(16,235,291)
Վնաս մինչև հարկումը		(146,491,124)	(52,294,025)
Շահութահարկի գծով ծախս		(2,351,700)	(2,583,891)
Հաշվետու տարվա վնաս		(148,842,824)	(54,877,916)
Վնասը վերագրելի է՝			
Բանկի սեփականատիրոջը		(149,219,044)	(55,013,885)
Զվերահսկող բաժնեմասին		376,220	135,969
Այլ համապարփակ եկամուտ			
Հաջորդող ժամանակաշրջաններում որպես շահույթ կամ վնաս վերադասակարգվող հոդվածներ			
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային ֆինանսական ակտիվների իրական արժեքի փոփոխություններից զուտ չիրացված վնաս		(855,097)	(845,535)
Ասոցիացված կազմակերպության այլ համապարփակ վնասի բաժնեմաս		(369,973)	-
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային ֆինանսական ակտիվների ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով պահուստներում փոփոխություններ	15	3,459	22,490
Հաջորդող ժամանակաշրջաններում որպես շահույթ կամ վնաս վերադասակարգվող այլ համապարփակ զուտ վնաս		(1,221,611)	(823,045)
Հաջորդող ժամանակաշրջաններում որպես շահույթ կամ վնաս չվերադասակարգվող այլ համապարփակ եկամուտ			
Ասոցիացված կազմակերպության այլ համապարփակ եկամտի բաժնեմաս		1,047,176	-
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող բաժնային գործիքներից զուտ վնաս		(302,844)	(43,837)
Ընդամենը հաջորդող ժամանակաշրջաններում որպես շահույթ կամ վնաս չվերադասակարգվող այլ համապարփակ եկամուտ/ (վնաս)		744,332	(43,837)
Հաշվետու տարվա այլ համապարփակ վնաս		(477,279)	(866,882)
Ընդամենը հաշվետու տարվա համապարփակ վնաս		(149,320,103)	(55,744,798)
Ընդամենը հաշվետու տարվա համապարփակ վնասը վերագրելի է՝			
Բանկի սեփականատիրոջը		(149,676,703)	(55,873,060)
Զվերահսկող բաժնեմասին		356,600	128,262

Սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները հաստատվել են 2023թ. մարտի 31-ին Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի կողմից և ստորագրվել՝

Մարտին Գալստյան

Հայաստանի Հանրապետության
կենտրոնական բանկի նախագահ

Անուշ Գրիգորյան

Հայաստանի Հանրապետության
կենտրոնական բանկի ֆինանսական տնօրեն

Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն**2022 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ**

<i>Հազար ՀՀ դրամ</i>		31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
Ակտիվներ			
Ակտիվներ արտարժույթով			
Կանխիկ դրամ		18,056,895	44,555,290
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ	12.1	932,129,803	763,636,093
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	13	677,302,858	734,565,274
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ	14	–	445,057
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ	15.1	2,826,144	3,359,146
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ներդրումներ	15.4	1,432,570	–
ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	16	69,884,514	102,324,925
Այլ ակտիվներ		383,977	168,808
Ընդամենը ակտիվներ արտարժույթով		1,702,016,761	1,649,054,593
Ակտիվներ տեղական արժույթով			
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ	12.2	724,565,781	906,835,345
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ	15.2	63,270,394	25,456,691
Բաժնեմասնակցության մեթոդով հաշվառվող ներդրումներ	15.3	33,420,114	950,369
Հիմնական միջոցներ	17	61,985,522	60,039,175
Ոչ նյութական ակտիվներ	18	2,962,153	2,787,916
Այլ ակտիվներ	19	9,564,911	8,801,628
Ընդամենը ակտիվներ տեղական արժույթով		895,768,875	1,004,871,124
Ընդամենը ակտիվներ		2,597,785,636	2,653,925,717
Պարտավորություններ			
Պարտավորություններ արտարժույթով			
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	20	763,578,548	655,408,136
Պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության հանդեպ	23	1,600,968	1,626,616
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	14	1,168,708	–
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	16	218,099,731	281,278,642
Այլ փոխառություններ	21	189,984,444	175,399,777
Այլ պարտավորություններ		188,491	1,208,275
Ընդամենը պարտավորություններ արտարժույթով		1,174,620,890	1,114,921,446
Պարտավորություններ տեղական արժույթով			
Թողարկամաներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ		803,093,792	747,165,753
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	20	368,710,450	413,630,384
Պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության հանդեպ	23	380,288,128	401,983,788
Թողարկված պարտատոմսեր	24	15,477,213	9,650,642
Այլ պարտավորություններ	22	3,669,054	3,946,269
Ընդամենը պարտավորություններ տեղական արժույթով		1,571,238,637	1,576,376,836
Ընդամենը պարտավորություններ		2,745,859,527	2,691,298,282
Սեփական կապիտալ			
Թողարկված կապիտալ	25	100,000	100,000
Գլխավոր պահուստ		39,988,847	39,988,847
Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ	25	54,395,224	15,776,447
Այլ պահուստներ	25	1,310,084	1,767,743
Կուտակված վնաս		(245,370,858)	(96,151,814)
Բանկի սեփականատիրոջը վերագրելի զուտ ակտիվներ		(149,576,703)	(38,518,777)
Չվերահսկող բաժնեմաս		1,502,812	1,146,212
Ընդամենը սեփական կապիտալ		(148,073,891)	(37,372,565)
Ընդամենը պարտավորություններ և սեփական կապիտալ		2,597,785,636	2,653,925,717

Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն
2022 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

	Բանկի սեփականատիրոջը վերագրելի							
	ՀՀ Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ							
Հազար ՀՀ դրամ	Թողարկված կապիտալ	Գլխավոր պահուստ	Այլ պահուստներ	Կուտակված վնաս	Ընդամենը	Չվերահսկող բաժնեմաս	Ընդամենը սեփական կապիտալ	
Մնացորդը 2021թ. հունվարի 1-ին	100,000	27,418,972	66,055,949	2,626,918	(28,568,054)	67,633,785	1,017,950	68,651,735
Ընդամենը համապարփակ վնաս	-	-	-	-	(55,013,885)	(55,013,885)	135,969	(54,877,916)
Հաշվետու տարվա վնաս	-	-	-	(859,175)	-	(859,175)	(7,707)	(866,882)
Այլ համապարփակ վնաս	-	-	-	(859,175)	(55,013,885)	(55,873,060)	128,262	(55,744,798)
Ընդամենը հաշվետու տարվա համապարփակ վնաս	-	-	-	(859,175)	(55,013,885)	(55,873,060)	128,262	(55,744,798)
Գործառնություններ Բանկի հիմնադրի հետ	-	12,569,875	(50,279,502)	-	(12,569,875)	(50,279,502)	-	(50,279,502)
Շահույթի բաշխում (Ծնթգ. 25)	-	12,569,875	(50,279,502)	-	(12,569,875)	(50,279,502)	-	(50,279,502)
Ընդամենը գործառնություններ Բանկի հիմնադրի հետ	-	12,569,875	(50,279,502)	-	(12,569,875)	(50,279,502)	-	(50,279,502)
Մնացորդը 2021թ. դեկտեմբերի 31-ին	100,000	39,988,847	15,776,447	1,767,743	(96,151,814)	(38,518,777)	1,146,212	(37,372,565)
Ընդամենը համապարփակ վնաս	-	-	-	-	(149,219,044)	(149,219,044)	376,220	(148,842,824)
Հաշվետու տարվա վնաս	-	-	-	(457,659)	-	(457,659)	(19,620)	(477,279)
Այլ համապարփակ վնաս	-	-	-	(457,659)	(149,219,044)	(149,676,703)	356,600	(149,320,103)
Ընդամենը հաշվետու տարվա համապարփակ վնաս	-	-	-	(457,659)	(149,219,044)	(149,676,703)	356,600	(149,320,103)
ՀՀ կառավարության կողմից մուրհակի թողարկում(Ծնթգ. 25)	-	-	38,618,777	-	-	38,618,777	-	38,618,777
Ընդամենը գործառնություններ Բանկի հիմնադրի հետ	-	-	38,618,777	-	-	38,618,777	-	38,618,777
Մնացորդը 2022թ. դեկտեմբերի 31-ին	100,000	39,988,847	54,395,224	1,310,084	(245,370,858)	(149,576,703)	1,502,812	(148,073,891)

Դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն

2022 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

Հազար ՀՀ դրամ	Ծնթ.	2022թ.	2021թ.
Դրամական միջոցների հոսքեր գործառնական գործունեությունից			
Վնաս մինչև հարկումը		(146,491,125)	(52,294,025)
Ճշգրտումներ՝ հաշվետու տարվա (վնասը)/շահույթը			
զուտ դրամական հոսքերին համաձայնեցնելու նպատակով			
Մաշվածություն և ամորտիզացիա	11, 17, 18	2,690,445	2,876,600
Հիմնական միջոցների օտարումից և դուրսգրումից վնաս		4,220	257
Ստացվելիք տոկոսներ		(3,397,344)	1,941,325
Վճարվելիք տոկոսներ		1,550,922	296,499
Զուտ վնաս արտարժույթի վերագնահատումից	6	98,408,713	63,979,062
Զուտ վնաս իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքների վերաչափումից		9,128,026	7,433,805
Վնաս ֆինանսական գործիքների սկզբնական ճանաչումից		62,733,413	-
Պարտքային կորուստների գծով ծախս	12, 15	637,182	89,343
Վնաս ասոցիացված կազմակերպությունում ներդրումներից	15	356,692	-
Բաժնեմասնակցության օտարում	9	(498,765)	-
Վճարված շահութահարկ		(2,738,331)	(2,185,066)
Գործառնական գործունեությունից դրամական միջոցների հոսքեր՝ նախքան գործառնական ակտիվներում և պարտավորություններում փոփոխությունները		22,384,048	22,137,800
Գործառնական ակտիվների զուտ (աճ)/նվազում			
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում			
տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով		5,540,803	(9,676,905)
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող			
ֆինանսական գործիքներ և ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ		(93,493,770)	103,024,533
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում			
տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով		120,810,633	(203,471,380)
Այլ ակտիվներ		(1,338,082)	1,137,812
Գործառնական պարտավորությունների զուտ աճ/(նվազում)			
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ		55,928,038	(4,300,120)
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ		185,818,972	308,800,525
Պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության հանդեպ		(26,813,667)	134,888,953
Այլ պարտավորություններ		(866,623)	(1,310,429)
Զուտ դրամական միջոցների հոսքեր՝ ստացված գործառնական գործունեությունից		267,970,352	351,230,789
Դրամական միջոցների հոսքեր ներդրումային գործունեությունից			
Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերում		(4,924,796)	(1,434,623)
Հիմնական միջոցների վաճառքից մուտքեր		17,301	9,127
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների ձեռքբերում		(1,411,103)	-
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվների վաճառքից և մարումից մուտքեր		-	1,080,500
Բաժնեմասնակցության օտարում		498,765	-
Բաժնեմասնակցության մեթոդով հաշվառվող ներդրումներ		(32,000,582)	-
Զուտ դրամական միջոցների հոսքեր՝ օգտագործված ներդրումային գործունեությունում		(37,820,415)	(344,996)
Դրամական միջոցների հոսքեր ֆինանսավորման գործունեությունից			
Ստացված վարկեր		85,612,170	138,678,324
Մարված վարկեր		(30,489,774)	(41,597,657)
Թողարկված պարտատոմսերից մուտքեր		9,205,199	3,003,991
Թողարկված պարտատոմսերի մարում		(3,500,000)	(3,000,000)
Վճարումներ վարձակալության գծով		(105,804)	(96,838)
Զուտ դրամական միջոցների հոսքեր՝ ստացված ֆինանսավորման գործունեությունից		60,721,791	96,987,820
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխության ազդեցությունը դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների վրա		(155,372,253)	(73,431,353)
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների զուտ աճ		135,499,475	374,442,260
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ տարեկան	28	810,518,650	436,076,390
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ տարեկան	28	946,018,125	810,518,650
Լրացուցիչ տեղեկատվություն			
Ստացված տոկոսներ		67,925,254	56,672,280
Վճարված տոկոսներ		(45,202,967)	(35,450,043)

1-32 ծանոթագրությունները հանդիսանում են սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների անբաժանելի մասը:

1. Ընդհանուր տեղեկատվություն

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ և այդ ամսաթվին ավարտված տարվա՝ ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտներին (այսուհետ՝ «ՖՀՄՍ») համապատասխան համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի (այսուհետ՝ «Բանկ») կամ «Կենտրոնական բանկ») և վերջինիս դուստր կազմակերպությունների (այսուհետ միասին՝ «Խումբ») գործունեության համար:

Բանկն իրավաբանական անձ է, որի միակ հիմնադիրը Հայաստանի Հանրապետությունն է:

Բանկն իր գործունեությունն իրականացնում է Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրությանը, «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» օրենքին (այսուհետ՝ «Օրենք») և Հայաստանի Հանրապետության այլ օրենքներին համապատասխան:

Բանկի իրավաբանական հասցեն է՝ Հայաստանի Հանրապետություն, ք. Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյան փող., 6 շենք: Բանկի աշխատակիցների միջին թվաքանակը 2022 թվականի ընթացքում կազմել է 753 (2021: 725):

Բանկը շահույթ ստանալու նպատակ չի հետապնդում: Բանկի գործունեության ֆինանսական արդյունքները, ինչպես նաև ակտիվների, պարտավորությունների և սեփական կապիտալի կառուցվածքը սահմանվում են Բանկի գործառնություններով:

Համաձայն Օրենքի՝ Բանկի հիմնական խնդիրը Հայաստանի Հանրապետությունում գների կայունության և ֆինանսական կայունության ապահովումն է: Գների կայունության նպատակն իրագործելու համար Կենտրոնական բանկը մշակում, հաստատում և իրականացնում է դրամավարկային քաղաքականության ծրագրերը: Ի լրումն իր հիմնական խնդրի՝ Բանկի այլ խնդիրներն են.

- ▶ Ապահովել Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսական համակարգի կայունության, իրացվելիության, վճարունակության և բնականոն գործունեության համար անհրաժեշտ այլ պայմաններ,
- ▶ Ստեղծել և զարգացնել գործուն վճարահաշվարկային համակարգ,
- ▶ Կարգավորել Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթի թողարկումը և դրամաշրջանառությունը,
- ▶ Կազմակերպել և կարգավորել փողերի լվացումը և ահաբեկչության ֆինանսավորումը կանխարգելող միջոցառումները,
- ▶ Ապահովել ֆինանսական համակարգում սպառողների իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության համար անհրաժեշտ պայմաններ,
- ▶ Ապահովել ֆինանսական համակարգում ազատ և բարեխիղճ տնտեսական մրցակցություն և այլն:

Իր խնդիրները իրականացնելու նպատակով Կենտրոնական բանկը.

- ▶ Հանդիսանում է Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության (այսուհետ՝ «Կառավարություն») ֆինանսական գործակալն ու խորհրդատուն,
- ▶ Լիցենզավորում է առևտրային բանկերը, օրենքով նախատեսված դեպքերում՝ նաև այլ անձանց և կազմակերպությունները, վերահսկում ու կարգավորում է վերջիններիս գործունեությունը,
- ▶ Տիրապետում, օգտագործում և տնօրինում է Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պահուստները և այլն:

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ բանկի խոշոր դուստր կազմակերպությունները ներկայացված են ստորև.

Անվանումը	Հիմնադրման երկիրը	Հիմնական գործունեությունը	Վերահսկվող %		Հիմնադրման ամսաթիվ
2022թ.			2021թ.		
«Արմենիան Քարդ» ՓԲԸ	Հայաստանի	Վճարահաշվարկային	56.25	56.25	մարտ 2000թ.
«Հայինկասացիա» ՓԲԸ	Հանրապետություն	ծառայություններ			
	Հայաստանի	Դրամական միջոցների	100.00	100.00	ապրիլ 1998թ.
	Հանրապետություն	փոխադրումներ			
«Ազգային Հիփոթեքային Ընկերություն» ՎՎԿ ՓԲԸ	Հայաստանի	Հիփոթեքային	100.00	100.00	հունիս 2009թ.
«Բնակարան երիտասարդներին» ՎՎԿ ՓԲԸ	Հանրապետություն	վերաֆինանսավորում	100.00	100.00	փետրվար 2010թ.
	Հայաստանի	Հիփոթեքային			
«Փոքր և միջին բիզնեսի վարկավորման աջակցություն» ՓԲԸ	Հանրապետություն	վերաֆինանսավորում	100.00	100.00	
	Հայաստանի	Կարկավորման	100.00	100.00	դեկտեմբեր 2010թ.
	Հանրապետություն	աջակցություն			
«Ավտոտրանսպորտային միջոցների հատուկ նշանակության միասնական պատուհան» ՓԲԸ	Հայաստանի	Ապահովագրական	100.00	100.00	դեկտեմբեր 2013թ.
	Հանրապետություն	ենթակառուցվածքների			
«Ստակ Սմանի Տրանսֆեր» ՓԲԸ	Հայաստանի	աջակցություն	100.00	100.00	դեկտեմբեր 2017թ.
	Հանրապետություն	Վճարահաշվարկային	100.00	100.00	
		ծառայություններ			

1. Ընդհանուր տեղեկատվություն (շարունակություն)

Հետևելով Ծանոթագրություն 30-ի ներքո խմբի քաղաքականությանը, բացահայտված 2020թ. մարտին, խումբը հայտարարեց, որ մտադիր է լուծարման միջոցով օտարել կանխիկ դրամական առաքումներ/փոխադրումներ իրականացնող դուստր կազմակերպությունում իր ներդրումը: 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ դուստր կազմակերպությունը դեռևս գտնվում է լուծարման գործընթացում:

(ա) Հայաստանի տնտեսական միջավայրը

2022 թվականին, մեծապես պայմանավորված փետրվարի վերջից ռուս-ուկրաինական հակամարտության սրման, Ռուսաստանի դեմ կիրառված տարբեր պատժամիջոցների և դրանցից ածանցված մեծ անորոշությունների ազդեցությամբ, ՀՀ-ում պահպանվել է բարձր գնաձային միջավայրը: Ռուս-ուկրաինական հակամարտության հետևանքով դեպի Հայաստան միջազգային այցելուների և ֆինանսական միջոցների մեծաքանակ ներհոսքի արդյունքում տարվա ընթացքում բավականին բարձր է եղել տնտեսական ակտիվությունը, ինչի պարագայում ՀՀ տնտեսական աճը կազմել է 12.6%: Միաժամանակ, արտաքին մեծ պահանջարկի և ֆինանսական մեծ ներհոսքի պայմաններում տարվա ընթացքում ՀՀ արժույթային շուկայում դիտվել է դրամի շարունակական արժևորում:

Ելնելով ստեղծված իրավիճակից և առաջնորդվելով ապագային միտված քաղաքականության իրականացման սկզբունքով՝ 2022 թվականին ԿԲ-ն շարունակել է վարել դրամավարկային պայմանները խստացնելու քաղաքականություն՝ բարձրացնելով քաղաքականության տոկոսադրույքը ընդհանուր առմամբ 3.0 տոկոսային կետով, որից միայն 1.25 տոկոսային կետը՝ 2022թ. մարտին: 2022թ. մարտից 12-ամսյա գնաճը զգալիորեն ավելացել է՝ երկրորդ եռամսյակի վերջին հասնելով 10.3%-ի, իսկ այնուհետև, իրականացված դրամավարկային քաղաքականության արդյունքում, աստիճանաբար նվազել է և տարեվերջին կազմել 8.3%: Գնահատվում է, որ իրականացվող հետևողական դրամավարկային քաղաքականության ազդեցությամբ 2023 թվականի երկրորդ կեսից գնաճը կնվազի և կկայունանա նպատակային 4% ցուցանիշի շուրջ:

Խումբը շարունակում է գնահատել տնտեսական պայմանների փոփոխության ազդեցությունը իր գործունեության, ֆինանսական վիճակի և ֆինանսական արդյունքների վրա:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում

(ա) Համապատասխանության մասին հայտարարություն

Ներկայացված համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտների խորհրդի կողմից հրապարակված ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ) համաձայն:

(բ) Չափման հիմունքները

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են պատմական արժեքի սկզբունքի հիման վրա, բացառությամբ ֆինանսական գործիքների, որոնք սկզբնապես ձանաչվում են իրական արժեքով և իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվների և իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքների (ներառյալ՝ ածանցյալ ֆինանսական գործիքները): Սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են կիրառված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության հիմնական դրույթները ներկայացված են ստորև: Այդ դրույթները հետևողականորեն կիրառվել են հաշվետվություններում ներկայացված բոլոր ժամանակաշրջանների նկատմամբ, եթե այլ բան նշված չէ:

(գ) Ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացման ձևը

Բացառիկ դեպքերում համապատասխան հաշվետու ժամանակաշրջանում կատարված գործառնությունների վերաբերյալ տեղեկատվության մանրամասն բացահայտումը կարող է բերել ՀՀ ամբողջ ֆինանսական համակարգի նկատմամբ վստահության կորստի: Հետևաբար, չնայած նման գործառնությունների ֆինանսական արդյունքներն արտացոլված են խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում, խումբը կարող է միայն սահմանափակ բացահայտումներ ներկայացնել նման գործարքների վերաբերյալ:

(դ) Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ

Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը ՀՀ դրամն է («դրամ»), որը հանդիսանում է նաև Բանկի և խմբի յուրաքանչյուր համախմբված կազմակերպության ֆունկցիոնալ արժույթը և այն արժույթը, որով ներկայացված են սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները: Ֆինանսական տեղեկատվությունը ներկայացված է ՀՀ դրամով՝ հազարների ճշտությամբ, եթե այլ բան նշված չէ:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(ե) Գնահատումների և դատողությունների կիրառում

Խմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման ընթացքում ղեկավարությունն օգտագործել է իր դատողությունները և գնահատումները համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարները որոշելիս: Կիրառված էական դատողությունները և գնահատումները հետևյալն են.

Իրական արժեք

Եթե համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլվող ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքը հնարավոր չէ որոշել ակտիվ շուկայի գների հիման վրա, ապա այն որոշվում է տարբեր գնահատման մոդելների կիրառմամբ, ներառյալ՝ մաթեմատիկական մոդելները: Այդպիսի մոդելների համար ելակետային տվյալները որոշվում են որպես դիտարկվող շուկաների տվյալներ, եթե դա հնարավոր է: Հակառակ դեպքում իրական արժեքի որոշման համար կիրառում են դատողություններ:

Արժեզրկման գնահատում

Ֆինանսական ակտիվների բոլոր դասերի գծով արժեզրկումից կորուստների գնահատումը պահանջում է դատողությունների կիրառում, մասնավորապես ապագա դրամական հոսքերի արժեքի և ժամկետայնության ու գրավի արժեքի գնահատումը՝ արժեզրկումից կորուստները և պարտքային ռիսկի զգալի աճը որոշելիս: Այս գնահատումների հիմքում ընկած են մի շարք գործոններ, որոնց փոփոխությունները կարող են հանգեցնել պահուստների տարբեր մակարդակների: Խմբի ակնկալվող պարտքային կորուստների («ԱՊԿ») հաշվարկները բարդ մոդելների արդյունք են, որոնց հիմքում ընկած են մի շարք ենթադրություններ՝ ելակետային փոփոխականների ընտրության և դրանց փոխկապակցվածության վերաբերյալ: ԱՊԿ մոդելների դատողություններ և գնահատումներ պարունակող տարրերը հետևյալն են.

- ▶ Խմբի ներքին վարկային գնահատման մոդելը, որը առանձին դասերի համար սահմանում է դեֆոլտի հավանականությունները,
- ▶ Խմբի գնահատման չափանիշները և որակական գնահատումը, թե արդյոք տեղի է ունեցել պարտքային ռիսկի զգալի աճ, և հետևաբար, ֆինանսական ակտիվների գծով պահուստները պետք է չափվեն ակտիվի կյանքի ընթացքում ակնկալվող պարտքային կորուստի (ԱԿԱՊԿ) հիմունքով,
- ▶ ԱՊԿ մոդելների մշակումը, ներառյալ տարբեր բանաձևերի և ելակետային տվյալների ընտրությունը,
- ▶ Մակրոտնտեսական սցենարների և այնպիսի տնտեսական ելակետային տվյալների միջև, ինչպիսիք են գործազրկության մակարդակը և գրավի արժեքը, կապերի որոշումը և դրանց ազդեցությունը դեֆոլտի հավանականության (PD), դեֆոլտի դեպքում գործիքի արժեքի (EAD) և դեֆոլտի դեպքում կորուստի չափի (LGD) վրա,
- ▶ Կանխատեսվող մակրոտնտեսական սցենարների և դրանց հավանականությունների կշիռների ընտրությունը՝ ԱՊԿ մոդելների ելակետային տնտեսական փոփոխականները որոշելու համար:

Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ

Բնականոն գործունեության ընթացքում Խումբը գործարքներ է կնքում կապակցված կողմերի հետ: ՖՀՄՍ 9-ով պահանջվում է ֆինանսական գործիքները սկզբնապես ճանաչել իրենց իրական արժեքով: Դատողություն է կիրառվում որոշելիս, թե արդյոք գործարքները գնանշվում են շուկայական, թե ոչ շուկայական տոկոսադրույքներով, երբ չկա այդպիսի գործարքների համար գործող շուկա: Դատողության համար հիմք է ծառայում չկապակցված կողմերի հետ համանման գործարքների գնանշումը և արդյունավետ տոկոսադրույքի վերլուծությունը: Կապակցված կողմերի հետ մնացորդների պայմաններն ու դրույթները բացահայտված են Ծանոթագրություն 27-ում:

Արժույթի միջազգային հիմնադրամի (այսուհետ՝ «ԱՄՀ») հետ գործարքների հաշվառում

Համաձայն «ԱՄՀ-ի գործարքները և ֆինանսական կազմակերպումը» ուղեցույցի՝ ԱՄՀ-ի յուրաքանչյուր անդամ նշանակում է ֆիսկալ գործակալություն (ֆինանսների նախարարություն, կենտրոնական բանկ կամ համանման կազմակերպություն)՝ ԱՄՀ-ի հետ ֆինանսական գործարքներ կատարելու համար և պահառուի (կենտրոնական բանկ կամ համանման գործակալություն)՝ ԱՄՀ-ի հաշիվները պահելու համար (ԱՄՀ թիվ 1 և 2 հաշիվներ և արժեթղթերի հաշիվ):

Համաձայն «Արժույթի միջազգային հիմնադրամին, Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկին, Միջազգային ֆինանսական կորպորացիային, Զարգացման միջազգային ասոցիացիային, Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկին, Կապիտալ ներդրումների բազմակողմանի երաշխիքների գործակալությանը և Կապիտալ ներդրումների վերաբերյալ տարածայնությունների կարգավորման միջազգային կենտրոնին Հայաստանի Հանրապետության անդամակցության մասին» ՀՀ օրենքի՝ Բանկը, ըստ ԱՄՀ-ի հետ կնքված պայմանագրի 5-րդ հոդվածի 1-ին կետի, հանդես է գալիս որպես Հայաստանի Հանրապետության ֆիսկալ գործակալ: Բանկը համարվում է նաև Հայաստանի Հանրապետության պահառու ԱՄՀ հետ գործառնությունների համար:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(ե) Գնահատումների և դատողությունների կիրառում (շարունակություն)

Այն դեպքում, երբ Կենտրոնական բանկն ԱՄՀ-ի հետ գործառնություններում իրականացնում է ֆիսկալ գործակալի գործառնություն, արդյունքում առաջացած ակտիվների և պարտավորությունների գումարները և գործառնությունների արդյունքները արտացոլվում են Կենտրոնական բանկի ֆինանսական վիճակի և շահույթի կամ վնասի մասին հաշվետվություններում: Երբ Կենտրոնական բանկը ԱՄՀ-ի հետ գործառնություններում իրականացնում է պահառուի գործառնություն, բոլոր գործառնություններն իրականացվում են Կենտրոնական բանկի թղթակցային հաշիվների միջոցով, սակայն այդ գործառնությունների արդյունքում առաջացող ակտիվների և պարտավորությունների գումարները և համապատասխան շահույթը կամ վնասը չեն արտացոլվում Կենտրոնական բանկի ֆինանսական վիճակի և շահույթի կամ վնասի մասին հաշվետվություններում (Ծանոթագրություն 16):

Վարձակալություններ. լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքի գնահատում

Խումբը չի կարող հեշտությամբ որոշել վարձակալությամբ ենթադրվող տոկոսադրույքը, հետևաբար վարձակալության գծով պարտավորությունը չափելիս կիրառում է լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը: Լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը, այն տոկոսադրույքն է, որը վարձակալը ստիպված կլինի վճարել համանման ժամկետով և համանման ապահովմամբ այն փոխառու միջոցների դիմաց, որոնք անհրաժեշտ են համանման տնտեսական միջավայրում համանման արժեք ունեցող օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի ձեռքբերման համար: Լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը արտացոլվում է այն գումարը, որը Խումբը «պետք է վճարի», ինչը պահանջում է գնահատումների կիրառում, երբ չկան դիտարկելի տոկոսադրույքներ (ինչպիսիք են այն դուստր կազմակերպությունները, որոնք ֆինանսավորման գործառնություններ չեն իրականացնում), կամ երբ անհրաժեշտ է կատարել ճշգրտումներ վարձակալության ժամկետները և պայմանները արտացոլելու համար (օրինակ՝ երբ վարձակալությունները դուստր կազմակերպության ֆունկցիոնալ արժույթով չեն):

Խումբը գնահատում է լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը՝ օգտագործելով դիտարկելի ելակետային տվյալներ (ինչպիսիք են օրինակ՝ շուկայական տոկոսադրույքները), եթե հասանելի են և պետք է կատարեն որոշակի կազմակերպությանը բնորոշ գնահատումներ (ինչպիսիք են օրինակ՝ դուստր կազմակերպության վարկանիշը):

(զ) Նոր կամ վերանայված ստանդարտներին և մեկնաբանություններին անցում

Խումբը վաղաժամկետ չի կիրառել որևէ հրապարակված, սակայն դեռևս կիրառության մեջ չմտած ստանդարտներ, մեկնաբանություններ կամ փոփոխություններ:

Խումբն առաջին անգամ է կիրառել ստանդարտների որոշ փոփոխությունները, որոնք գործում են 2022թ. հունվարի 1-ին սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Դրանք որևէ ազդեցություն չեն ունեցել Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

(է) Համախմբման հիմունքներ

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները ներառում են Բանկի և վերջինիս դուստր կազմակերպությունների ֆինանսական հաշվետվությունները 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ: Դուստր կազմակերպություններն այն կազմակերպություններն են, որոնցում կատարվել են ներդրումներ և որոնք վերահսկվում են Խմբի կողմից: Վերահսկողությունը ձեռք է բերվում, երբ Խումբը ստանում է փոփոխական հատույցների իրավունք կամ ձիսկին ենթարկվածություն՝ ներդրման օբյեկտում ներգրավվածության արդյունքում, ինչպես նաև ունի իր իշխանությունն օգտագործելու կարողություն՝ այդ հատույցների վրա ազդելու համար:

Մասնավորապես, Խումբն ունի վերահսկողություն միայն այն դեպքում, երբ.

- ▶ ունի կարողություն ուղղորդելու ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպության որոշակի գործունեությունը, որը զգալի ներգործություն ունի հատույցների վրա,
- ▶ կրում է հատույցներ չստանալու ռիսկը կամ ստանում է փոփոխական հատույցներ ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպությունում իր մասնակցությունից, և
- ▶ հնարավորություն ունի օգտագործելու ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպության վրա ազդեցություն ունենալու կարողությունը՝ ներդրողների հատույցների գումարի վրա ներգործություն ունենալու համար:

Երբ Խումբն ունի ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպությունում մեծամասնությունից քիչ քվեարկող բաժնետոմսեր կամ համանման այլ իրավունքներ, Խումբը դիտարկում է բոլոր համապատասխան փաստերն ու հանգամանքները՝ գնահատելիս, թե արդյոք այն ունի ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպության վրա ազդեցություն ունենալու կարողություն, ներառյալ.

- ▶ ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպության քվեարկող բաժնետոմսերի այլ սեփականատերերի հետ պայմանագրային պայմանավորվածություն,
- ▶ այլ պայմանագրային պայմանավորվածություններից ծագող իրավունքներ,
- ▶ Խմբի քվեարկող բաժնետոմսեր և հնարավոր քվեարկող բաժնետոմսեր:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(ե) Համախմբման հիմունքներ (շարունակություն)

Խումբը վերագնահատում է, թե արդյոք այն վերահսկում է ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպությանը, եթե փաստեն ու հանգամանքները վկայում են, որ փոփոխություններ են տեղի ունեցել վերահսկողության երեք տարրերից մեկում կամ մի քանիստում: Դուստր կազմակերպության համախմբումը սկսվում է այն ժամանակ, երբ Խումբը ձեռք է բերում վերահսկողություն դուստր կազմակերպության նկատմամբ, և դադարում է, երբ Խումբը կորցնում է վերահսկողությունը դուստր կազմակերպության նկատմամբ:

Խմբի ընկերությունների միջև գործարքները, մնացորդները և գործարքներից չիրացված շահույթը բացառվում են, չիրացված վնասները նույնպես բացառվում են, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ծախսը չի կարող վերականգնվել: Բանկը և իր բոլոր դուստր կազմակերպությունները կիրառում են հաշվապահական հաշվառման միասնական քաղաքականություն՝ Խմբի քաղաքականությանը համահունչ:

Դուստր կազմակերպության սեփականության մասնաբաժնի փոփոխությունը առանց վերահսկողության փոփոխության հաշվառվում է որպես սեփական կապիտալի գործարք: Վնասները վերագրելի են չվերահսկող բաժնեմասին, նույնիսկ, եթե դա հանգեցնում է բացասական մնացորդի:

Երբ Խումբը կորցնում է վերահսկողությունը Դուստր կազմակերպության նկատմամբ, ցանկացած պահպանված ներդրում ճանաչվում է վերահսկողության կորստի ամսաթվի իրական արժեքով:

Չվերահսկող բաժնեմասը դուստր կազմակերպության սեփական կապիտալի և զուտ արդյունքների այն մասն է, որը վերագրելի է այն բաժնեմասին, որի սեփականության իրավունքը ուղղակի կամ անուղղակի կերպով չի պատկանում Խմբին: Չվերահսկող բաժնեմասը կազմում է Խմբի սեփական կապիտալի առանձին բաղադրիչ:

Խումբը գնահատում է չվերահսկող բաժնեմասը, որն իրենից ներկայացնում է ներկայիս սեփականության մասնաբաժինը և կրողին տալիս է զուտ ակտիվների նկատմամբ համամասնական իրավունք լուծարման դեպքում յուրաքանչյուր առանձին գործառնության արժեքի սկզբունքով՝ հիմք ընդունելով ձեռքբերվող կազմակերպության զուտ ակտիվներում չվերահսկող բաժնեմասի համամասնությունը կամ իրական արժեքը:

Ասոցիացված կազմակերպություններ

Ասոցիացված կազմակերպություններն այն բիզնես միավորներն են, որոնց նկատմամբ Խումբն ունի էական ազդեցություն (ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն), սակայն չունի վերահսկողություն՝ տիրապետելով քվեարկող ձայների 20-ից 50 տոկոսին: Ասոցիացված կազմակերպություններում ներդրումները հաշվառվում են՝ կիրառելով հաշվառման բաժնեմասնակցության մեթոդը, և սկզբնապես ճանաչվում են սկզբնական արժեքով: Ասոցիացված ընկերության հաշվեկշռային արժեքը ներառում է գնման պահին որոշված գույվիլը՝ հանած կուտակված արժեքը կամ կորուստներ (եթե այդպիսիք կան): Ասոցիացված կազմակերպություններից ստացված շահաբաժինները նվազեցնում են ասոցիացված կազմակերպություններում ներդրման հաշվեկշռային արժեքը: Ձեռքբերումից հետո ասոցիացված կազմակերպության զուտ ակտիվներում Խմբի բաժնեմասին վերաբերող այլ փոփոխությունները ճանաչվում են հետևյալ կերպ. (ա) ասոցիացված ընկերության շահույթում կամ վնասում Խմբի մասնաբաժինը ներառվում է տվյալ տարվա համախմբված շահույթ/վնասում՝ այլ եկամուտներ/այլ ծախսեր հոդվածներում, (բ) այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում Խմբի բաժնեմասը ճանաչվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում՝ առանձին տողով, (գ) ասոցիացված ընկերության զուտ ակտիվների հաշվեկշռային արժեքի՝ Խմբի բաժնեմասին վերաբերող այլ փոփոխությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում այլ եկամուտներ/այլ ծախսեր հոդվածներում:

Սակայն երբ ասոցիացված կազմակերպության վնասներում Խմբի մասնաբաժինը հավասար է կամ գերազանցում է ասոցիացված կազմակերպությունում իր ունեցած բաժնեմասին, ներառյալ ցանկացած այլ չափահավված դեբիտորական պարտքեր, Խումբն այլևս չի ճանաչում հետագա վնասները, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ այն ձեռք է բերել պարտավորություններ կամ կատարել է վճարումներ ասոցիացված կազմակերպության անունից:

(ը) Արտարժույթի փոխարկում և արտարժութային հոդվածների ներկայացում

Արտարժութի իրականացված գործարքները սկզբնապես ճանաչվում են ֆունկցիոնալ արժութով՝ գործարքի օրվա դրությամբ Բանկի կողմից հրապարակված փոխարժեքով: Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ արտարժութով արտահայտված դրամային ակտիվները և պարտավորությունները վերահաշվարկվում են ֆունկցիոնալ արժութի՝ այդ օրվա դրությամբ Բանկի կողմից հրապարակված փոխարժեքով:

Արտարժութի փոխարկումից ստացված օգուտները և վնասները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ որպես փոխարժեքային տարբերություններից զուտ օգուտ/(վնաս): Տարեվերջի փոխարժեքով փոխարկում կատարելու սկզբունքը չի կիրառվում սկզբնական արժեքով գնահատվող ոչ դրամային հոդվածների նկատմամբ:

Արտարժութով արտահայտված ոչ դրամային հոդվածները, որոնք չափվում են իրական արժեքով (ներառյալ՝ բաժնային ներդրումները), վերահաշվարկվում են ֆունկցիոնալ արժութի իրական արժեքի որոշման օրվա փոխարժեքով:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(ը) Արտարժույթի փոխարկում և արտարժութային հոդվածների ներկայացում (շարունակություն)

Արտարժույթով իրականացվող գործարքների պայմանագրային փոխարժեքի և այդ օրվա դրությամբ Բանկի կողմից հրապարակված փոխարժեքի տարբերությունը ներառվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվության մեջ:

Խմբի կողմից համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման նպատակով օգտագործվել են հետևյալ փոխարժեքները 2022 և 2021 թվականների դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ.

	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
ՀՀ դրամ / 1 ԱՄՆ դոլար	393.57	480.14
ՀՀ դրամ / 1 եվրո	420.06	542.61
ՀՀ դրամ / 1 բրիտանական ֆունտ	474.13	646.17
ՀՀ դրամ / 1 ՀՓԻ (Հատուկ փոխառության իրավունք)	523.78	672
ՀՀ դրամ / 1 ճապոնական իեն	2.98	4.17
ՀՀ դրամ / 1 ռուսական ռուբլի	5.59	6.42

(թ) Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվության ներքո դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները այն միավորներն են, որոնք ազատ փոխարկելի են նախապես հայտնի դրամական գումարների և ենթակա են արժեքի փոփոխության ոչ նշանակալի ռիսկի: Խումբը դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ է համարում կանխիկ դրամը, բանկերում տեղաբաշխված նոստրո հաշիվները և ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված ՀՓԻ միջոցները: Միջոցները, որոնց օգտագործումը սահմանափակվում է ձևավորման պահից երեք ամսից ավելի ժամանակահատվածով, չեն հանդիսանում դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ: Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով:

(ժ) Ֆինանսական գործիքներ – գնահատման հիմնական պայմաններ

Խումբը չափում է ֆինանսական գործիքները, ինչպիսիք են իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքները, իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվները և ածանցյալ գործիքները, իրական արժեքով՝ յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ: Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքների իրական արժեքը բացահայտված է Ծանոթագրություն 29-ում:

Իրական արժեքն այն գինն է, որը կստացվեր ակտիվը վաճառելիս կամ կվճարվեր պարտավորությունը փոխանցելիս՝ չափման ամսաթվի դրությամբ շուկայի մասնակիցների միջև կանոնավոր գործարքում: Իրական արժեքի լավագույն վկայությունն է գործող շուկայում գինը: Գործող շուկան այն շուկան է, որում ակտիվի կամ պարտավորության հետ կապված գործարքները տեղի են ունենում բավականաչափ հաճախականությամբ և ծավալով՝ շարունակական կերպով գնային տեղեկատվություն տրամադրելու համար:

Գործող շուկայում վաճառվող ֆինանսական գործիքների իրական արժեքը գնահատվում է որպես անհատական ակտիվի կամ պարտավորության գնանշված գնի և Խմբի կողմից պահվող քանակի արտադրյալ: Նշված սահմանումը գործում է նույնիսկ այն դեպքում, երբ շուկայում բնականոն օրական վաճառքի ծավալը բավարար չէ պահվող ծավալը կլանելու համար, և մեկ գործարքում դիրքը վաճառելու պատվերների տեղադրումը կարող է ազդեցություն ունենալ գնանշված գնի վրա: Գնահատման մեթոդները, ինչպիսիք են գեղչված դրամական հոսքերի մոդելները կամ վերջերս կատարված «անկախ կողմերի միջև գործարքների» կամ ներդրում ստացող կազմակերպությունների ֆինանսական տվյալների ստացման վրա հիմնված մոդելները, օգտագործվում են որոշելու այն ֆինանսական գործիքների իրական արժեքը, որոնց համար արտաքին շուկայական գնանշման տեղեկատվությունը հասանելի չէ:

Իրական արժեքի գնահատումների վերլուծությունը կատարվում է ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակի հետևյալ կերպ. (ա) մակարդակ 1՝ գնահատումներ գործող շուկայում համանման ակտիվների կամ պարտավորությունների գնանշված (չճշգրտված) գներով, (բ) մակարդակ 2՝ գնահատման մեթոդներ, որոնցում ակտիվի կամ պարտավորության համար բոլոր էական ելակետային տվյալները ուղղակիորեն (գներ) կամ անուղղակիորեն (գների հիման վրա ստացված) դիտելի են, (գ) մակարդակ 3՝ գնահատումներ, որոնք հիմնված չեն բացառապես շուկայի դիտարկելի տվյալների վրա (այն է՝ գնահատման համար անհրաժեշտ են նշանակալի ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալներ):

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(Ժ) Ֆինանսական գործիքներ – գնահատման հիմնական պայմաններ (շարունակություն)

Գործարքի հետ կապված ծախսումները լրացուցիչ ծախսումներն են, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի են ֆինանսական գործիքի ձեռքբերմանը, թողարկմանը կամ օտարմանը: Լրացուցիչ ծախսումը այն ծախսումն է, որը կազմակերպությունը չէր կրի, եթե գործարքը տեղի չունենար: Գործարքի հետ կապված ծախսումները ներառում են գործակալներին (ներառյալ՝ որպես վաճառքի գործակալ հանդես եկող աշխատակիցներին), խորհրդատուներին, միջնորդներին վճարված գումարները և կոմիսիոն վճարները, կարգավորման գործակալությունների կողմից և արժեթղթերի փոխանակումներից գանձումները, գույքի սեփականության իրավունքի փոխանցման հետ կապված հարկերը և վճարները: Գործարքի հետ կապված ծախսումները չեն ներառում պարտքի պարգևավճարներն ու զեղչերը, ֆինանսավորման ծախսումները կամ ներքին կառավարչական կամ պահպանման ծախսումները:

Ամորտիզացված արժեքը այն գումարն է, որով ֆինանսական գործիքը չափվել է սկզբնական ճանաչման պահին՝ հանած հիմնական գումարի մարումները, գումարած հաշվեգրված տոկոսները և ֆինանսական ակտիվների համար հանած արժեզրկման վնասի գծով ցանկացած նվազեցում: Հաշվեգրված տոկոսները ներառում են սկզբնական ճանաչման ժամանակ գործարքի հետ կապված հետաձգված ծախսումների և մինչև մարման գումարը ցանկացած պարգևավճարի կամ զեղչի ամորտիզացիան՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Հաշվեգրված տոկոսային եկամուտը և հաշվեգրված տոկոսային ծախսը, ներառյալ հաշվեգրված արժեկտրոնը և ամորտիզացված զեղչը կամ պարգևավճարը (ներառյալ՝ առաջացման պահին հետաձգված վճարները, եթե կան այդպիսիք), առանձին չեն ներկայացվում, այլ ներառվում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվության համապատասխան հոդվածի հաշվեկշռային արժեքում:

Արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը համապատասխան ժամանակահատվածի կտրվածքով տոկոսային եկամտի կամ տոկոսային ծախսի բաշխման այնպիսի մեթոդ է, որը հանգեցնում է հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ կիրառվող հաստատուն պարբերական տոկոսադրույքի (արդյունավետ տոկոսադրույքի):

Արդյունավետ տոկոսադրույքը այն դրույքն է, որը ֆինանսական գործիքի գործողության ակնկալվող ժամկետի կամ որոշակի դեպքերում ավելի կարճ ժամանակահատվածի համար գնահատված դրամական միջոցների ապագա վճարումները կամ ստացվելիք գումարները (չներառելով ապագա արժեզրկման կորուստները) զեղչում է ճշգրիտ՝ մինչև ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության գուտ հաշվեկշռային արժեքը: Արդյունավետ տոկոսադրույքը զեղչում է փոփոխական տոկոսադրույք ունեցող գործիքների դրամական միջոցների հոսքերը մինչև հաջորդ տոկոսադրույքի վերագնանշման ամսաթիվը, բացառությամբ այն պարգևավճարի կամ զեղչի, որն արտացոլում է գործիքում սահմանված լողացող տոկոսադրույքի կամ շուկայական դրույքներով չսահմանված այլ փոփոխականների նկատմամբ վարկային սարեղը: Այդպիսի պարգևավճարները և զեղչերը ամորտիզացվում են գործիքի ակնկալվող գործողության ամբողջ ժամանակահատվածի ընթացքում: Ներկա արժեքի հաշվարկը ներառում է պայմանագրի կողմերի միջև վճարված կամ ստացված բոլոր վճարները, որոնք արդյունավետ տոկոսադրույքի անբաժանելի մասն են կազմում:

Սկզբնական չափում

Ֆինանսական գործիքների դասակարգումը սկզբնական ճանաչման պահին կախված է պայմանագրային պայմաններից և գործիքների կառավարման բիզնես մոդելից: Ֆինանսական գործիքները սկզբնապես չափվում են իրական արժեքով և գործարքի ծախսերը նվազեցվում կամ ավելացվում են տվյալ գումարին, բացառությամբ շահույթի կամ վնասի միջոցով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների:

Խումբն իր բոլոր ֆինանսական ակտիվները դասակարգում է՝ ելնելով ակտիվների կառավարման բիզնես մոդելից և ակտիվի պայմանագրային պայմաններից, չափումն իրականացնելով:

- ▶ Ամորտիզացված արժեքով,
- ▶ Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով,
- ▶ Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով:

Եթե սկզբնական ճանաչման պահին ֆինանսական ակտիվների իրական արժեքը համարվում է գործարքի գնից տարբեր, ապա այն չափվում է՝ զեղչելով պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերը գործարքի օրվա դրությամբ Հայաստանի Հանրապետության համար կիրառվող վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքով: Իրական արժեքի և անվանական արժեքի միջև տարբերությունը հաշվառվում է շահույթում կամ վնասում՝ որպես վնաս ֆինանսական գործիքների սկզբնական ճանաչման պահին, եթե Բանկը հանդես է գալիս ֆինանսական համակարգի կարգավորողի կարգավիճակում: Այն դեպքերում, երբ Բանկը հանդես է գալիս որպես բաժնետեր, տարբերությունը ճանաչվում է որպես լրացուցիչ ներդրում ասոցիացված կազմակերպությունների սեփական կապիտալում:

Խումբն իր ածանցյալ գործիքները և առևտրային պորտֆելը դասակարգում և չափում է իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով: Խումբը կարող է հաշվառել ֆինանսական գործիքները իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, եթե այդ կերպ վերանում է կամ զգալիորեն նվազեցվում են չափման կամ ճանաչման անհամապատասխանությունները:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(Ժ) Ֆինանսական գործիքներ – գնահատման հիմնական պայմաններ (շարունակություն)

Ճանաչման ամսաթիվ

Ֆինանսական ակտիվների բոլոր կանոնավոր գնումներն ու վաճառքներն արտացոլվում են վերջնահաշվարկի ամսաթվով: Կանոնավոր կերպով գնմանը կամ վաճառքին է վերաբերում ֆինանսական ակտիվների այնպիսի գնումը կամ վաճառքը, որը պահանջում է ակտիվի մատակարարում՝ շուկայում գործող կարգավորման միջոցով կամ գործարար սովորույթով սահմանված ժամկետի ընթացքում:

Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ

Որպես առևտրային նպատակներով պահվող ֆինանսական գործիքները ներառվում են «Իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ» դասակարգման մեջ: Ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում են որպես առևտրային նպատակներով պահվող, եթե դրանք ձեռք են բերվել մոտ ապագայում իրացման նպատակով: Ածանցյալ գործիքները նույնպես դասակարգվում են որպես առևտրային նպատակով պահվող, եթե դրանք իրենց նպատակային նշանակությամբ չեն հանդիսանում գործող հեջավորման գործիքներ: Առևտրային նպատակներով պահվող ֆինանսական ակտիվների գծով օգուտները կամ վնասները, այդ թվում պարտքային արժեթղթերի առքուվաճառքից գոյացած տոկոսային եկամուտը, ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում որպես իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքների գծով զուտ օգուտ/(վնաս):

Խումբը իր բնականոն գործունեության ընթացքում արժութային և կապիտալի շուկաներում օգտագործում է տարատեսակ ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ, ներառյալ՝ ֆորվարդները, ֆյուչերսները, սվոփերը և օպցիոնները: Սրանք առևտրային նպատակներով պահվող ֆինանսական գործիքներ են, որոնք հաշվառվում են իրական արժեքով:

Իրական արժեքը որոշվում է շուկայական գնանշման կամ գնորոշման մոդելների հիման վրա, որոնք հաշվի են առնում դրանք հիմքում ընկած գործիքների ընթացիկ շուկայական և պայմանագրային արժեքները և այլ գործոններ:

Ֆինանսական պարտավորություններում և ոչ ֆինանսական հիմնական պայմանագրերում պարունակվող ածանցյալ գործիքները հաշվառվում են որպես առանձին ածանցյալ գործիքներ և արտացոլվում են իրական արժեքով, եթե դրանք համապատասխանում են ածանցյալ գործիքի սահմանմանը (որը ներկայացված է վերևում), եթե դրանց տնտեսական բնութագրերը և ռիսկերը սերտորեն կապված չեն հիմնական պայմանագրերի բնութագրերի և ռիսկերի հետ, իսկ հիմնական պայմանագրերը ինքնին չեն հանդիսանում առևտրային նպատակներով պահվող կամ գնահատվում իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով: Հիմնական պայմանագրից առանձնացված պարունակվող ածանցյալ գործիքները առևտրային պորտֆելի կազմում հաշվառվում են իրական արժեքով, ընդ որում՝ իրական արժեքի բոլոր փոփոխությունները ճանաչվում են ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում:

Ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում են բիզնես մոդելի և միայն մայր գումարի և տոկոսի վճարման (SPPI) գնահատումների հիման վրա:

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ, ամորտիզացված արժեքով չափվող ներդրումային արժեթղթեր

Խումբը չափում է բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցները և այլ ֆինանսական գործիքները ամորտիզացված արժեքով միայն այն դեպքում, եթե միաժամանակ բավարարվում են հետևյալ երկու պայմաններ՝

- ▶ Ֆինանսական ակտիվը պահվում է բիզնես մոդելի շրջանակներում, որի նպատակն է ֆինանսական ակտիվները պահել պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերի հավաքագրման նպատակով,
- ▶ Ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացնում են դրամական միջոցների հոսքեր, որոնք իրենցից ներկայացնում են միայն մայր գումարի և դրա չմարված մասի դիմաց տոկոսների վճարումներ (SPPI):

Այս պայմանների մանրամասները ներկայացված են ստորև:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(Ժ) Ֆինանսական գործիքներ – գնահատման հիմնական պայմաններ (շարունակություն)

Բիզնես մոդելի գնահատում

Խումբն իր բիզնես մոդելը սահմանում է այն մակարդակի վրա, որը լավագույն կերպով արտացոլում է գործունեության նպատակների իրագործման համար ֆինանսական ակտիվների խմբերի կառավարման ուղղությամբ որդեգրած մեթոդները:

Խմբի բիզնես մոդելը չի գնահատվում առանձին գործիքների հիմունքով, այլ ավելի բարձր՝ համախմբված պորտֆելների մակարդակով և հիմնվում է այնպիսի դիտելի գործոնների վրա, ինչպիսիք են՝

- ▶ Բիզնես մոդելի արդյունավետության և այդ բիզնես մոդելի շրջանակներում պահվող ակտիվների գնահատման և կազմակերպության առանցքային ղեկավար անձնակազմին ներկայացման մեխանիզմները,
- ▶ Բիզնես մոդելի արդյունավետության (և այդ բիզնես մոդելի շրջանակներում պահվող ակտիվների) վրա ազդող ռիսկերը, մասնավորապես՝ այդ ռիսկերի կառավարման մեխանիզմները,
- ▶ Վաճառքների ակնկալվող հաճախականությունը, արժեքը և ժամկետները նույնպես հանդիսանում են Խմբի գնահատման կարևոր գործոններ:

Բիզնես մոդելի գնահատման հիմքում ընկած են ողջամիտ ակնկալվող սցենարները՝ առանց հաշվի առնելու «վատագույն» կամ «սթրեսային» սցենարները: Եթե սկզբնական ճանաչումից հետո դրամական միջոցների հոսքերը տեղի են ունենում Խմբի սկզբնական ակնկալիքներից տարբեր կերպով, Խումբը չի փոխում տվյալ բիզնես մոդելում պահվող մնացած ֆինանսական ակտիվների դասակարգումը, սակայն հաշվի է առնում այդ տեղեկատվությունը հետագայում նոր սկզբնավորվող կամ նոր ծեռք բերվող ֆինանսական ակտիվները գնահատելիս:

Միայն մայր գումարի և տոկոսի վճարման (SPPI) գնահատումներ

Որպես դասակարգման գործընթացի երկրորդ քայլ՝ Խումբը գնահատում է ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները՝ պարզելու համար, թե արդյոք դրանք բավարարում են SPPI գնահատման պահանջներին:

Այս գնահատման նպատակով մայր գումար հասկացությունը սահմանվում է որպես ֆինանսական ակտիվի իրական արժեք սկզբնական ճանաչման ժամանակ և կարող է փոխվել ֆինանսական ակտիվի կյանքի ընթացքում (օրինակ՝ եթե կան մայր գումարի մարումներ կամ պարգևավճարի/գելչի ամորտիզացիա):

Վարկային պարտավորվածության մեջ սովորաբար տոկոսի ամենակարևոր տարրերն են փողի ժամանակային արժեքը և պարտքային ռիսկը: SPPI գնահատումը իրականացնելու համար Խումբը կիրառում է դատողություն և հաշվի է առնում համապատասխան գործոններ, ինչպիսիք են ֆինանսական ակտիվի արժույթը և տոկոսադրույքի գործողության ժամանակահատվածը:

Համեմատության համար, այն պայմանագրային դրույթները, որոնք առաջացնում են ավելի քան մվազագույն ենթարկվածություն ռիսկերին կամ պայմանագրով նախատեսված դրամական հոսքերի տատանողականության, որոնք կապված չեն բազային վարկային պարտավորվածության հետ, չեն առաջացնում միայն մայր գումարի և դրա չմարված մասի վրա տոկոսի վճարում հանդիսացող պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքեր: Այս դեպքերում ֆինանսական ակտիվը պետք է չափվի իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով:

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքներ

Խումբը չափում է պարտքային գործիքները իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով, եթե միաժամանակ բավարարվում են հետևյալ երկու պայմանները.

- ▶ Գործիքը պահվում է բիզնես մոդելի շրջանակներում, որի նպատակն է ինչպես պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերի հավաքագրումը, այնպես էլ ֆինանսական ակտիվների վաճառքը,
- ▶ Ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները բավարարում են SPPI ստուգման չափանիշները:

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքները հետագայում չափվում են իրական արժեքով՝ իրական արժեքի փոփոխություններից առաջացող օգուտները և վնասները ճանաչելով այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում: Տոկոսային եկամուտը և փոխարժեքային տարբերություններից օգուտը և վնասը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում նույն կերպ, ինչպես ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների համար: Ապաճանաչման պահին, նախկինում այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ճանաչված գումարային օգուտները կամ վնասները վերադասակարգվում են որպես շահույթ կամ վնաս:

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքների համար ակնկալվող պարտքային կորուստները չեն նվազեցնում այդ ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքները, որոնք ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում շարունակվում են ներկայացվել իրական արժեքով: Փոխարենը, այն պահուստի չափով գումարը, որը կառաջանար, եթե ակտիվները չափվեին ամորտիզացված արժեքով, ճանաչվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում՝ որպես կուտակված արժեքը կամ գումար՝ շահույթում կամ վնասում համապատասխան ծախսագրմամբ: Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ճանաչված կուտակված վնասը ակտիվի ապաճանաչումից հետո վերադասակարգվում է շահույթի և վնասի կազմ:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(Ժ) Ֆինանսական գործիքներ – գնահատման հիմնական պայմաններ (շարունակություն)

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող բաժնային գործիքներ

Սկզբնական ճանաչումից հետո Խումբը երբեմն ընտրում է իր բաժնային ներդրումների մի մասն առանց հետագա վերանայման դասակարգել որպես իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող բաժնային գործիքներ, երբ դրանք համապատասխանում են կապիտալի գործիքի սահմանմանը՝ համաձայն ՀՀՄՍ 32-ի «Ֆինանսական գործիքներ. Ներկայացում» ստանդարտի, և չեն պահվում առևտրային նպատակով: Նման դասակարգումը որոշվում է առանձին յուրաքանչյուր գործիքի համար:

Այս բաժնային գործիքներից օգուտները կամ վնասները երբեք չեն վերադասակարգվում շահույթի կամ վնասի կազմ: Շահաբաժինները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ որպես այլ եկամուտ, երբ վճարման իրավունքը հաստատվել է, բացառությամբ, երբ Խումբը օգուտ է ստանում տվյալ մուտքերից՝ գործիքի արժեքի մի մասի վերականգնման միջոցով: Այդ դեպքում նման օգուտները հաշվառվում են այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում: Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող բաժնային գործիքները ենթակա չեն արժեզրկման գնահատման: Այդ գործիքների օտարումից հետո կուտակված վերագնահատման պահուստը փոխանցվում է չբաշխված շահույթին:

Ֆինանսական ակտիվների վերադասակարգում

Խումբը սկզբնական ճանաչումից հետո չի վերադասակարգում իր ֆինանսական ակտիվները, չհաշված բացառիկ դեպքերը, երբ Խումբը փոխում է ֆինանսական ակտիվների կառավարման բիզնես մոդելը: Ֆինանսական պարտավորությունները երբեք չեն վերադասակարգվում:

Ներգրավված փոխառու միջոցներ

Թողարկված ֆինանսական գործիքները կամ դրանց բաղկացուցիչները դասակարգվում են որպես պարտավորություններ, եթե պայմանագրային համաձայնության արդյունքում Խումբն ունի պարտավորություն փոխանցելու դրամական միջոցներ կամ այլ ֆինանսական ակտիվներ, կամ այլ կերպ կատարելու պարտավորությունները, բացի դրամական միջոցների՝ հաստատուն գումարով կամ այլ ֆինանսական ակտիվներով սեփական բաժնային գործիքների հաստատուն քանակով փոխարինելը: Նման գործիքները ներառում են ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդները և հաշիվների մնացորդները, պարտավորությունները Կառավարության հանդեպ, պարտավորությունները ԱՄՀ-ի հանդեպ, այլ փոխառու միջոցները, թողարկված պարտատոմսերը:

Սկզբնական ճանաչումից հետո փոխառված միջոցները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով: Պարտավորության ապաճանաչման դեպքում, ինչպես նաև ամորտիզացիայի ընթացքում, եկամուտներն ու ծախսերը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

Ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների ապաճանաչում

Ֆինանսական ակտիվը (կամ ֆինանսական ակտիվի մասը, կամ նմանատիպ ֆինանսական ակտիվների խմբի մասը) ապաճանաչվում է, երբ՝

- ▶ ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքի ժամկետն ավարտվում է,
- ▶ Խումբը փոխանցում է ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքը կամ պահպանում է այդ իրավունքը, բայց պարտավորվում է ստացված գումարներն ամբողջությամբ և առանց էական ուշացման փոխանցել երրորդ կողմին՝ փոխանցման համաձայնագրի համաձայն, ինչպես նաև
- ▶ Խումբը կամ (ա) փոխանցել է ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, կամ (բ) ոչ փոխանցել և ոչ էլ պահպանում է ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, սակայն փոխանցել է ակտիվի նկատմամբ վերահսկողության իրավունքը:

Այն դեպքում, երբ Խումբը փոխանցել է ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքը և ոչ փոխանցել ու ոչ էլ պահպանում է ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, ինչպես նաև չի փոխանցել ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը, ակտիվը ճանաչվում է Խմբի շարունակվող մասնակցության չափով: Երբ շարունակվող մասնակցությունը ձեռք է բերում փոխանցվող ակտիվի երաշխիքային ապահովման ձև, այդպիսի մասնակցությունը չափվում է հետևյալ երկու մեծություններից նվազագույնով՝ ակտիվի սկզբնական հաշվեկշռային արժեք և Խմբից պահանջվող փոխհատուցման առավելագույն գումար:

Երբ շարունակվող մասնակցությունը ձեռք է բերում փոխանցվող ակտիվի գծով թողարկված և/կամ գնված օպցիոնի ձև (ներառյալ՝ դրամական միջոցներով մարվող օպցիոններ կամ նմանատիպ պահուստներ), Խմբի մասնակցության չափը որոշվում է այն գումարի չափով, որով Խումբը կարող է հետ գնել փոխանցված ակտիվը, բացառությամբ իրական արժեքով գնահատված ակտիվի գծով թողարկված վաճառքի օպցիոնի (ներառյալ՝ դրամական միջոցներով մարվող օպցիոններ կամ նմանատիպ պահուստներ), երբ Խմբի շարունակվող մասնակցության չափը համարվում է հետևյալ երկու մեծություններից նվազագույնը՝ փոխանցված ակտիվի իրական արժեք և օպցիոնի իրագործման գին:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(ժ) Ֆինանսական գործիքներ – գնահատման հիմնական պայմաններ (շարունակություն)

Ֆինանսական պարտավորությունը ապահանջվում է, երբ մարվում, չեղարկվում կամ դադարում է:

Եթե փոխառուի և փոխատուի միջև պարտքային գործիքը փոխարինվում է մեկ այլ պարտքային գործիքով, որի պայմաններն էականորեն տարբերվում են, կամ եթե կատարվում է գործող պարտքային գործիքի պայմանների էական փոփոխություն, այդպիսի փոխարինումը կամ փոփոխությունը հանգեցնում է այդ պարտքի ապահանջմանը և նոր պարտքային գործիքի ձանաչմանը, իսկ համապատասխան հաշվեկշռային արժեքների տարբերությունը ձանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

(հ) Հաշվանցում

Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում՝ արտացոլվելով զուտ գումարով, եթե գոյություն ունի ձանաչված գումարները հաշվանցելու իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք, ինչպես նաև հաշվարկը զուտ հիմունքով իրականացնելու կամ միաժամանակ ակտիվն իրացնելու և պարտավորությունը մարելու մտադրություն: Հաշվանցման այդպիսի իրավունքը (ա) չպետք է պայմանավորված լինի ապագա իրադարձությամբ և (բ) պետք է իրավաբանորեն կիրառելի լինի հետևյալ բոլոր հանգամանքներում. (i) բնականոն գործունեության ընթացքում, (ii) դեֆոլտի դեպքում և (iii) անվճարունակության կամ սնանկության դեպքում:

(լ) Հետգնման և հակադարձ հետգնման պայմանագրեր

Վաճառքի և հետգնման պայմանագրերով («ռեպո») վաճառված արժեթղթերը հաշվառվում են որպես գրավով ապահովված ֆինանսավորման գործարքներ:

Արժեթղթերն արտացոլվում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում, և այն դեպքում, երբ գնորդն ունի նշված արժեթղթերի վաճառքի կամ գրավադրման պայմանագրային իրավունք կամ համաձայնություն, դրանք վերադասակարգվում են որպես «Հետգնման պայմանագրերով գրավադրված արժեթղթեր», իսկ պայմանագրային կողմի պարտավորությունը՝ ֆինանսական և այլ հաստատությունների նկատմամբ պարտավորությունների կազմում: Վաճառքի և հետգնման գների տարբերությունը դիտվում է որպես տոկոսային ծախս և ձանաչվում է հետգնման պայմանագրի գործողության ընթացքում:

Հետգնման պայմանագրերի ներքո («հակադարձ ռեպո պայմանագրեր») արժեթղթերի ձեռքբերման համար վճարված միջոցները գրանցվում են որպես բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ: Վաճառքի և հետգնման գնի միջև տարբերությունը՝ ձևավորված տոկոսադրույքով և գործընկերոջ կողմից ստացվող շահաբաժնի եկամտով, դիտարկվում է որպես տոկոսային եկամուտ և հաշվեգրվում է ռեպո պայմանագրերի ողջ գործողության ընթացքում՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

(խ) Շրջանառության մեջ գտնվող թղթադրամներ և մետաղադրամներ

Բանկի կողմից թողարկված շրջանառության մեջ գտնվող թղթադրամները և մետաղադրամները ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում արտացոլվում են անվանական արժեքով՝ որպես պարտավորություն դրանց տիրապետողների հանդեպ: Թղթադրամների տպագրման և մետաղադրամների հատման ծախսերը ձանաչվում են շահույթում կամ վնասում դրանց կատարման պահին: Տեղական արժույթով կանխիկը նվազեցվում է շրջանառության մեջ գտնվող թղթադրամների և մետաղադրամների մնացորդից:

(ծ) Դրամագիտական արժեքներ

Դրամագիտական արժեքները չափվում են ինքնարժեքից և իրացման զուտ արժեքից նվազագույնով: Դրամագիտական արժեքների ինքնարժեքը որոշվում է «առաջին մուտք, առաջին ելք» սկզբունքով և ներառում է մետաղադրամների ձեռքբերման ծախսումները և նրանց ներկա գտնվելու վայր և վիճակի բերելու հետ կապված այլ ծախսումներ: Իրացման զուտ արժեքը սովորական գործունեության ընթացքում վաճառքի գնահատված գինն է՝ հանած վաճառքը կազմակերպելու համար գնահատված ծախսումները: Վաճառքի ժամանակ գնահատված վաճառքից մուտքերի գումարը ձանաչվում է որպես եկամուտ ընթացիկ տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում, իսկ հաշվեկշռային արժեքի գումարը ձանաչվում է որպես ծախս ընթացիկ տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում:

(կ) Հիմնական միջոցներ

Հիմնական միջոցները հաշվառվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումից կորուստները: Այդ գումարը ներառում է սարքավորման փոխարինման ժամանակ կատարված ծախսերը, եթե դրանք բավարարում են ձանաչման չափանիշներին: Նմանապես, խոշոր կապիտալ ներդրումներ կատարելիս ծախսը ներառվում է հիմնական միջոցի հաշվեկշռային արժեքի մեջ որպես փոխարինում, եթե ձանաչման չափանիշները բավարարված են:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(կ) Հիմնական միջոցներ (շարունակություն)

Երբ հիմնական միջոցի նշանակալի մասերը անհրաժեշտ է պարբերաբար փոխարինել, խումբը ճանաչում է նման մասերը՝ որպես առանձին ակտիվներ՝ իրենց հատուկ օգտակար ծառայության ժամկետներով և համապատասխանաբար հաշվարկում է մաշվածություն:

Հիմնական միջոցների վերանորոգման և պահպանման հետ կապված բոլոր ծախսումները շահույթում կամ վնասում ճանաչվում են որպես ծախս՝ դրանց կատարման պահին:

Սկզբնապես ճանաչված հիմնական միջոցի միավոր և ցանկացած էական մաս ապաճանաչվում է օտարման դեպքում, և երբ ակտիվի օգտագործումից կամ օտարումից ոչ մի տնտեսական օգուտ չի ակնկալվում: Ակտիվի ապաճանաչումից առաջացող ցանկացած օգուտ կամ վնաս (հաշվարկված որպես օտարումից զուտ մուտքերի և ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի տարբերություն) ներառվում է շահույթում կամ վնասում, երբ ակտիվն ապաճանաչվում է:

Մաշվածություն

Մաշվածության հաշվարկը սկսվում է հիմնական միջոցի օգտագործման համար մատչելի դառնալու պահից: Մաշվածությունը հաշվարկվում է՝ կիրառելով գծային մեթոդը հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության հետևյալ ժամկետների ընթացքում.

Հող և շենքեր

► Շենքեր

► Շենքերի սպասարկման համակարգեր

Ցանցեր, համակարգչային և այլ սարքավորումներ

Փոխադրամիջոցներ

30-80 տարի

3-20 տարի

2-15 տարի

5 տարի

Ակտիվի մնացորդային արժեքը ակտիվի այն մոտավոր գումարն է, որը խումբը ներկայումս կստանար ակտիվի օտարումից՝ հանած ակտիվի օտարման գնահատված ծախսերը, եթե ակտիվը արդեն լիներ իր օգտակար ծառայության վերջին սպասվող տարիքին և պայմաններում: Ակտիվների մնացորդային արժեքները և օգտակար ծառայության ժամկետները վերանայվում և, եթե անհրաժեշտ է, փոփոխվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

(հ) Ոչ նյութական ակտիվներ

Ոչ նյութական ակտիվները ներառում են համակարգչային ծրագրերն ու լիցենզիաները: Առանձին ձեռքբերված ոչ նյութական ակտիվները սկզբնապես ճանաչվում են ձեռքբերման արժեքով: Ձեռնարկատիրական միավորման արդյունքում ձեռքբերված ոչ նյութական ակտիվների արժեքը ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ դրանց իրական արժեքն է: Սկզբնական ճանաչումից հետո ոչ նյութական ակտիվները հաշվառվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված ամորտիզացիան և ճանաչումից և արժեզրկումից կուտակված վնասները:

Որոշակի օգտակար ծառայության ժամկետ ունեցող ոչ նյութական ակտիվները ամորտիզացվում են գծային մեթոդով օգտակար ծառայության ընթացքում, որը կազմում է 1-10 տարի, և գնահատվում են արժեզրկման տեսանկյունից, երբ առկա են արժեզրկման հայտանիշեր:

Համակարգչային ծրագրերի ընթացիկ սպասարկման ծախսերը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում դրանց կատարման պահին:

(ձ) Արժեզրկում

Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկումը

Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկման գնահատման վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 30-ում:

Ոչ ֆինանսական ակտիվներ

Խումբը յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ գնահատում է՝ արդյոք առկա է որևէ հայտանիշ, ըստ որի ակտիվը կարող է արժեզրկված համարվել: Եթե առկա է այդպիսի հայտանիշ, կամ երբ անհրաժեշտ է իրականացնել ակտիվի տարեկան արժեզրկման ստուգում, ապա խումբը գնահատում է ակտիվի փոխհատուցվող գումարը:

Ակտիվի փոխհատուցվող գումարն ակտիվի կամ դրամաստեղծ միավորի իրական արժեքից՝ հանած վաճառքի համար անհրաժեշտ ծախսումները, և օգտագործման արժեքից առավելագույնն է և որոշվում է առանձին ակտիվի համար, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ակտիվը չի առաջացնում դրամական միջոցների ներհոսքեր, որոնք մեծապես անկախ են այլ ակտիվներից կամ ակտիվների խմբերից առաջացող դրամական միջոցների ներհոսքերից:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(ձ) Արժեզրկում (շարունակություն)

Այն դեպքում, երբ ակտիվի կամ դրամաստեղծ միավորի հաշվեկշռային արժեքը գերազանցում է վերջինիս փոխհատուցվող գումարը, ակտիվը համարվում է արժեզրկված, և արժեքը նվազեցվում է մինչև փոխհատուցվող գումարը: Օգտագործման արժեքի գնահատման ժամանակ դրամական միջոցների գնահատված հոսքերը գեղջվում են ներկա արժեքի՝ օգտագործելով գեղջման այն դրույքը, որն արտացոլում է ժամանակի մեջ փողի արժեքի և տվյալ ակտիվին հատուկ ռիսկերի ընթացիկ շուկայական գնահատումները՝ առանց հաշվի առնելու հարկային ազդեցությունը:

Ակտիվների գծով արժեզրկումից կորուստները ճանաչվում են համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում և հակադարձվում են միայն այն դեպքում, եթե փոխվել են փոխհատուցվող գումարը որոշելու համար օգտագործվող գնահատումները: Արժեզրկումից կորուստը հակադարձվում է միայն այն չափով, որ ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը չգերազանցի այն հաշվեկշռային արժեքը, որը որոշված կլինի, առանց համապատասխան մաշվածության և ամորտիզացիայի, եթե արժեզրկումից կորուստ ճանաչված չլինի:

(դ) Պահուստներ

Պահուստը ճանաչվում է, երբ խումբն ունի իրավական կամ կառուցողական պարտավորություն՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք և հավանական է, որ այդ պարտավորությունը մարելու նպատակով կպահանջվի տնտեսական օգուտների արտահոսք, իսկ պարտավորության գումարը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել:

(ճ) Հարկում

Բանկն ազատված է բոլոր հարկերից և տուրքերից, բացառությամբ ապրանքների ներմուծման համար մաքսային սահմանին վճարման ենթակա հարկերից, մաքսատուրքերից և մաքսավճարներից: Միաժամանակ Բանկը հանդես է գալիս որպես հարկային գործակալ՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով: Խմբի դուստր կազմակերպությունները, Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն, հաշվարկում են շահութահարկ և այլ հարկեր ու տուրքեր: Դուստր կազմակերպությունների համար հարկի կիրառելի դրույթաչափը կազմում է 18% (2021թ-ին՝ 18%):

(մ) Թողարկված կապիտալ

Թողարկված կապիտալը Բանկի կանոնադրական կապիտալն է, որը հանդիսանում է Հայաստանի Հանրապետության սեփականությունը և չի կարող գրավադրվել, բռնագանձվել կամ որևէ այլ կերպ օտարվել Հայաստանի Հանրապետության պարտավորությունների դիմաց:

Համաձայն Օրենքի 11.4 հոդվածի՝ Խմբի վնասը պահուստների հանրագումարը գերազանցելու դեպքում Կառավարության կողմից տրամադրվող անտոկոս հասարակ մուրհակը ճանաչվում է որպես Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ Խմբի կապիտալում: Օրենքի համաձայն Կենտրոնական բանկի հաշվեկշռում ֆինանսական տարվա արդյունքում առաջացած վնասը պահուստների հանրագումարը գերազանցելու դեպքում հաշվեկշռի հրապարակման պահից երեսուն օրվա ընթացքում Կառավարությունը՝ գերազանցող գումարի չափով, օրենքով սահմանված կարգով, որպես ներդրում Կենտրոնական բանկի կապիտալում, Կենտրոնական բանկին պետք է տրամադրի անտոկոս ցպահանջ պետական հասարակ մուրհակներ:

Խումբը գտնում է, որ Բանկն իրավունք չունի տարեվերջին պահանջելու Կառավարությունից ստացվելիք գումարները, որոնք ձևավորվել են վնասների հետևանքով՝ վերը նշված Օրենքի համաձայն: Այդ ստացվելիք գումարները ճանաչվում են, երբ Կառավարությունը կայացնում է համապատասխան որոշում վնասի պահուստները գերազանցող չափով գումարը Բանկին փոխհատուցելու մասին:

(յ) Շահույթի բաշխում

Խմբի շահույթը, որը որոշվում է վերջինիս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հրապարակումից հետո, բաշխվում է հետևյալ կերպ.

- ▶ շահույթի 20%-ն ուղղվում է գլխավոր պահուստի համալրմանը՝ մինչև դրա ընդհանուր չափը կազմի առկա դրամական զանգվածի 25%-ը,
- ▶ մասհանումներ պետք է կատարվեն՝ Կառավարության կողմից նախկինում Բանկին տրամադրված մուրհակի մարման ծախսերը ծածկելու նպատակով:

Նշված մասհանումները կատարելուց հետո Խմբի ստացված շահույթի մնացորդը փոխանցվում է պետական բյուջե:

Պետական բյուջե վճարման ենթակա Խմբի շահույթի հաշվարկի մեջ չեն ընդգրկվում ոսկու, հատուկ փոխառության իրավունքների, արտարժույթների և դրանցով արտահայտված արժեքների վերագնահատումից և ձեռքբերումից առաջացած եկամուտների և ծախսերի դրական տարբերությունը՝ ձգորտված նախորդ ժամանակաշրջանների բացասական արդյունքների հատուցմանն ուղղված գումարների չափով (Ծանոթագրություն 25):

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(ն) Պայմանական ակտիվներ և պարտավորություններ

Պայմանական պարտավորությունները չեն արտացոլվում ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում, այլ բացահայտվում են հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ պարտավորության մարման հետ կապված միջոցների արտահոսքը համարվում է քիչ հավանական: Պայմանական ակտիվները չեն արտացոլվում ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում, սակայն բացահայտվում են հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններում այն դեպքերում, երբ դրանց հետ կապված տնտեսական օգուտների ներհոսքը համարվում է հավանական:

(շ) Տոկոսային եկամուտներ և ծախսեր

Խումբը հաշվարկում է տոկոսային եկամուտ ամորտիզացված արժեքով կամ իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային ֆինանսական ակտիվների գծով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը ֆինանսական ակտիվների համախառն հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ, բացառությամբ արժեզրկված ակտիվների: Արդյունավետ տոկոսադրույքը (EIR) այն տոկոսադրույքն է, որով գեղջված ակնկալվող ապագա դրամական վճարումները կամ ներհոսքերը ֆինանսական գործիքի ենթադրվող ողջ օգտագործման ժամանակահատվածում կամ՝ կիրառելի դեպքերում, ավելի կարճ ժամանակահատվածում, ձգարտորեն գեղջվում են մինչև ֆինանսական ակտիվի կամ պարտավորության զուտ հաշվեկշռային արժեքը: Հաշվարկի ժամանակ հաշվի են առնվում ֆինանսական գործիքի գծով բոլոր պայմանագրային պայմանները (օրինակ՝ ժամկետից շուտ մարման իրավունքը) և միջնորդավճարների գծով կամ լրացուցիչ ծախսերը, որոնք անմիջականորեն կապված են գործիքի հետ և որոնք կազմում են արդյունավետ տոկոսադրույքի բաղկացուցիչ մաս, սակայն հաշվի չեն առնվում ապագա վնասները: Ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքները ձգարտվում են խմբի կողմից միջոցների ելքերի կամ մուտքերի գնահատումների վերանայման դեպքում: ձգարտված հաշվեկշռային արժեքը հաշվարկվում է սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքի հիման վրա, իսկ հաշվեկշռային արժեքի փոփոխությունը դիտվում է որպես տոկոսային եկամուտ կամ ծախս:

Երբ ֆինանսական ակտիվի կամ համանման ֆինանսական ակտիվների խմբի հաշվառված արժեքը նվազեցվել է արժեզրկումից կորստի հիմունքով, տոկոսային եկամուտը շարունակում է ճանաչվել՝ օգտագործելով սկզբնապես գործող արդյունավետ տոկոսադրույքը նոր հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ:

Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից տոկոսային եկամուտը խմբի առևտրային գործառնությունների համար համարվում է երկրորդային և համախմբված համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում ճանաչվում են իրական արժեքի այլ փոփոխությունների հետ միասին:

(ո) Միջնորդավճարների գծով եկամուտ

Տվյալ ժամանակաշրջանում ծառայությունների մատուցման արդյունքում վաստակված միջնորդավճարները հաշվեզրվում են այդ ժամանակահատվածի ընթացքում:

3. Հաշվապահական հաշվառման նոր իրապարակումներ

Մի շարք նոր ստանդարտներ գործում են 2022թ. հունվարի 1-ից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար, և թույլատրվում է այդ ստանդարտների վաղաժամ ընդունումը: Այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս խումբը վաղաժամ չի ընդունել նոր կամ փոփոխված ստանդարտները:

Ստորև ներկայացված նոր կամ փոփոխված ստանդարտներն ըստ ակնկալիքների նշանակալի ազդեցություն չեն ունենա խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

- ▶ Մեկ գործարքից առաջացած ակտիվներին և պարտավորություններին վերաբերող հետաձգված հարկ (ՀՀՄՍ 12 փոփոխություններ),
- ▶ ՖՀՄՍ 17 «Ապահովագրության պայմանագրեր» և ՖՀՄՍ 17 «Ապահովագրության պայմանագրեր» փոփոխություններ,
- ▶ Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության բացահայտում (ՀՀՄՍ 1-ի և ՖՀՄՍ վերաբերյալ գործառնական առաջարկներ 2-ի փոփոխություններ),
- ▶ Հաշվապահական հաշվառման գնահատումների սահմանում (ՀՀՄՍ 8-ի փոփոխություններ):

4. Տոկոսային եկամուտ

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.	2021թ.
Տոկոսային եկամուտ արտարժույթով արտահայտված ակտիվների գծով		
Նոստրո հաշիվներ	8,803,333	145,858
Ժամկետային ավանդներ	529,084	261,593
ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	112,070	9,247
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ներդրումային արժեթղթեր	34,568	—
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ	24,067	42,769
Այլ	27,951	538
Ընդամենը տոկոսային եկամուտ արտարժույթով արտահայտված ակտիվների գծով	9,531,073	460,005
Տոկոսային եկամուտ տեղական արժույթով արտահայտված ակտիվների գծով		
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ	60,749,281	53,214,681
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ	1,042,244	1,056,269
Ընդամենը տոկոսային եկամուտ տեղական արժույթով արտահայտված ակտիվների գծով	61,791,525	54,270,950
Ընդամենը տոկոսային եկամուտ՝ հաշվարկված արդյունավետ տոկոսադրույթով	71,322,598	54,730,955

5. Տոկոսային ծախս

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.	2021թ.
Տոկոսային ծախս արտարժույթով արտահայտված պարտավորությունների գծով		
Այլ փոխառություններ	3,211,764	3,260,519
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	2,658,422	1,057,696
Ընդամենը տոկոսային ծախս արտարժույթով արտահայտված պարտավորությունների գծով	5,870,186	4,318,215
Տոկոսային ծախս տեղական արժույթով արտահայտված պարտավորությունների գծով		
Պարտավորություններ ՀՀ կառավարության հանդեպ (Ծնթգ. 27)	39,198,869	30,153,372
Թողարկված պարտատոմսեր	1,111,089	741,615
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	546,417	485,217
Այլ	27,328	48,123
Ընդամենը տոկոսային ծախս տեղական արժույթով արտահայտված պարտավորությունների գծով	40,883,703	31,428,327
Ընդամենը տոկոսային ծախս	46,753,889	35,746,542

6. Զուտ վնաս փոխարժեքային տարբերություններից

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.	2021թ.
Զուտ վնաս արտարժույթի վերագնահատումից	(98,408,713)	(63,979,062)
Զուտ օգուտ սփոթ գործարքներից	9,433,951	6,884,310
Ընդամենը զուտ վնաս փոխարժեքային տարբերություններից	(88,974,762)	(57,094,752)

Արտարժույթի վերագնահատումից ստացված զուտ վնասի կազմում ներառված է 144,770,310 հազար ՀՀ դրամ գումարով արտարժույթի վերագնահատումից զուտ վնասը իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքների գծով (2021թ՝ 84,059,388 հազար ՀՀ դրամի զուտ վնաս):

7. Զուտ (վնաս)/օգուտ ածանցյալ գործիքներից

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.	2021թ.
Զուտ (վնաս)/օգուտ սվոփ պայմանագրերից	(1,556,546)	542,380
Զուտ վնաս ֆյուչերսային պայմանագրերից	(11,811)	(29,685)
Ընդամենը զուտ (վնաս)/օգուտ ածանցյալ գործիքներից	(1,568,357)	512,695

8. Զուտ վնաս իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.	2021թ.
Զուտ վնաս սեփական կառավարման ներքո գտնվող արտերկրյա արժեթղթերի գծով	(3,328,711)	(562,931)
Զուտ օգուտ սեփական կառավարման ներքո գտնվող փողի շուկայի գործիքների գծով	91,505	10,697
Ընդամենը զուտ վնաս իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից	(3,237,206)	(552,234)

9. Այլ եկամուտ

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.	2021թ.
Դրամագիտական արժեքներ	1,080,320	1,524,482
Բաժնեմասնակցության օտարում	498,765	–
Ֆինանսական գործակալության վճար	136,396	390,193
Այլ	4,337,929	3,806,227
Ընդամենը այլ եկամուտ	6,053,410	5,720,902

Ֆինանսական գործակալության վճարն իրենից ներկայացնում է Բանկի՝ որպես Կառավարության գործակալի կողմից ստացված վճար՝ գործակալության պայմանագրերի համաձայն: Հիմք ընդունելով գործակալության պայմանագրերի դրույթները՝ Բանկը վարկեր է տրամադրում առևտրային բանկերին և այլ ֆինանսական հաստատություններին:

2022թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում «Այլ» տողում ներառված 3,828,581 հազար ՀՀ դրամ գումարը ներկայացնում է Բանկի մեկ դուստր կազմակերպության հասույթը, որը տրամադրում է պլաստիկ քարտերով վճարումների ծառայություններ (2021թ.՝ 2,990,601 հազար ՀՀ դրամ):

2022թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում Բանկը 498,765 հազար ՀՀ դրամ եկամուտ է ստացել Հայաստանի Ֆոնդային Բորսայի (ՀԲԲ) բաժնեմասերի վաճառքից: Հատուցումն ամբողջությամբ ստացվել է դրամական միջոցներով: Արդյունքում Բանկը պահպանել է նշանակալի ազդեցություն ՀԲԲ-ի նկատմամբ:

10. Թղթադրամների, դրամագիտական արժեքների թողարկման և մետաղադրամների հատման ծախսեր

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.	2021թ.
Թղթադրամների թողարկման և մետաղադրամների հատման ծախսեր	1,160,410	1,305,050
Վաճառված դրամագիտական արժեքների թողարկման ծախսեր	735,191	1,060,370
Ընդամենը թղթադրամների, դրամագիտական արժեքների թողարկման և մետաղադրամների հատման ծախսեր	1,895,601	2,365,420

11. Այլ ծախսեր

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.	2021թ.
Աշխատակիցների հատուցումներ, վերապատրաստման ծախսեր և հարակից վճարներ	8,666,688	7,778,744
Մաշվածություն և ամորտիզացիա	2,690,445	2,876,600
Վերանորոգում և տեխնիկական սպասարկում	1,483,805	1,390,373
Վճարահաշվարկային համակարգի զարգացման և սպասարկման ծախսեր	485,720	440,101
Անվտանգության, փոխադրումների և ապահովագրական ծախսեր	388,870	379,822
Մասնագիտական ծառայություններ	264,377	135,461
Այլ	3,221,755	3,234,190
Ընդամենը այլ ծախսեր	17,201,660	16,235,291

2022թ. դեկտեմբերի 31-ին և 2021թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների ընթացքում «Այլ» տողում ներառված հիմնական հոդվածները ներկայացնում են Բանկի և իր դուստր կազմակերպությունների բաժանորդագրության վճարներ, կապի ապահովման, կոմունալ, վարձակալության և գրասենյակային ծախսեր:

2022թ. դեկտեմբերի 31-ին և 2021թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների համար աշխատակիցների հատուցումների, վերապատրաստման ծախսերի և հարակից վճարների, մաշվածության և ամորտիզացիայի ու վերանորոգման և սպասարկման ծախսերի գումարները նաև ներառում են խմբի դուստր կազմակերպությունների համապատասխան ծախսերի գումարները:

12. Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ

12.1 Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով		
Նոստրո հաշիվներ	892,116,679	750,194,375
Ժամկետային ավանդներ	38,189,366	12,875,235
Ածանցյալների պարտադիր մարժա	1,902,355	675,167
ԱՊԿ պահուստ	(78,597)	(108,684)
Ընդամենը բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով	932,129,803	763,636,093

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում արտարժույթով տեղաբաշխված միջոցների կենտրոնացում

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ խումբն ուներ տեղաբաշխված միջոցներ երեք բանկում, որոնցից յուրաքանչյուրի մնացորդը գերազանցում էր բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված ընդհանուր միջոցների 10%-ը: 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այդ մնացորդի ընդհանուր գումարը կազմում է 729,956,221 հազար ՀՀ դրամ (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ երկու բանկում, մնացորդի ընդհանուր գումարը կազմում է 604,132,858 հազար ՀՀ դրամ):

12. Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ (շարունակություն)

12.1 Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով (շարունակություն)

ԱՊԿ պահուստ բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում արտարժույթով տեղաբաշխված միջոցների համար

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված արտարժույթով միջոցների համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՊԿ-ի փոփոխության վերլուծությունը 2022թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա և 2021թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում հետևյալն է.

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.		2021թ.	
	Փուլ 1	Ընդամենը	Փուլ 1	Ընդամենը
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով				
Համախառն հաշվեկշռային արժեք հունվարի 1-ի դրությամբ	763,744,777	763,744,777	385,088,673	385,088,673
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	927,565,715	927,565,715	761,094,488	761,094,488
Մարված ակտիվներ	(759,102,092)	(759,102,092)	(382,438,384)	(382,438,384)
Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	932,208,400	932,208,400	763,744,777	763,744,777

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.		2021թ.	
	Փուլ 1	Ընդամենը	Փուլ 1	Ընդամենը
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով				
ԱՊԿ հունվարի 1-ի դրությամբ	108,684	108,684	69,667	69,667
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	28,279	28,279	89,648	89,648
Մարված ակտիվներ	(16,332)	(16,332)	(38,316)	(38,316)
ԱՊԿ հաշվարկման մոդելների կամ օգտագործվող ելակետային տվյալների փոփոխություններ	(42,034)	(42,034)	(12,315)	(12,315)
Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	78,597	78,597	108,684	108,684

12.2 Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով		
Հետգնման պայմանագրեր և այլ մեկօրյա միջոցներ	234,708,585	485,415,041
Վարկեր բանկերին և ֆինանսական կազմակերպություններին KfW, Համաշխարհային բանկի, Ասիական զարգացման բանկի և Եվրոպական ներդրումային բանկի հետ համաձայնագրերի շրջանակներում	211,980,557	185,767,880
Հիփոթեքային վերաֆինանսավորում	166,945,181	134,676,322
Վարկեր բանկերին և ֆինանսական կազմակերպություններին սեփական միջոցներից	53,506,411	–
Առևտրային բանկերում ավանդներ	34,504,138	77,167,979
Ներդրումներ՝ ամորտիզացված արժեքով չափված (կորպորատիվ պարտատուներ)	24,378,947	24,306,950
Այլ վարկեր	2,707,641	3,012,901
Արժեզրկման պահուստ	(4,165,679)	(3,511,728)
Ընդամենը բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով	724,565,781	906,835,345

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղական արժույթով տեղաբաշխված միջոցների և ներդրումների կենտրոնացում

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ երկու բանկի մնացորդները գերազանցում են բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղական արժույթով տեղաբաշխված միջոցների ընդհանուր գումարի 10%-ը (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ երկու բանկ): Կենտրոնացման ընդհանուր մնացորդը կազմում է 354,964 հազար դրամ (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 384,773 հազար դրամ):

12. Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ (շարունակություն)

12.2 Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով (շարունակություն)

Հակադարձ հետգնման համաձայնագրերով ստացված գրավ

Հակադարձ հետգնման համաձայնագրերով գրավի առարկա են հանդիսանում արժեթղթերը, որոնք խումբը կարող է վաճառել կամ վերագրավադել: 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հակադարձ հետգնման պայմանագրեր են կնքվել 4 տեղական բանկի հետ (2021 դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 13 տեղական բանկ): Այս պայմանագրերով գրավի առարկա հանդիսացող արժեթղթերի իրական արժեքները ներկայացված են ստորև.

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
Կառավարության գանձապետական արժեթղթեր	221,850,168	447,781,610
Կառավարության կողմից թողարկված Եվրոպարտատոմսեր	18,627,282	4,187,656
Կորպորատիվ պարտատոմսեր	1,992,702	58,141,427
Ընդամենը	242,470,152	510,110,693

Բանկերին և այլ ֆինանսական հաստատություններին տրամադրված վարկեր

KfW-ի, Ասիական զարգացման բանկի (ԱԶԲ), Եվրոպական ներդրումային բանկի (ԵՆԲ) և Համաշխարհային բանկի հետ կնքված պայմանագրերի շրջանակներում վերջիններիս ֆինանսավորմամբ վարկեր են տրամադրվել ՀՀ առևտրային բանկերին և վարկային կազմակերպություններին հետևյալ ծրագրերի ներքո, որոնք ֆինանսավորվում են KfW բանկային խմբի, ԵՆԲ-ի, ԱԶԲ-ի և Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի (Համաշխարհային բանկի անդամ կազմակերպություն) կողմից.

- **ՓՄՁ աջակցություն.** KfW-ի և Համաշխարհային բանկի ՓՄՁ աջակցության ծրագրերի նպատակն է Հայաստանում զարգացնել ՓՄՁ-ները, մասնավորապես՝ առևտրային բանկերին և վարկային կազմակերպություններին անհրաժեշտ ֆինանսական ռեսուրսներով ապահովելու միջոցով միկրո, փոքր և միջին ձեռնարկությունների վարկավորումը դարձնել առավել արդյունավետ և շահութաբեր: 2021թ. KfW-ից ստացված վարկային միջոցները նույնպես ուղղվել են ՓՄՁ-ների վարկավորման խթանմանը, ինչպես նաև COVID-19 համավարակի անբարենպաստ հետևանքների հաղթահարման աջակցությանը: Նշված ծրագրերն իրականացվում են գործընկեր բանկերում և վարկային կազմակերպություններում նոր վարկային գործիքակազմի /տեխնոլոգիաների/ ներդրման և առաջատար վարկային մասնագետների ուսուցման և վերապատրաստումների կազմակերպման միջոցով:

2012թ. մեկնարկեց նաև KfW-ի կողմից ֆինանսավորվող «Գյուղատնտեսության ոլորտի աջակցություն» ծրագիրը, որի հիմնական նպատակը ՀՀ առևտրային բանկերին և վարկային կազմակերպություններին երկարաժամկետ ֆինանսական ռեսուրսների տրամադրման միջոցով և տեխնիկական աջակցության ապահովմամբ գյուղատնտեսական գործունեությամբ զբաղվող միկրո, փոքր և միջին ձեռնարկությունների, անհատ գյուղացիների վարկավորումն է:

2014թ. ընթացքում նոր վարկ է ստացվել ԱԶԲ-ի «Կանանց ձեռներեցության ոլորտի աջակցման և զարգացման» ծրագրի շրջանակներում: Ծրագրի հիմնական նպատակն է ՀՀ ֆինանսական համակարգի միջոցով խթանել ձեռներեցության զարգացումը կանանց շրջանում՝ մեծացնելով ազգային արժույթով ֆինանսական միջոցների հասանելիությունը կանանց պատկանող ՓՄՁ-ների համար:

2015թ. ընթացքում նոր վարկ է ստացվել Եվրոպական ներդրումային բանկից, որն ամբողջությամբ ուղղվել է գյուղատնտեսության և զբոսաշրջության ոլորտներում ՓՄՁ-ների և միջին կապիտալիզացիա ունեցող կազմակերպությունների վարկային միջոցների պահանջարկի բավարարմանը՝ ՀՀ առևտրային բանկերի և ընդհանուր կազմակերպությունների միջոցով: Հետագայում ծրագրի հաջորդ փուլի շրջանակում (2017թ.) ներառվեց նաև արտահանման խթանումը, իսկ ծրագրի պահանջներին ավելացավ կլիմայական փոփոխությունների կառավարման տարրը, համաձայն որի ենթավարկառուներից պահանջվում էր ձեռնարկել որոշակի քայլեր շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունը մեղմելու ուղղությամբ: Ծրագրի երրորդ փուլը (2020թ., 2021թ.), ի հավելումն նախորդ երկու փուլերի՝ պայմանների, ներառում է նաև արտադրության ոլորտի վարկավորումը:

2016թ. ընթացքում KfW-ից նոր վարկ է ստացվել «Էներգաարդյունավետություն փոքր և միջին ձեռնարկությունների համար» վարկային ծրագրի շրջանակներում: Ծրագրի հիմնական նպատակն է ստեղծել և ընդլայնել էներգաարդյունավետության վարկերի առաջարկը Հայաստանի ֆինանսական կազմակերպություններում և միաժամանակ բավարարել միկրո, փոքր և միջին ձեռնարկությունների էներգաարդյունավետության ներդրումների ֆինանսավորման պահանջարկը: Ծրագրի նպատակն է նաև նպաստել հայկական ՓՄՁ-ների կողմից էներգետիկ պահանջարկի և ածխաթթու գազերի արտանետման նվազմանը, ինչպես նաև խթանել ձեռնարկությունների մրցունակությունը:

12. Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ (շարունակություն)

12.2 Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով (շարունակություն)

- ▶ *Վերականգնվող էներգիայի զարգացում.* KfW-ի կողմից ֆինանսավորվող այս ծրագրի ընդհանուր նպատակն է նպաստել վերականգնվող էներգիայի օգտագործմանը՝ ընդլայնելով մասնավոր ձեռներեցների և ձեռնարկությունների համար վարկային միջոցների մատչելիությունը: Ծրագրի առաջին երկու փուլերի ֆինանսական միջոցներն ուղղվել են մասնավոր փոքր հիդրոէլեկտրակայանների (ՓՀԷԿ) կառուցմանն ու վերագինմանը, մինչդեռ վերջին երեք փուլերը ֆիզիկական անձանց և մասնավոր ձեռնարկությունների սեփական կարիքների բավարարման նպատակով կառուցվող փոքր (մինչև 500 ԿՎտ), ինչպես նաև արտադրական նպատակով կառուցվող (լիցենզավորված) մեծ (մինչև 5 ՄՎտ) արևային ֆոտովոլտային կայանների ֆինանսավորմանը և այլ ուղղությունների (բիոգազված, քամի և այլ) զարգացմանը:
- ▶ *Բնակարանային ֆինանսավորման կայուն շուկայի զարգացում.* 2006թ. KfW-ի կողմից ֆինանսավորվող այս ծրագրի նպատակն է ընդլայնել առևտրային բանկերի և վարկային կազմակերպությունների կողմից տնային տնտեսություններին անշարժ գույքի ձեռքբերման և վերանորոգման նպատակով տրամադրվող վարկավորումը՝ խթանելով հատկապես մարզերում վարկավորումը, ինչպես նաև էներգաարդյունավետ բնակարանների ձեռքբերումն ու վերանորոգումը: Այս ծրագրի շրջանակներում Բանկը վարկեր է տրամադրել իր դուստր կազմակերպությանը, որոնք բացառվել են որպես ներխմբային մնացորդներ:

Ծրագրերի շրջանակում խումբը, կիրառելով տեխնիկական և ֆինանսական չափանիշներ, որպես գործընկեր ընտրում է համապատասխան հայաստանյան բանկեր և վարկային կազմակերպություններ և վերջիններիս հետ ստորագրված պայմանագրերի համաձայն տեղաբաշխում է ներգրավված միջոցները: Գործընկեր ֆինանսական հաստատությունները որոշում են վերջնական շահառուներին՝ ստանձնելով տրամադրված վարկերի հետ կապված ռիսկերը:

Ստորև աղյուսակում ներկայացվում են 2022թ. և 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ տեղաբաշխված վարկերի համախառն հաշվեկշռային արժեքները ըստ ներկայացված ծրագրերի:

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
KfW-ի հետ համաձայնագրերի շրջանակներում		
Մասնավոր փոքր և միջին ձեռնարկությունների աջակցում՝ ՄՓՄՁ	62,958,374	40,098,097
Վերականգնվող էներգիայի աջակցություն՝ ՎԷ	42,435,908	27,521,744
Գյուղատնտեսության ոլորտի աջակցում՝ ԳՖ	12,511,392	13,022,490
Էներգաարդյունավետություն ՓՄՁ-ների համար՝ ԷԱ	15,471,923	9,105,141
ՀԲ-ի հետ համաձայնագրերի շրջանակներում		
Մասնավոր փոքր և միջին ձեռներեցության համար ֆինանսական միջոցների հասանելիություն՝ ՓՄՁՖՄՀ	7,221,781	14,094,803
ԱԶԲ-ի հետ համաձայնագրերի շրջանակներում		
Կանանց ձեռներեցության ոլորտի աջակցում	5,435,329	6,529,100
ԵՆԲ-ի հետ համաձայնագրերի շրջանակներում		
Մասնավոր ոլորտի աջակցում	65,945,850	75,396,505
Ընդամենը՝ Վարկեր բանկերին և ֆինանսական կազմակերպություններին		
KfW, Համաշխարհային բանկի, Ասիական զարգացման բանկի և Եվրոպական ներդրումային բանկի հետ համաձայնագրերի շրջանակներում	211,980,557	185,767,880

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ KfW-ի, Համաշխարհային բանկի, ԵՆԲ-ի և ԱԶԲ-ի հետ պայմանագրերի շրջանակներում վարկեր են տրամադրվել տեղական 15 բանկերի (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 14 տեղական բանկերի) և 10 այլ ֆինանսական կազմակերպությունների (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 9 այլ ֆինանսական կազմակերպությունների): Ինչպես նկարագրված է Ծանոթագրություն 16-ում, այս վարկերը ներկայացնում են շուկայի առանձին հատված և, համապատասխանաբար, սկզբնական ճանաչման ժամանակ խումբը դրանք չի գեղջում:

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հիփոթեքային վերաֆինանսավորումը ֆինանսական կազմակերպություններին կատարվել է մինչև 10 տարի մարման ժամկետով (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 10 տարի): 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հիփոթեքային վերաֆինանսավորման վարկերն ապահովված են գրավով՝ հաճախորդներին տրամադրված վարկային պայմանագրերի շրջանակներում պահանջի իրավունքով՝ 167,548,595 հազար ՀՀ դրամ գումարով (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 134,934,241 հազար ՀՀ դրամ):

Առևտրային բանկերում տեղաբաշխված ավանդները ներառում են խմբի դուստր կազմակերպությունների կողմից առևտրային բանկերում կատարված ցպահանջ և կարճաժամկետ տեղաբաշխումները:

12. Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ (շարունակություն)

12.2 Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով (շարունակություն)

2,162,793 հազար ՀՀ դրամ գումարով այլ վարկերն ապահովված են անշարժ գույքով (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2,481,653 հազար ՀՀ դրամ) և 82,339 ՀՀ դրամ գումարով՝ շարժական գույքով և այլ ակտիվներով (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 98,477 հազար ՀՀ դրամ):

Բանկերին և ֆինանսական կազմակերպություններին սեփական միջոցներից տրամադրված՝ մինչև 10 տարի սկզբնական մարման ժապետով վարկերը հանդիսանում են ասոցիացված կազմակերպությունների տրված վարկեր՝ նվազեցված սկզբնական ձանաչումից կորուստների չափով, որոնք ապահովված են ասոցիացված կազմակերպությունների ակտիվներով:

ԱՊԿ պահուստ բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղական արժույթով տեղաբաշխված միջոցների և ներդրումների համար

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված տեղական արժույթով միջոցների և ներդրումների համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՊԿ-ի փոփոխության վերլուծությունը 2022թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա և 2021թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում հետևյալն է.

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.		2021թ.	
	Փուլ 1	Ընդամենը	Փուլ 1	Ընդամենը
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով				
Համախառն հաշվեկշռային արժեք				
հունվարի 1-ի դրությամբ	910,347,073	910,347,073	707,973,675	707,973,675
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	447,086,512	447,086,512	669,230,992	669,230,992
Մարված ակտիվներ	(628,702,125)	(628,702,125)	(466,857,594)	(466,857,594)
Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	728,731,460	728,731,460	910,347,073	910,347,073

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.		2021թ.	
	Փուլ 1	Ընդամենը	Փուլ 1	Ընդամենը
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով				
ԱՊԿ հունվարի 1-ի դրությամբ	3,511,728	3,511,728	3,438,912	3,438,912
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	2,341,292	2,341,292	1,585,790	1,585,790
Մարված ակտիվներ	(734,286)	(734,286)	(608,137)	(608,137)
ԱՊԿ հաշվարկման մոդելների կամ օգտագործվող ելակետային տվյալների փոփոխություններ	(953,055)	(953,055)	(904,837)	(904,837)
Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	4,165,679	4,165,679	3,511,728	3,511,728

13. Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
Ակտիվներ		
Պարտքային և հաստատագրված եկամտով այլ գործիքներ արտարժույթով		
Արտերկրյա պարտատոմսեր	673,333,487	720,994,527
Արտերկրյա փողի շուկայի գործիքներ	3,969,371	13,570,747
Ընդամենը իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ արտարժույթով	677,302,858	734,565,274

13. Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ (շարունակություն)

2022թ. և 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող արտերկրյա պարտատոմսերն իրենցից ներկայացնում են.

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
Պետական պարտատոմսեր	545,500,450	607,008,850
Այլ արժեթղթեր	127,833,037	113,985,677
Ընդամենը	673,333,487	720,994,527

Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող գնանշված արտերկրյա արժեթղթերն իրենցից ներկայացնում են ԱՄՆ գանձապետական մուրհակներ և եվրոպական երկրների կառավարությունների, արտերկրյա բանկերի և այլ ֆինանսական հաստատությունների կողմից թողարկված արժեթղթեր:

14. Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ		
Արտարժույթային սվոփ պայմանագրեր արտաքին շուկայում	–	445,057
Ընդամենը ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ	–	445,057

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ		
Արտարժույթային սվոփ պայմանագրեր արտաքին շուկայում	1,168,708	–
Ընդամենը ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	1,168,708	–

15. Ներդրումային արժեթղթեր

15.1 Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ արտարժույթով

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
Բաժնային ներդրումներ		
Արտերկրյա արժեթղթեր	2,254,480	2,567,512
SWIFT	3,736	3,736
Ընդամենը բաժնային ներդրումներ	2,258,216	2,571,248
Պարտքային գործիքներ		
Կորպորատիվ պարտատոմսեր արտարժույթով	–	787,898
ՀՀ Կառավարության եվրոպարտատոմսեր	567,928	–
Ընդամենը պարտքային գործիքներ	567,928	787,898
Ընդամենը իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ արտարժույթով	2,826,144	3,359,146

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ արտերկրյա արժեթղթերի կազմում ներառված են բաժնային ներդրումներ՝ դասակարգված որպես իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ արտարժույթով, որոնք հանդիսանում են Խմբի դուստր կազմակերպություններից մեկի ներդրումը զարգացման հիմնադրամում, որի նախաձեռնողն ու կառավարողը KfW-ն է: Զարգացման հիմնադրամը ստեղծվել է Հարավարևելյան Եվրոպայի տարածաշրջանի, ներառյալ Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական զարգացումն ու բարեկեցությունը խթանելու համար՝ լրացուցիչ զարգացման ֆինանսավորման կայուն ապահովման միջոցով:

15. Ներդրումային արժեթղթեր (շարունակություն)

15.1 Իրական արժեթղձ՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ արտարժույթով (շարունակություն)

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ արտարժույթով պարտքային արժեթղթերը, դասակարգված որպես իրական արժեթղձ՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ներդրումներ արտարժույթով, թողարկված են մեկ տեղական բանկի կողմից:

Իրական արժեթղձ՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող արտարժույթով պարտքային գործիքների համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՊԿ-ի փոփոխության վերլուծությունը 2022թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա և 2021թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում հետևյալն է՝

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.		2021թ.	
	Փուլ 1	Ընդամենը	Փուլ 1	Ընդամենը
Իրական արժեթղձ՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ արտարժույթով – ՀՀ կառավարության եվրոպարտատոմներ				
Համախառն հաշվեկշռային արժեք հունվարի 1-ի դրությամբ	–	–	–	–
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	567,928	567,928	–	–
Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	567,928	567,928	–	–

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.		2021թ.	
	Փուլ 1	Ընդամենը	Փուլ 1	Ընդամենը
Իրական արժեթղձ՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ արտարժույթով – ՀՀ կառավարության եվրոպարտատոմներ				
ԱՊԿ հունվարի 1-ի դրությամբ	–	–	–	–
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	6,613	6,613	–	–
Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	6,613	6,613	–	–

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.		2021թ.	
	Փուլ 1	Ընդամենը	Փուլ 1	Ընդամենը
Իրական արժեթղձ՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ արտարժույթով – Կորպորատիվ պարտատոմներ				
Համախառն հաշվեկշռային արժեք հունվարի 1-ի դրությամբ	787,898	787,898	840,759	840,759
Մարված ակտիվներ	(787,898)	(787,898)	(52,861)	(52,861)
Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	–	–	787,898	787,898

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.		2021թ.	
	Փուլ 1	Ընդամենը	Փուլ 1	Ընդամենը
Իրական արժեթղձ՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ արտարժույթով – Կորպորատիվ պարտատոմներ				
ԱՊԿ հունվարի 1-ի դրությամբ	3,709	3,709	14,386	14,386
Մարված ակտիվներ	(3,709)	(3,709)	(1,169)	(1,169)
ԱՊԿ հաշվարկման մոդելների կամ օգտագործվող ելակետային տվյալների փոփոխություններ	–	–	(9,508)	(9,508)
Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	–	–	3,709	3,709

15. Ներդրումային արժեթղթեր (շարունակություն)

15.2 Իրական արժեթղթով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ տեղական արժույթով

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
Պարտքային գործիքներ		
ՀՀ Կառավարության գանձապետական արժեթղթեր	8,875,170	9,680,244
ՀՀ Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ (Ծնթգ. 25)	54,395,224	15,776,447
Ընդամենը պարտքային գործիքներ	63,270,394	25,456,691

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կառավարության կողմից թողարկված անտոկոս ցպահանջ հասարակ մուրհակի արժեքը 54,395,224 հազար ՀՀ դրամ է (2021թ.՝ 15,776,447 հազար ՀՀ դրամ): Ղեկավարությունը գտնում է, որ մուրհակի հաշվեկշռային արժեքը մոտավորապես հավասար է դրա իրական արժեքին (Ծնթգ. 25):

Իրական արժեթղթով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող տեղական արժույթով պարտքային գործիքների համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՊԿ-ի փոփոխության վերլուծությունը 2022թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա և 2021թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում հետևյալն է՝

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.		2021թ.	
	Փուլ 1	Ընդամենը	Փուլ 1	Ընդամենը
Իրական արժեթղթով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ տեղական արժույթով – ՀՀ Կառավարության գանձապետական արժեթղթեր				
Համախառն հաշվեկշռային արժեք հունվարի 1-ի դրությամբ	9,680,244	9,680,244	11,578,230	11,578,230
Մարված ակտիվներ	(805,074)	(805,074)	(1,897,986)	(1,897,986)
Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	8,875,170	8,875,170	9,680,244	9,680,244

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.		2021թ.	
	Փուլ 1	Ընդամենը	Փուլ 1	Ընդամենը
Իրական արժեթղթով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ տեղական արժույթով – ՀՀ Կառավարության գանձապետական արժեթղթեր				
ԱՊԿ հունվարի 1-ի դրությամբ	46,776	46,776	58,589	58,589
Մարված ակտիվներ	(1,394)	(1,394)	(833)	(833)
ԱՊԿ հաշվարկման մոդելների կամ օգտագործվող ելակետային տվյալների փոփոխություններ	(4,969)	(4,969)	(10,980)	(10,980)
Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	40,413	40,413	46,776	46,776

15.3 Բաժնեմասնակցության մեթոդով հաշվառվող ներդրումներ

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
Ներդրումներ ասոցիացված կազմակերպություններում	33,420,114	950,369
Ընդամենը ներդրումներ ասոցիացված կազմակերպություններում	33,420,114	950,369

2022թ. հունվարին խմբի դուստր կազմակերպությունը կատարել է 32,000,582 հազար ՀՀ դրամ ներդրում ՀՀ առևտրային բանկերից մեկի կանոնադրական կապիտալի 25%-ում: Արդյունքում խումբը ձեռք է բերել նշանակալի ազդեցություն ներդրման օբյեկտի նկատմամբ:

15. Ներդրումային արժեթղթեր (շարունակություն)

15.3 Բաժնեմասնակցության մեթոդով հաշվառվող ներդրումներ (շարունակություն)

Ստորև բերված աղյուսակում ներկայացված է այդ ասոցիացված կազմակերպությունների հաշվեկշռային արժեքի և չափությունը և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում մասնաբաժնի ընդհանուր վերլուծությունը:

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.	2021թ.
Հաշվեկշռային արժեքը հունվարի 1-ի դրությամբ	950,369	909,514
Ներդրում ասոցիացված կազմակերպությունում	32,000,582	-
Մասնաբաժինը		
- Շահույթում	(356,694)	40,855
- Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում	825,857	-
Հաշվեկշռային արժեքը դեկտեմբերի 31 դրությամբ	33,420,114	950,369

15.4 Ամորտիզացված արժեքով չափվող ներդրումներ արտարժույթով

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
ՀՀ կառավարության եվրոպարտատոմներ	1,053,407	-
Կորպորատիվ պարտատոմներ արտարժույթով	395,939	-
ԱՊԿ պահուստ	(16,776)	-
Ընդամենը ամորտիզացված արժեքով չափվող արժեթղթեր	1,432,570	-

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դասակարգված որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող արտարժույթով արժեթղթերն իրենցից ներկայացնում են ՀՀ Կառավարության կողմից թողարկված պետական եվրոպատատոմներ:

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի արտարժույթով պարտքային արժեթղթերը, դասակարգված որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող ներդրումներ արտարժույթով, թողարկված են մեկ տեղական բանկի կողմից:

Ամորտիզացված արժեքով չափվող արտարժույթով ներդրումային գործիքների համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՊԿ-ի փոփոխության վերլուծությունը 2022թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա և 2021թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում դրությամբ հետևյալն է՝

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.		2021թ.	
	Փուլ 1	Ընդամենը	Փուլ 1	Ընդամենը
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ներդրումներ արտարժույթով – ՀՀ Կառավարության եվրոպարտատոմներ				
Համախառն հաշվեկշռային արժեք հունվարի 1-ի դրությամբ	-	-	-	-
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	1,053,407	1,053,407	-	-
Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	1,053,407	1,053,407	-	-

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.		2021թ.	
	Փուլ 1	Ընդամենը	Փուլ 1	Ընդամենը
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ներդրումներ արտարժույթով – ՀՀ Կառավարության եվրոպարտատոմներ				
ԱՊԿ հունվարի 1-ի դրությամբ	-	-	-	-
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	12,545	12,545	-	-
Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	12,545	12,545	-	-

15. Ներդրումային արժեթղթեր (շարունակություն)

15.4 Ամորտիզացված արժեթղթի չափվող ներդրումներ արտարժույթով (շարունակություն)

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.		2021թ.	
	Փուլ 1	Ընդամենը	Փուլ 1	Ընդամենը
Ամորտիզացված արժեթղթի չափվող ներդրումներ արտարժույթով – Կորպորատիվ պարտատոմսեր արտարժույթով				
Համախառն հաշվեկշռային արժեք հունվարի 1-ի դրությամբ	-	-	-	-
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	395,939	395,939	-	-
Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	395,939	395,939	-	-

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.		2021թ.	
	Փուլ 1	Ընդամենը	Փուլ 1	Ընդամենը
Ամորտիզացված արժեթղթի չափվող ներդրումներ արտարժույթով – Կորպորատիվ պարտատոմսեր արտարժույթով				
ԱՊԿ հունվարի 1-ի դրությամբ	-	-	-	-
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	4,231	4,231	-	-
Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	4,231	4,231	-	-

16. Գործարքներ Արժույթի միջազգային հիմնադրամի հետ

ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ		
Բաժնեմասը ԱՄՀ-ում (անդամակցություն)	67,462,864	86,553,600
ԱՄՀ-ում ՀՓԻ միջոցներ	2,391,159	15,768,985
Հաշվեգրված տոկոսներ	30,491	2,340
Ընդամենը ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	69,884,514	102,324,925

Հայաստանի Հանրապետությունը ԱՄՀ-ի անդամ է: Բանկը հանդես է գալիս որպես Հայաստանի Հանրապետության ԱՄՀ-ում անդամակցության բաժնեմասի պահառու:

Բաժնեմասի հաշվեկշիռն ակտիվի հատուկ տեսակ է: Բաժնեմասերը լինում են տարբեր՝ կախված յուրաքանչյուր երկրի տնտեսության չափից, և որոշվում են ԱՄՀ-ի կառավարիչների խորհրդի կողմից: Բաժնեմասով որոշվում են ԱՄՀ-ում անդամ երկրի ծայնի իրավունքը, ԱՄՀ-ի ֆինանսական միջոցների հասանելիության սահմանաչափերը և մասնակցի մասնաբաժինը ԱՄՀ-ի հաշվարկային միավորի՝ ՀՓԻ-ների տեղաբաշխում իրականացնելիս: 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Հայաստանի Հանրապետության բաժնեմասը ԱՄՀ-ում կազմել է 128,800 հազար ՀՓԻ կամ 67,462,864 հազար ՀՀ դրամ՝ հիմք ընդունելով տարվա վերջի՝ ՀՓԻ-ի նկատմամբ ՀՀ դրամի պաշտոնական փոխարժեքը (2021թ.՝ 128,800 հազար ՀՓԻ կամ 86,553,600 հազար ՀՀ դրամ՝ հիմք ընդունելով տարվա վերջի՝ ՀՓԻ-ի նկատմամբ ՀՀ դրամի պաշտոնական փոխարժեքը): Անդամակցության բաժնեմասն անտոկոս է և ոչ ընթացիկ ակտիվ է: Հայաստանի Հանրապետության բաժնեմասի համար վճարումը կատարվել է ԱՄՀ-ին Կառավարության կողմից թողարկված անտոկոս հասարակ մուրհակի տեսքով:

Բանկն ԱՄՀ-ում ՀՓԻ-ով արտահայտված ընթացիկ հաշիվն օգտագործում է ԱՄՀ-ի հետ գործարքներ կատարելիս: Այդ ընթացիկ հաշիվը տոկոսային է. տոկոսները հաշվարկվում են՝ հիմք ընդունելով շաբաթական կտրվածքով ԱՄՀ-ի կողմից հրապարակվող ՀՓԻ տոկոսադրույքը:

16 Գործարքներ Արժույթի միջազգային հիմնադրամի հետ (շարունակություն)

Ստորև ներկայացված են 2022թ. դեկտեմբերի 31-ին և 2021թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների ընթացքում ՀՓԻ հաշվում շարժերը:

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.	2021թ.
ՀՓԻ հաշվի մնացորդը հունվարի 1-ի դրությամբ	15,768,985	4,690,218
ՀՓԻ-ների ավելացում	4,143,760	18,734,000
ԱՄՆ-ից միջոցների ստացում ՀՓԻ տեղաբաշխման շրջանակում	–	85,764,963
ԱՄՆ-ից միջոցների ստացում EFF/SBA ծրագրի շրջանակում		
Հօգուտ Բանկի՝	10,797,920	–
Վարկերի մարում ԱՄՆ-ին.		
Բանկի անունից՝		
Աղքատության կրճատում և տնտեսական աճ (PRGT)	(3,387,621)	(4,367,883)
Երկարաձգվող ֆինանսավորում (EFF)	(12,626,766)	(19,397,999)
Կառավարության անունից՝		
Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT)	(2,081,331)	(11,690,295)
Այլ եկամուտ	75,391	247,999
Այլ վճարներ	(296,462)	(87,917)
ՀՓԻ-ների փոխարկում այլ արժույթների	–	(56,001,520)
ԱՄՆ միջոցների օգտագործման դիմաց տոկոսագումարների վճարում.		
Բանկի անունից՝	(1,040,341)	(1,037,794)
Կառավարության անունից՝	(3,509,528)	–
ՀՓԻ տեղաբաշխումից ստացված միջոցների օգտագործման դիմաց		
տոկոսագումարի վճարում	(852,719)	(47,785)
ՀՓԻ միջոցներից եկամուտ	80,820	9,486
Փոխարժեքային տարբերություններ	(4,680,949)	(1,046,488)
ՀՓԻ հաշվի մնացորդը դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2,391,159	15,768,985

Վերը ներկայացված աղյուսակում ներառված գործարքների գումարները ՀՀ դրամի համարժեքով են՝ հիմք ընդունելով գործարքների տեղի ունենալու ամսաթվի դրությամբ ՀՓԻ/դրամ փոխարժեքը:

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
Արժեթղթերի հաշիվ	95,000,000	95,000,000
ԱՄՆ-ի հանդեպ պարտավորությունների ճշգրտման հաշիվ	(18,201,547)	(15,824,803)
Թիվ 1 հաշիվ	28,346,094	53,835,743
Թիվ 2 հաշիվ	2,370	2,908
ՀՓԻ տեղաբաշխում	110,746,821	142,086,112
ECF վարկ՝	1,393,255	6,034,560
Հաշվեկշռային արժեք	1,378,051	5,973,437
Հետաձգված եկամուտ	15,204	61,123
Հաշվեգրված տոկոսներ	812,738	144,122
Ընդամենը պարտավորություններ ԱՄՆ-ի հանդեպ	218,099,731	281,278,642

Արժեթղթերի հաշիվը, ճշգրտման հաշիվը և թիվ 1 հաշիվը ներառում են Բանկի պարտավորությունները EFF վարկի և անդամակցության գումարների գծով: Ներկայումս ԱՄՆ-ի հետ բոլոր հիմնական հաշվարկներն իրականացվում են թիվ 1 հաշվի միջոցով: Թիվ 2 հաշիվն օգտագործվում է ԱՄՆ-ի կողմից վարչական նպատակների համար:

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ԱՄՆ-ի հանդեպ Բանկի պարտավորությունների մի մասը և անդամակցության գումարը ծածկվում են հսկի թողարկած հասարակ մուրհակով՝ 95,000,000 հազար ՀՀ դրամի (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 95,000,000 հազար ՀՀ դրամի) չափով: Բացառությամբ անդամակցության բաժնեմասի և ՀՓԻ տեղաբաշխման մասով պարտավորության՝ Բանկի պարտավորությունը ԱՄՆ-ի հանդեպ 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ներառում է պարտավորություններն ըստ «Երկարաժամկետ վարկային գործիք» (Extended Credit Facility (ECF)) ծրագրի և «Երկարաձգվող ֆինանսավորում» (Extended Fund Facility (EFF)) ծրագրի: «Երկարաձգվող ֆինանսավորում» ծրագրի ներքո ստացված միջոցները հաշվառվում են թիվ 1 հաշվում:

ECF (Extended Credit Facility) վարկը ֆինանսական աջակցություն է տրամադրում վճարային հաշվեկշռի հետ երկարատև խնդիրներ ունեցող երկրներին: ECF-ը ստեղծվել է Նոր հաստատված «Աղքատության կրճատում և տնտեսական աճ» ծրագրի ներքո և մաս է կազմում առավել լայն շրջանակի բարեփոխումների, որոնք ուղղված են ԱՄՆ-ի ֆինանսական աջակցությունն առավել ճկուն դարձնելուն և առավել հարմարեցված են ցածր եկամուտ ունեցող երկրների բազմազան կարիքներին, ներառյալ ճգնաժամային ժամանակաշրջաններում: 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ECF-ն անտոկոս է (2021թ.՝ 0%): Այս տեսակի ֆինանսավորման համար, որը տրամադրվում է տեղական և միջազգային ոչ պետական կազմակերպությունների կողմից տնտեսության որոշակի ոլորտներում փոքր և միջին բիզնեսին աջակցելու և հիփոթեքային շուկան զարգացնելու համար, փաստացի շուկա չի գործում: Այս վարկերը ներկայացնում են շուկայի առանձին հատված և, համապատասխանաբար, սկզբնական ճանաչման ժամանակ հումքը չի զեղչում դրանք: 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ չմարված վարկերը ենթակա են մարման 2023թ. հունիսին (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ չմարված վարկեր՝ 2022թ. հունիսից մինչև 2023թ. հունիս):

16. Գործարքներ Արժույթի միջազգային հիմնադրամի հետ (շարունակություն)**Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ (շարունակություն)**

EFF (Extended Fund Facility) վարկը տրամադրվում է երկրներին՝ միջնաժամկետ վճարման խնդիրների հաղթահարման համար: EFF վարկի տոկոսադրույքը լողացող է և հրապարակվում է ԱՄՀ-ի կողմից շաբաթական կտրվածքով: 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ չմարված վարկերը ենթակա են մարման 2023թ. մարտից մինչև 2027թ. հունիս (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ չմարված վարկեր՝ 2022թ. մարտից մինչև 2027թ. հունիս):

ԱՄՀ անդամ երկրների միջազգային պահուստներն ավելացնելու նպատակով ԱՄՀ-ն ՀՓԻ տեղաբաշխում է իրականացնում անդամ երկրներին: ՀՓԻ տեղաբաշխման տոկոսադրույքը լողացող է և հրապարակվում է ԱՄՀ-ի կողմից շաբաթական կտրվածքով: ՀՓԻ տեղաբաշխումը չունի սահմանված մարման ժամկետ, սակայն կարող է չեղարկվել ԱՄՀ-ի կողմից:

17. Հիմնական միջոցներ

Հազար ՀՀ դրամ	Հող և շենքեր	Ցանցեր, համա- կարգչային և այլ սարքա- վորումներ	Փոխադրա- միջոցներ	Անավարտ շինարարու- թյուն	Օգտագործման իրավունքի ծնով ակտիվներ	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք						
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2021թ.	72,445,730	22,859,004	617,249	412,110	533,971	96,868,064
Ավելացումներ	3,531	1,182,799	–	189,293	29,241	1,404,864
Օտարումներ	(62,462)	(53,508)	(22,898)	–	(11,791)	(150,659)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	72,386,799	23,988,295	594,351	601,403	551,421	98,122,269
Ավելացումներ	1,832	3,978,721	106,190	290,865	76,228	4,453,836
Օտարումներ	(29,267)	(266,473)	(85,524)	(8,335)	(116,175)	(505,774)
Տեղափոխումներ	–	127,625	–	(127,625)	–	–
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	72,359,364	27,828,168	615,017	756,308	511,474	102,070,331
Մաշվածություն						
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2021թ.	20,157,089	14,756,817	502,129	–	199,054	35,615,089
Տարվա մաշվածության ծախս	1,440,280	974,281	28,309	–	101,170	2,544,040
Օտարումներ	(9,169)	(38,524)	(21,752)	–	(6,590)	(76,035)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	21,588,200	15,692,574	508,686	–	293,634	38,083,094
Տարվա մաշվածության ծախս	1,389,538	886,732	27,614	–	98,979	2,402,863
Օտարումներ	(4,902)	(252,551)	(78,940)	–	(64,755)	(401,148)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	22,972,836	16,326,755	457,360	–	327,858	40,084,809
Հաշվեկշռային արժեք						
2022թ. դեկտեմբերի 31-ին	49,386,528	11,501,413	157,657	756,308	183,616	61,985,522
2021թ. դեկտեմբերի 31-ին	50,798,599	8,295,721	85,665	601,403	257,787	60,039,175

18. Ոչ նյութական ակտիվներ

Հազար ՀՀ դրամ	Համակարգչային ծրագրեր	Անավարտ պայմանագրեր	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք			
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2021թ.	5,216,353	1,108,675	6,325,028
Ավելացումներ	211,620	11,937	223,557
Օտարումներ	(203)	–	(203)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	5,427,770	1,120,612	6,548,382
Ավելացումներ	458,192	7,958	466,150
Օտարումներ	(203,766)	–	(203,766)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	5,682,196	1,128,570	6,810,766
Ամորտիզացիա			
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2021թ.	3,427,969	–	3,427,969
Տարվա ամորտիզացիոն ծախս	332,560	–	332,560
Օտարումներ	(63)	–	(63)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	3,760,466	–	3,760,466
Տարվա ամորտիզացիոն ծախս	287,560	–	287,560
Օտարումներ	(199,413)	–	(199,413)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	3,848,613	–	3,848,613
Հաշվեկշռային արժեք			
2022թ. դեկտեմբերի 31-ին	1,833,583	1,128,570	2,962,153
2021թ. դեկտեմբերի 31-ին	1,667,304	1,120,612	2,787,916

19. Այլ ակտիվներ տեղական արժույթով

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
Դրամագիտական արժեքներ	5,147,763	5,705,061
Կանխավճարներ և դեբիտորական պարտքեր	3,299,316	1,991,843
Այլ	1,117,832	1,104,724
Ընդամենը այլ ակտիվներ	9,564,911	8,801,628

20. Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
Պարտավորություններ արտարժույթով		
Տեղական բանկերի լորո հաշիվներ և ավանդներ	713,912,010	641,916,757
Ասոցիացված կազմակերպությունների լորո հաշիվներ	45,523,105	–
Այլ կապակցված կողմերի ընթացիկ հաշիվներ (Ծնթգ. 27)	1,024,461	1,395,425
Այլ իրավաբանական անձանց ընթացիկ հաշիվներ	3,118,972	12,095,954
Ընդամենը պարտավորություններ արտարժույթով	763,578,548	655,408,136
Պարտավորություններ տեղական արժույթով		
Տեղական բանկերի լորո հաշիվներ և ավանդներ	330,118,940	409,551,545
Ասոցիացված կազմակերպությունների լորո հաշիվներ	33,803,252	–
Կապակցված կողմերի ընթացիկ հաշիվներ և ժամկետային ավանդ	2,367,996	2,374,703
Այլ իրավաբանական անձանց ընթացիկ հաշիվներ	2,420,262	1,704,136
Ընդամենը պարտավորություններ տեղական արժույթով	368,710,450	413,630,384
Ընդամենը ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	1,132,288,998	1,069,038,520

Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդների կենտրոնացում

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ երկու բանկի մնացորդ գերազանցել է խմբի ընդհանուր ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդների և հաշիվների մնացորդների 10%-ը: Այդ մնացորդը 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կազմել է 386,592,780 հազար ՀՀ դրամ (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ երկու բանկ, 463,986,308 հազար ՀՀ դրամ):

21. Այլ փոխառություններ

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
Վարկեր KfW-ից	108,666,721	74,159,671
Վարկեր ԵՆԲ-ից	50,939,170	68,981,755
Վարկեր Համաշխարհային բանկից	14,527,765	18,362,703
Վարկեր ԱԶԲ-ից	4,542,593	6,167,498
Այլ	11,308,195	7,728,150
Ընդամենը այլ փոխառություններ	189,984,444	175,399,777

Ստորև աղյուսակում ներկայացվում են 2022թ. և 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ KfW-ից ստացված վարկերի մնացորդները ըստ ծրագրերի.

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
Մասնավոր փոքր և միջին ձեռնարկությունների աջակցում՝ ՄՓՄՁ	41,266,257	11,100,129
Վերականգնվող էներգիայի աջակցություն՝ ՎԷ	27,720,818	19,283,649
Գյուղատնտեսության ոլորտի աջակցում՝ ԳՖ	11,824,130	10,845,917
Էներգաարդյունավետություն ՓՄՁ-ների համար՝ ԷԱ	10,525,221	14,985,713
Բնակարանային ֆինանսավորման կայուն շուկայի զարգացում՝ ԲՖ	17,330,295	17,944,263
Ընդամենը վարկեր KfW-ից	108,666,721	74,159,671

21. Այլ փոխառություններ (շարունակություն)

KfW-ի կողմից խմբին տրամադրվել են վարկեր Հայաստանի Հանրապետության և Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության ֆինանսական համագործակցության միջկառավարական պայմանագրի շրջանակներում, որի նպատակը վարկային հատուկ ծրագրերի ֆինանսավորումն է տեղական առևտրային բանկերի միջոցով (Ծնթգ. 12): Վարկերի մարման ժամկետայնությունը 2023թ-ից մինչև 2048թ. ընկած ժամանակաշրջանն է (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2022թ-ից մինչև 2048թ.):

Բանկին տրամադրվել են վարկեր Համաշխարհային բանկի կողմից, որի նպատակը փոքր և միջին ձեռնարկությունների ֆինանսավորումն է տեղական առևտրային բանկերի և ֆինանսական կազմակերպությունների միջոցով (Ծնթգ. 12): Վարկերի մարման ժամկետայնությունը 2023թ-ից 2035թ. ընկած ժամանակաշրջանն է (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2022թ-ից 2035թ.):

ԱԶԲ-ի կողմից տրամադրվել է վարկ՝ առևտրային բանկերի և ֆինանսական հաստատությունների միջոցով կանանց պատկանող փոքր և միջին ձեռնարկությունների ֆինանսավորման նպատակով (Ծնթգ. 12): Վարկի մարման ժամկետայնությունը 2023թ-ից մինչև 2044թ. ընկած ժամանակաշրջանն է (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2022թ-ից 2044թ.):

Բանկին տրամադրվել են վարկեր Եվրոպական ներդրումային բանկի կողմից, որի նպատակը գյուղատնտեսության և զբոսաշրջության ոլորտների ֆինանսավորումն է տեղական առևտրային բանկերի և ֆինանսական կազմակերպությունների միջոցով (Ծնթգ. 12): Վարկերի մարման ժամկետայնությունը 2023թ-ից մինչև 2031թ. ընկած ժամանակաշրջանն է (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2022թ-ից 2031թ.):

Խմբի դուստր կազմակերպություններից մեկը փոխառություն է ստացել Ֆրանսիական Զարգացման Գործակալությունից՝ ներառված «Այլ» դասում: Վարկի մարման ժամկետայնությունը 2023թ-ից մինչև 2034թ. ընկած ժամանակահատվածն է (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2022թ-ից մինչև 2034թ.): 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այս վարկային ծրագրի գծով մնացորդը կազմում է 11,308,195 հազար ՀՀ դրամ (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 7,728,150 հազար ՀՀ դրամ):

22. Այլ պարտավորություններ տեղական արժույթով

<i>Հազար ՀՀ դրամ</i>	<i>31 դեկտեմբերի 2022թ.</i>	<i>31 դեկտեմբերի 2021թ.</i>
Այլ պարտավորություններ տեղական արժույթով		
Կրեդիտորական պարտքեր	2,454,183	2,810,006
Այլ պարտավորություններ	1,214,871	1,136,263
Ընդամենը այլ պարտավորություններ տեղական արժույթով	3,669,054	3,946,269

23. Պարտավորություններ Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության հանդեպ

<i>Հազար ՀՀ դրամ</i>	<i>31 դեկտեմբերի 2022թ.</i>	<i>31 դեկտեմբերի 2021թ.</i>
Պարտավորություններ արտարժույթով		
Կառավարության ընթացիկ հաշիվներ	1,600,968	1,626,616
Ընդամենը պարտավորություններ արտարժույթով	1,600,968	1,626,616
Պարտավորություններ տեղական արժույթով		
Ժամկետային ավանդներ	359,295,031	380,967,925
Կառավարության ընթացիկ հաշիվներ	20,993,097	21,015,863
Ընդամենը պարտավորություններ տեղական արժույթով	380,288,128	401,983,788
Ընդամենը պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության հանդեպ	381,889,096	403,610,404

Կառավարության ժամկետային ավանդների ժամկետայնությունը մինչև 4 ամիս է, և տոկոսադրույքը կազմում է 9.87%-ից մինչև 11.09% (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 7.34%-ից մինչև 7.87%):

24. Թողարկված պարտատոմսեր

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի դուստր կազմակերպությունն ուներ թողարկված 15,388,510 հազար ՀՀ դրամ անվանական արժեքով 3 տարի ժամկետայնությամբ արժեկտրոնային պարտատոմսեր (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 9,500,000 հազար ՀՀ դրամ անվանական արժեքով 3 տարի ժամկետայնությամբ արժեկտրոնային պարտատոմսեր):

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պարտատոմսերի միջին տարեկան եկամտաբերությունը կազմել է 7.25%-ից 12% (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 7.25%-ից մինչև 8.5 0%): 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ թողարկված պարտատոմսերի հաշվեկշռային արժեքը կազմում է 15,477,213 հազար ՀՀ դրամ (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 9,650,642 հազար ՀՀ դրամ) (Ծնթգ.32):

25. Կապիտալի կառավարում

Խմբի կապիտալը ներառում է Խմբի ակտիվների մնացորդային արժեքը՝ պարտավորությունների չափով նվազեցնում կատարելուց հետո:

Կապիտալի չափը սահմանվում է Օրենքով:

Համաձայն Օրենքի՝ Բանկի կանոնադրական կապիտալը կազմում է 100,000 հազար ՀՀ դրամ: Բանկի կանոնադրական կապիտալը Հայաստանի Հանրապետության սեփականությունն է և չի կարող գրավ դրվել, բռնագանձվել կամ այլ կերպ օտարվել Հայաստանի Հանրապետության պարտավորությունների դիմաց:

Կապիտալը կառավարելիս Բանկի նպատակն է պահպանել կապիտալի համապատասխան մակարդակ՝ Բանկի տնտեսական անկախությունն ու իր գործառնություններն իրականացնելու կարողությունն ապահովելու համար: Բանկի ղեկավարությունը կառավարման ներքո գտնվող ողջ կապիտալը դիտարկում է որպես սեփական կապիտալ, ինչպես ներկայացված է ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում:

Բանկի կապիտալի բաղադրիչների կառավարման նպատակներն ու քաղաքականությունը սահմանված են Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի (այսուհետ՝ «Խորհուրդ») որոշումներով հաստատված համապատասխան ներքին կանոնակարգերով: Իր գործառնությունների իրականացման հետ կապված ֆինանսական ռիսկերը ծածկելու նպատակով միջոցների և պահուստների ձևավորումը կատարվում է Խորհրդի կողմից հաստատված կանոնակարգերին և Օրենքին համապատասխան:

Գլխավոր պահուստը ձևավորվում է Օրենքի համաձայն և ենթակա չէ բաշխման: Գլխավոր պահուստը ձևավորվում է բանկային գործունեության արդյունքում առաջացող ընդհանուր ռիսկերը (հնարավոր վնասները) ծածկելու համար: Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակը իրենից ներկայացնում է ցպահանջ անտոկոս հասարակ մուրհակի տեսքով Կառավարության ներդրումը, որը կատարվում է Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ֆինանսական տարվա արդյունքում առաջացած վնասի՝ պահուստների հանրագումարը գերազանցելու դեպքում:

Օրենքի 11-րդ կետի համաձայն՝ 2022թ. ընթացքում Կառավարությունը Բանկին տարամադրել է 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի պահուստների նկատմամբ վնասի գերազանցող մասը 38,618,777 հազար դրամի չափով: Արդյունքում 2022 թվականի ընթացքում Կառավարությունը թողարկել է անտոկոս հասարակ մուրհակ 54,395,224 հազար ՀՀ դրամ արժեքով (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 15,776,447 հազար ՀՀ դրամ): Նոր մուրհակի թողարկումը ոչ դրամական գոծարք է:

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ «Այլ պահուստներ» հոդվածը ներկայացնում է իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվների 632,881 հազար ՀՀ դրամ գումարը (իրական ազդեցություն) (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 1,767,743 հազար ՀՀ դրամ (իրական ազդեցություն)) և ասոցիացված կազմակերպության այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվների 677,202 հազար ՀՀ դրամ գումարը (իրական ազդեցություն) (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 0):

26. Պայմանական պարտավորություններ

Կապիտալ բնույթի պայմանագրային հանձնառություններ

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կապիտալ բնույթի պայմանագրային հանձնառությունները, որոնք վերաբերում են Խմբի ոչ ընթացիկ ակտիվներին, կազմում են 454,838 հազար ՀՀ դրամ (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 655,561 հազար ՀՀ դրամ):

Իրավական պարտավորություններ

Խմբի ղեկավարությանը հայտնի չէ Խմբի դեմ հարուցված որևէ փաստացի, անավարտ կամ սպառնացող էական հայցերի մասին:

27. Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ

Գործարքներ ղեկավար անձնակազմի անդամների հետ

Ստորև ներկայացված է «Աշխատակիցների հատուցումներ, վերապատրաստման ծախսեր և հարակից վճարներ» հոդվածում ներառված ղեկավար անձնակազմի անդամների ընդհանուր վարձատրությունը (Ծնթգ. 11):

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.	2021թ.
Ղեկավար անձնակազմ, ներառյալ խորհրդի անդամները	351,877	355,836
Ընդամենը	351,877	355,836

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ղեկավար անձնակազմի անդամներին տրամադրված վարկերի մնացորդը կազմել է 234,738 հազար ՀՀ դրամ (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 185,344 հազար ՀՀ դրամ): 2022թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում խումբը ղեկավար անձնակազմի անդամների հետ գործարքների գծով ձանաչել է տոկոսային եկամուտ 6,041 հազար ՀՀ դրամ (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 7,649 հազար ՀՀ դրամ): 2021թ. ընթացքում խումբը ղեկավար անձնակազմի անդամների հետ գործարքների գծով ձանաչել է տոկոսային ծախս 3,530 հազար ՀՀ դրամ ներգրավված ավանդների գծով: Սկսած 2021թ. ապրիլի 1-ից Բանկը դադարեցրել է աշխատակիցներից ավանդների ներգրավումը:

Գործարքներ Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության հետ

Ստորև ներկայացված են Կառավարության հետ գործարքների մնացորդները և պայմանագրով սահմանված միջին տոկոսադրույքները:

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.		31 դեկտեմբերի 2021թ.	
	Մնացորդ	Պայմանագրով սահմանված միջին տոկոսադրույք	Մնացորդ	Պայմանագրով սահմանված միջին տոկոսադրույք
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն Ակտիվներ				
ՀՀ կառավարության արժեթղթեր՝ դասակարգված որպես իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ (Ծնթգ. 15.2)	8,875,170	11.46%	9,680,244	11.46%
ՀՀ կառավարության եվրոպարտատոմսեր (Ծնթգ. 15)	1,621,335	7.15%	–	–
	10,496,505		9,680,244	
Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ (Ծնթգ. 15.2)				
Մնացորդը հունվարի 1-ին	15,776,447		66,055,949	
Շահույթի բաշխում	–		(50,279,502)	
ՀՀ կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ (Ծնթգ. 15.2, 25)	38,618,777		–	
Մնացորդը դեկտեմբերի 31-ին	54,395,224		15,776,447	
Ակտիվներ դեկտեմբերի 31-ին	64,891,729		25,456,691	
Պարտավորություններ				
Պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության նկատմամբ (տեղական արժույթով) (Ծնթգ. 23)	380,288,128	8.80%	401,983,788	6.18%
Պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության նկատմամբ (արտարժույթով) (Ծնթգ. 23)	1,600,968		1,626,616	
Պարտավորություններ դեկտեմբերի 31-ին	381,889,096		403,610,404	

27. Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ (շարունակություն)**Գործարքներ Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության հետ (շարունակություն)**

Տեղական արժույթով Կառավարության նկատմամբ պարտավորություններում ներառված ավանդների շարժը.

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.	2021թ.
Մնացորդը հունվարի 1-ին	380,967,925	202,637,377
Ավելացում	1,697,000,000	1,859,000,000
Տոկոսային ծախս	38,683,945	29,876,634
Մարում (ներառյալ՝ տոկոսի վճարումը)	(1,757,356,839)	(1,710,546,086)
Մնացորդը դեկտեմբերի 31-ին	359,295,031	380,967,925

Կառավարության հետ գործարքների գծով համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում արտացոլված գումարները հետևյալն են.

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.	2021թ.
Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվություն		
Տոկոսային եկամուտ Կառավարության արժեթղթերից (Ծնթգ. 4)	1,074,538	1,056,269
Տոկոսային ծախս (Ծնթգ. 5)	(39,198,869)	(30,153,372)

Գործարքներ այլ կապակցված կողմերի հետ

Ստորև բերված աղյուսակներում ներառված տեղեկատվությունը վերաբերում է այլ կապակցված կողմերի հետ գործարքների արդյունքներին և մնացորդներին, որոնց կառավարման մարմիններում Բանկն ունի ներկայացուցիչներ.

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.		31 դեկտեմբերի 2021թ.	
	Մնացորդ	Պայմանագրով սահմանված միջին տոկոսադրույք	Մնացորդ	Պայմանագրով սահմանված միջին տոկոսադրույք
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն				
Պարտավորություններ				
Ընթացիկ հաշիվներ և ժամկետային ավանդ (տեղական արժույթով, Ծնթգ. 20)	2,367,996	9.25%	2,374,703	7.75%
Ընթացիկ հաշիվներ (արտարժույթով, Ծնթգ. 20)	1,024,461	0.0%	1,395,425	0.0%
Ընդամենը	3,392,457		3,770,128	

Սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ասոցիացված կազմակերպությունների հետ գործարքները բացահայտվել են համապատասխան ծանոթագրություններում:

28. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունում տարեվերջի դրությամբ արտացոլված դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները բաղկացած են հետևյալ հոդվածներից.

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
Կանխիկ դրամ	18,056,895	44,555,290
Նոստրո հաշիվներ (Ծնթգ. 12)	892,116,679	750,194,375
Ավանդներ մինչև 3 ամիս մարման ժամկետով (Ծնթգ. 12)	33,453,392	–
ԱՄՀ-ում ՀՓԻ միջոցներ (Ծնթգ. 16)	2,391,159	15,768,985
Ընդամենը դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	946,018,125	810,518,650

29. Ֆինանսական գործիքների իրական արժեք

Իրական արժեքի գնահատումների վերլուծությունը կատարվում է ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակի, հետևյալ կերպ. (ա) մակարդակ 1՝ գնահատումներ գործող շուկայում համանման ակտիվների կամ պարտավորությունների գնանշված (չձգրտված) գներով, (բ) մակարդակ 2՝ գնահատման մեթոդներ, որոնցում ակտիվի կամ պարտավորության համար բոլոր էական ելակետային տվյալները ուղղակիորեն (գներ) կամ անուղղակիորեն (գների հիման վրա ստացված) դիտելի են, (գ) մակարդակ 3՝ գնահատումներ, որոնք հիմնված չեն շուկայի դիտարկելի տվյալների վրա (այն է՝ ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալներ): Ֆինանսական գործիքները դասակարգելիս Ղեկավարությունը կիրառում է դատողություն՝ օգտագործելով իրական արժեքի հիերարխիան: Եթե իրական արժեքի գնահատման համար օգտագործվում են էական ձգրտում պահանջող դիտարկելի ելակետային տվյալներ, ապա տվյալ գնահատումը մակարդակ 3-ի գնահատում է: Գնահատման ելակետային տվյալների էականությունը գնահատվում է իրական արժեքի ամբողջական գնահատման համադրությամբ:

(ա) Իրական արժեքի պարբերական գնահատումներ

Իրական արժեքի պարբերական գնահատումներն այն գնահատումներն են, որոնք հաշվապահական հաշվառման ստանդարտներով պահանջվում կամ թույլատրվում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում: Իրական արժեքի պարբերական գնահատումների դասակարգումն ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակի ներկայացված է ստորև:

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.				31 դեկտեմբերի 2021թ.			
	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Ընդամենը	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Ընդամենը
Իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվներ								
Ֆինանսական ակտիվներ								
<i>Իրական արժեքով՝ չափող կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ</i>								
Պետական պարտատոմսեր (Շնթգ.13)	545,500,450	—	—	545,500,450	607,008,850	—	—	607,008,850
Այլ արժեթղթեր (Շնթգ.13)	127,833,037	—	—	127,833,037	113,985,677	—	—	113,985,677
Փողի շուկայի գործիքներ (Շնթգ.13)	—	3,969,371	—	3,969,371	—	13,570,747	—	13,570,747
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ								
Արտարժույթային սվոփ պայմանագրեր արտաքին շուկայում (Շնթգ.14)	—	—	—	—	—	445,057	—	445,057
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ								
Արտերկրյա արժեթղթեր (Շնթգ.15.1)	209,800	2,044,680	—	2,254,480	264,479	2,303,033	—	2,567,512
ՀՀ Կառավարության գանձապետական արժեթղթեր (Շնթգ.15.2)	—	8,875,170	—	8,875,170	—	9,680,244	—	9,680,244
ՀՀ Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ (Շնթգ.15.2)	—	54,395,224	—	54,395,224	—	15,776,447	—	15,776,447
Կորպորատիվ պարտատոմսեր արտարժույթով (Շնթգ.15.2)	—	—	—	—	—	787,898	—	787,898
ՀՀ Կառավարության եվրոպարտատոմսեր (Շնթգ.15.1)	—	567,928	—	567,928	—	—	—	—
Ընդամենը ակտիվներ իրական արժեքի պարբերական գնահատմամբ	673,543,287	69,852,373	—	743,395,660	721,259,006	42,563,426	—	763,822,432
Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.				31 դեկտեմբերի 2021թ.			
	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Ընդամենը	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Ընդամենը
Իրական արժեքով հաշվառվող պարտավորություններ								
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ								
Արտարժույթային սվոփ պայմանագրեր արտաքին շուկայում (Շնթգ.14)	—	1,168,708	—	1,168,708	—	—	—	—
Ընդամենը պարտավորություններ իրական արժեքի պարբերական գնահատմամբ	—	1,168,708	—	1,168,708	—	—	—	—

29. Ֆինանսական գործիքների իրական արժեք (շարունակություն)

(ա) Իրական արժեքի պարբերական գնահատումներ (շարունակություն)

Մակարդակ 2-ի իրական արժեքի գնահատումներում օգտագործված ելակետային տվյալների և գնահատման մեթոդի նկարագիրը 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ներկայացված է ստորև.

Հազար ՀՀ դրամ	Իրական արժեք	Գնահատման մեթոդ	Օգտագործված ելակետային տվյալներ
Իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվներ			
Ֆինանսական ակտիվներ			
<i>Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ</i>			
Փողի շուկայի գործիքներ (Ծնթգ.13)	3,969,371	ԶՂՄՀ	BIS տոկոսադրույք
<i>Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ</i>			
Արտարժույթային սվոփ պայմանագրեր արտաքին շուկայում (Ծնթգ.14)	(1,168,708)	ԶՂՄՀ	ԱՄՆ դոլարի OIS կոր Արտարժույթի սփոթ փոխարժեքներ Արտարժույթի ֆորվարդ կետեր
<i>Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ներդրումային արժեթղթեր</i>			
Արտերկրյա արժեթղթեր (Ծնթգ.15.1)	2,044,680	ԶՂՄՀ	Ոչ ռիսկային տոկոսադրույք՝ եվրո
Կորպորատիվ պարտատոմսեր արտարժույթով (Ծնթգ.15.1)	-	ԶՂՄՀ	Գնանշված գներ
ՀՀ Կառավարության եվրոպարտատոմսեր (Ծնթգ.15.1)	567,928	ԶՂՄՀ	Գնանշված գներ
ՀՀ Կառավարության գանձապետական արժեթղթեր (Ծնթգ.15.2)	8,875,170	ԶՂՄՀ	Պետական պարտատոմսերի եկամտաբերության կոր
Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ (Ծնթգ.15.2)	54,395,224	ԶՂՄՀ	Ցպահանջ
Ընդամենը մակարդակ 2-ում իրական արժեքի պարբերական գնահատումներ	70,116,235		

Մակարդակ 2-ի իրական արժեքի գնահատումներում օգտագործված ելակետային տվյալների և գնահատման մեթոդի նկարագիրը 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ներկայացված է ստորև.

Հազար ՀՀ դրամ	Իրական արժեք	Գնահատման մեթոդ	Օգտագործված ելակետային տվյալներ
Իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվներ			
Ֆինանսական ակտիվներ			
<i>Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ</i>			
Փողի շուկայի գործիքներ (Ծնթգ.13)	13,570,747	ԶՂՄՀ	BIS տոկոսադրույք
<i>Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ</i>			
Արտարժույթային սվոփ պայմանագրեր արտաքին շուկայում (Ծնթգ.14)	445,057	ԶՂՄՀ	ԱՄՆ դոլարի OIS կոր Արտարժույթի սփոթ փոխարժեքներ Արտարժույթի ֆորվարդ կետեր
<i>Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ներդրումային արժեթղթեր</i>			
Արտերկրյա արժեթղթեր (Ծնթգ.15.1)	2,303,033	ԶՂՄՀ	Ոչ ռիսկային տոկոսադրույք՝ եվրո
Կորպորատիվ պարտատոմսեր արտարժույթով (Ծնթգ.15.1)	787,898	ԶՂՄՀ	Գնանշված գներ
ՀՀ Կառավարության գանձապետական արժեթղթեր (Ծնթգ.15.2)	9,680,244	ԶՂՄՀ	Պետական պարտատոմսերի եկամտաբերության կոր
ՀՀ Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ (Ծնթգ.15.2)	15,776,447	ԶՂՄՀ	Ցպահանջ
Ընդամենը մակարդակ 2-ում իրական արժեքի պարբերական գնահատումներ	42,563,426		

29. Ֆինանսական գործիքների իրական արժեք (շարունակություն)

(բ) Ակտիվներ և պարտավորություններ, որոնք չեն գնահատվում իրական արժեքով, սակայն որոնց համար կատարվում է իրական արժեքի վերաբերյալ տեղեկատվության բացահայտում

Խմբի ղեկավարությունը կարծում է, որ ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքը մոտարկում է դրանց իրական արժեքին՝ այսինքն հաշվառված դրանց մարման ժամկետներով և գործիքների բնույթով: Իրական արժեքի հիերարխիայում այդ ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները ներառված են մակարդակ 2-ում:

Իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակ 2-ում իրական արժեքները գնահատվել են՝ օգտագործելով զեղչված դրամական միջոցների մեթոդը: Գործող շուկայում չգնանշված լողացող տոկոսադրույքով գործիքների իրական արժեքը գնահատվել է որպես դրանց հաշվեկշռային արժեքին հավասար: Չգնանշված ֆիքսված տոկոսադրույքով գործիքների իրական արժեքը գնահատվել է՝ հիմք ընդունելով ապագա դրամական միջոցների հոսքերի զեղչման մեթոդը՝ կիրառելով համանման պարտքային ռիսկ և մարման ժամկետ ունեցող նոր գործիքների համար շուկայում գործող տոկոսադրույքները:

30. Ռիսկերի կառավարում

Ներածություն

Խմբի գործունեությանը բնորոշ են ռիսկեր: Ռիսկերի կառավարումը Խումբն իրականացնում է բացահայտման, գնահատման, մոտեցումների, մշտադիտարկման և հաշվետվողականության մշտական գործընթացների, ինչպես նաև ռիսկերի սահմանաչափերի հաստատման և ներքին վերահսկողության այլ միջոցառումների միջոցով: Ռիսկերի կառավարման այդ գործընթացը չափազանց կարևոր է Խմբի հիմնական գործառնությունների իրականացման համար, և Խմբում յուրաքանչյուր անհատ պատասխանատու է իր պարտականություններին առնչվող ռիսկերի ազդեցության մասով: Խմբի գործունեությունը ենթարկվում է պարտքային, իրացվելիության և շուկայական ռիսկերի: Վերջինս ներառում է առևտրային և ոչ առևտրային ռիսկեր: Խմբի գործունեությունը ենթարկվում է նաև գործառնական ռիսկերի:

Ռիսկերի կառավարման գործընթացը չի ընդգրկում գործարար ռիսկերը, ինչպիսիք են միջավայրի, տեխնոլոգիաների և ոլորտի փոփոխությունը: Նման ռիսկերը վերահսկվում են Խմբի կողմից ռազմավարական պլանավորման գործընթացի միջոցով:

Խորհուրդը վերջնական պատասխանատու է ռիսկերի կառավարման համար, սակայն գոյություն ունեն ռիսկերի կառավարման և մշտադիտարկման համար պատասխանատու առանձին անկախ մարմիններ:

Խորհուրդը

Խորհուրդը հաշվետու է ռիսկերի կառավարման ընդհանուր մոտեցումների, ռազմավարության և ռիսկերի կառավարման սկզբունքների հաստատման համար:

Ինստիտուցիոնալ հիմքերը

ՀՀ միջազգային պահուստները Բանկի պահանջներն են ոչ ռեզիդենտների նկատմամբ՝ արտահայտված ազատ փոխարկելի արտարժույթով: Պահուստներն արտացոլվում են Խմբի ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում: Բանկը պահուստների կառավարումն իրականացնում է Օրենքի 52-րդ հոդվածում նշված սկզբունքներին համապատասխան՝ ներդրումներ կատարելով Խորհրդի կողմից հաստատված ներդրումային ծրագրի շրջանակներում:

Պահուստները նախատեսված են արտաքին վճարային/առևտրային անհավասարակշռությունները ֆինանսավորելու, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պարտավորությունների անխոչընդոտ կատարումն ապահովելու համար: Բանկը պահուստներն օգտագործում է ՀՀ Կառավարության և պետական գործակալությունների արտարժույթային սպասարկման համար, օրինակ՝ արտարժույթի փոխարկման կամ արտաքին պարտքի գծով վճարումների համար:

Բանկն ունի որոշումների կայացման եռամակարդակ համակարգ, ըստ որի Խորհրդի կողմից սահմանվում է «Ակտիվների ռազմավարական տեղաբաշխումը», այսինքն՝ պահուստների կառավարման հիմնական սկզբունքները երկարաժամկետ՝ 3 տարի միջակայքի համար, իսկ ավելի կարճաժամկետ, մարտավարական ուղենիշների ընտրության իրավասությունը պատվիրակվել է Բանկի ներդրումային հանձնաժողովին: Պորտֆելի կառավարիչները, իրենց հերթին, պորտֆելի կառավարման որոշումներ են կայացնում սահմանված ռազմավարական և տակտիկական ուղեցույցների համաձայն:

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Կառավարում և վերահսկողություն

Ըստ Բանկի կառուցվածքի՝ ՀՀ միջազգային պահուստների կառավարման համար պատասխանատու է ֆինանսական շուկաների դեպարտամենտը: Ֆինանսական գործառնությունների վարչությունը իրականացնում է պահուստների ամենօրյա կառավարման հետ կապված գործառնություններ: Ռիսկերի կառավարման վարչությունը պատասխանատու է ռիսկերի գնահատման համար, աջակցում է ակտիվների ռազմավարական տեղաբաշխմանը և ուղենիշների մշակմանը, սահմանաչափերի պահպանման մշտադիտարկման, ինչպես նաև պահուստների կառավարման կատարողականի գնահատման և հաշվետվությունների ներկայացման համար:

Պահուստների կառավարման հետ կապված խնդիրները եռամսյակային պարբերականությամբ քննարկվում են Բանկի Ներդրումային հանձնաժողովի կողմից, որում ընդգրկված են պահուստների կառավարման գործընթացում ներգրավված բոլոր ստորաբաժանումների ղեկավարները, ինչպես նաև Բանկի նախագահը և նախագահի տեղակալները: Պահուստների կառավարման կատարողականի վերաբերյալ Ռիսկերի կառավարման վարչությունը եռամսյակային պարբերականությամբ զեկուցում է Ներդրումային հանձնաժողովին և կիսամյակային պարբերականությամբ՝ Խորհրդին: Բանկը յուրաքանչյուր եռամսյակ Կառավարությանն է ներկայացնում միջազգային պահուստների վիճակի և կազմի մասին տեղեկատվություն և հրապարակում է այն:

Ակտիվների տեղաբաշխումը և ռիսկերի կառավարումը

Համաձայն Օրենքի 52-րդ հոդվածի՝ ՀՀ միջազգային պահուստները կառավարվում են իրացվելիության և անվտանգության պատշաճ մակարդակի ապահովման սկզբունքով՝ ապահովելով եկամտաբերության մաքսիմալացում: Այս նպատակով Բանկի Ռիսկերի կառավարման վարչությունը մշակում է ակտիվների ռազմավարական տեղաբաշխման և մարտավարական ուղենիշների նախագծերը, որոնք հաստատվում են համապատասխանաբար Բանկի Խորհրդի և Ներդրումային հանձնաժողովի կողմից: Ներդրումային ուղենիշները ներառում են ներդրումային գործընթացը կարգավորող բոլոր սահմանաչափերը և պահանջները, ինչպես նաև ակտիվների այն կառուցվածքը, որը համապատասխանում է Խորհրդի կողմից պահուստների կառավարմանը ներկայացվող սկզբունքներին:

Պարտքային ռիսկ

Պարտքային ռիսկն այն ռիսկն է, որ Խումբը կարող է կրել վնասներ՝ հաճախորդների կամ գործընկերների պարտավորությունների չկատարման կամ վարկային որակի վատացման դեպքում: Խումբն իրականացնում է պարտքային ռիսկի վերահսկում և կառավարում՝ գործընկերոջ համապատասխանելիության և ռիսկի առավելագույն չափի սահմանման միջոցով, որը Խումբը կարող է ընդունել ըստ առանձին գործընկերների, աշխարհագրական կամ ոլորտային ռիսկի կենտրոնացումների, ինչպես նաև սահմանված ռիսկի սահմանաչափերի պահպանման վերահսկողության միջոցով:

Խումբը մշակել է վարկային որակի ստուգման ընթացակարգ՝ ապահովելու գործընկերների վճարունակության հնարավոր փոփոխությունների վաղաժամկետ հայտնաբերումը: Միջազգային պահուստների վարկային որակը գնահատելու համար Բանկը գնահատում է գործընկերների վարկունակությունը՝ հիմք ընդունելով միջազգային հեղինակավոր վարկանշային կազմակերպությունների կողմից շնորհված վարկանիշները:

Խումբը սահմանում է նվազագույն ընդունելի վարկանիշներ պետական, պետական գործակալությունների, այլ պետական մարմինների, ֆինանսական կազմակերպությունների և վերազգային կազմակերպությունների թողարկած արժեթղթերի համար: Այդ վարկանիշները չեն կարող ցածր լինել որոշակի սահմանված նվազագույն մակարդակից, որը պարբերաբար վերանայվում է:

Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ

Պարտքային ռիսկը, որն առաջանում է ածանցյալ ֆինանսական գործիքներից, կառավարվում է գործընկերոջ վարկունակության սահմանափակման կիրառությամբ:

Պարտքային ռիսկի առավելագույն չափը՝ առանց գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների

Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվության տարրերի (ներառյալ՝ ածանցյալ գործիքների) պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը, նախքան գլխավոր հաշվանցման և գրավադրման պայմանագրերի միջոցով ռիսկի նվազեցման, լավագույնս ներկայացված է դրանց հաշվեկշռային արժեքով:

Երբ ֆինանսական գործիքները հաշվառվում են իրական արժեքով, հաշվեկշռային արժեքները ցույց են տալիս ընթացիկ, բայց ոչ առավելագույն պարտքային ռիսկին ենթարկվածությունը, որը կարող է առաջանալ ապագայում իրական արժեքների փոփոխություններից:

Ֆինանսական գործիքների յուրաքանչյուր դասի համար պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածության մանրամասների համար անհրաժեշտ է դիտարկել համապատասխան ծանոթագրությունները:

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Պարտքային ռիսկն ըստ ֆինանսական ակտիվների դասերի

Խմբի ֆինանսական ակտիվները, բացառությամբ բաժնային ներդրումների, դասակարգվում են ըստ Խմբի գործընկերներին Fitch IBCA, Moody's և Standard & Poor's ռեյտինգային գործակալությունների կողմից շնորհված վարկանիշներից նվազագույնի: Ստորև ներկայացված են վարկանիշներն ըստ Moody's վարկանշային գործակալության կողմից՝ օգտագործելով Bloomberg տեղեկատվական համակարգի վարկանիշների համապատասխանության աղյուսակը: AAA վարկանիշն օգտագործվում է չափազանց հուսալի ֆինանսական հաստատությունների նույնականացման համար:

Հազար ՀՀ դրամ	Վարկային վարկանիշ	31 դեկտեմբերի 2022թ.		31 դեկտեմբերի 2021թ.	
		Գումար	%-ը ֆինանսական ակտիվներում	Գումար	%-ը ֆինանսական ակտիվներում
Ֆինանսական ակտիվներ՝ ոչ ժամկետանց և ոչ արժեզրկված					
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով					
Նոստրո հաշիվներ	P-1	851,969,740	91.4	748,913,779	98.1
	P-2	28,772,214	3.1	328,979	0.0
	P-3	4,279,005	0.5	650,510	0.1
	NP	5,796,057	0.6	169,020	0.0
Վարկանիշ առկա չէ		1,299,662	0.1	132,087	0.0
Ժամկետային ավանդներ	P-1	33,534,079	3.6	4,801,854	0.6
	Վարկանիշ առկա չէ	2,686,379	0.3	960,656	0.1
	NP	1,968,909	0.2	7,112,725	0.9
- Ածանցյալ ֆինանսական գործիքների պարտադիր մարժա	P-1	1,902,355	0.2	675,167	0.1
ԱՊԿ պահուստ		(78,597)	–	(108,684)	–
Ընդամենը բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով		932,129,803	100.0	763,636,093	100.0
Իրական արժեքով՝ չափվող կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ					
Պետական պարտատոմսեր	Aaa	458,901,433	67.8	524,663,535	71.4
	Aa1-Aa3	86,599,017	12.8	82,345,315	11.2
Այլ արժեթղթեր	Aaa	127,833,037	18.9	111,528,216	15.2
	Aa1-Aa3	–	–	2,457,461	0.4
Փողի շուկայի գործիքներ	Վարկանիշ առկա չէ*	3,969,371	0.6	13,570,747	1.8
Ընդամենը իրական արժեքով՝ չափվող կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ		677,302,858	100.0	734,565,274	100.0
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ներդրումներ, բացառությամբ բաժնային ներդրումների					
ՀՀ Կառավարության պետական արժեթղթեր	B1	8,875,170	13.9	9,680,244	36.9
Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ	B1	54,395,224	85.2	15,776,447	60.1
Կորպորատիվ պարտատոմսեր արտարժույթով	Վարկանիշ առկա չէ	–	0.0	787,898	3.0
ՀՀ Կառավարության եվրոպարտատոմսեր	B1	567,928	0.9	–	–
Ընդամենը իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ներդրումներ, բացառությամբ բաժնային ներդրումների		63,838,322	100.0	26,244,589	100.0

* 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ վարկանիշ չունեցող վարկային խմբում ներառված փողի շուկայի գործիքները հանդիսանում են Միջազգային հաշվարկների բանկի կողմից թողարկված արժեթղթեր:

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Պարտքային ռիսկն ըստ ֆինանսական ակտիվների դասերի (շարունակություն)

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ վարկանիշ չունեցող վարկային խմբում ներառված ընթացիկ հաշիվներն ու ժամկետային ավանդները կազմել են համապատասխանաբար 290,365 հազար ՀՀ դրամ և 2,686,379 հազար ՀՀ դրամ գումարի չափով (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 123,131 հազար ՀՀ դրամ և 960,656 հազար ՀՀ դրամ), հանդիսանում են խմբի դուստր կազմակերպությունների կողմից տեղական առևտրային բանկերում ընթացիկ հաշիվներ և ներդրված ավանդներ:

		31 դեկտեմբերի 2022թ.		31 դեկտեմբերի 2021թ.	
Հազար ՀՀ դրամ	Վարկային վարկանիշ	Գումար	%-ը ֆինանսական ակտիվներում	Գումար	%-ը ֆինանսական ակտիվներում
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով					
Վարկեր բանկերին և ֆինանսական կազմակերպություններին KfW-ի, Համաշխարհային բանկի, Ասիական զարգացման բանկի և Եվրոպական ներդրումային բանկի հետ համաձայնագրերի շրջանակներում*	Մարվել են հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից հետո Վճարման ենթակա չեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման ամսաթվի դրությամբ	15,136,522	7.1	14,064,179	7.6
		196,844,035	92.9	171,703,701	92.4
		211,980,557	100.0	185,767,880	100.0
Ընդամենը					
Հիփոթեքային վերաֆինանսավորում*	Մարվել են հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից հետո Վճարման ենթակա չեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման ամսաթվի դրությամբ	3,986,851	2.4	2,780,012	2.1
		162,958,330	97.6	131,896,310	97.9
		166,945,181	100.0	134,676,322	100.0
Ընդամենը					
Վարկեր բանկերին և ֆինանսական կազմակերպություններին սեփական միջոցներից*	Մարվել են հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից հետո Վճարման ենթակա չեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման ամսաթվի դրությամբ	-	-	-	-
		53,506,411	100.0	-	-
		53,506,411	100.0	-	-
Ընդամենը					
Առևտրային բանկերում տեղաբաշխված ավանդներ և թղթակցային հաշիվներ*	Մարվել են հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից հետո Վճարման ենթակա չեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման ամսաթվի դրությամբ	5,841,361	16.9	39,834,458	51.6
		28,662,777	83.1	37,333,521	48.4
		34,504,138	100.0	77,167,979	100.0
Ընդամենը					
Հետգնման պայմանագրեր և այլ մեկօրյա միջոցներ*	Մարվել են հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից հետո	234,708,585	100.0	485,415,041	100.0
		234,708,585	100.0	485,415,041	100.0
Ընդամենը					
Ներդրումներ՝ դասակարգված որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող*	Մարվել են հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից հետո Վճարման ենթակա չեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման ամսաթվի դրությամբ	1,951,962	8.0	2,951,878	12.1
		22,426,985	92.0	21,355,072	87.9
		24,378,947	100.0	24,306,950	100.0
Ընդամենը					
Այլ վարկեր		2,707,641	100.0	3,012,901	100.0
		2,707,641	100.0	3,012,901	100.0
Ընդամենը					
ԱՊԿ պահուստ		(4,165,679)		(3,511,728)	
Ընդամենը բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով					
		724,565,781		906,835,345	-

* Ղեկավարության գնահատմամբ այս գործիքների վարկանիշը մոտավորապես համապատասխանում է «Standard & Poor's» գործակալության վարկանիշային համակարգի են B+-ից մինչև B- վարկանիշներին:

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Պարտքային ռիսկն ըստ ֆինանսական ակտիվների դասերի (շարունակություն)

Բանկը որոշումներ է կայացնում տեղական բանկերում և ֆինանսական կազմակերպություններում միջոցների տեղաբաշխման վերաբերյալ՝ հաշվի առնելով իր որպես բանկային ոլորտի կարգավորողի և վերջին ատյանի վարկատուի դերակատարումը և, հետևաբար, չի շնորհում վարկանիշներ տեղական բանկերին և ֆինանսական կազմակերպություններին: Այսպիսով, տվյալ ակտիվների վարկային որակի վերլուծությունը սահմանափակվում է համապատասխան գործարքի փուլով:

Արժեզրկման գնահատում

Խումբը ԱՊԿ-ն հաշվարկում է հավանականությամբ կշռված մի շարք սցենարներով՝ գնահատելու ակնկալվող դրամական միջոցների պակասորդները՝ զեղչված արդյունավետ տոկոսադրույքի մոտարկմամբ: Դրամական միջոցների պակասորդը կազմակերպությանը պայմանագրով վճարման ենթակա դրամական միջոցների հոսքերի և կազմակերպության ակնկալվող դրամական միջոցների հոսքերի միջև տարբերությունն է: ԱՊԿ հաշվարկի մեխանիզմները ներկայացված են ստորև, և դրանց հիմնական տարրերը հետևյալն են՝

Ղեֆոլտի հավանականություն (PD)	Ղեֆոլտի հավանականությունը որոշակի ժամանակային հորիզոնի ընթացքում ղեֆոլտի հավանական լինելու գնահատումն է: Ղեֆոլտը միայն կարող է տեղի ունենալ գնահատված ժամանակահատվածում որոշակի պահի, եթե գործիքը նախկինում չի ապաճանաչվել և դեռևս պայուսակում է:
Ղեֆոլտի ժամանակ գործիքի արժեք (EAD)	Ղեֆոլտի ժամանակ գործիքի արժեքը ապագա ղեֆոլտի ամսաթվի դրությամբ գործիքի գնահատված արժեքն է՝ հաշվի առնելով հաշվետու ամսաթվից հետո ակնկալվող փոփոխությունների ազդեցությունը, ներառյալ մայր գումարի և տոկոսների վճարումները՝ պայմանագրով նախատեսված կամ այլ կերպ, չկատարված վճարումների վրա հաշվեգրված տոկոսները և այլն:
Ղեֆոլտի դեպքում կորստի չափը (LGD)	Ղեֆոլտի դեպքում կորստի չափը դրամական միջոցների կորստի գնահատումն է, որն առաջանում է, երբ որոշակի պահի տեղի է ունենում ղեֆոլտ: Դա պայմանագրով սահմանված դրամական միջոցների հոսքերի և այն դրամական միջոցների հոսքերի տարբերությունն է, որոնք վարկատուն ակնկալում է ստանալ՝ ներառյալ գրավների իրացումից միջոցները: Այն սովորաբար արտահայտվում է որպես ղեֆոլտի դեպքում գործիքի արժեքից (EAD) տոկոս:

ԱՊԿ պահուստը հիմնվում է պարտքային կորուստների վրա, որոնք ակնկալվում է, որ կառաջանան ակտիվի կյանքի ընթացքում (ակտիվի կյանքի ընթացքում ակնկալվող պարտքային կորուստ կամ ԱԿԱՊԿ), եթե առկա չէ պարտքային ռիսկի զգալի աճ սկզբնական ճանաչումից հետո, որի դեպքում պահուստը հիմնվում է 12 ամսվա ընթացքում ակնկալվող պարտքային կորուստի վրա (12ամԱՊԿ): 12ամԱՊԿ-ը ԱԿԱՊԿ-ի այն մասն է, որը ներկայացնում է ֆինանսական գործիքի գծով պարտավորությունների չկատարման դեպքերի արդյունք հանդիսացող ԱՊԿ-ները, որոնք հնարավոր են հաշվետու ամսվան հաջորդող 12 ամիսների ընթացքում: Ինչպես ԱԿԱՊԿ-ն, այնպես էլ 12ամԱՊԿ-ն հաշվարկվում են անհատական կամ խմբային հիմունքով՝ ելնելով ֆինանսական գործիքների համապատասխան պայուսակի բնույթից:

Խումբը քաղաքականություն է սահմանել՝ յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտին իրականացնել գնահատում՝ արդյոք ֆինանսական գործիքի պարտքային ռիսկը զգալիորեն աճել է սկզբնական ճանաչումից հետո՝ հաշվի առնելով ֆինանսական գործիքի գործողության մնացած ժամկետի ընթացքում ղեֆոլտի տեղի ունենալու ռիսկի փոփոխությունը: Վերոնշյալ գործընթացի հիման վրա Խումբը խմբավորում է իր վարկերը ըստ փուլերի, ինչպես նկարագրված է ստորև.

Փուլ 1:	Սկզբնական ճանաչման ժամանակ Խումբը պահուստ է ճանաչում 12 ամսվա ԱՊԿ-ի հիման վրա: 1-ին փուլի վարկերը ընդգրկում են նաև գործիքներ, որոնց դեպքում պարտքային ռիսկը բարելավվել է, և վարկը վերադասակարգվել է 2-րդ փուլից:
Փուլ 2:	Երբ գործիքի պարտքային ռիսկը զգալիորեն աճել է սկզբնական ճանաչումից հետո, Խումբը պահուստը ճանաչում է վարկի գործողության ամբողջ ժամկետի ընթացքում ակնկալվող պարտքային կորուստների (ԱԿԱՊԿ) համար: 2-րդ փուլի վարկերը ընդգրկում են նաև գործիքներ, որոնց դեպքում պարտքային ռիսկը բարելավվել է, և վարկը վերադասակարգվել է 3-րդ փուլից:
Փուլ 3:	Ակտիվը համարվում է պարտքային առումով արժեզրկված: Խումբը ձևակերպում է ԱԿԱՊԿ պահուստ:
Գնված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված ակտիվները (POCI)	Գնված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված (POCI) ակտիվները ֆինանսական ակտիվներ են, որոնք արժեզրկված են սկզբնական ճանաչման ժամանակ: Տվյալ ակտիվները սկզբնական ճանաչման ժամանակ հաշվառվում են իրական արժեքով, և տոկոսային եկամուտը հետագայում ճանաչվում է պարտքային ռիսկով ճշգրտված արդյունավետ տոկոսադրույքի հիման վրա: ԱՊԿ-ն միայն ճանաչվում կամ ապաճանաչվում է այնքանով, որքանով որ հետագայում փոխվում է ակտիվի գործողության ամբողջ ժամկետի ընթացքում ակնկալվող պարտքային կորուստների գնահատականը:

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Արժեզրկման գնահատում (շարունակություն)

Ղեֆոլտի և վերականգնման սահմանումը

Խումբը համարում է, որ ֆինանսական գործիքի գծով առկա է ղեֆոլտ, հետևաբար այն դասում է որպես Փուլ 3-ին պատկանող ֆինանսական գործիք (այսինքն՝ պարտքային առումով արժեզրկված) ԱՊԿ հաշվարկի նպատակով, երբ գործընկերոջ վարկանիշը նվազում է Խմբի կողմից նախապես սահմանված վարկանիշից: Անկախ վարկանիշի փոփոխությունից, բոլոր այն դեպքերում, երբ փոխառուի պայմանագրային վճարումները ժամկետանց են 90 օրով, ֆինանսական գործիքը համարվում է արժեզրկված:

Հաճախորդի անվճարունակության որակական գնահատման շրջանակներում Խումբը նաև դիտարկում է տարատեսակ դեպքերը, որոնք կարող են վկայել վճարման անհավանականության մասին: Նման դեպքեր տեղի ունենալիս Խումբը մանրամասն դիտարկում է, թե արդյոք տվյալ դեպքի արդյունքում հաճախորդը պետք է ձանաչվի անվճարունակ և դասակարգվի Փուլ 3-ում՝ ԱՊԿ հաշվարկների նպատակով, թե պատշաճ է Փուլ 2-ի կիրառումը: Նման դեպքերը ներառում են՝

- ▶ Փոխառուի անվճարունակության կամ դրան մոտ իրավիճակի մասին վկայող ներքին վարկանիշը,
- ▶ Փոխառուի կողմից Խմբին հասցեագրված պահանջը արտակարգ ֆինանսավորման մասին,
- ▶ Գրավի առարկայի արժեքի էական նվազեցումը, այն դեպքում, երբ վարկի վերականգնումը ակնկալվում է իրագործել գրավի առարկայի վաճառքի միջոցով,
- ▶ Պայմանագրային դրույթի խախտումը, որը չի զիջվել Խմբի կողմից,
- ▶ Պարտատիրոջ (կամ պարտատիրոջ խմբում ներառված որևէ իրավաբանական անձի) դիմումը սնանկության ձանաչման վերաբերյալ,
- ▶ Պարտատուի ցուցակված պարտքի կամ կապիտալի կասեցումը առաջնային արժեթղթերի շուկայում՝ ելնելով ֆինանսական դժվարությունների մասին կասկածներից կամ փաստերից:

Խմբի քաղաքականության համաձայն՝ ֆինանսական գործիքի կարգավիճակը համարվում է վերականգնված և, հետևաբար, այն վերադասակարգվում է Փուլ 3-ից այն դեպքում, երբ պարտավորության չկատարման չափանիշներից ոչ մեկը առկա չի եղել առնվազն վեց հաջորդական ամիսների ընթացքում: Ակտիվի վերականգնումից հետո այն որպես Փուլ 2 կամ Փուլ 1 դասակարգելու մասին որոշումը կախված է վերականգնման պահին վերանայված վարկային գնահատականից՝ թե արդյոք այն վկայում է սկզբնական ձանաչման պահից ի վեր պարտքային ռիսկի զգալի մեծացման մասին:

Ղեֆոլտի հավանականության գնահատման գործընթացը

Այն գործընկերների գծով, որոնք ունեն միջազգային վարկանիշային գործակալությունների կողմից շնորհված վարկանիշ, կիրառվում է «Moody's» վարկանիշային ընկերության տարեկան անցումային աղյուսակը:

Այն գործընկերների գծով, որոնք չունեն միջազգային վարկանիշային գործակալությունների կողմից շնորհված վարկանիշ, ղեֆոլտի հավանականությունը գնահատվում է ներքին ֆինանսական կայունության ինդեքսի հիման վրա՝ օգտագործելով վարկանշված գործընկերների ղեֆոլտի հավանականության էքստրապոլյացիայի մեթոդը:

Ղեֆոլտի ժամանակ գործիքի արժեքը

Ղեֆոլտի ժամանակ գործիքի արժեքը (EAD) իրենից ներկայացնում է արժեզրկման գնահատման ենթակա ֆինանսական գործիքների համախառն հաշվեկշռային արժեքը:

Ղեֆոլտի դեպքում կորստի չափը (LGD)

Ֆինանսական ակտիվների յուրաքանչյուր խմբի համար LGD հաշվարկելու համար օգտագործվում են տվյալ ֆինանսական գործիքի պարտքի առաջնայնության կարգավիճակին համապատասխան վերականգնման դրույքները («Moody's») կամ գտնվելու վայրի երկրի համար սահմանված վերականգնման ցուցանիշները (ԱՄՀ):

Պարտքային ռիսկի զգալի աճ

Խումբը շարունակաբար մշտադիտարկում է բոլոր ակտիվները, որոնք ենթակա են ԱՊԿ-ի: Որոշելու համար, թե արդյոք գործիքը կամ գործիքների պորտֆելը ենթակա են 12ամսվա ԱՊԿ-ի, Խումբը գնահատում է, թե արդյոք տեղի է ունեցել պարտքային ռիսկի զգալի աճ սկզբնական ձանաչումից հետո: Խումբը համարում է, որ պարտքային ռիսկը զգալիորեն աճել է այն դեպքում, երբ գործընկերոջ վարկանիշը փոփոխվել է սկզբնական ձանաչման պահից հետո, համաձայն ռիսկերի կառավարման ներքին ընթացակարգերի:

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Արժեզրկման գնահատում (շարունակություն)

Պարտքային ռիսկի զգալի աճի գնահատումը տեղական առևտրային բանկերի և ֆինանսական հաստատությունների համար, որոնք չունեն միջազգային վարկանիշ, հիմնվում է անհատական գործիքների վարքի և առևտրային բանկերի և ֆինանսական հաստատությունների ֆինանսական կայունության ընդհանուր ցուցանիշների վրա: Համակարգային ֆինանսական ռիսկերի տիրույթի մակրոգնահատումները ևս մեկ գործիք են որոշակի ակտիվների՝ Փուլ 1-ից Փուլ 2 տեղափոխման անհրաժեշտությունը գնահատելու համար:

Անկախ վարկանիշների փոփոխություններից, համարվում է, որ պարտքային ռիսկը զգալիորեն աճել է սկզբնական ճանաչման պահից հետո, եթե պայմանագրային վճարումները ուշացվել են ավելի քան 30 օրով:

Ապագայամետ տեղեկատվություն և բազմակի տնտեսական սցենարներ

Խմբի ԱՊԿ մոդելները հիմնվում են հետագա ժամանակաշրջանների գծով տարատեսակ տեղեկատվության վրա, որոնք հանդիսանում են տնտեսական ելակետային տվյալներ և թվարկված են ստորև.

- ▶ ՀՆԱ աճը,
- ▶ Գործազրկության ցուցանիշը,
- ▶ ՍԳԻ,
- ▶ Միջազգային պահուստները,
- ▶ Ղրամավարկային քաղաքականության դրույքը,
- ▶ Կապիտալի գնի ինդեքսը,
- ▶ Արտարժույթի փոխարժեքները,
- ▶ Վարկ/ՀՆԱ հարաբերակցությունը,
- ▶ Այլ մակրոտնտեսական գործոններ՝ ելնելով տվյալ երկրի առանձնահատկություններից:

ԱՊԿ հաշվարկներում օգտագործվող ելակետային տվյալները և մոդելները հնարավոր է, որ չարտացոլեն տվյալ շուկայի բոլոր բնութագրերը ֆինանսական հաշվետվությունների ամսաթվի դրությամբ: Այս առումով ժամանակ առ ժամանակ կատարվում են որակական ձգտումներ կամ վերագնահատումներ՝ ժամանակավոր ձգտումների միջոցով, եթե տարբերությունները կրում են զգալիորեն էական բնույթ:

Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների հաշվանցում

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ առևտրային բանկերի հետ Խումբն ուներ հակադարձ հետգնման պայմանագրեր, որոնք ներառված են հաշվանցման գլխավոր համաձայնություններում և դեֆոլտի դեպքում ենթական են կատարման: Խումբը կատարել է նաև մարժային ավանդներ, որոնք գրավ են հանդիսանում իր չհատուցված ածանցյալ գործիքների համար:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված են 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ առկա հաշվանցման ենթակա իրավաբանորեն ամրագրված հաշվանցման գլխավոր համաձայնագրի կամ նմանատիպ պայմանագրերի առարկա հանդիսացող ֆինանսական ակտիվները և ֆինանսական պարտավորությունները:

Հազար ՀՀ դրամ

Ֆինանսական ակտիվների տեսակներ	Ճանաչված ֆինանսական ակտիվի/ պարտավորության համախառն գումարներ	Ֆին. վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում հաշվանցված՝ ճանաչված ֆին. պարտավորության/ակտիվի համախառն գումար	Ֆին. վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում ներկայացված ֆին. ակտիվների/ պարտավորությունների գույտ գումար	Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում չհաշվանցված գումարներ		
				Ֆինանսական գործիքներ (դրամական միջոցներից տարբեր գրավ)	Որպես գրավ ստացված դրամական միջոցներ	Զուտ գումար
Հակադարձ հետգնման պայմանագրերի գծով ստացվելիք գումարներ (Ծնթգ. 12)	234,708,585	-	234,708,585	234,708,585	-	-
Ընդամենը ֆինանսական ակտիվներ	234,708,585	-	234,708,585	234,708,585	-	-

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների հաշվանցում (շարունակություն)

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված են 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ առկա հաշվանցման ենթակա իրավաբանորեն ամրագրված հաշվանցման գլխավոր համաձայնագրի կամ նմանատիպ պայմանագրերի առարկա հանդիսացող ֆինանսական ակտիվները և ֆինանսական պարտավորությունները:

Ֆինանսական ակտիվների տեսակներ	Ճանաչված ֆինանսական ակտիվի/ պարտավորության համախառն գումարներ	Ֆին. վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում հաշվանցված՝ ճանաչված ֆին. պարտավորության/ակտիվի համախառն գումար	Ֆին. վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում ներկայացված ֆին. ակտիվների/ պարտավորությունների գույտ գումար	Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում չհաշվանցված գումարներ		
				Ֆինանսական գործիքներ (դրամական միջոցներից տարբեր գրավ)	Որպես գրավ ստացված դրամական միջոցներ	Զուտ գումար
Հակադարձ հետզնման պայմանագրերի գծով ստացվելիք գումարներ (Ծնթգ. 12)	485,415,041	-	485,415,041	485,415,041	-	-
Ընդամենը ֆինանսական ակտիվներ	485,415,041	-	485,415,041	485,415,041	-	-

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների հաշվանցում (շարունակություն)

Ստորև ներկայացված աղյուսակում ներառված են խմբի ակտիվները և պարտավորություններն ըստ աշխարհագրական կենտրոնացման:

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.				31 դեկտեմբերի 2021թ.			
	Հայաստան	ՏՀԶԿ	ԱՊՀ և այլ երկրներ	Ընդամենը	Հայաստան	ՏՀԶԿ	ԱՊՀ և այլ երկրներ	Ընդամենը
Ակտիվներ								
Կանխիկ դրամ	18,056,895	–	–	18,056,895	44,555,290	–	–	44,555,290
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով	10,684,868	912,223,370	9,221,565	932,129,803	8,137,991	749,837,479	5,660,623	763,636,093
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով	724,565,781	–	–	724,565,781	906,835,345	–	–	906,835,345
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	–	677,302,858	–	677,302,858	–	734,565,274	–	734,565,274
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ	–	–	–	–	–	445,057	–	445,057
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ	63,838,322	2,258,216	–	66,096,538	27,194,958	2,571,248	–	29,766,206
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ներդրումային արժեթղթեր	1,432,570	–	–	1,432,570	–	–	–	–
Ներդրումներ ասոցիացված կազմակերպություններում	33,420,114	–	–	33,420,114	–	–	–	–
ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	–	69,884,514	–	69,884,514	–	102,324,925	–	102,324,925
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	64,947,675	–	–	64,947,675	62,827,091	–	–	62,827,091
Այլ ակտիվներ	9,564,911	272,132	111,845	9,948,888	8,801,628	56,963	111,845	8,970,436
Ընդամենը ակտիվներ	926,511,136	1,661,941,090	9,333,410	2,597,785,636	1,058,352,303	1,589,800,946	5,772,468	2,653,925,717
Պարտավորություններ								
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ	803,093,792	–	–	803,093,792	747,165,753	–	–	747,165,753
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվներ մնացորդներ	1,131,001,147	20,769	1,267,082	1,132,288,998	1,068,258,568	18,692	761,260	1,069,038,520
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	–	1,168,708	–	1,168,708	–	–	–	–
Պարտավորություններ Կառավարության հանդեպ	381,889,096	–	–	381,889,096	403,610,404	–	–	403,610,404
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	–	218,099,731	–	218,099,731	–	281,278,642	–	281,278,642
Այլ փոխառություններ	–	185,441,851	4,542,593	189,984,444	–	169,232,279	6,167,498	175,399,777
Թողարկված պարտատոմսեր	15,477,213	–	–	15,477,213	9,650,642	–	–	9,650,642
Այլ պարտավորություններ	3,787,123	64,912	5,510	3,857,545	4,090,311	1,001,731	62,502	5,154,544
Ընդամենը պարտավորություններ	2,335,248,371	404,795,971	5,815,185	2,745,859,527	2,232,775,678	451,531,344	6,991,260	2,691,298,282
Զուտ ակտիվներ	(1,408,737,235)	1,257,145,119	3,518,225	(148,073,891)	(1,174,423,375)	1,138,269,602	(1,218,792)	(37,372,565)

Իրացվելիության ռիսկ և ֆինանսական միջոցների կառավարում

Իրացվելիության ռիսկն այն ռիսկն է, որ խումբը սովորական կամ չկանխատեսված իրավիճակում չի կարողանա կատարել իր պարտավորությունները վերջիններիս մարման ժամկետում: Բանկը, որպես Կառավարության բանկային գործակալ և երկրի զխաղող դրամավարկային մարմին, պատասխանատու է պետական պարտքի սպասարկման և Կառավարության արտաքին վճարումների սպասարկման համար: Այս տեսանկյունից, կարևորվում է կանխիկ և իրացվելիության ծավալների ճիշտ կառավարումը:

Հաշվի առնելով պահուստների կառավարման նպատակները՝ ՀՀ միջազգային պահուստները բաժանվել են 3 մասի՝ գործառնական, իրացվելի և ներդրումային պայուսակների: Եթե առաջին երկուսը նախատեսվում են կարճաժամկետ/պահային և միջնաժամկետ իրացվելիության ապահովման համար, ապա վերջինի նպատակը հարստության կուտակումն է:

Տրանշների նպատակները պայմանավորում են նաև դրանց կառավարման քաղաքականությունը՝ ուղեմիջոցների ընտրությունը, կառավարման պահիվ կամ ակտիվ տարբերակի ընտրությունը:

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Ֆինանսական պարտավորությունների վերլուծությունը՝ մինչև պայմանագրերում նշված մարմանը մնացած ժամկետների համաձայն

Ստորև աղյուսակում ներկայացվում են 2022 և 2021 թվականների դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պարտավորությունները՝ ըստ մնացորդային պայմանագրային ժամկետայնության: Ժամկետայնության աղյուսակում բացահայտված պարտավորությունների գումարները պայմանագրային չգեղջված դրամական միջոցների հոսքեր են: Այդ չգեղջված դրամական միջոցների հոսքերը տարբերվում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում ներկայացված գումարից, քանի որ ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում ներառված գումարը հիմնված է զեղջված դրամական միջոցների հոսքերի վրա: Ածանցյալ ֆինանսական գործիքները ներառված են վճարվելիք կամ ստացվելիք պայմանագրային գումարներով, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ հումքն ակնկալում է մինչև մարման ժամկետը փակել ածանցյալի դիրքը, որի դեպքում ածանցյալները ներառվում են ակնկալվող դրամական միջոցների հոսքերի հիման վրա: Առանց սահմանված մարման ժամկետի ԱՄՀ-ի հանդեպ պարտավորություններում ներառված են կրեդիտորական պարտքերը, որոնց համար մարման ժամկետ սահմանված չէ, որոնք սակայն ենթակա են վճարման անդամակցության դադարեցման կամ ԱՄՀ-ի ՀՓԻ բաժնի լուծարման դեպքում: Նմանապես, ԱՄՀ-ին անդամակցության բաժնեմասը չունի սահմանված մարման ժամկետ և համարվում է ոչ ընթացիկ ակտիվ (Ծանոթագրություն 31):

31 դեկտեմբերի 2022թ.

Հազար ՀՀ դրամ	Ցպահանջ և 1 ամսից քիչ	1-ից մինչև 3 ամիս	3 ամսից մինչև 1 տարի	1-ից մինչև 5 տարի	5 տարուց ավելի	Առանց սահմանված մարման ժամկետի	Ընդամենը
Ֆինանսական պարտավորություններ							
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ	803,093,792	-	-	-	-	-	803,093,792
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	1,132,291,210	-	-	-	-	-	1,132,291,210
Ածանցյալ գործիքներ Պարտավորություններ Կառավարության հանդեպ	1,168,708	-	-	-	-	-	1,168,708
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	75,220,601	212,718,139	100,290,016	-	-	-	388,228,756
Այլ փոխառություններ	-	1,477,894	10,686,303	32,553,584	-	178,112,958	222,830,739
Թողարկված պարտատոմսեր	813,786	485,212	19,438,713	92,324,144	107,141,764	-	220,203,619
Ընդամենը չգեղջված ֆինանսական պարտավորություններ	2,012,588,097	214,808,745	134,690,133	139,252,015	107,141,764	178,112,958	2,786,593,712

31 դեկտեմբերի 2021թ.

Հազար ՀՀ դրամ	Ցպահանջ և 1 ամսից քիչ	1-ից մինչև 3 ամիս	3 ամսից մինչև 1 տարի	1-ից մինչև 5 տարի	5 տարուց ավելի	Առանց սահմանված մարման ժամկետի	Ընդամենը
Ֆինանսական պարտավորություններ							
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ	747,165,753	-	-	-	-	-	747,165,753
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	1,069,039,528	-	-	-	-	-	1,069,039,528
Պարտավորություններ Կառավարության հանդեպ	90,925,269	204,539,724	113,015,840	-	-	-	408,480,833
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	-	860,209	19,366,437	33,005,057	916,679	228,580,750	282,729,132
Այլ փոխառություններ	652,008	58,168	19,240,039	83,624,141	84,696,873	-	188,271,229
Թողարկված պարտատոմսեր	-	127,500	4,107,500	6,491,250	-	-	10,726,250
Ընդամենը չգեղջված ֆինանսական պարտավորություններ	1,907,782,558	205,585,601	155,729,816	123,120,448	85,613,552	228,580,750	2,706,412,725

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Շուկայական ռիսկ

Շուկայական ռիսկը խմբի ֆինանսական գործիքների ապագա դրամական հոսքերի կամ դրանց իրական արժեքի փոփոխության ռիսկն է՝ շուկայական գների, ներառյալ փոխարժեքի, տոկոսադրույքների և սեփական կապիտալի գների փոփոխության արդյունքում: Խումբը դասակարգում է շուկայական ռիսկն ըստ առևտրային և ոչ առևտրային պայուսակների:

Տոկոսադրույքի փոփոխման ռիսկ

Տոկոսադրույքի ռիսկը ֆինանսական գործիքների ապագա դրամական հոսքերի կամ դրանց իրական արժեքի հնարավոր փոփոխության ռիսկն է՝ տոկոսադրույքների փոփոխման արդյունքում:

Եռամսկարգակ կառավարման ներքո Բանկի Խորհուրդը սահմանում է այսպես կոչված՝ «ռիսկի նկատմամբ իր հանդուրժողականության աստիճանը», որը նախանշում է երկարաժամկետում տոկոսադրույքի ռիսկի ընդունելի սահմանները: Այն նաև սահմանում է պայուսակի օպտիմալացման սկզբունքները: «Ռիսկի նկատմամբ իր հանդուրժողականության աստիճանը» արտահայտվում է որոշակի ժամանակահատվածում (ներկայումս՝ երեք տարի) և 95% հավանականությամբ ակնկալվող եկամտաբերության նվազագույն մակարդակի տեսքով: Նշված տրամաբանությունից ելնելով՝ ակտիվների օպտիմալ տեղաբաշխման մարտավարական ուղենիշների ընդունման իրավասությունը պատվիրակվել է Ներդրումային հանձնաժողովին:

Ուղենիշների սահմանման հիմնական նպատակը եկամտաբերության մաքսիմալացումն է ավելի կարճ (մեկ տարի) ժամանակահատվածում: Այդ որոշումների հիմքում, ի տարբերություն ռազմավարական որոշումների, դրվում են շուկայի ընթացիկ միտումները և կանխատեսումները: Օպտիմալ պայուսակի ընտրության նպատակով եկամտաբերության և ռիսկայնության գնահատումն իրականացվում է ապագա հնարավոր սցենարների մշակման միջոցով՝ մասնավորապես օգտագործելով VAR-MGARCH մոդելի սիմուլյացիաների միջոցով ստացված եկամտաբերության կորի արդյունքները, ինչպես նաև սեփական և շուկայի այլ մասնակիցների փորձագիտական կանխատեսումները տոկոսադրույքների և վարկային սպրեդների վերաբերյալ: Օպտիմալ պայուսակի ընտրությունը կատարվում է Բլեք-Լիթերմանի և Մարկովիցի մոդելների միջոցով, սակայն որոշակի սահմանափակումների պայմաններում:

Ռիսկի մշտադիտարկման և կառավարման նպատակով ֆինանսական դեպարտամենտի Ռիսկերի կառավարման վարչության կողմից կիրառվում են միջազգային պրակտիկայում ընդունված մի շարք ցուցանիշներ. Ռիսկային արժեքի մեթոդ (VaR), Առանցքային կետի դյուրացիա, Ինֆորմացիոն գործակից, Սպրեդ դյուրացիա, PCA դյուրացիա և հետևման սխալ:

Հետևյալ աղյուսակը ցույց է տալիս խմբի սեփական կապիտալի զգայունությունը, որը հաշվարկվում է 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ և 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հաստատուն տոկոսադրույքով իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ եկամտով չափվող ֆինանսական ակտիվները, վերագնահատելով՝ ելնելով տոկոսադրույքների փոփոխման ենթադրությունից: Սեփական կապիտալի զգայունությունը վերլուծվում է ըստ ակտիվի մարման ժամկետների: Սեփական կապիտալի զգայունությունը հիմնված է այն ենթադրության վրա, որ եկամտաբերության կորում կան զուգահեռ փոփոխություններ:

	2022թ.		2021թ.	
	Եկամտաբերության կորի փոփոխությունը, բ.կ.	Ազդեցությունը սեփական կապիտալի վրա	Եկամտաբերության կորի փոփոխությունը, բ.կ.	Ազդեցությունը սեփական կապիտալի վրա
Հազար ՀՀ դրամ				
Արժույթ				
ՀՀ դրամ	+150	(510,633)	+150	(648,874)
ՀՀ դրամ	-150	564,303	-150	725,697
ԱՄՆ դոլար	+125	(2,633)	+125	(8,987)
ԱՄՆ դոլար	-25	(19,789)	-25	(12,347)

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Տոկոսադրույքի փոփոխման ռիսկ (շարունակություն)

Հետևյալ աղյուսակը ցույց է տալիս խմբի շահույթի զգայունությունը, որը հաշվարկվել է 2022 թվականի 31-ի դրությամբ և 2021 թվականների դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական ակտիվները իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով վերագնահատելով՝ ելնելով տոկոսադրույքների փոփոխման ենթադրությունից: Աղյուսակում բացահայտված գումարներն արտահայտված են ներկայացման արժույթով:

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.		2021թ.	
	Բազիսային կետերի փոփոխություն	Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքների և սեփական կապիտալի զուտ արդյունքի աճ/(նվազում)	Բազիսային կետերի փոփոխություն	Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքների և սեփական կապիտալի զուտ արդյունքի աճ/(նվազում)
Արժույթ				
ԱՄՆ դոլար	+125/-50	(5,937,506)/2,375,002	+125/-50	(5,741,909)/2,296,763
Եվրո	+50/-50	(396,651)/396,651	+50/-50	(442,904)/442,904
Բրիտանական ֆունտ	+125/-125	(47,512)/47,512	+125/-125	(121,132)/121,132

Խումբն ունի նաև 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ լուրացող տոկոսադրույքով չմարված պարտավորություններ:

Ստորև աղյուսակը ներկայացնում է 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ խմբի շահույթի կամ վնասի և սեփական կապիտալի զգայունությունը, որը հաշվարկվում է՝ ելնելով խմբի կողմից ստացված փոխառությունների տոկոսադրույքների փոփոխման ենթադրությունից:

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.		2021թ.	
	Բազիսային կետերի փոփոխություն	Զուտ տոկոսային ծախսի աճ/(նվազում) և սեփական կապիտալի նվազում/(աճ)	Բազիսային կետերի փոփոխություն	Զուտ տոկոսային ծախսի աճ/(նվազում) և սեփական կապիտալի նվազում/(աճ)
Արժույթ				
ԱՄՆ դոլար	+/-402	578,400/(578,400)	+/-202	393,156/(393,156)
ՀՓԻ	+/-287	1,178,835/(1,178,835)	+/-6	38,803/(38,803)
Եվրո	+/-20	109,101/(109,101)	+/-20	20,030/(20,030)

Իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակ 3-ում ներառված իրական արժեքի գնահատման մեթոդի համար օգտագործված ելակետային տվյալների զգայունությունը բացահայտված է Ծանոթագրություն 29-ում:

Գլոբալ կարգավորողների՝ IBOR-ների կիրառումը աստիճանաբար դադարեցնելու և դրանք այլընտրանքային ուղենիշային տոկոսադրույքով փոխարինելու որոշումից հետո Խումբը ստեղծել է նախագիծ՝ կառավարելու այն բոլոր պայմանագրերի անցումը, որոնց վրա որոշումը կարող է ազդեցություն ունենալ: 2022թ. և 2021թ. ընթացքում Խումբը բարեհաջող ապահովել է IBOR-ին ենթարկված մնացորդների անցումը այլընտրանքային ուղենիշային տոկոսադրույքների:

Արտարժույթի ռիսկ

Արտարժույթի ռիսկը արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքով ֆինանսական գործիքների արժեքի տատանման ռիսկն է: Բանկի Խորհուրդը սահմանել է արտարժույթի տեղաբաշխման հստակ սկզբունքներ, իսկ Ներդրումային հանձնաժողովը սահմանում է վերանայում է համապատասխան արժույթների կշիռները:

Հետևյալ աղյուսակը ցույց է տալիս շահույթի կամ վնասի և սեփական կապիտալի զգայունությունը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում ՀՀ դրամի նկատմամբ կիրառված փոխարժեքների ողջամտորեն հնարավոր փոփոխությունների հանդեպ բոլոր այլ փոփոխականները հաստատուն պահելով:

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.		2021թ.	
	Փոխարժեքի աճ %	Շահույթի և սեփական կապիտալի աճ/(նվազում)	Փոխարժեքի աճ %	Շահույթի և սեփական կապիտալի աճ/(նվազում)
Արժույթ				
ԱՄՆ դոլար	10.00%	53,354,320	5.00%	26,849,747
Եվրո	13.50%	13,133,279	8.50%	9,699,867
Բրիտանական ֆունտ	16.00%	2,871,218	11.00%	2,742,257
Ճապոնական իեն	13.50%	3,576,100	8.50%	3,262,333
Ռուսական ռուբլի	20.00%	976,176	15.00%	18,856
ՀՓԻ	12.00%	(18,330,937)	7.00%	(12,958,510)

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Արտարժույթի ռիսկ (շարունակություն)

Հազար ՀՀ դրամ	2022թ.		2021թ.	
	Փոխարժեքի նվազում %	Շահույթի և սեփական կապիտալի աճ/(նվազում)	Փոխարժեքի նվազում %	Շահույթի և սեփական կապիտալի աճ/(նվազում)
Արժույթ				
ԱՄՆ դոլար	-10.00%	(53,354,320)	-5.00%	(26,849,747)
Եվրո	-13.50%	(13,133,279)	-8.50%	(9,699,867)
Բրիտանական ֆունտ	-16.00%	(2,871,218)	-11.00%	(2,742,257)
Ճապոնական իեն	-13.50%	(3,576,100)	-8.50%	(3,262,333)
Ռուսական ռուբլի	-20.00%	(976,176)	-15.00%	(18,856)
ՀՓԻ	-12.00%	18,330,937	-7.00%	12,958,510

Փոխարժեքների ակնկալվող փոփոխությունը որոշվել է խմբի կողմից՝ վերլուծելով տարեկան ստանդարտ շեղումները՝ հիմք ընդունելով համապատասխան փոխարժեքների պատմական շուկայական տվյալները:

Պահուստների արժույթային կազմը որոշվում է յուրաքանչյուր իրացվելիության տրանշի համար առանձին, յուրաքանչյուր տրանշի ստեղծման հիմքում ընկած գործոնները հեջավորելու նպատակով: Ներկայում, ՀՀ արտաքին պարտքը պահուստներ ունենալու հիմնական պատճառն է: Հետևաբար, պահուստների արժույթային կազմը հիմնականում արտացոլում է պարտքի արժույթային կառուցվածքը: Կարճաժամկետ իրացվելիության տրանշի արժույթային կառուցվածքը պայմանավորված է արտաքին առևտրի հետևանքով առաջացած արժույթների հոսքերով, ինչպես նաև հնարավոր միջամտման կարիքներով և ընթացիկ ծախսերով: Արժույթային կառուցվածքը ենթակա է վերանայման տարեկան առնվազն երկու անգամ:

Գործառնական ռիսկ – հսկողություն դուստր կազմակերպությունների նկատմամբ

Ինչպես բացահայտված է Ծանոթագրություն 2-ում, Բանկն ունի կապիտալ ներդրումներ մի քանի դուստր կազմակերպություններում, որոնք ներգրավված են ֆինանսական հատվածի զարգացման և ենթակառուցվածքային գործունեության մեջ: Նման ներդրումների նպատակն է աջակցել Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսական հատվածի զարգացմանը, ապահովել ֆինանսական համակարգի կայունությունը և բնականոն գործունեությունը, որը, ինչպես նշված է Օրենքում, Բանկի նպատակներից մեկն է:

Բանկը դուստր կազմակերպությունների գործունեության նկատմամբ հսկողությունն իրականացնում է հետևյալ կերպ.

- ▶ Բաժնետերերի ժողովներին մասնակցություն:
- ▶ Դուստր կազմակերպությունների ղեկավարների նշանակում (յուրաքանչյուր դուստր կազմակերպության Տնօրենների խորհուրդը նշանակվում է բաժնետերերի կողմից, և յուրաքանչյուր դուստր կազմակերպության Տնօրենների խորհուրդը նշանակում է Գործադիր տնօրեններ):
- ▶ Առնվազն յուրաքանչյուր տարի դուստր կազմակերպությունների գործունեության արդյունքների վերլուծություն՝ ֆինանսական տեղեկատվության դիտարկման միջոցով, ներառյալ դուստր կազմակերպությունների ֆինանսական հաշվետվությունների արտաքին աուդիտի արդյունքների դիտարկումը:
- ▶ Դուստր կազմակերպությունների հետագա ռազմավարական զարգացման վերլուծություն, անհրաժեշտության դեպքում նաև ներդրումների դադարեցման ռազմավարության մշակում:
- ▶ Ռիսկերի գնահատման արդյունքների հիման վրա դուստր կազմակերպությունների գործունեությունների վերանայում՝ Բանկի ներքին աուդիտի աշխատանքների շրջանակում:

2015 թվականին Բանկը որդեգրել է քաղաքականություն՝ ակտիվացնելու բանակցությունները հնարավոր ինստիտուցիոնալ ներդրողների հետ՝ դուստր կազմակերպություններում Բանկի ներդրումների օտարման ուղղությամբ:

31. Ակտիվների և պարտավորությունների մարման ժամկետների վերլուծություն

Աղյուսակներում ներկայացված է հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից տասներկու ամսվա ընթացքում կամ ավելի ուշ փոխհատուցվող կամ մարվող գումարների վերաբերյալ տեղեկատվություն:

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2022թ.		
	Ընթացիկ	Ոչ ընթացիկ	Ընդամենը
Ակտիվներ			
Կանխիկ դրամ	18,056,895	–	18,056,895
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով	928,491,704	3,638,099	932,129,803
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	677,302,858	–	677,302,858
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով	330,206,580	394,359,201	724,565,781
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ	54,707,599	11,388,939	66,096,538
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ներդրումներ	20,954	1,411,616	1,432,570
Բաժնեմասնակցության մեթոդով հաշվառվող ներդրումներ	–	33,420,114	33,420,114
ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	2,421,650	67,462,864	69,884,514
Հիմնական միջոցներ	–	61,985,522	61,985,522
Ոչ նյութական ակտիվներ	–	2,962,153	2,962,153
Այլ ակտիվներ	9,127,817	821,071	9,948,888
Ընդամենը ակտիվներ	2,020,336,057	577,449,579	2,597,785,636
Պարտավորություններ			
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ	803,093,792	–	803,093,792
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	1,132,288,998	–	1,132,288,998
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	1,168,708	–	1,168,708
Պարտավորություններ Կառավարության հանդեպ	381,889,096	–	381,889,096
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	10,622,260	207,477,471	218,099,731
Այլ փոխառություններ	16,604,580	173,379,864	189,984,444
Թողարկված պարտատոմսեր	3,088,703	12,388,510	15,477,213
Այլ պարտավորություններ	3,205,167	625,378	3,857,545
Ընդամենը պարտավորություններ	2,351,961,304	393,898,223	2,745,859,527
Զուտ դիրք 2022թ. դեկտեմբերի 31-ին	(331,625,247)	183,551,356	(148,073,891)

31. Ակտիվների և պարտավորությունների մարման ժամկետների վերլուծություն (շարունակություն)

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2021թ.		
	Ընթացիկ	Ոչ ընթացիկ	Ընդամենը
Ակտիվներ			
Կանխիկ դրամ	44,555,290	–	44,555,290
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով	758,050,697	5,585,396	763,636,093
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	734,565,274	–	734,565,274
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով	609,185,688	297,649,657	906,835,345
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ	445,057	–	445,057
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ	16,835,743	11,980,094	28,815,837
Բաժնեմասնակցության մեթոդով հաշվառվող ներդրումներ	–	950,369	950,369
ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	15,771,325	86,553,600	102,324,925
Հիմնական միջոցներ	–	60,039,175	60,039,175
Ոչ նյութական ակտիվներ	–	2,787,916	2,787,916
Այլ ակտիվներ	7,974,277	996,159	8,970,436
Ընդամենը ակտիվներ	2,187,383,351	466,542,366	2,653,925,717
Պարտավորություններ			
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ	747,165,753	–	747,165,753
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	1,069,038,520	–	1,069,038,520
Պարտավորություններ Կառավարության հանդեպ	403,610,404	–	403,610,404
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	19,719,485	261,559,157	281,278,642
Այլ փոխառություններ	17,711,618	157,688,159	175,399,777
Թողարկված պարտատոմսեր	3,650,642	6,000,000	9,650,642
Այլ պարտավորություններ	4,448,518	706,026	5,154,544
Ընդամենը պարտավորություններ	2,265,344,940	425,953,342	2,691,298,282
Զուտ դիրք 2021թ. դեկտեմբերի 31-ին	(77,961,589)	40,589,024	(37,372,565)

Օրենքի համաձայն՝ Կենտրոնական բանկի հաշվեկշռում ֆինանսական տարվա արդյունքում առաջացած վնասը պահուստների հանրագումարը գերազանցելու դեպքում հաշվեկշռի հրապարակման պահից երեսուն օրվա ընթացքում Կառավարությունը՝ գերազանցող գումարի չափով, օրենքով սահմանված կարգով, որպես ներդրում Կենտրոնական բանկի կապիտալում, Կենտրոնական բանկին է տրամադրում անտոկոս ցախհանջ պետական հասարակ մուրհակներ:

32. Ֆինանսավորման գործունեության արդյունքում առաջացող պարտավորությունների փոփոխություն

Հազար ՀՀ դրամ	Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի նկատմամբ	Այլ փոխառություններ	Թողարկված պարտատոմսեր	Վարձակալության գծով պարտավորություններ	Ընդամենը պարտավորություններ ֆինանսավորման գործունեությունից
Հաշվեկշռային արժեք 2021թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	247,496,568	160,585,640	9,655,324	366,772	418,104,304
Ստացված վարկեր	85,764,963	52,913,361	–	–	138,678,324
Մարված վարկեր	(23,765,882)	(17,831,775)	–	–	(41,597,657)
Թողարկված պարտատոմսերից մուտքեր	–	–	3,003,991	–	3,003,991
Թողարկված պարտատոմսերի մարում	–	–	(3,000,000)	–	(3,000,000)
Վճարումներ վարձակալության գծով	–	–	–	(96,838)	(96,838)
Արտարժույթի վերագնահատում	(28,139,320)	(20,320,603)	–	–	(48,459,923)
Այլ	(77,687)	53,154	(8,673)	22,638	(10,568)
Հաշվեկշռային արժեք 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	281,278,642	175,399,777	9,650,642	292,572	466,621,633
Հաշվեկշռային արժեք 2022թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	281,278,642	175,399,777	9,650,642	292,572	466,621,633
Ստացված վարկեր	15,553,808	70,058,362	–	–	85,612,170
Մարված վարկեր	(16,014,386)	(14,475,388)	–	–	(30,489,774)
Թողարկված պարտատոմսերից մուտքեր	–	–	9,205,199	–	9,205,199
Թողարկված պարտատոմսերի մարում	–	–	(3,500,000)	–	(3,500,000)
Վճարումներ վարձակալության գծով	–	–	–	(105,804)	(105,804)
Արտարժույթի վերագնահատում	(63,386,948)	(41,409,506)	–	–	(104,796,454)
Այլ	668,615	411,199	121,372	24,808	1,225,994
Հաշվեկշռային արժեք 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	218,099,731	189,984,444	15,477,213	211,576	423,772,964

«Այլ» տողը ներառում է հաշվեգրված, սակայն դեռևս չվճարված տոկոսները: Խումբը վճարված տոկոսները դասակարգում է որպես դրամական միջոցների հոսքեր գործառնական գործունեությունից:

